

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Ana Tomšič

**Mednarodno prostovoljno delo kot pomemben vir
neformalnega izobraževanja**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Ana Tomšič

Mentorica: red. prof. dr. Zinka Kolarič

**Mednarodno prostovoljno delo kot pomemben vir
neformalnega izobraževanja**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2010

Hvaležna sem tebi, ki si z menoj razvijal/a in soustvarjal/a novo, skupno zgodbo.

Mednarodno prostovoljno delo kot pomemben vir neformalnega izobraževanja

V diplomskem delu ocenjujemo in preučujemo vpliv mednarodnega prostovoljnega dela na neformalno izobraževanja udeležencev. Z uporabo kombinacije kvantitativne in kvalitativne raziskave ter teoretičnega dela podajamo širši vpogled na področje mednarodnega prostovoljstva v Sloveniji. Z zbiranjem nekaterih osebnih podatkov o udeležencih mednarodnega prostovoljnega dela za leto 2007, 2008 in 2009 smo spoznali pretok in obseg slovenskih udeležencev. Z izvedbo 13 osebnih intervjujev pa smo spoznali pomen mednarodnega prostovoljnega dela za neformalno izobraževanje. Ugotovili smo, da je mednarodno prostovoljno delo izredna priložnost za udeležanje neformalnega izobraževanja in učenja na več ravneh: za izpopolnjevanje ali pridobivanje novih praktičnih znanj in kompetenc, za medkulturno učenje, za pridobivanje spoznanj o lastni in tuji kulturi, za učenje preko timskega dela in delovanja v skupnosti, za osebni razvoj in razvijanje kritičnega mišljenja. Mednarodno prostovoljno delo je dober način aktivnega in participativnega soustvarjanja sodobne družbe, saj udeleženci s svojim prispevkom predstavljajo veliko dodano vrednost družbi.

Ključne besede: mednarodno prostovoljno delo, neformalno izobraževanje, nevladne organizacije, intervju

The international voluntary work as an important source of informal learning

We estimate and research the influence of the international voluntary work on informal learning of the participants. With the combination of quantitative and qualitative research and theoretical part we present wider view of the international voluntarism in Slovenia. With the gathering some personal data of participants of international voluntary work for year 2007, 2008 and 2009 we recognize the profile and extent of Slovenian participants. With the realization of 13 personal interviews we ascertain the meaning of the international voluntary work for informal learning. We find out that international voluntary work is remarkable opportunity for informal learning on more levels: for improvement and acquisition of practical knowledge and competence, for intercultural learning, for acquisition of insights about their own and foreign culture, for learning from teamwork and working in community, for personal development and for developing their critical thinking. International voluntary work is excellent way of active and participative co-creation of contemporary society because the participants with their contribution represent huge additional value to the society.

Keywords: international voluntary work, informal learning, nongovernment organization, interview

KAZALO

1	UVOD	9
2	PROSTOVOLJSTVO V OKVIRU NEPROFITNIH ORGANIZACIJ	11
2.1	Oprelitev in umestitev neprofitnih organizacij v družbeni kontekst	12
2.2	Poslanstvo in funkcije NVO	16
2.3	Klasifikacija neprofitnih organizacij	19
3	PROSTOVOLJSTVO V FORMALNO PRAVNIH OKVIRIH	21
3.1	Prostovoljstvo v okviru direktiv Evropske unije	21
3.2	Mednarodno prostovoljstvo v okviru direktiv Evropske unije	22
3.3	Prostovoljstvo v pravno formalnih okvirih Slovenije	22
3.4	Mednarodne in druge opredelitve prostovoljstva	23
3.5	Zaključek poglavja o prostovoljstvu v formalno pravnih okvirih	24
4	UČINKI PROSTOVOLJSTVA ZA POSAMEZNIKA IN DRUŽBO	27
4.1	Učinki prostovoljstva za posameznika	27
4.2	Učinki prostovoljstva za širšo družbo	29
4.3	Povzetek učinkov prostovoljstva	31
5	MEDNARODNO PROSTOVOLJNO DELO	33
6	O RAZISKOVANJU PROSTOVOLJSTVA	36
6.1	Tuje raziskave o prostovoljstvu	38
6.2	Raziskovanje prostovoljstva v Sloveniji	42
6.3	Zaključek poglavja o raziskovanju prostovoljstva	44
7	PROSTOVOLJSTVO IN NEFORMALNO IZOBRAŽEVANJE OZ. UČENJE	45
7.1	Neformalno izobraževanje	46
7.2	Neformalno izobraževanje v okviru direktiv Evropske unije	49
7.3	Koncept učenja	49
7.4	Mednarodni kontekst v okviru neformalnega izobraževanja	50
7.5	Povezava prostovoljstva in neformalnega učenja v mednarodnem kontekstu	51
7.6	Povezava neformalnega učenja z nekaterimi drugimi koncepti	53

7.7	Zaključek poglavja o prostovoljstvu in neformalnem izobraževanju	56
8	ANALIZA POMENA MEDNARODNEGA PROSTOVOLJNEGA DELA V SLOVENIJI ZA NEFORMALNO IZOBRAŽEVANJE oz. UČENJE	58
8.1	Metodologija	58
8.2	Predstavitev in analiza kvantitativnih podatkov o udeležencih MPD	62
8.3	Predstavitev in analiza podatkov osebnih intervjujev	70
9	SKLEPI	114
10	ZAKLJUČEK	119
11	LITERATURA	121
12	PRILOGE	127
	Priloga A: Sporočilo za javnost s strani Zveze društvenih organizacij Slovenije.	127
	Priloga B: Razlike med formalnim in neformalnim izobraževanjem.	129
	Priloga C: Grafi in tabele o organizacijah in udeležencih MPD v letih 2007, 2008 in 2009.	130
	Priloga Č: Razporeditev intervjuvancev MPD glede na organizacijo, starost, državo, dolžino MPD in opis dela.	139
	Priloga D: Način pripravljalnega izobraževanja glede na posamezno organizacijo.	140
	Priloga E: Preglednica o stroških MPD, ki so si jih krili intervjuvanci sami in o stroški, ki so bili pokriti s strani organizacije oz. programa.	142
	Priloga F: Intervju z Marušo.	144
	Priloga G: Intervju z Ireno.	151
	Priloga H: Intervju s Katjo BF.	156
	Priloga I: Intervju z Urško.	162
	Priloga J: Intervju z Aristidom.	170
	Priloga K: Intervju z Meri.	178
	Priloga L: Intervju z Laro.	182
	Priloga M: Intervju s Katjo K.	190
	Priloga N: Intervju z Gašperjem.	200
	Priloga O: Intervju z Živo.	207
	Priloga P: Intervju z Jollyjem.	215

Priloga R: Intervju z Brasovo.	224
Priloga S: Intervju z Jasno.	231
Priloga Š: Kratak intervju s predstavnico Zavoda Voluntariat.	240

KAZALO SLIK

Slika 2.1: Entitete v sferi civilne družbe.	13
Slika 2.2: Primer tipologije organizacij v družbi.	16

KAZALO PREGLEDNIC

Preglednica 8.1: Časovna razporeditev intervjujev.	60
Preglednica 8.2: Število udeležencev glede na posamezno organizacijo.	64
Preglednica 8.3: Število udeležencev glede na leto udeležbe MPD.	65
Preglednica 8.4: Starostne skupine udeležencev.	66
Preglednica 8.5: Število udeležencev po starostnih skupinah med 18 in 39 let.	66
Preglednica 8.6: Število udeležencev glede na dolžino trajanja MPD.	68
Preglednica 8.7: Število udeležencev glede na dolgoročnost programa.	68
Preglednica 8.8: Število udeležencev glede na vrsto študija po skupinah.	70
Preglednica B.1: Razlike med formalnim in neformalnim izobraževanjem.	129
Preglednica C.1: Število udeležencev glede na posamezno organizacijo v vseh treh letih	130
Preglednica C.2: Število udeležencev glede na posamezno organizacijo v letu 2007, 2008 in 2009.	130
Preglednica C.3: Število udeležencev MPD glede na posamezno leto.	130
Preglednica C.4: Število udeležencev MPD glede na spol.	131
Preglednica C.5: Število udeležencev MPD glede na posamezno starostno skupino. .	131
Preglednica C.6: Število udeležencev v starosti od 18 do vključno 39 let.	131
Preglednica C.7: Število udeležencev glede na regijo bivanja.	131
Preglednica C.8: Število udeležencev MPD glede na spol in starostno skupino.	132
Preglednica C.9: Število udeležencev glede na kontinent opravljanja MPD.	132
Preglednica C.10: Število udeležencev glede na državo opravljanja MPD.	132
Preglednica C.11: Število udeležencev MPD glede na državo delovanja in načinom udeležbe (individualno ali skupinsko).	133

Preglednica C.12: Število udeležencev glede na dolžino trajanja MPD.	134
Preglednica C.13: Število udeležencev glede na način udeležbe.	134
Preglednica C.14: Število udeležencev glede na dolgoročnost programa.	135
Preglednica C. 15: Število udeležencev glede na dolžino trajanja MPD v posameznem letu.	135
Preglednica C. 16: Število udeležencev MPD glede na dolgoročnost programa v posameznem letu.	135
Preglednica C. 17: Število udeležencev glede na kontinent v posameznem letu.	136
Preglednica C. 18: Število udeležencev glede na njihov status.	136
Preglednica C. 19: Število udeležencev MPD glede na vrsto študija.	136
Preglednica C. 20: Število udeležencev glede na vrsto študija po skupinah.	137
Preglednica C. 21: Število udeležencev MPD glede na kontinent in dolžino trajanja.	137
Preglednica Č. 1: Razporeditev intervjuvancev MPD glede na organizacijo, starost, državo, dolžino MPD in opis dela.	138
Preglednica D. 1: Način pripravljalnega izobraževanja glede na posamezno organizacijo.	140
Preglednica E. 1: Preglednica o stroških MPD, ki so si jih krili intervjuvanci sami in o stroški, ki so bili pokriti s strani organizacije oz. programa.	142

1 UVOD

Lastna vpetost v prostovoljno delo me je napeljala k želji po raziskovanju tega družbenega fenomena. Ker je področje prostovoljstva preobsežno, saj vključuje preveč raznolikih organizacij, dejavnosti in programov, sem želela predmet analize skrčiti na obvladljivo področje in preučiti le en izsek prostovoljnega dela v Sloveniji. Zaradi pozitivne osebne izkušnje prostovoljnega dela v tujini sem želela družbeni pojav spoznati z različnih zornih kotov, po drugi strani pa se je zdelo mednarodno prostovoljno delo (v nadaljevanju MPD) dovolj ozko, specifično in obvladljivo področje raziskovanja.

Diplomsko nalogo sem zasnovala z združitvijo dveh medsebojno povezanih pojavov. Na eni strani raziskujem področje mednarodnega prostovoljnega dela, po drugi strani pa me zanima predvsem učinek le tega na neformalno izobraževanje in učenje udeležencev MPD. Področje MPD in neformalnega učenja sem najprej preučila s teoretičnega vidika, nato pa sem se lotila dveh raziskav.

Teoretični del naloge vključuje več vsebinsko ločenih poglavij, povezanih s prostovoljstvom. Najprej spoznam, na kakšen način je prostovoljstvo povezano z neprofitnimi organizacijami. Nato predstavim pravno formalne vidike prostovoljstva v Evropski uniji in v Sloveniji. Sledi sinteza ugotovitev o učinkih prostovoljstva po več relevantnih virih, kjer učinke za posameznika in za družbo združimo v več vsebinsko smiselnih sklopov. Posebej opredelim pomen mednarodnega prostovoljnega dela, nato pa poglavje o raziskovanju prostovoljstva z nekaterimi ugotovitvami omogoča pridobitev širšega pogleda na obravnavano področje. Ker me zanima učinek izobraževanja in učenja pri posamezniku preko osebne izkušnje MPD, sledi še poglavje o neformalnem izobraževanju oz. učenju. Teoretični del zaključim s povezavo prostovoljstva in neformalnega učenja v mednarodnem kontekstu ter s predstavitvijo nekaterih konceptov, s katerimi se srečujem skozi diplomsko nalogo.

V empiričnem delu sem si zadala dva cilja, ki ju realiziram z izvedbo kvantitativne in kvalitativne metode raziskovanja, način izvedbe obeh raziskav je opisan v podpoglavju Metodologija. Z združenjem obeh metod želim dobiti širši vpogled na področje MPD v Sloveniji. Prvi cilj je usmerjen v zbiranje osebnih podatkov o udeležencih MPD.

Podatke mi je posredovalo 12 slovenskih nevladnih organizacij, ki se ukvarjajo s področjem MPD, le ti pa mi bodo služili kot vpogled v profil in pretok slovenskih udeležencev MPD v letih 2007, 2008 in 2009. Drugi cilj je usmerjen v izvedbo 13 osebnih intervjujev slovenskih udeležencev MPD, preko katerih želim predstaviti osebne izkušnje intervjuvancev ter preko analize pridobljene vsebine spoznati pomen MPD za neformalno učenje. Zanima me, kakšna je posameznikova ocena osebne izkušnje MPD ter v kolikšni meri je tovrstna izkušnja pripomogla k osebnem razvoju posameznika. Najbolj obsežen del empiričnega dela diplomske naloge je predstavitev in analiza pridobljenih podatkov in vsebine, kjer predstavim ključne lastnosti udeležencev MPD ter odgovore na ključna vprašanja, ki sem jih zastavila intervjuvancem. Nalogo zaokrožim s sklepi in zaključkom, v prilogi pa so zbrani vsi prepisi intervjujev, nekatere preglednice ter tabele in grafi.

Raziskavi bosta poskušali odgovoriti na naslednja raziskovalna vprašanja:

1. Kakšen je pretok in profil slovenskih udeležencev formalnega mednarodnega prostovoljnega dela?
2. V čem se izkušnje udeležencev MPD bistveno razlikujejo oz. so si med seboj podobne?
3. Kaj so udeleženci preko osebne izkušnje spoznali o MPD? Ali v ospredje izpostavijo prednosti ali pomanjkljivosti MPD?
4. Kakšen prispevek ima MPD za prostovoljce, gostiteljske organizacije, lokalno skupnosti in sodobno družbo?
5. Ali so udeleženci MPD aktivni člani (slovenske) družbe?
6. Na katerih področjih je izkušnja MPD hkrati pomemben vir neformalnega učenja za udeležence MPD?
7. Ali se udeleženci MPD zavedajo vrednosti neformalno pridobljenega znanja in spoznanj?

2 PROSTOVOLJSTVO V OKVIRU NEPROFITNIH ORGANIZACIJ

Poglavje obsega teoretično obravnavo neprofitnih organizacij, ki se od profitnih razlikujejo na osnovi njihovega cilja, to je delovanje v splošno dobro brez usmerjenosti v profitabilnost. Razmejitev dosežemo na podlagi tipologije organizacij v družbi kot ga opredelijo Kolarič in drugi (2002). Za nas je pomembna razmejitev neprofitnih organizacij na vladne in nevladne organizacije, slednje s kratico označimo kot NVO (nevladne organizacije). Sledi predstavitev mednarodne klasifikacije neprofitnih organizacij. Preko socialno psihološke teorije okvirno spoznamo vlogo in pomen neprofitnih organizacij v sodobnih družbah, omenjena teorija daje poudarek na razumevanje za prostovoljno aktivnost posameznikov z vidika motivacije. Motive za prostovoljno udejstvovanje v tujini smo preverili preko osebnih intervjujev, kar bomo obravnavali v empiričnem delu naloge.

Umeščenost neprofitnih prostovoljnih organizacij v družbeni prostor ter njihovo vlogo bomo prikazali predvsem na podlagi povzemanja ugotovitev in spoznanj, do katerih so prišle avtorice monografskega dela z naslovom Zasebne neprofitno-volonterske organizacije (Kolarič in drugi 2002). Čeprav se bomo močno opirali na sistematično razdelano in natančno predstavljeno delo omenjenih avtoric, bomo tekst dopolnili z drugimi relevantnimi viri.

Vsakdo se tekom svojega življenja sreča s prostovoljnim delom. Vendar je v prvi vrsti nujno potrebno razmejiti med formalnim in organiziranim prostovoljnim delom ter med vzajemno pomočjo med ljudmi v vsakdanjem življenju. Prostovoljno delo je oblika birokratizirane pomoči, ki je torej ne smemo enačiti in zamenjati z neformalno pomočjo. Slednjo razumemo kot neplačano storitev, ki jo ljudje opravijo bolj priložnostno, izven katerega koli organiziranega konteksta in je namenjena nekemu, ki je v stiski. Seveda je takšna pomoč prostovoljne narave, a je ne štejemo med organizirano prostovoljno delo, saj jo le težko ločimo od splošne mreže izmenjav in recipročnosti, predvsem med sosedi in prijatelji (Musick in Wilson 2008, 23-24). Mikuš Kos (1999, 14) izpostavi organizirano prostovoljno delo kot pomemben socialni moment v državi:

Prostovoljno delo, filantropske dejavnosti, nevladni in neprofitni sektor so pojavi, v katerih civilna družba udejanja svoj prispevek k izboljšanju kakovosti življenja, uveljavlja svoje ideje in postaja sooblikovalec svojega socialnega, pa tudi naravnega okolja. /.../ Nastopa nov socialni pojav – organizirano prostovoljno delo, ki postaja vir in sredstvo zmanjševanja socialnih problemov in izboljševanja kakovosti življenja ljudi v skupinah, v skupnosti, v državi.

Ker nas v diplomskem delu zanima formalni volonterizem, le tega enoznačno opredelimo kot »organizirano pritegovanje prostovoljcev k izvajanju dejavnosti organizacije in/ali njenemu upravljanju« (Kolarič in drugi 2002, 21).

Organizirano prostovoljstvo nujno nastopa kot pomemben del družbenega življenja in se uresničuje predvsem preko neprofitnih organizacij, zato bomo v nadaljevanju še pred opredelitvijo prostovoljstva spoznali pomen neprofitnih organizacij v družbi.

2.1 Opredelitev in umestitev neprofitnih organizacij v družbeni kontekst

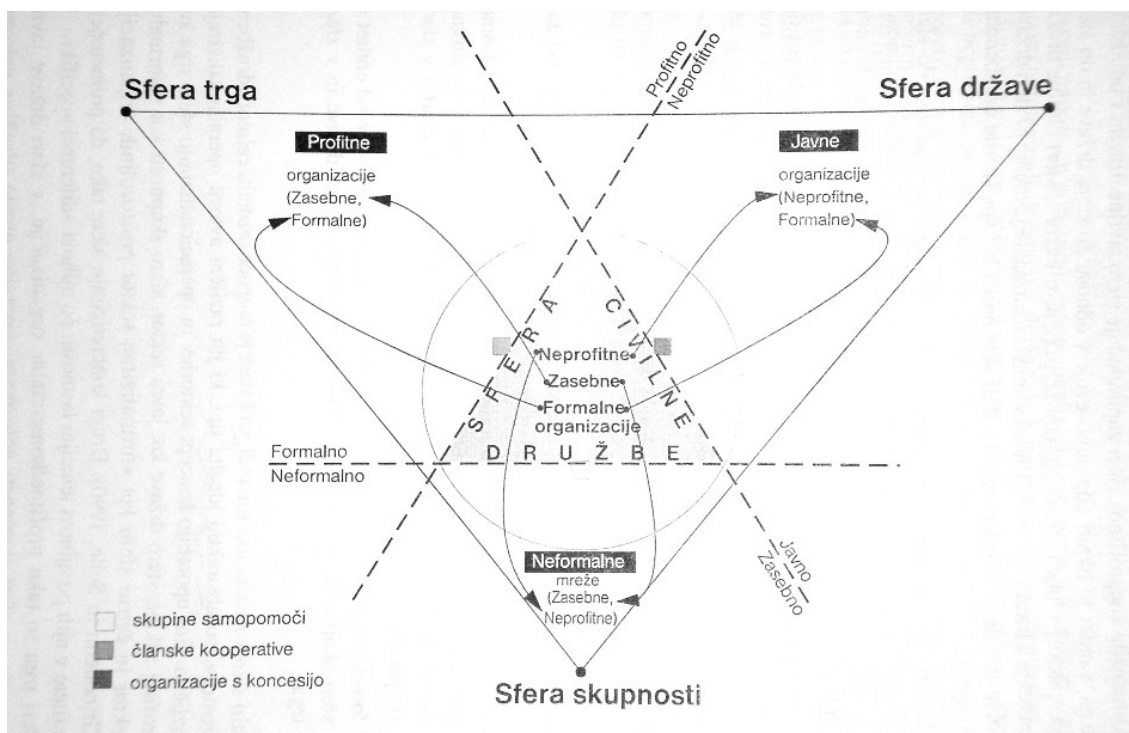
Organizacije, ki postavijo »služenje« javnemu in/ali skupnemu interesu kot temeljni cilj oz. smisel svojega delovanja, so neprofitne organizacije. Neprofitno delovanje torej izhaja iz služenja splošnemu družbenemu interesu, ki je povsem legitimno operacionaliziran kot javni in kot skupni interes. Javni interes uresničujejo javne in zasebne organizacije, medtem ko skupni interes uresničujejo le zasebne neprofitne organizacije (Kolarič in drugi 2002, 10, 12). Ugotovili smo že, da so neprofitne organizacije lahko tako javne kot zasebne oz. služijo javnemu in/ali zasebnemu interesu. Dodajmo le še to, da javne organizacije ustanavljajo javne avtoritete, zasebne neprofitne organizacije pa so ustanovljene s strani zasebnih fizičnih in pravnih oseb. Slednje naj bi se razvile kot alternativa javnim neprofitnim organizacijam, ki jim očitamo neučinkovitost glede na stroške in rezultate ter neuspešnost glede zasledovanja spreminjajočih se potreb državljanov (prav tam, 14-15). V našem diplomskem delu bomo (z izjemo poudarka) uporabljali pojem neprofitne organizacije, pri čemer privzamemo, da gre za zasebne neprofitne prostovoljne organizacije kot jih razumejo v omenjeni publikaciji.

Neprofitne institucije so pravne ali socialne entitete, katerih namen je ustvarjanje blaga in storitev, pri čemer jim neprofitni status ne dovoli postati vir prihodkov, dobička ali drugega finančnega zaslužka (United Nations 2003, 12). Opozoriti velja, da neprofitni sektor lahko proizvaja dobiček, vendar mora biti vložen v dejavnosti in ne sme biti osnova za akumuliranje kapitala posameznikov ali organizacije (Mikuš Kos 1999, 204). Ko želimo umestiti (zasebne) neprofitne organizacije v družbeni prostor, se avtorji (Evers 1988, Abrahamson 1992, Pestoff 1995) sklicujejo predvsem na koncept trikotnika blaginje, ki opredeljuje odnos med tremi sferami v sodobnih družbah, iz katerih posamezniki pridobivamo sredstva za zadovoljitev potreb; to so sfera trga, sfera države in sfera civilne družbe oz. sfera skupnosti. Vendar Kolarič in drugi (2002, 16-18)

ugotavljajo, da je »družbeni prostor« moč razdeliti na štiri in ne le tri sfere; to so sfera trga, sfera države, sfera skupnosti in sfera civilne družbe. Slednja predstavlja tisti del »družbenega prostora«, ki je med vsemi ostalimi sferami.

Slika 2.1 prikazuje vse štiri sfere, poleg tega pa tudi transparentne ločnice med njimi: gre za razmerja med javnim in zasebnim, profitnim in neprofitnim ter formalnim in neformalnim. Za sfero civilne družbe lahko torej privzamemo, da vključuje neprofitne, zasebne in formalne organizacije in se po teh treh ključnih dimenzijah na eni strani razlikuje od preostalih treh sfer družbe po drugi strani pa jim je tudi podobna. Njena temeljna značilnost je njena sočasna odprtost in zaprtost v odnosu do drugih sfer. Kolarič in druge raziskovalke (2002, 18) zaključijo, da so zasebne neprofitne organizacije empirični izraz sfere civilne družbe.

Slika 2.1: Entitete v sferi civilne družbe.

Vir: Kolarič in drugi (2002, 17).

Vendar neprofitne organizacije nimajo lastnosti, po kateri bi se bistveno razlikovale od vseh drugih entitet v družbi. Na podlagi prej opredeljenih lastnosti neprofitnih organizacij iz slike 2.1 razberemo, da je neformalnost in zasebnost del sfere skupnosti,

formalnost in neprofitnost del sfere države ter zasebnost in formalnost del sfere trga. Torej si omenjene lastnosti sfera civilne družbe deli z drugimi entitetami.

Salamon in Anheier (1996) opozorita na dve bistveni lastnosti neprofitnih organizacij, to sta avtonomnost vodenja in prostovoljnost, vendar žal nikjer ne opredelita, zakaj sta ravno ti dve lastnosti temeljni. Prostovoljnost je predvsem del sfere skupnosti, avtonomnost vodenja pa del vseh treh sfer družbe. Tudi ti dve lastnosti sta tako del drugih družbenih entitet, zato ostaja dejstvo, da neprofitne organizacije nimajo lastnosti, ki bi bila samo njihova. Vendar je ravno to njihova velika prednost in ključna lastnost. Prednost vidimo v tem, da je možnost razvoja neprofitnih organizacij v različnih smereh povezana s sposobnostjo kombiniranja logik delovanja in sredstev iz različnih sfer tisto, kar daje tem organizacijam značilno dinamičnost, prilagodljivost, sposobnost eksperimentiranja; torej lastnosti, ki jih odlikujejo v primerjavi z drugimi organizacijami v družbi (Kolarič in drugi 2002, 20-22).

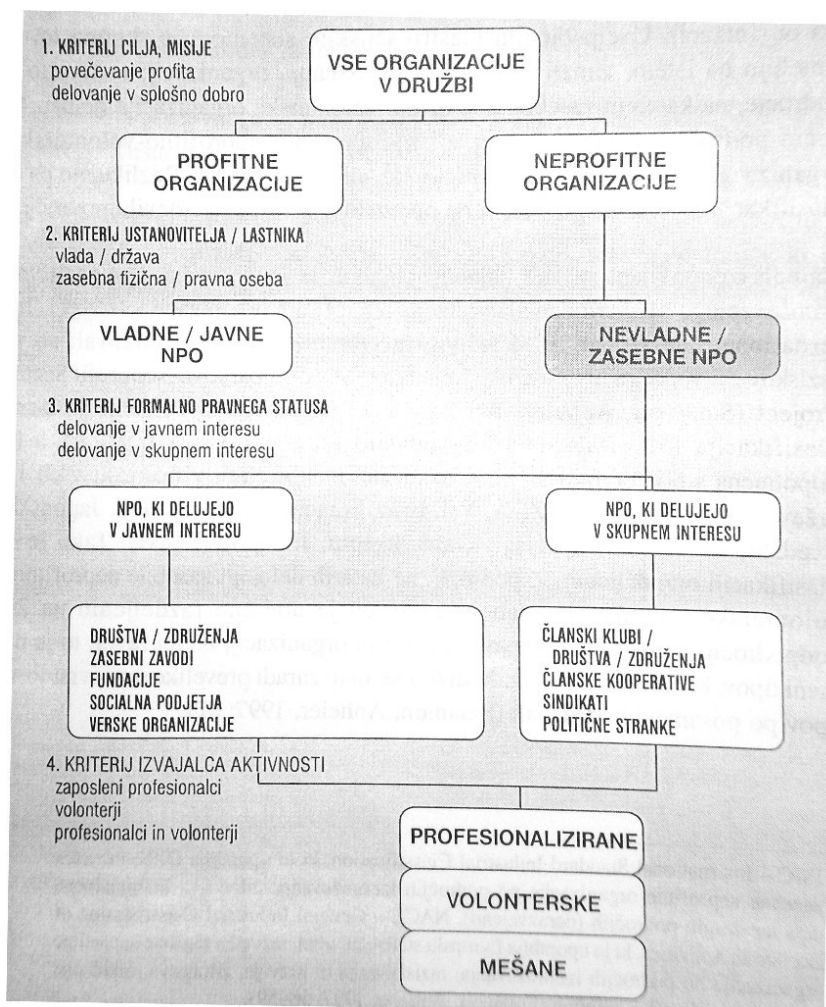
Na tem mestu želimo podati Salamonovo in Anheierjevo (1996, 12-13) strukturalno-operacionalno definicijo NVO, ki poudarja osnovno strukturo in delovanje teh organizacij. »Strukturalno-operacionalna definicija je najširše sprejeta, saj je njena prednost v tem, da zajema širšo množico organizacij in s tem zagotavlja dobro osnovo za primerjavo. Tipi pravnih oseb, ki jih lahko v Sloveniji v skladu s to definicijo uvrstimo med NVO so društva, fundacije, zasebni zavodi, družbe z omejeno odgovornostjo, zadrage in cerkvene organizacije« (Vrečko 2003, 8). Omenjena definicija nevladni neprofitni sektor opredeli kot skupek organizacij s naslednjimi petimi lastnosti: formalnost, zasebnost, avtonomnost, neprofitno in prostovoljnost (Salamon in Anheier 1996, 12-13).

- a) Formalnost: NVO mora biti formalno ustanovljena. To pomeni, da mora imeti svoj statut, ustanovitveni akt ali drug dokument, ki ureja odnose med člani organizacije. Spoštovati mora dogovorjena ter zakonsko veljavna pravila delovanja.
- b) Zasebnost: Za NVO je ključnega pomena, da je v svoji osnovni strukturi zasebna institucija. To pomeni, da je institucionalno ločena od države, ni del javnega sektorja, lahko pa pridobiva del svojih sredstev od države prek javnih razpisov in vključuje predstavnike države v svoje upravne odbore. Vlada jo lahko podpira moralno, finančno, organizacijsko in je lahko z njo v partnersko delovnem odnosu.

- c) Avtonomnost (samostojno vodstvo): O delovanju NVO mora odločati njeno vodstvo in ne drugi subjekti iz javnega ali zasebnega profitnega sektorja.
- d) Neprofitnost: Neprofitnost ne pomeni, da organizacija ne sme poslovati z dobičkom, Osnovna ločnica med NVO in profitnimi organizacijami je v delitvi dobička. Cilj NVO ni zasledovanje dobička, ampak izpolnjevanje svojega poslanstva, ki je usmerjeno v splošno družbeno korist. NVO lahko izvaja tudi plačljive dejavnosti in če pri tem ustvari dobiček, ga ne sme nikoli deliti med lastnike, člane ali upravo, ampak se dobiček lahko uporabi za izboljšanje kakovosti storitev oz. financiranje namena, zaradi katerega je bila ustanovljena.
- e) Prostovoljnost: NVO nastane na osnovi prostovoljne odločitve skupine državljanov. To ne pomeni, da NVO ni poklicno vodena in da ne more imeti redno zaposlenih delavcev. NVO praviloma vključuje pomemben del prostovoljnega dela pri izvajanju operativnih in managerskih funkcij. V prostovoljni organizaciji lahko delujejo tudi ali samo izključno prostovoljci.

Slika 2.2 prikazuje tipologijo organizacij v družbi, na podlagi katere umestimo nevladne/zasebne organizacije. Vse organizacije v družbi na podlagi kriterija cilja oz. misije delimo na profitne in neprofitne organizacije; za prve je značilno povečevanje profita, za druge pa delovanje v splošno dobro. Neprofitne organizacije delimo na vladne in nevladne, kar je odvisno od tega, kdo je lastnik organizacije: javne neprofitne organizacije ustanovi država, zasebne fizične in pravne osebe pa so ustanovitelji zasebnih neprofitnih organizacij. Slednje delujejo v javnem ali skupnem interesu. Nevladne organizacije razlikujemo po kriteriju, kdo izvaja dejavnosti organizacije; poznamo profesionalizirane organizacije, kjer dejavnosti v celoti izvajajo zaposleni v organizaciji, prostovoljne neprofitne organizacije, kjer v celoti dejavnosti izvajajo prostovoljci, ter mešane organizacije, kjer dejavnosti izvajajo kot kombinacijo zaposlenih in prostovoljcev skupaj (Kolarič in drugi 2002, 25-27).

Slika 2.2: Primer tipologije organizacij v družbi.

Vir: Kolarič in drugi (2002, 27).

2.2 Poslanstvo in funkcije NVO

Sektor NVO dopolnjuje državni in gospodarski sektor s svojo lastno identiteto in socialno funkcijo. Vloga sektorja NVO je nezamenljiva, saj predstavlja samostojni socialni podsistem, s funkcijami, ki se ne morejo in ne smejo izvajati v drugih podsistemih. Na teh izhodiščih temelji poslanstvo sektorja NVO, ki v družbi izpolnjuje naslednje funkcije (Vrečko 2003, 20):

- a) Funkcija izgradnje skupnosti in demokratičnosti: NVO med ljudmi izgrajujejo čut za solidarnost, s čimer večajo »družbeni kapital«, spodbujajo stike med ljudmi in večajo zaupanje, kar so temeljni gradniki svobode in demokracije. NVO se vključujejo v procese javnega odločanja in tako vplivajo na oblikovanje družbe. Sodelujejo pri oblikovanju socialnih vrednot in standardov obnašanja, oblikujejo okolje za razvoj različnih interesov ter hkrati krepijo suverenost in

samozavest državljanov, vključno z zavestjo o lastni odgovornosti do skupnosti in družbe kot celote.

- b) Varnostna funkcija: NVO branijo svoje člane in druge ljudi pred močjo državnih aparatov, privatnih organizacij in večinskih skupin, kakor tudi pred posamezniki, ki prekršijo norme sprejemljivega ravnanja. Predstavljajo mehanizem za združevanje ljudi in promoviranje socialnih sprememb, ki so v interesu neke skupine ali družbe na splošno. Na ta način delujejo kot posrednik med »nemočnimi« posamezniki in nedotakljivimi velikani.
- c) Funkcija izražanja: NVO zagotavljajo svojim članom in drugim privržencem prostor, v katerem posamezno ali kolektivno izražajo svoja religiozna, etnična, kulturna, idealistična, globalna, regionalna, lokalna, profesionalna in druga prepričanja, mnenja, interese in/ali izročila. Ljudem ponujajo možnost, da razna prepričanja spoznajo, razvijajo in predstavijo.
- d) Inovacijska funkcija: NVO se odzivajo na nove pogoje in razmere, za katere še ni razvit nek »standardni« oziroma preizkušen način obravnave. Zato ob preizkušanju novih pristopov velikokrat eksperimentirajo in pri tem prevzemajo velika tveganja; dejansko delujejo kot »inkubatorji« novih idej. So pionirji na mnogih področjih, na katerih prve zaznajo določene probleme, jih poskušajo razrešiti in predstaviti svoja spoznanja.
- e) Storitvena funkcija: NVO zagotavljajo in nudijo širok spekter najrazličnejših storitev, ki niso namenjene samo članom posameznih NVO, pač pa celotni družbi. Nase prevzemajo odgovornosti do državljanov, ki bi jih v nasprotnem primeru prevzemala država, svoje storitve pa ponujajo na področjih, ki zaradi komercialne komponente niso zanimive za gospodarski sektor. Sektor NVO torej zagotavlja in nudi tiste storitve, ki jih državni in gospodarski sektor ne zagotavljata, ali pa jih zagotavljata nezadostno.

Neprofitni oz. tretji sektor ima vse bolj pomembno vlogo pri pokrivanju različnih socialnih potreb, očitno prevzema vse več funkcij državnih institucij. Najprej je izvajalec servisov na področju socialnega varstva, izobraževanja, zdravstva in skrbi za prikrajšane skupine. Druga pomembna funkcija pri zagotavljanju socialne dobrobiti skupnosti je zagovorništvo, socialni aktivizem in političnost (Mikuš Kos 1999, 204, 205).

Na Deveti mednarodni konferenci o filantropiji Inštituta za politične študije, Univerze Johns Hopkinsa v Baltimoru leta 1997 (prav tam, 204-208) opredelijo glavne karakteristike neprofitnega sektorja v okviru njegovega socialnega delovanja:

1. **Fleksibilnost in hiter odgovor na potrebe** – neprofitni sektor gradi predvsem na majhnih organizacijah in ne v okviru velikih sistemov kot državni sistem, zato je manj birokratiziran in je hitrejši pri prilagajanju na spremembe okolja. To mu omogoča so/delovanje v lokalni skupnosti, poleg tega je pristop reševanja socialnih problemov bolj celosten.
2. **Vrednote** – neprofitni sektor gradi na naslednjih vrednotah: altruizem, solidarnost, obveznost posameznika, da sodeluje pri reševanju problemov v svoji skupnosti, vzdrževanje človekovega dostojanstva, zaščita človekovih pravic, zmanjševanje socialne neenakosti. Gre za vrednote, ki nastopajo kot protiutež tržni ideologiji.
3. **Aktiviranje novih virov** – neprofitne organizacije imajo dobre možnosti za mobiliziranje človeške energije in finančnih sredstev za prosocialno delovanje.
4. **Zagovorništvo in razvojna funkcija** – neprofitne organizacije postajajo vse glasnejši predlagatelji in zagovorniki sprememb, saj se zavedajo, da so potrebne spremembe strukturnega in političnega položaja. Poleg tega spodbujajo participacijo državljanov in omogočajo vstop v procese odločanja.
5. **Kredibilnost in zaupanje** – neprofitne organizacije so pretežno deležne zaupanja v skupnosti, kar jim omogoča pridobivanje finančnih sredstev in človeških energij.
6. **Ekonomsko moč** – neprofitni sektor postaja vse bolj pomembna ekonomska sila, saj močno pokriva in nudi storitve socialnega področja ter vpliva na povečanje števila delovnih mest.

Če povzamemo, je za nevladni sektor značilno, da so vanj vključene organizacije, ki so do določene mere institucionalizirane. Pomembna lastnost je neprofitna distribucija, za katero velja, da se dobiček ne skladišči v organizaciji in ni namenjen lastnikom, direktorjem ali drugim članom organizacije. Ker so ločene od vlade, so privatno organizirane. So samostojne in neodvisne, same izvajajo in nadzirajo lastne aktivnosti ter so prostovoljne, saj udeležba ni obvezna (United Nations 2003, 16-17).

Nevladni sektor ima marsikatero prednost. Značilen je po svoji fleksibilnosti, inovativnosti, neodvisnosti, hitreje se odziva na probleme in potrebe, predstavniki zagovarjajo vrednote kot so solidarnost in vzdrževanje človekovega dostojanstva, pokriva širok spekter področij, od socialnega varstva, izobraževanja do zdravstva, nudi

raznovrstne storitve, predstavniki so angažirani za zagovorništvo. NVO so komplementarne vladnim organizacijam, predvsem zapolnjujejo vrzel, ki je vladni programi ne pokrivajo.

Po drugi strani se NVO srečujejo z nekaterimi omejitvami in ovirami, kar onemogoča njihovo (maksimalno) delovanje. Slabosti nevladnega sektorja so (Vrečko 2003): finančna nestabilnost, slaba promocija dela NVO, slaba organiziranost sektorja, slabo sodelovanje in povezanost z vladnimi organizacijami, izgubljanje motivacije in elana (izčrpavanje), težavnost merjenja učinkovitosti in kvalitete posameznih NVO in sektorja.

2.3 Klasifikacija neprofitnih organizacij

Najbolj izpopolnjena in tudi najbolj uporabna za mednarodno primerjalno preučevanje je Mednarodna klasifikacija neprofitnih organizacij (ICNPO¹), ki so jo izoblikovali raziskovalci v okviru Johns Hopkins Comparative Nonprofit Sector Project (Salamon in Anheier 1996, 7, 15-16, 81, 136-140). Gre za prvi splošno znan uspešen projekt, ki prikazuje obseg, strukturo, vlogo in operacije neprofitnega sektorja na mednarodni ravni. Klasifikacija neprofitne organizacije sistematično razvršča na naslednja širša področja: 1) področje kulture in umetnosti ter rekreacije, 2) področje izobraževanja in raziskovanja, 3) področje zdravja, 4) področje socialnega varstva, 5) področje zaščite okolja in živali, 6) področje ekonomskega, socialnega in lokalnega razvoja in stanovanja, 7) področje prava, zagovorništva in politike, 8) področje posredovanja in promoviranja prostovoljstva, 9) področje mednarodnega delovanja, 10) področje religij, 11) področje poslovnega in poklicnega združenja, 12) področje drugo.

Gre za klasifikacijo neprofitnih organizacij na 12 temeljnih področjih in tako predstavlja osnovo, brez katere resno empirično raziskovanje ni mogoče. Tema našega diplomskega dela se primarno skrči na področje mednarodnega prostovoljnega delovanja (osmo in deveto področje), čeprav morda katera od organizacij deluje tudi na drugem področju (izobraževanje, zaščita okolja, socialni in lokalni razvoj).

¹ ICNPO je kratica, ki označuje International Classification of Nonprofit Organizations.

Teorije o vlogi in pomenu neprofitnih prostovoljnih organizacij v sodobnih razvitih družbah

Razlikujemo med več teoretičnimi pristopi, ki poskušajo razložiti razloge delovanja neprofitnih prostovoljnih organizacij. Združimo jih lahko v tri skupine (Anheier, Siebel, 1990), to so ekonomske teorije, politične teorije, socialno psihološke teorije (v Kolarič in drugi 2002, 31). Osredotočili se bomo le na socialno psihološke teorije, ki so usmerjene predvsem v motivacijski proces ter v razlaganje motivov tistih, ki dajejo denar ali vlagajo svoje delo v neprofitne prostovoljne organizacije. Ti teoretični pristopi se najpogosteje opirajo na Maslowo teorijo o motivaciji in hierarhiji človekovih potreb. Knowles (v Kolarič in drugi 2002, 48) predpostavlja, da bodo posamezniki prostovoljno aktivni šele, a) ko bodo imeli zadovoljene potrebe nižjega reda in ko bodo širše razvili svoj egosistem razmišljanja, b) ko bodo na prostovoljni sektor gledali kot na področje, ki ponuja bogati izbiro različnih možnosti, c) ko bodo v odnosu do prostovoljnih organizacij in njihovih uporabnikov razvili odnos medsebojne izmenjave in sodelovanja ter d) ko bodo na prostovoljno dejavnost gledali kot na proces samorealizacije in osebnega razvoja. Knowles postavlja prostovoljno aktivnost na raven potreb po varnosti, pripadnosti in samopotrditvi in gre torej za potrebe najvišjega reda. S tem se strinja tudi Čas (1999, 30), ki pravi, da imajo mladi »skozi prostovoljne aktivnosti hkrati številne možnosti za razvijanje svojih drugih osebnostnih potencialov, kot so sposobnosti, spretnosti, interesi, navade /.../ Vse to omogoča njihov vsestranski osebnostni razvoj in doseganje večje samorealizacije«.

Omenimo še raziskovalca Gidrona (v Kolarič in drugi 2002, 48), ki meni, da so ljudje prostovoljno angažirani zaradi altruističnih motivov, da pomagajo drugim, a vedno tudi zaradi motivov, ki so usmerjeni v zadovoljevanje njihovih osebnih interesov in potreb. Altruizem in egoizem sta zanj enako pomembna motivatorja pri prostovoljni aktivnosti. Socialno psihološke teorije izpostavljajo predvsem možnost samoaktualizacije in samorealizacije, ki jo neprofitne prostovoljne organizacije omogočajo posameznikom preko prostovoljnih akcij in dobrotelosti. Kakšni so motivi, predvsem pa kakšne posledice lahko pričakujemo od prostovoljnega dela, bomo preučili s teoretično raziskovalnega vidika ter dodali rezultate opravljenih intervjujev, ki so praktični doprinos k diplomskemu delu.

3 PROSTOVOLJSTVO V FORMALNO PRAVNIH OKVIRIH

Formalno pravne okvire želimo predstaviti na treh ravneh, in sicer na slovenski, evropski in mednarodni ravni. Na podlagi formalnih opredelitev prostovoljstva bomo lažje razumeli širino obravnavanega koncepta.

3.1 Prostovoljstvo v okviru direktiv Evropske unije

Bela knjiga Evropske komisije (Ministrstvo za šolstvo in šport 2001, 15, 46) z naslovom »Nova spodbuda za evropsko mladino« pravi, da bi si z uporabo odprte metode usklajevanja v prihodnjih letih morali prizadevati za razvijanje prostovoljnega dela na državnih, regionalnih in lokalnih ravneh. Glede na to je morda treba razmisliti o položaju mladih prostovoljcev s stališča pravne in socialne zaščite. Načrt evropskega prostovoljnega dela za mlade bi lahko razširili tako, da bi vključeval partnerstvo s telesi po vsem svetu, ki bodo organizirala in podpirala prostovoljno delo, le to pa razume kot vsako vrsto neplačanega dela. Evropska komisija (Commission of the European communities 2004, 4) prostovoljne dejavnosti prepoznava kot obliko družbene participacije, izobraževalne izkušnje in dejavnik zaposljivosti in integracije. Aktivnosti tako predstavljajo instrument razvoja aktivnega državljanstva. Prostovoljno delo (Ministrstvo za šolstvo in šport 2001, 15, 46) pa razume kot obliko socialnega sodelovanja, poučno izkušnjo in dejavnik pri zaposljivosti in vključevanju ter kot tako izpolnjuje pričakovanja mladih in družbe. Je tudi oblika družbenega sodelovanja in hkrati izobraževalna izkušnja. Je dejavnik vključevanja v družbo in zelo otipljiv način premagovanja predsodkov, ima tudi bistveno vlogo pri oblikovanju evropske identitete in bi morale biti učinkovito orodje za združevanje ljudi ob vključitvi novih držav v Evropsko unijo. Primer dobre prakse se kaže preko Evropske prostovoljne službe, ki že zdaj koristi pri uveljavljanju prostovoljnega dela kot ustaljene prakse med mladimi. Na evropski ravni je pomembno zagotoviti, da bo prostovoljno delo priznано kot poučna izkušnja in obdobje neformalnega učenja.

Svet EU (Ministrstvo za šolstvo in šport 2008, 4) spregovori o prostovoljnih dejavnostih kot »priložnost za pridobivanje bogatih izkušenj v okviru neformalnega izobraževanja in priložnostnega učenja, ki izboljšuje poklicne spretnosti in sposobnosti mladih, prispeva k njihovi zaposljivosti in občutku solidarnosti, razvija njihove socialne spretnosti, olajšuje njihovo vključevanje v družbo ter krepi aktivno državljanstvo. V Evropi se izvaja veliko različnih prostovoljnih dejavnosti, ki jih organizirajo civilna

družba in javni organi. Te dejavnosti bi bilo treba ohraniti in nadalje razvijati, poenostaviti pa bi bilo treba tudi sodelovanje med organizatorji takih dejavnosti«. Opazimo lahko, da Evropska unija ne omenja osebnostnega razvoja posameznika preko prostovoljne dejavnosti. Le tega omenjajo številni drugi avtorji, vendar po pregledu še drugih, novejših priporočil in direktiv Evropske unije ugotovimo, da že vključuje tudi posameznikov osebnostni razvoj. V potrditev dodajamo citat, ki se sicer nanaša na neformalno in priložnostno učenje, kar seveda ni sporno, saj prostovoljstvo še kako spada na omenjeni področji: »le to omogoča pridobitev dodatnega znanja, spretnosti in sposobnosti ter prispeva k njihovemu osebnemu razvoju, družbenemu vključevanju in dejavnemu državljanstvu« (Svet Evropske unije 2006, 2).

3.2 Mednarodno prostovoljstvo v okviru direktiv Evropske unije

Svet Evropske unije (Informacije institucij in organov Evropske unije 2008, 14) upošteva, da je medkulturni dialog ključno sredstvo za reševanje nekaterih najpomembnejših izzivov, s katerimi se Evropa trenutno srečuje, in eden od treh strateških ciljev Evropske agende za kulturo. Poleg tega je treba za pospeševanje odprtih in vključujočih družb, ki slonijo na temeljnih evropskih vrednotah, in za spodbujanje dejavnega državljanstva, zagotoviti, da evropski državljani razvijejo medkulturne zmožnosti, ki so bistvene za krepitev medkulturnega dialoga.

Evropski parlament je aprila 2008 sprejel poročilo "Vloga prispevka prostovoljstva h gospodarski in socialni koheziji", »ki je spodbudilo države članice ter regionalne in lokalne organe, naj se zavejo vrednosti prostovoljstva za spodbujanje socialne in ekonomske kohezije, ter priporočilo pospeševanje čezmejnih projektov prostovoljnega dela« (Ministrstvo za šolstvo in šport 2008, 4).

Svet EU (prav tam, 4) čezmejne prostovoljne dejavnosti opredeli kot »dejavnosti, namenjene vsem mladim, ki jih izvajajo prostovoljno v splošnem interesu za določen čas v točno določenem okviru in v državi, v kateri nimajo bivališča, ki so neplačane oziroma za katere se prejme simbolično plačilo in/ali se krijejo stroški«.

3.3 Prostovoljstvo v pravno formalnih okvirih Slovenije

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006-2010 (2006, 10) zavezuje k aktivnosti in promociji prostovoljstva ter določa pripravo predloga zakona o prostovoljstvu v sodelovanju z nevladnimi organizacijami, tako da bodo postavljeni pravni temelji za spodbujanje in razvoj dejavnosti. Vzporedno s tem pa tudi

izvajanje dejavnosti, ki bodo prispevale k uveljavitvi prostovoljstva kot vrednote in statusnega simbola.

Prizadevanja za sprejem zakona o prostovoljstvu sežejo v leto 2004, ko je bil pripravljen Predlog zakona o prostovoljnem delu in potrjen na četrtem slovenskem kongresu prostovoljstva ter predan Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve v nadaljnji postopek usklajevanja. V letu 2008 je potekal že šesti slovenski kongres prostovoljstva, ki izpostavlja aktualne probleme in izzive za civilno družbo ter postavlja smernice za razvoj prostovoljskega sektorja v Sloveniji. V okviru združenja za promocijo prostovoljstva je bila ustanovljena delovna skupina za sistemsko ureditev prostovoljskega dela in pripravljeno delovno gradivo Predloga zakona o prostovoljskem delu (Državni svet Republike Slovenije 2008).

Trenutno je predlog Zakona o prostovoljstvu v pripravi na Ministrstvu za javno upravo (2009, 8), ki je nosilec predloga in ki aktivno sodeluje tudi z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve. V letu 2009 je bila predvidena priprava Zakona o prostovoljstvu, a je bil le na naknadno umaknjen iz Normativnega programa dela vlade za leto 2009. V Sloveniji do zdaj torej še ni sprejete splošne regulative ali posebnega zakona o prostovoljstvu, vendar se kaže potreba po tem, da je za nadaljnji razvoj prostovoljstva potrebna zakonska podlaga in umestitev v slovensko družbo.

Predlog Zakona o prostovoljstvu v Republiki Sloveniji (2009, 1) poda definicijo prostovoljstva in pravi, da so to »aktivnosti, ki jih po svoji svobodni odločitvi in brez pričakovanja materialnih koristi zase opravlja posameznik v dobro drugih, ali za skupno javno korist v okviru nepridobitnih dejavnosti«. Nadaljnje predlog Zakona o prostovoljstvu (prav tam, 1) poda namen prostovoljstva in ga obravnava kot:

Prostovoljsko delo je dejavnost posameznikov oziroma posameznic, ki omogoča izboljšanje kakovosti življenja posameznikov in družbenih skupin ter prispeva k razvoju bolj plemenite, humane in enakopravne družbe, posamezniki pa skozi prostovoljstvo kot višjo obliko vključenosti v družbena dogajanja izpolnjujejo svoj občutek socialne odgovornosti ter pridobijo nova znanja in izkušnje, ki prispevajo k osebnostni rasti posameznika.

3.4 Mednarodne in druge opredelitve prostovoljstva

Mednarodno združenje prostovoljcev (v Mikuš Kos 2001, 33) poda naslednjo opredelitev prostovoljca:

Besedo prostovoljec uporabljamo za vse osebe, ki darujejo svoj čas, energijo, znanje in veščine ter svojo dobro voljo v korist svojega okolja. /.../ Pojem zajema lokalna in nacionalna prostovoljska prizadevanja, bilateralne in mednarodne programe. Za svoje delo prostovoljci niso

plačani. Zadovoljstvo ob delu, širjenje lastne socialne mreže so nagrada in motivacija za nadaljevanje prostovoljnega dela. Prostovoljec je lahko sleherna oseba – ni pomembno, ali je mlada ali stara, moški ali ženska, telesno zdrava ali invalidna, zaposlena ali nezaposlena. Za vsakega se najde kako koristno delo. Vsak človek ima pravico opravljati prostovoljno delo. Možnost za prostovoljsko udejstvovanje mora biti enako dostopna vsem ljudem v skupnosti. Sodobno prostovoljstvo ima številne oblike in vsebine dela in je rezultat svobodne izbire. /.../ Prostovoljstvo je zavzetost državljanov.

Univerzalna deklaracija o prostovoljstvu (Universal Declaration on Volunteering 2001) pravi, da je prostovoljstvo eden temeljnih kamnov civilne družbe, saj oživlja najplemenitejša stremjenja človeštva – prizadevanja za mir, svobodo, priložnost, varnost in pravičnost za vse ljudi. Prostovoljstvo, pa naj gre za dejavnost posameznikov ali skupin, daje:

- priložnost za podpiranje in krepitev človeških vrednot, skupnosti, skrbi in pomoči;
- posameznikom kot članom skupnosti, ki se vse življenje učijo in rastejo, možnost za uveljavljanje njihovih pravic in odgovornosti ter uresničitve vseh njihovih človeških potencialov;
- možnosti za premoščanje razlik, ki nas ločujejo, da lahko živimo skupaj v zdravih, zadovoljivih skupnostih, da skupaj delamo in iščemo inovativne rešitve za svoje skupne probleme in oblikujemo svoje skupne usode.

3.5 Zaključek poglavja o prostovoljstvu v formalno pravnih okvirih

Podane opredelitve pričajo o tem, da se kaže zavedanje o potrebnem razmisleku o prostovoljstvu z vidika pravno formalnih okvirov. Opredelitve prostovoljstva in prostovoljnega dela so si na slovenski, evropski in mednarodni formalno pravni ravni podobne, saj poudarjajo podobne in celo enake vidike in komponente prostovoljstva. Poudarek le tega se kaže na družbeni participaciji, izobraževalni komponenti, možnosti izboljševanja poklicnih spretnosti in s tem zaposljivosti, izboljšanju kakovosti posameznikovega življenja, družbenih skupin ter družbe kot celote. V Sloveniji smo na dobri poti do zakona o prostovoljstvu.

Formalno pravne opredelitve so široke in ohlapne ter ne dajejo jasne, enoznačne slike o tem, kaj prostovoljstvo je. Med opredelitvami se kažejo nasprotja predvsem glede finančnega povračila za opravljeno delo. Vse opredelitve z izjemo Sveta EU poudarijo prostovoljno delo kot neplačano obliko dela, vendar večina hkrati ne omeni, ali so

stroški, ki jih ima prostovoljec pri tem delu del organizacije ali prostovoljca. Svet EU jasno poda, da so prostovoljne dejavnosti neplačane oziroma lahko za njih prostovoljec prejme tudi simbolično plačilo in/ali se krijejo stroški. V primeru, ko posameznik prejme simbolično plačilo, se pojavi vprašanje, ali še vedno lahko govorimo o prostovoljnem delu? Na vprašanje bi morda lažje odgovorili, če bi vedeli, koliko znašajo nagrade, žepnine in druga finančna plačila za opravljeno prostovoljno delo. Pri finančnem plačilu bi bilo potrebno poznati namen, zakaj se posamezniku določeno plačilo ponudi. Preko intervjujev bomo spoznali različne prakse različnih organizacij in programov ter na tak način pridobili vpogled v dejansko stanje plačevanja stroškov in prejetanja simboličnega plačila za opravljeno delo. Svet EU je definicijo podal v skladu s ključnim program Evropske prostovoljne službe, s katerim želijo spodbuditi mlade, da bi kot prostovoljci delovali v tuji državi. S kritjem stroškov in žepnino omogočajo tovrstno izkušnjo vsem zainteresiranim ter tako ohranjajo načelo enakih možnosti. Menimo, da bi bilo ravni finančnega kritja stroškov in dodatnega plačila dobro doseči konsenz med ključnimi akterji ter tudi s tega vidika bolj natančno opredeliti, kaj prostovoljstvo je in kaj ne.

Zapišimo še razmislek o povezavi prostovoljnega dela z ne/zaposlenostjo. Ena ključnih komponent prostovoljstva je neplačano delo. Prostovoljno delo večinoma razumemo kot dejavnost, ki jo prostovoljci opravljajo v svojem prostem času. Sklepamo, da se za pomoč drugemu ali za sodelovanje v skupnosti odločijo tisti posamezniki, ki imajo zagotovljeno eksistenco ter neke osnovne materialne pogoje za življenje. Na takšni osnovi prostovoljstvo obravnavamo kot izredno pozitivno značilnost družbe, kjer je ključna lastnost prostovoljcev solidarnost ter skrb za drugega in širše okolje, seveda brez pričakovanja po materialnem povračilu. Je prostovoljno delo še vedno pozitivna značilnost družbe, ko se vanj vključujejo brezposelni, tisti z redkimi in nerednimi dohodki ter drugi posamezniki, ki so na določen način iz družbe izključeni? Morda bi morali razmisliti o novem pojavu in novi značilnosti prostovoljstva. Posameznikom brez zaposlitve ter brez zadostnih sredstev za življenje prostovoljno delo na eni strani predstavlja vez z okolico oz. način vključevanja v družbo. Prostovoljno delo z vidika vključevanja v družbo do določene meje obravnavamo pozitivno, vse dokler ne prihaja do izkoriščanja. Poleg tega imajo takšni posamezniki možnost, da si v tem času pridobijo novo znanje, veščine in spretnosti, na podlagi katerih bodo lahko bolj zaposljivi. Vključenost v prostovoljstvo daje tudi nova poznanstva, kar posamezniku omogoča širšo socialno mrežo ter s tem večjo možnost, da ga nekdo zaposli. Problem

nastopi, ko posamezniki v prostovoljnem delu iščejo rešilno bilko, poleg tega pa opravljajo naloge, ki bi jih morala v osnovi zagotavljati in financirati država (socialno varstvo, izobraževanje, zagotavljanje osnovnih človekovih pravic ...). Na podlagi tako imenovanih brezposelnih prostovoljcev država na nek način celo privarčuje, saj nekatere osnovne naloge prelaga na ramena civilne družbe. O izkoriščanju bi lahko govorili tudi, ko posameznik opravlja neplačano uvajalno delo. Še eno pomanjkljivost vidimo v tem, da pridobivanje izkušenj preko prostovoljnega dela ne vodi vedno oz. nujno do zaposlitve, vsaj ne v bližnji prihodnosti. Zavedati se moramo, da brezposelni prej ali slej potrebujejo plačano delo. Prostovoljno delo naj v takšnem primeru predstavlja le kratko prehodno obdobje, ko posameznik preko lastnega udejstvovanja dobi občutek koristnosti, ohranja vpetost v družbeno okolje in išče nove možnosti zaposlitve.

4 UČINKI PROSTOVOLJSTVA ZA POSAMEZNIKA IN DRUŽBO

Spoznali smo raznolike formalno pravne opredelitve prostovoljstva. Vendar je drugih opredelitev prostovoljstva še veliko. Kljub temu da imajo vse opredelitve skupen osrednji predmet obravnavanja, tj. prostovoljstvo, različne opredelitve določen vidik zanemarjajo, spet druge ga poudarjajo. Menimo, da ni smiselno nizati definicij eno za drugo, zato na tem mestu podajamo sintezo pomembnih učinkov prostovoljstva.

Že opredelitev prostovoljstva v predlogu Zakona o prostovoljstvu (2009) kaže na vrednosti in prednosti, ki sta jih preko prostovoljstva deležna posameznik in širša družba. Združiti želimo različne poglede in poudarke opredelitev prostovoljstva, namen je strnjeno predstaviti učinke prostovoljstva za posameznika in za družbo. V tem poglavju smiselno povzamemo in strnemo različne opredelitve in opise prostovoljstva na podlagi naslednjih avtorjev in poročil: Zakon o prostovoljstvu 2009, Wilson (2003), Caulkins (2003), Mikuš Kos (1999, 2001, 2002), Leskovec (2001), Gril in drugi (2006), Univerzalna deklaracija o prostovoljstvu (2001), Priporočilo sveta o mobilnosti mladih prostovoljcev v Evropski uniji (Ministrstvo za šolstvo in šport 2008), Resolution on common objectives for voluntary activities of young people (Council of the European Union 2004).

Širše gledano lahko vse učinke prostovoljstva zaobjamemo s pojmom dodana vrednost. Le to prepoznava Resolucija Sveta z dne 14. februarja 2002 (Council of the European Union 2004, 2) predvsem v kontekstu razvoja družbene dejavnosti mladih. Mikuš Kos (2002) pa prikaže prostovoljno delo kot dodano vrednost delovanju služb in institucij. Videli bomo, da dodana vrednost prostovoljstva ni usmerjena le na družbo in njene posamezne dele, ampak nosi velik pomen tudi za posameznika in njegov razvoj.

4.1 Učinki prostovoljstva za posameznika

S sintezo opredelitev in opisov prostovoljstva in prostovoljnega dela zgoraj omenjenih avtorjev in poročil, smo učinke za posameznika razdelili v naslednjih pet skupin (Zakon o prostovoljstvu 2009, Wilson 2003, Caulkins 2003, Mikuš Kos 1999, 2001, 2002, Leskovec 2001, Gril in drugi 2006, Univerzalna deklaracija o prostovoljstvu 2001, Ministrstvo za šolstvo in šport 2008, Council of the European Union 2004):

a) Osebnostna rast posameznika in razvijanje določenih vrednot

Omenjeni avtorji in njihove raziskave (prav tam) podajajo rezultate v prid osebnostni rasti in razvoju posameznikov, ki se ukvarjajo s prostovoljnim delom. Rezultat prostovoljnega dela je posameznikova večja samozavest, boljše mnenje o sebi, imajo večjo osebno motivacijo. Postajajo bolj iznajdljivi in socialno spretnejši. Poraste interes za šolsko učenje in s tem vrednotenje izobrazbe. Razvijajo pozitivne moralne in etične koncepte. Najpomembnejši vrednoti prostovoljcev sta zanesljivost in odgovornost, večinoma pa si prizadevajo tudi za strpnost, kreativnost, zaupnost, družabnost, solidarnost, altruizem in empatijo.

Z drugimi besedami prostovoljci (predvsem mladi) razvijejo občutek osebne vrednosti, sposobnosti prevzemanja odgovornosti in sodelovanje pri reševanju problemov v skupini, v svoji življenjski skupnosti in v širši družbeni skupnosti.

Gre za izboljševanje kakovosti vsakodnevnega življenja na osnovi človeške solidarnosti, ohranja pozitivne relacije med prostovoljcem in občutkom za blaginjo, za družbo, v splošnem so bolj zadovoljni s svojim življenjem.

b) Aktivno delovanje

Vzgib prostovoljnega delovanja je med drugim tudi občutek posameznikov, da lahko sami storijo nekaj koristnega za svoje okolje ter imajo priložnost delovanja v socialno pomembnih dogajanjih. Preko možnosti vplivanja na svoje okolje in zavest o tem se kaže občutek pomembnosti aktivnega delovanja in že omenjeni občutek socialne odgovornosti. Preko prostovoljnega dela spoznajo vrednost in nujnost aktivnega delovanja v svojem okolju, doživijo učinkovitost svojega delovanja, takšna izkušnja pa nadaljnje okrepi njihovo osebnost in jih aktivira za prevzemanje odgovornosti za lastno življenje. Gre tudi za razširjanje drugih spoznavnih razsežnosti in izkušenj pomembnih za poznejše družinsko življenje, poklicno delo, državljansko vzgojo (prav tam).

c) Pridobivanje veščin in znanj

Prostovoljno delo posameznikom omogoča izražati veščine, v katerih so dobri in tako povečujejo zavedanje o sebi in svojih zmožnostih. Gre za razvijanje osebnostnih potencialov, kot so sposobnosti, spretnosti, interesi, navade. Prostovoljci si pridobivajo nova znanja in izkušnje, med drugim tudi strokovna znanja, naučijo se organizacijskih, komunikacijskih in drugih socialnih veščin, ki nadaljnje razvijajo osebnostne potenciale, samozaupanje in kreativnost posameznikov. Avtorji poudarjajo pomembnost

prepoznavanja vrednosti pridobivanja osebnih veščin in vključenosti mladih v družbo. Predvsem mladi prostovoljci se naučijo uporabljati šolsko znanje in veščine pri obravnavanju stvarnih življenjskih in socialnih problemov ter osebnih stisk (prav tam).

d) Izkušnja dela in timsko delo

Preko prostovoljnega dela lahko posamezniki neposredno doživijo svet dela. V okviru le tega razvijajo veščine sodelovanja v skupinskem projektu, v procesu načrtovanja, v procesu odločanja in v procesu reševanja problemov. Pridobivajo si izkušnje za prihodnost, spoznavajo različne vloge in poklice. Omogočen jim je pospešen prehod od izobrazbe k delu in odraslemu življenju. Na vprašanje zakaj prostovoljstvo vodi do boljše službe, bomo odgovorili v poglavju raziskovanja prostovoljstva (prav tam).

e) Socializacija in širjenje socialne mreže

Pomembne so interakcije z ljudmi različnih starosti iz različnih okolij ter razvijanje zdravih odnosov z vrstniki, s skupnostjo in z družbo kot celoto. Velikokrat je pomemben občutek pripadnosti skupnosti, značilno je prevzemanje različnih socialnih vlog, izpostavljenost novim izkušnjam tudi povečuje prožnost v odzivanju in aktivnem delovanju (prav tam).

4.2 Učinki prostovoljstva za širšo družbo

Sporočilo generalnega sekretarja Združenih narodov svetovni konferenci Mednarodnega združenja prostovoljcev je (Mikuš Kos 2001, 33): »/.../ Pozitivna dogajanja so rezultat želja in volje številnih posameznikov, da darujejo svoj čas, svoj napor, svoje vire in svoje zamisli za dobrobit skupnosti ter za razvoj vseh ljudi. Te ljudi imenujemo prostovoljci. Njihov prispevek k razvoju družbe je ogromen. V današnjem času so bolj kot kadarkoli prej potrebna skupna prizadevanja državljanov za boljšo prihodnost človeštva, kar je za vse življenjskega pomena«. V podpoglavju predstavimo pet sklopov učinkov prostovoljstva za širšo družbo, ugotovitve in povzetki se še vedno nanašajo na zgoraj omenjene avtorje. Ker se večina avtorjev in drugih prispevkov (Zakon o prostovoljstvu 2009, Wilson 2003, Caulkins 2003, Mikuš Kos 1999, 2001, 2002, Leskovec 2001, Gril in drugi 2006, Univerzalna deklaracija o prostovoljstvu 2001, Ministrstvo za šolstvo in šport 2008, Council of the European Union 2004), katerih povzeta vsebina je podana po spodnjih sklopih, sklicuje na enake ali podobne razlage, sproti ne navajamo vseh avtorjev, ampak smo to z namenom večje preglednosti naredili

na samem začetku. Le izjemoma izpostavimo posameznega avtorja, kar je posebej zabeleženo.

a) Sfera civilne družbe – bolj humana, pravična in enakopravna družba

Prostovoljstvo je eden temeljnih kamnov civilne družbe, saj oživlja najplemenitejša stremjenja človeštva, kot so prizadevanja za mir, svobodo, priložnost, varnost in pravičnost za vse ljudi. Prispeva k razvoju bolj plemenite, humane in enakopravne družbe (prav tam).

Prostovoljne dejavnosti predstavljajo priložnosti za razvoj in strukturiranje civilne družbe. Prispevajo k povečevanju solidarnosti, družbene in ekonomske kohezije in razvoja skupnosti. Pomagajo reševati socialne, kulturne, ekonomske in okoljske probleme. Prostovoljstvo prispeva k vitalnosti ekonomskega življenja, celo ustvarja nova delovna mesta in nove poklice. Prostovoljci za tretji svet igrajo pomembno vlogo pri oblikovanju globalne socialne politike (prav tam).

Če povzamemo, gre za udeležanje vrednot in solidarnostnega vedenja ter možnost socialnega vplivanja na dogajanja v lokalnem in globalnem družbenem okolju v okviru civilne družbe. Želja in učinek prostovoljstva je s sodelovanjem, ki zajema ves svet, graditi bolj humano in pravično družbo in s tem izboljševati kakovost življenja v družbi (prav tam).

b) Pomembnost tretjega oziroma neprofitnega sektorja

»Naziv tretji ali neprofitni sektor pokriva tako nevladne organizacije kot prostovoljne organizacije in organizirano prostovoljno delo« (Mikuš Kos 1999, 204). Spomnimo se na funkcije in lastnosti neprofitnega sektorja kot jih podajo na Deveti mednarodni konferenci o filantropiji, kar smo predstavili v poglavju o neprofitnih organizacijah in neprofitnem sektorju: fleksibilnost in hiter odgovor na potrebe, vrednote, ki izhajajo iz človekovih pravic, aktiviranje novih virov, zagovorništvo in razvojna funkcija, kredibilnost in zaupanje ter ekonomska moč neprofitnega sektorja.

c) Področje človekovih pravic

Prostovoljstvo omogoča ljudem uveljavljati pravice, ki jih imamo kot človeška bitja, in si tako izboljševati življenje. Kažejo se možnosti za premoščanje razlik, ki nas ločujejo, da lahko živimo skupaj v zdravih, zadovoljivih skupnostih, da skupaj delamo in iščemo inovativne rešitve za svoje skupne probleme in oblikujemo svoje skupne usode. Ponuja

odgovore za velike izzive našega časa, si prizadeva za svet z manjšimi socialnimi razlikami in svet z več miru, brani interese posameznikov in skupin, ki so ogroženi, prikrajšani, potisnjeni ob rob ter izključeni (Zakon o prostovoljstvu 2009, Wilson 2003, Caulkins 2003, Mikuš Kos 1999, 2001, 2002, Leskovec 2001, Gril in drugi 2006, Univerzalna deklaracija o prostovoljstvu 2001, idr.).

d) Aktivno državljanstvo

Prostovoljstvo je ena od osnovnih poti odzivanja civilne družbe na potrebe v njej in ustvarja možnosti aktivnega delovanja državljanov v družbi. Zavzema se za dobrobit posameznika in skupnosti, saj omogoča ljudem, da prevzamejo aktivno vlogo pri reševanju problemov v svojem okolju. Gre za zavzetost in aktivnost državljanov in izkustveni način vzgoje mladih za aktivno državljansko vlogo (prav tam).

Spodbuja socialno odgovornost in razvija solidarnost med posamezniki, družinami, skupinami v skupnosti in na mednarodni ravni. Vključuje torej civilno pobudo, zagovorništvo in socialno akcijo. Raziskave kažejo, da prostovoljci raje volijo na volitvah, delujejo v političnih kampanjah. Posledica je ustvarjanje bolj aktivnih in zavzetih državljanov (prav tam).

e) Preventivni pomen in druge koristi

V preventivnem smislu lahko prostovoljstvo razumemo kot vir za izgradnjo zdrave osebnosti in s tem tudi bolj zdrave družbe. Avtorji podajo ugotovitve, da prostovoljstvo in socialno delovanje preprečujeta delikventnost in kriminalna dejanja. Tudi šole imajo koristi od svojih prostovoljcev, saj vključevanje dijakov v prostovoljne dejavnosti vpliva na prosocialno vedenje mladih in tako bogatijo kakovost pedagoškega dela, ker ga dopolnjujejo z metodami izkustvenega učenja (prav tam).

4.3 Povzetek učinkov prostovoljstva

Možnosti, ki jih ponuja prostovoljno delo, so pomembno sredstvo za samostojen razvoj tako mladi kot tudi odraslih ter za njihovo vključenost v družbeno okolje. Predstavlja velik doprinos k širši družbi, še posebej takrat ko javni organi v državi ne zmorejo v celoti opravljati svojih funkcij. V tem primeru prostovoljno delo postane sooblikovalec družbenega miljeja. Na ravni učinkov za posameznika smo ugotovili, da prostovoljstvo oblikuje bolj samostojnega, odgovornega in (družbeno) aktivnega posameznika, ki se preko izkušnje nauči raznovrstnih spretnosti in veščin.

Prav tako je prispevek prostovoljstva za našo družbo mnogovrsten in se lahko vrši na katerem koli družbenem področju, kar vključuje družbeno vključitev, ukrep priložnosti vseživljenjskega učenja za vse, politični vpliv mladih, znotraj-generacijski dialog, aktivno staranje, integracijo migrantov, kulturni dialog, civilno zaščita, humanitarno pomoč, trajnostni razvoj in varovanje okolja, človekove pravice, naraščanje zaposljivosti, promoviranje aktivnega evropskega državljanstva, boj z digitalnim razkorakom; ta prispevek je pomemben element skupne družbene odgovornosti (Czerwińska 2008, 14).

Preko osebnih intervjujev bomo raziskali, kako prostovoljno delo v tujini vpliva na intervjuvance, kaj se preko takšne izkušnje naučijo ter kakšen je njihov pogled na vpliv prostovoljstva za širšo družbo okolje.

Poglavje želimo zaključiti z mislijo, da je vsestranski pomen prostovoljnega dela možno prikazati iz različni zornih kotov, a pri tem vemo, da je vse njegove učinke, še posebej dolgotrajne, nemogoče dovolj natančno ovrednotiti (Čas 1999, 30).

5 MEDNARODNO PROSTOVOLJNO DELO

Za mednarodno prostovoljno delo veljajo v prvi vrsti vsi tisti učinki in značilnosti, ki smo jih podali v opredelitve prostovoljstva samega. Z mednarodno razsežnostjo pa tovrstno prostovoljstvo le še pridobiva določene lastnosti, katere bomo skušali izvzeti predvsem posredno iz evropski poročil in drugih dokumentov, ki se nanašajo na mednarodno dejavnost in izmenjave v mednarodnem kontekstu.

Preden opredelimo mednarodno prostovoljno delo, bi izpostavili še koristi le tega, kot jih izpostavi Kaplja (2006, 67-70). Kot najbolj univerzalno korist prostovoljnega dela poudari priložnost učenja, predvsem v smislu novih spoznanj o nas samih, novih perspektiv o svetovni ekonomiji, novih zamisli ali novih praktičnih znanj. Poudari kulturno zavedanje in spoznavanje kulturnih razlik preko česar se prostovoljci začnejo bolj zavedati tudi lastne kulture. Lahko pride do spremenjenih prioritiet in do razvoja na poklicnem področju, vsekakor pa do številnih prijateljstev.

Kaplja (2006, 65-66) poda tri kriterije mednarodnega prostovoljnega dela (pri čemer ne poda nobenih učinkov):

- Prostovoljno delo poteka v tujini, kar pomeni, da so temelj mednarodnega prostovoljnega dela medkulturne in mednarodne izmenjave. Navadno se projekti prostovoljnega dela delijo na kratkoročne (do dva meseca), srednjeročne (od dve do šest mesecev) in dolgoročne (več kot šest mesecev).
- Prostovoljno delo je delo, ki ni plačano. V večini primerov prostovoljci plačajo določen znesek, da se lahko udeležijo izbranega programa.
- Prostovoljci stremijo k izboljšanju kakovosti življenja, s čimer poudarimo, da prostovoljci pomagajo na zelo različnih področjih (znanstvene raziskave, naravovarstveni projekti, zdravstvena pomoč, ekonomski in socialni razvoj, obnavljanje kulturne dediščine).

Strinjamo se, da mednarodno prostovoljno delo poteka v tujini; to je komponenta, ki mednarodno prostovoljno delo bistveno razlikuje od splošnega prostovoljstva. Menimo tudi, da je drugi kriterij bistven že za splošno opredelitev prostovoljnega dela, ki naj ne prinaša profita, kar naj bi načeloma pomenilo, da posameznik za opravljeno delo ni plačan. Potrebno se je vprašati, kako je v praksi urejeno pokrivanje stroškov in morebitno plačilo (na primer v obliki nagrade) za opravljeno delo. Preko osebnih zgodb intervjuvancev, ki hkrati predstavljajo tudi določen program posamezne slovenske

organizacije, bomo dobili vpogled v način financiranja ter preverili, ali je v večini primerov za udeležbo programa res potrebno nekaj plačati.

Zgornji opredelitvi mednarodnega prostovoljnega dela se pridružuje Evropska konvencija o spodbujanju dolgoročnega mednarodnega prostovoljnega dela za mladino (Council of Europe 2000), ki postavi temelje dolgoročnega prostovoljstva. Dolgoročni prostovoljec je oseba, ki na podlagi svobodne osebne odločitve brez prekinitve preživi najmanj 6 in do 24 mesecev doma ali v tujini ter tam deluje polni čas. Aktivno prispeva k izvrševanju projektov z izobraževalno in vzgojno (educational) vsebino in širi priložnosti za medkulturno učenje, promovira skupno dobro, kar vključuje projekte, ki pospešujejo mednarodno razumevanje in spravo, naraščajočo zavest in promoviranje miru, projekte, ki se ukvarjajo z okoljem, razvojem in kulturnimi problemi ter projekte usmerjene v marginalne skupine.

Vse do sedaj omenjene pobude kažejo na veliko spodbudo Evropske unije po delovanju državljanov izven njihovih meja, po medkulturnem dialogu in mednarodni mobilnosti. Zdi se, da se s tem zaveda učinkov, ki jih medkulturna izkušnja prinaša tako posamezniku kot širši družbi. Naj bo to vodilo našega diplomskega dela, na podlagi osebnih intervjujev udeležencev mednarodnega prostovoljnega dela pa želimo raziskati in dodati ugotovitve o učinkih te izkušnje. Za zdaj lahko povedano potrdimo še z Evropsko konvencijo o spodbujanju dolgoročnega mednarodnega prostovoljnega dela za mladino (Council of Europe 2000), ki potrjuje, da je promoviranje mednarodnega dolgoročnega prostovoljstva pomemben del vladnih politik, še posebej kar se tiče mladine. V dokumentu opozori na prispevek mednarodnih prostovoljnih aktivnosti, ki ga vidi v državljanski vzgoji, medkulturnih projektih in pridobivanju evropske zavesti. Mladi in vsi sodelujoči se neformalno izobražujejo in s svojim delom služijo družbi.

Evropska konvencija o spodbujanju dolgoročnega mednarodnega prostovoljnega dela za mladino (Council of Europe 2000) pove, da prostovoljstvo pomeni dajanje in prejemanje, je proces učenja prostovoljca in vseh tistih, s katerimi so/deluje prostovoljec, vključuje participacijo državljanov in institucij pri ustvarjanju več kot le družbe, in sicer preko projektov, ki se spoprijemajo z novimi zahtevami in potrebami ali ustvarjajo nove poglede na tradicionalno delo. Prostovoljno delo igra pomembno in spreminjajočo vlogo (catalysing role). Vsakdo bi moral imeti dostop do le tega.

Poročila, sklepi in priporočila Evropske unije se torej vse bolj nagibajo k uveljavljanju, spodbujanju in priznavanju prostovoljstva. Tu se vršijo ključne dejavnosti in različne

oblike konkretne pomoči, katere javni organi niso zmožni udejanjiti. Evropska unija se zaveda pomembnosti prostovoljnega delovanja v prvi vrsti predvsem z vidika prispevka za družbo, a vse bolj priznava tudi prispevek k posameznikovem osebnostnem razvoju. Slovenija kot članica Evropske unije mora slediti evropskim direktivam tudi na področju prostovoljnih dejavnosti. S Predlogom Zakona o prostovoljstvu se v Sloveniji že postavljajo prvi pravno formalni okvirji prostovoljstva. Evropska unija poleg prostovoljstva promovira in se zavzema tudi za mobilnost in različnost, za vzajemno razumevanje in solidarnost, za človekove pravice in medkulturni dialog; tudi kot podlago vseživljenjskega učenja. Izkušnja mednarodnega prostovoljstva zajema vse omenjene vidike, zato nas v nadaljevanju zanima prostovoljstvo v mednarodnem kontekstu.

6 O RAZISKOVANJU PROSTOVOLJSTVA

Poglavje o raziskovanju prostovoljstva nam bo omogočalo širši pogled na obravnavano področje diplomske naloge. Zanima nas, kje in kdaj se je začelo raziskovanje prostovoljstva in prostovoljnega dela. Nadaljnje želimo bolj podrobneje predstaviti predvsem nekatere novejšje ugotovitve prostovoljstva. Predstavili bomo, na katera vprašanja odgovarjajo raziskave ter do kakšnih ugotovitev prihajajo, pri čemer bomo ob strani pustili tista vprašanja raziskovanja prostovoljstva, ki nas ne bodo ovirala pri razumevanju diplomskega dela.

Najprej si pogledjmo razloge, zakaj meriti in raziskovati prostovoljno delo. Na to vprašanje jasno in sistematično odgovarjata naslednji deli: »Manual on the measurement of volunteer work« (International Labour Organization 2007, 3-7) in Poročilo »Putting volunteering on the economic map of Europe« (Czerwińska 2008, 5). Obe deli sta nastali na pobudo Univerze Johns Hopkins, ki je ena prvih akademskih institucij, ki sistematično proučuje prispevek prostovoljnega sektorja in prostovoljstva na nacionalno ekonomijo. Argumenti za oblikovanje sistema merjenja prostovoljnega dela temeljijo na šestih ključnih stebrih, ki hkrati povzamejo pravkar ugotovljene učinke prostovoljnega dela:

- a) Prostovoljno delo je zelo obsežno in ustvarja pomembno ekonomsko vrednost.

Prostovoljci predstavljajo veliko pomembnejši delež delovne sile posamezne države kot je splošno priznано. Zgoraj omenjeni deli na podlagi številnih raziskav prideta do ugotovitve, da prostovoljci predstavljajo 3-5% ekonomsko aktivne populacije v številnih državah, da prostovoljci ustvarijo 400 bilijonov ameriških dolarjev prispevka k celotni globalni ekonomiji, da približno 140 milijonov ljudi v obravnavanih državah sodeluje v neki prostovoljni aktivnosti v enem letu, kar znaša 12% odrasle populacije. Če bi bili vsi ti prostovoljci en narod, bi bila država le tega deveta najbolj poseljena država na svetu. Prostovoljci so torej pomembna in obsežna komponenta neprofitnega sektorja in ogromen obnovljiv vir za reševanje socialnih problemov – prostovoljno delo predstavlja pomembno izobraževanje za zaposlitev in pot do delovnega mesta, predstavlja tudi vir na katerega se nanašajo Milenijski cilji², ponujajo lahko storitve, ki jih ni mogoče preprosto dobiti na trgu, spodbujajo

² Leta 2000 je na pobudo Organizacijo združenih narodov 189 voditeljev držav in vlad sprejelo Milenijsko deklaracijo in Milenijske razvojne cilje. Ti cilji so: izkoreniniti skrajno revščino in lakoto, doseči univerzalno zagotovitev osnovne izobrazbe, promovirati enakost spolov in dati več moči ženskam, zmanjšati smrtnost otrok, izboljšati zdravje mater, boriti se proti virusu HIV/aidsu,

socialno solidarnost, socialni kapital in kvalitetno življenje v družbi. Poleg tega prostovoljno delo prispeva k socialni inkluziji in integraciji (International Labour Organization 2007, 3-4).

Zveza društvenih organizacij Slovenije je na Predstavitvi prostovoljnega dela v nevladnih organizacijah in podelitvi Plaket Državnega sveta najzaslužnejšim prostovoljcem podala oceno (2009)³, da po zbranih podatkih in ocenah že samo nekatere organizacije (Avto-moto zveza Slovenije, Gasilska zveza Slovenije, Olimpijski komite Slovenije, Planinska zveza Slovenije, Ribiška zveza Slovenije, Turistična zveza Slovenije, Zveza društev upokojencev Slovenije, Zveza za tehnično kulturo Slovenije, Zveza prijateljev mladine Slovenije, Zveza združenj šoferjev in avtomehanicov Slovenije in Zveza kulturnih društev Slovenije) v enem letu opravijo za več kot 25 milijonov ur prostovoljnega dela v korist širše javnosti, vrednost katerega ob upoštevanju najnižjih urnih postavk presega 250 milijonov €. Navedene organizacije opravljajo prostovoljno delo na številnih področjih, in sicer skrb za otroke in starejše, okoljevarstvo, prometna varnost, zaščita in reševanje, izobraževanje in usposabljanje, kultura, šport in turizem.

- b) Naraščajoče število mednarodnih organizacij vedno bolj prepoznava prispevek in pomembnost prostovoljnega dela.

Ta vidi se kaže preko številnih resolucij, konferenc, poročil, ki smo jih že navedli, zato bi na tem mestu omenili samo še Resolucijo iz leta 2001, ki poroča o rezultatih Mednarodnega leta prostovoljcev («Resolution reporting the results of the International Year of Volunteers»). Skupščina Združenih narodov opredeli prostovoljstvo kot pomembno komponento, ki je usmerjena k zmanjševanju revščine, trajnostnemu razvoju, zdravju, preprečitvi nesreč in /.../ prekomerne socialne izključenosti (social exclusion) in diskriminacije (v International Labour Organization 2007, 4).

- c) Prostovoljno delo je še posebej pomembno v okviru statističnega raziskovanja delovne sile.

malariji in drugim boleznim, zagotoviti trajnostni razvoj okolja, razviti globalno partnerstvo za razvoj (UNICEF: Milenijski razvojni cilji).

³ Več o Sporočilu za javnost s strani Zveze društvenih organizacij Slovenije glej Prilogo A.

Prostovoljno delo predstavlja ogromen delež neplačanega dela in postaja vedno večje središče pozornosti s strani politikov po celem svetu, ki v prostovoljnem delu vidijo obliko ekonomske aktivnosti in številne ekonomske koristi, predvsem v državah v razvoju (International Labour Organization 2007, 5).

- d) Kljub prispevku, ki ga ima prostovoljno delo za prostovoljce same in za dediče njihove radodarnosti, je malo narejenega na področju merjenja ciljev, obsega ali distribucije takšnega dela, kar ovira naše splošno razumevanje delovne dinamike.

Tu se skriva ključ na vprašanje zakaj raziskovati področje prostovoljnega dela. Kot smo že ugotovili prinaša številne koristi, čeprav se sooča s številnimi ovirami. A dosedanje ugotovitve in dosežki raziskav so raztreseni, ponujajo pa zastarele in nezanesljive podatke. Vse to ne samo onemogoča razumevanje prostovoljstva samega ampak tudi onemogoča razumevanje trga delovne sile (prav tam, 5-6).

- e) Ne samo da obstoječi sistem podatkov prostovoljnega dela ne zadostuje in ni primeren, ampak so ti podatki, ki obravnavajo prostovoljno delo, neskladni in nedosledni (prav tam, 6).

- f) Vpeljevanje sistema za izboljšanje primerne in veljavne pridobivanja podatkov prostovoljnega dela bo služilo številnim uporabnim namenom.

Ti nameni so: dokumentirati obseg neformalnega trga dela, pridobiti uvid v obsežen del dejanske delovne sile, ki je zdaj nevidna v obstoječih statističnih podatkih, povečati spoštovanje milijonom ljudi po svetu, ki so prispevali s svojim prostovoljnim delom, razjasniti ekonomski vpliv neprofitnih organizacij itn. (prav tam, 7).

Vsi ti podatki in ugotovitve kažejo na veličino prostovoljstva, ki ga moramo začeti preučevati v vseh državah, kajti največja ovira pri prepoznavanju tega ogromnega prispevka prostovoljstva na ekonomijo je ravno pomanjkanje relevantnih statističnih podatkov o prostovoljstvu.

6.1 Tuje raziskave o prostovoljstvu

Omeniti želimo še dve področji raziskovalnih del, ki trenutno bistveno zapolnjujeta vrzel vedno bolj raziskanega področja neprofitnega sektorja in prostovoljstva. V okviru

Univerze Johns Hopkins delujejo številni raziskovalci, med pomembnejšimi sta Lester M. Salamon in Helmut K. Anheier ter njuni sodelavci. Le ti delujejo na področju neprofitnega sektorja ter izdajajo publikacije na to temo. Leta 2008 pa sta Marc A. Musick in John Wilson izdala obsežno delo z naslovom *Volunteers: A social profile*, kjer se lotita poglobljene analize prostovoljstva na podlagi relevantnih raziskav po svetu.

6.1.1 Prostovoljstvo in spol

Musick in Wilson (2008, 171-196) v poglavju *Gender (Spol)* podajata ugotovitve raznovrstnih raziskav, ki ugotavljajo razlike in podobnosti med spolom in prostovoljnim delom. Avtorja pravita, da je težko povzeti rezultate različnih raziskav, saj nimajo konsistentnih metod in osnove raziskovanja, vendar nekaj oklevajočih posplošitev o relativno redkih spolnih razlikah lahko podamo, le te sledijo v tem sklopu.

Moški raje prostovoljno delujejo na področju javne varnosti, športa ter političnih in odvetniških skupin. Ženske raje opravljajo prostovoljno delo v povezavi s cerkvijo, šolo ter socialnim delom na splošno. Le redke vrste dela so, ki so izrazito feminizirani oz. maskulinizirani. Moški so gasilci in reševalci, v hospicijah in dobrodelnih organizacijah pa večinoma delujejo ženske. Vendar so to le redki ekstremi, na marsikaterih področjih ni vidnih razlik med spoloma oz. so te razlike majhne.

Prispevek navaja nekaj Gerstelovih argumentov, zakaj v večini družbah ženske opravijo večino dela na področju vzgoje in nege. Med trivialnimi razlogi lahko omenimo, da so ženske po naravi bolj skrbne kot moški ali da so ženske moralno bolj zavedne kot moški. Navaja še dva bolj sociološka argumenta: prvič, da so ženske manj ukazovalne oz. čutijo večjo obvezo za negovanje, same sebe ocenijo kot bolj empatične in altruistične kot moški. Drug argument pravi, da ženske opravijo večino dela na področju nege zato, ker se od žensk v večini patriarhalnih družb zahteva, da opravijo to »umazano delo« (prav tam, 171-196).

Do razlik med spoloma bi lahko prišli tudi preko ugotovitve, da ženske in moški opravljajo različne vrste prostovoljnega dela zato, ker so bili podvrženi različnim socializacijskim idejam, za kaj naj bi kot ženska oz. moški v družbi skrbel. Ženske naj tako skrbijo za vzgojo in nego, moški pa naj altruizem izražajo v okviru poštenosti in pravičnosti.

Nekatere raziskave kažejo, da ženske opravijo večino prostovoljnega dela oz. ga opravijo več kot moški. Nasprotniki podajajo mnenje, da za predpostavko žensk kot

unikatnih pri opravljanju večine prostovoljnega dela ni realne osnove. V Združenih državah Amerike, pa tudi v Veliki Britaniji ne opažajo razlik med spoloma glede prispevka k prostovoljnem delu. Nekateri podatki celo kažejo na to, da moški opravljajo več ur prostovoljnega dela.

Če si ogledamo pretekla obdobja, lahko ugotovimo, da je prostovoljno delo reproduciralo splošne ideologije, in sicer na način, da so ženske smele nastopiti in sodelovati v javnosti brez dvoma o njihovi ženskosti. Prostovoljno delo je zaradi povezanosti z vključenostjo žensk postalo del nevladnega prostora, kar ostaja do danes. Nekatero ženske so bile aktivne v socialnih gibanjih 19. stoletja, pri čemer niso prevzemale le »malih« del, ampak so prevzele tudi vodstvene pozicije. Ženske so imele priložnost vzpostaviti kolektivni vpliv, ki ga posamično niso uspele doseči in s tem kompenzirale njihovo nezmožnost delovanja znotraj političnih strank, vojske, ministrstev ter podjetništva. Preko prostovoljnega delovanja predvsem na področju socialnih problemov, so se naučile tudi različnih političnih veščin. Vendar je vse to veljalo le za ženske višjega in srednjega razreda, ne pa tudi za ženske delavskega razreda.

Po mnenju sodobnih feministk se spolno razlikovanje znotraj prostovoljnega dela nadaljuje, ampak na bolj subtilen način, in sicer preko vrste dela, ki ga opravljajo moški in ženske. Moški prevzemajo večinoma dela s področja javnega delovanja, medtem ko ženske delujejo predvsem v privatni sferi.

Pri mladostnikih je opaziti, kako fantje bolj podcenjujejo prostovoljno delo sebi enakih ljudi. Nasprotno dekleta izražajo močnejšo podporo za prosocialno vedenje kot njihovi vrstniki moškega spola. Vendar v Ameriki v skupini mladostnikov ni velikih razlik. Vendar raziskave podajajo ugotovitve, da v srednji šoli med spoloma ni vidnih razlik na področju prostovoljnega dela. Ko pa ti posamezniki postanejo odrasli, veliko fantov preneha s prostovoljnim delom, medtem ko nekatera dekleta nadaljujejo oz. šele začnejo s prostovoljnim delom. Tako se ustvarja razpoka med spoloma. Raziskava iz leta 2000 potrjuje ugotovitve, da se z vstopom v odraslost in prevzemanjem odgovornosti ponovno pojavijo spolne razlike pri prostovoljnem delu.

6.1.2 Zakaj prostovoljstvo spodbuja dejavno državljanstvo?

Musick in Wilson (2008, 459-485) na podlagi več študij obširno razlagata, zakaj bi lahko prostovoljno delo vplivalo na dejavno državljanstvo. Navedimo nekaj razlogov in avtorjev, ki jih izpostavita Musick in Wilson. Flanagan (1998) meni, da prostovoljstvo

gradi oz. oblikuje zaupanje do drugih ljudi in javnih institucij; kaže pa se, da so zaupljivi ljudje bolj vključeni v politično sfero (politics). Drugič, prostovoljstvo spodbuja zaupanje in prepričanje, da je socialna pogodba osnovana na pravilnem družbenem življenju (orderly social life) (Youniss, 1997). Tretjič, ljudje so preko prostovoljnega dela veliko bolj intenzivno vključeni v organizirano življenje prostovoljne organizacije in življenje drugih neprofitnih organizacij, kjer srečujejo širok niz ljudi ter se veliko naučijo o lokalnih problemih in lokalni politiki. Participacija pri eni aktivnosti povzroči udeležbo pri neki drugi aktivnosti (participation breeds participation). Četrto, prostovoljno delo nas uči državljskih veščin, kot so sposobnost napisati pismo, zapisnik, pogodbo in druge dokumente, organizirati in voditi srečanja, zbornice, sestanke in druge prireditve, možnost govora in predstavitve ipd. Petič, prostovoljno delo naredi ljudi bolj ozaveščene o naravi družbenih problemov in o potrebah političnih rešitev. Enak učinek ima prostovoljna pomoč revnim, saj preko takšne aktivnosti ne samo dosežemo glavni cilj programa, tj. pomoč revnemu človeku, ampak se naučimo tudi zmanjševanja predsodkov o revnih (Bloom in Kilgore, 2003).

Povezava med prostovoljnim delom in prosocialnim vedenjem še vedno ostaja manj raziskana. Nedavna raziskava poda zaključek, da rezultati kažejo na močno povezavo med udeležbo v konstruktivnih, prosocialnih aktivnostih in psihološko, vedenjsko in akademsko ureditvijo. Prostovoljno delo je tako ena od oblik prosocialne aktivnosti, vendar ni popolnoma jasno ali ima prostovoljstvo edinstven, izreden učinek na posameznikov razvoj in na prilagoditev mladostnika na vlogo odraslega (Musick in Wilson 2008, 459-485).

Pomembno vprašanje torej je, ali prostovoljno delo prispeva k zdravemu človeškemu razvoju. Obdobje odraščanja razumemo kot prehod, ko otrok postaja odrasel. Kot smo že ugotovili, prostovoljno delo ni vzrok za zdrav človekov razvoj, ampak je indikator le tega. Koristi prostovoljstva nas motivirajo, da v programe pomoči drugim vključujemo mlade ljudi (Flanagan, 1999). Razvoj človeka je širok pojem, vendar se večina študij osredotoči na razvoj vedenja, ki ga razumemo kot zdravo vedenje v nasprotju z vsem, kar ni družbeno sprejemljivo (antisocial)⁴. Ugotavljanje prispevka človekovega razvoja preko prostovoljnega dela so se raziskovalci lotili z raziskovanjem koristi izkušnje

⁴ Pozitivne učinke razvoja merimo preko občutka za pobudo, čustvene kompetence (npr. sposobnost zadrževati jezo), timskega dela in družbenih veščin, tolerance različnosti, internalizacije družbenih norm ter sposobnostjo sodelovanja z odraslimi. Negativne učinke merimo preko problematičnega vedenja, ki zajema npr. zloraba drog in drugih prepovedanih substanc, nezaščiteni spolni odnosi, prestopništvo, zločin, nasilje.

prostovoljnega dela pri posamezniku. Kaj pravijo mladi prostovoljci, kakšne so koristi njihove izkušnje prostovoljnega dela? Običajno rezultati kažejo na pozitivno izkušnjo, ki se kaže v pozitivni spremembi vedenja, pa tudi v večjem občutku družbene odgovornosti in zaupanja vase. V ameriški raziskavi pridejo do ugotovitve, da bolj aktivni študenti (v organiziranih mladinskih aktivnostih) poročajo o višji oceni glede reševanja problemov in postavljanja ciljev, da imajo več izkušenj pri raziskovanju identitete, več priložnosti za učenje glede izražanja in kontroliranja svojih čustev ter bolj pogoste priložnosti za učenje (preko) timskega dela in družbenih veščin. Aktivnosti, ki so bolj podobne prostovoljnemu delu, so bolj povezane z razvojem prosocialnega vedenja, poleg tega se kaže večja vključenost v skupnost in pomoč drugemu. Omeniti moramo, da so ugotovitve teh študij sicer dragocene in koristne, vendar je njihova pomanjkljivost večinoma ta, da v raziskavo ne vključijo ljudi, ki ne delujejo na področju prostovoljnega dela ter tako onemogoča primerjave med njimi (Musick in Wilson 2008, 459-485).

6.1.3 Zakaj prostovoljstvo vodi do boljše zaposlitve?

Musick in Wilson (2008, 486-487) predstavita tri glavne razloge, zakaj bi lahko prostovoljstvo povečalo posameznikovo možnost za pridobitev boljše zaposlitve. Prvi argument je, da so prostovoljci boljši v šoli in dobijo boljše priporočilo, oboje pa vodi do boljše službe. Drugič, prostovoljno delo je oblika poklicnega izobraževanja (training), kjer se posameznik lahko priuči pomembnih delovnih izkušenj, kar mu omogoča večjo konkurenco pri iskanju dobre zaposlitve. In tretji argument pravi, da si preko prostovoljnega dela spletemo mrežo raznolikih socialnih vezi, kar povečuje možnost, da ti nekdo ponudi določeno zaposlitev.

6.2 Raziskovanje prostovoljstva v Sloveniji

V Sloveniji se je sistematično empirično raziskovanje zasebnih neprofitnih volonterskih organizacij začelo sredi 90. let (Kolarič in Vojnovič 1994, Vojnovič in drugi 1996), in sicer na podlagi statističnih in finančnih zbirk podatkov o zasebnih neprofitno volonterskih organizacijah. Ker statistični podatki ne zagotavljajo zadostne podlage za analizo obsega, strukture in vloge zasebnega neprofitno prostovoljnega sektorja v Sloveniji, je bila leta 1997 prvič v Sloveniji izvedena anketa na reprezentativnem vzorcu zasebnih neprofitno volonterskih organizacijah. Pri izvedbi ankete so avtorice upoštevale metodološka izhodišča mednarodne primerjalne raziskave L. M. Salamona

in H. K. Anheierja (Kolarič in drugi 2002, 114). Teoretska utemeljitev in rezultati ankete so podani v publikaciji Zasebne neprofitno-volonterske organizacije avtoric Kolarič, Črnak Meglič in Vojnovič (2002), ki smo jih v diplomskem delu predstavili predvsem v prvem delu umestitve prostovoljstva v družbeni prostor. Naj omenimo, da v tej publikaciji avtorice v ospredju raziskujejo zasebne neprofitno-volonterske organizacije, vendar del pozornosti usmerijo tudi na prostovoljstvo, ki pa ni primarno področje raziskovanja.

Ker v Sloveniji še ni bilo večje raziskave o prostovoljnem delu, so Gril in drugi (2006) izvedli raziskavo z naslovom Prostovoljno delo mladih na področju sociale in kulture. Le ta je nastala kot podprojekt raziskave »Spodbujanje prostovoljnega dela z mladimi«. V nadaljevanju podajamo nekatere ugotovitve, ki jih Gril in drugi (2006) podajo v zaključnem poročilu. Prostovoljci, ki so sodelovali v raziskavi, so stari med 14 in 28 let, povprečno 21,7 let, največ pa jih je starih 24 let. V okviru raziskave so zbirali podatke o vrstah in obsegu prostovoljnega dela mladih ter o tem, kako je prostovoljno delo organizirano in kako poteka v različnih organizacijah po Sloveniji. Glavni namen raziskave je bil pridobiti vpogled v značilnosti prostovoljnega dela mladih, na podlagi katerega bo mogoče načrtovati ustrezne oblike podpore za razvoj organizacije prostovoljnega dela in oblikovati smernice za spodbujanje prostovoljnega dela med mladimi.

Kljub temu da so raziskovali število prostovoljcev, nekega približnega števila oz. deleža le teh za Slovenijo ni podanega; raziskava poda le število, koliko prostovoljcev ima največ ter večina organizacij. V okviru obsega prostovoljnega dela raziskujejo, koliko časa prostovoljci opravljajo to funkcijo na teden oz. na mesec, koliko projektov izvedejo v organizaciji ter koliko ur porabijo za svoje prostovoljno udejstvovanje.

V okviru mednarodnega prostovoljnega dela raziskava predstavi le podatke o vključenosti organizacij v program Evropske prostovoljne službe (EVS) (16%). V okviru EVS programa so preko posamezne organizacije v letu 2004 na prostovoljno delo v tujino odšli en, dva ali štirje prostovoljci iz Slovenije. Ti podatki nam v okviru našega raziskovanja ne dajejo ničesar oprijemljivega. Mednarodnega prostovoljnega dela se omenjena raziskava (Gril in drugi 2006) dotakne zelo površno, tako da podatki za nas niso uporabni, saj je še veliko drugih organizacij, ki ponujajo mednarodno izkušnjo prostovoljnega dela in ne le program EVS.

Gril in sodelavci preučujejo le prostovoljno delo mladih. Tudi Mikuš Kos (1999, 14) ugotavlja, da so mladi vendarle najbolj številni prostovoljci in da so otroci in mladi tudi

najbolj številni porabniki prostovoljnega dela. Z vključevanjem mladih v prostovoljno delo jim omogočamo socialno učenje skozi akcijo. Po drugi strani otroci in mladi, ki prejemajo pomoč, lahko doživijo izkušnjo solidarnostne pomoči. Zanima nas, ali so tudi na področju mednarodnega prostovoljnega dela v večini vključeni mladi, pri čemer moramo opredeliti kategorijo mladih in odraslih ter vmesne kategorije.

Z zbiranjem podatkov o udeležencih mednarodnega prostovoljnega dela v ključnih slovenskih organizacijah, ki to delo ponujajo ali organizirajo, bomo skušali podati oceno o obsegu organiziranega mednarodnega prostovoljstva. Zanima nas tudi, kolikšen je delež mladih in starejših. Rezultate bomo predstavili v empiričnem delu.

6.3 Zaključek poglavja o raziskovanju prostovoljstva

Preko prikazanih rezultatov in ugotovitev nekaterih poročil in raziskovalcev sklenemo, da je pojav prostovoljstva zelo kompleksen ter povezan s številnimi drugimi družbenimi pojavi. Raziskovanje prostovoljnega dela je zelo raznoliko ne samo glede na osrednjo temo raziskovanja, ampak tudi glede na uporabljene pristope in metode raziskovanja. Raziskovanje prostovoljstva še ni razširjeno v tolikšni meri, da bi lahko omogočalo na primer primerjave med državami, v nekaterih primerih so raziskave celo nepopolne ali metodološko neprimerne, tako nam dajejo le osnovo za razmišljanje o prostovoljnem delu, a niso toliko zanesljive, da bi ugotovitve z določeno gotovostjo potrdili.

Nekatere podane ugotovitve raziskav sovpadajo z že ugotovljenimi in podanimi učinki prostovoljnega dela za posameznika in za družbo, kar priča o dodatni potrditvi pridobljenih spoznanj.

7 PROSTOVOLJSTVO IN NEFORMALNO IZOBRAŽEVANJE OZ. UČENJE

Ker prostovoljne dejavnosti predstavljajo pomembne možnosti za neformalno in priložnostno učenje sledi opredelitev neformalnega izobraževanja ter priložnostnega in vseživljenjskega učenja. Strmčnik (2001, 68) v poglavju o izobraževanju na podlagi različnih definicij strne in povzame, kaj je izobraževanje in kaj vse se od njega pričakuje. Pravi, da izobraževanje predvsem omogoča kritično in samostojno usvajanje temeljnih vednosti, še zlasti pa razvijanje znanja, sposobnosti, spretnosti, navad, vrednot za odgovorno in ustvarjalno poklicno, osebno in družbeno delovanje. Nadalje meni, da podpira oblikovanje in razumevanje življenjskega smisla posameznika in skupnosti, ki je povezano z razumevanjem sveta in življenja sploh, da razvija kulturne načine življenja, toleranco in demokratičnost do kakršnekoli drugačnosti ter podpira odgovorno samouresničevanje človeka kot socialnega in osebnega, racionalnega in vrednotnega bitja.

Delors (1996, 86) v UNESCO-vi publikaciji »Učenje: skriti zaklad« zapiše, da mora »izobraževanje prispevati k celovitemu razvoju vsakega posameznika – k njegovemu duševnemu in telesnemu razvoju, čustvovanju, smislu za lepoto, k osebni odgovornosti in duhovnim vrednotam. Vsem človeškim bitjem mora biti omogočen razvoj neodvisnega, kritičnega mišljenja in oblikovanje lastne presoje, da bi se lahko vsak sam odločal v različnih življenjskih okoliščinah«.

Širše definicije izobraževanja le tega ne obravnavajo zgolj v smislu formalnega in institucionalnega izobraževanja, temveč poudarjajo tudi druge komponente. Opredelitve izobraževanja vključujejo tudi posameznikov duševni in telesni razvoj, čustvovanje, duhovne in druge vrednote, osebno odgovornost, smisel za lepoto. Le te se morda bolj vršijo v neformalnem okolju, a je težko razlikovati med enim in drugim, saj se formalno in neformalno izobraževanje (še toliko bolj pa učenje) med seboj velikokrat prepletata. Poglejmo nujne opredelitve.

Medtem ko je formalno izobraževanje relativno enoznačno opredeljeno, imamo pri opredelitvi neformalnega izobraževanja več težav, saj ni podane soglasne definicije. Pri opredeljevanju obeh pojmov, se v prvi vrsti večina avtorjev nanaša na razlikovanje med njima. Ključni razliki, na kateri opozori tudi Memorandum o vseživljenjskem učenju (Evropska komisija 2000) in drugi avtorji (Jelenc 1991, Delors 1997, Chisholm 2000 in drugi) sta: prvič, mesto, kjer se vrši izobraževanje ter drugič, kakšen je zaključek tega

izobraževanja. Nadalje je pomemben tudi vidik ali je izobraževanje namerno ali ne. Natančneje Memorandum o vseživljenjskem učenju (Evropska komisija 2000, 8) razlikuje tri temeljne kategorije (namerne) učne aktivnosti:

1. Formalno učenje se odvija v institucijah za izobraževanje in usposabljanje ter vodi do priznanih diplom in kvalifikacij.
2. Neformalno učenje se odvija izven glavnih sistemov izobraževanja in usposabljanj ter ni nujno, da vodi do formaliziranih certifikatov. Neformalno učenje je lahko zagotovljeno na delovnem mestu, z aktivnostmi organizacij in skupin civilne družbe (kot so mladinske organizacije, sindikati in politične stranke). Lahko se zagotavlja tudi z organizacijami in službami, ki so bile ustanovljene kot komplementarne formalnemu sistemu izobraževanja (kot npr. ure umetnosti, glasbe, športa, privatne inštrukcije kot priprava na izpite).
3. Informalno (priložnostno) učenje je naravni spremljevalec vsakdanjega življenja. Za razliko od formalnega in neformalnega učenja za to učenje ni nujno, da je namerno. Zato ni nujno, da ga prepoznajo celo posamezniki sami kot tisto vrsto učenja, ki prispeva k njihovem znanju in spretnostim.

7.1 Neformalno izobraževanje

Čeprav želimo pozornost usmeriti na področje neformalnega izobraževanja, to ne pomeni, da bomo formalno izobraževanje v polnosti izpustili. Nasprotno, preko razmišljanja o vidikih in elementih prvega bomo spoznavali tudi elemente drugega. Nesmiselno bi namreč bilo, da ju razlagamo ločeno, saj več avtorjev poudarja, da sta med seboj komplementarna, da se dopolnjujeta (Delors 1997, Chisholm 2000, Svet Evropske unije 2006).

Jelenc (1991, 30) meni, da je formalno tisto izobraževanje, ki naj privede do neke vrste formalno potrjenih izobraževalnih rezultatov, kot so dosežena stopnja formalne izobrazbe, diploma ali poklicna kvalifikacija. Neformalno izobraževanje pa je nasprotno tisto, kjer uradni vpis ni nujno predpisan in ki ni namenjeno pridobivanju formalnega izkaza, ampak zadovoljitvi drugih izobraževalni potreb in/ali interesov udeleženca izobraževanja. Takšno razlikovanje glede zaključka izobraževanja in z njim pridobitve formalne listine podajajo tudi drugi avtorji in raziskovalne institucije (Evropska

komisija, OECD⁵, UNESCO⁶ ...). ISCED⁷ (Organisation for Economic Co-operation and Development 2007, 22) navaja šolski sistem, univerze in druge formalne institucije države, ki določajo formalno izobraževanje in ki navadno predstavljajo dolgotrajno lestev izobraževanja otrok in mladih. Poudarja predvsem starostni vidik, saj za začetek formalnega izobraževanja postavi obdobje med petim in sedmim letom, konec pa med dvajsetim in petindvajsetim letom starosti. ISCEDova definicija je preozka, saj izključuje predvsem izobraževanje odraslih, ki je prav tako lahko formalno.

Ker neformalno izobraževanje ni enoznačno in jasno definirano, v prvi vrsti izhajamo iz zgoraj podane definicije Evropske komisije, ki poudari, da se neformalno izobraževanje odvija izven glavnih sistemov izobraževanja in ni nujno, da vodi do formaliziranih certifikatov. Sledijo še preostale značilnosti neformalnega izobraževanja, zato podajamo povzetek idej in konceptov naslednjih prispevkov: Evropske komisije preko Programa MLADI V AKCIJI (Dragar in drugi 2007, 5), kampanje Vsi drugačni – vsi enakopravni (Brander 2006, 46), Jelenca (1991, 46), Cepina (2004, 9), Chisholmove (2000) ter Smitha (v Mrgole 2003, 27, 28). Namen sinteze teh konceptov in različnih poudarkov je pridobiti strnjen in zato boljši uvid v mnogoplastnost definiranja neformalnega izobraževanja ter s tem podati več različnih značilnosti na enem mestu. Za neformalno izobraževanje je značilno, da:

- poteka v organizirani ali polorganizirani obliki in je strukturirano, sosledično organizirano izobraževanje, ki je namenjeno zadovoljitvi nekaterih drugih, navadno posrednih interesov in potreb ter poteka v različnih in raznolikih okoljih;
- ga izvajajo organizacije civilne družbe, podjetja in druge skupine;
- je lahko namerno in/ali nenamerno;
- je obče dostopno in prostovoljno, kar je razlog, da učenci ne zavračajo njegovih pristopov in programov kot v obveznem šolstvu – udeleženci imajo možnosti izbire zaradi prostovoljne udeležbe in kaže na notranjo motivacijo udeleženca;
- (predvsem) mladim omogoča pridobitev ključnih kompetenc in prispeva k njihovem osebostnemu razvoju, družbenemu vključevanju, aktivnemu državljanstvu ter s tem posledično k izboljšanju njihove možnosti za zaposlitev;

⁵ OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development - Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj.

⁶ UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization – Organizacija združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo.

⁷ ISCED: International Standard Classification of Education.

- omogoča prenašanje in prakticiranje vrednot demokratičnih družb;
- je velikokrat vpeto v lokalno skupnost in v vsakdanje življenjske izkušnje, kjer odpira možnost eksperimentiranja in pridobivanja novih izkušenj;
- teži k nenehnemu prilagajanju ciljev glede na razumevanje udeležencev, določanje ciljev in iskanje ustreznih aktivnosti pa je bolj svobodno;
- v veliki meri oblikuje vsebino v sodelovanju z udeleženci, zato je tudi bolj prilagojena njihovi realnosti in potrebam ter bližje življenjskim problemom;
- poudarja izkustveno učenje skozi delo, učenje skozi medkulturne izmenjave in srečanja z drugimi kulturami;
- daje poudarek na metode, s katerimi se udeležencu učijo medsebojnega sodelovanja in so neklasične in inovativne;
- se morajo njegovi izvajalci zelo potruditi, da ohranjajo zanimanje udeležencev, saj obstaja ogromno komercialne ponudbe, ki na zelo iznajdljiv način ponuja zelo privlačne alternative;
- nima nujno točno določenega urnika, čas je bolj odprto določen;
- daje poudarek na dialog in komunikacijo, ki je bolj osebna in zato lahko lažja (in bolj naporna hkrati);
- daje (večji) poudarek na medsebojne odnose in spoštovanje, poleg tega gre za simetričen odnos med izvajalcem (učiteljem) in učencem.

Vse omenjene lastnosti neformalnega izobraževanja prav tako kot prostovoljstvo samo (kot del neformalnega oz. tretjega sektorja) prinaša dodano vrednost za posameznika in za družbo. S tem se posredno in predvsem neposredno strinja Evropska unija preko delovanja svojih organov, o čemer pričajo številna že omenjena poročila, resolucije in deklaracije.

V Preglednici B.1 vidimo, da se ključne razlike med formalnim in neformalnim izobraževanjem nanašajo predvsem na uporabljene učne metode in na vsebine izobraževanja, na verificirano potrdilo in dolžino trajanja. Veliko je še drugih razlik med njima, a vse več avtorjev in raziskovalcev poudarja njuno soodvisnost. Chisholmova (2000, 11) meni, da se oba učita drug od drugega, imata različne prakse in izkušnje in zaključa, da bi boljše sodelovanje med obema lahko še marsikomu zagotovilo boljše življenje. Še bolj konkretno to pove Delors (1996, 107), ki pravi, da si »formalno in neformalno izobraževanje nikakor ne nasprotujeta, temveč vzajemno bogatita. Zato se morajo izobraževalni sistemi prilagoditi tem novim zahtevam«.

7.2 Neformalno izobraževanje v okviru direktiv Evropske unije

Že v uvodu tega poglavja smo zapisali v kakšni luči vidi izobraževanje Evropska komisija, na tem mestu pa želimo njen pogled še bolj predstaviti. Pomembno je namreč kakšne poudarke dajejo priporočila in resolucije Evropske unije. Slovenija kot njena članica jih mora začeti upoštevati in vpeljevati v vsakodnevno prakso. Oprli se bomo na Resolucijo Sveta o priznavanju vrednosti neformalnega in priložnostnega učenja na področju evropske mladine (Svet Evropske unije 2006) ter povzeli bistvene poudarke. Svet Evropske unije vidi formalno in neformalno izobraževanje kot komplementarno, spodbuja pa tudi prostovoljstvo (prav tam, 2):

Neformalne in priložnostne učne dejavnosti na mladinskem področju dopolnjujejo formalni sistem izobraževanja in usposabljanja, spodbujajo sodelovanje in so usmerjene k učencu, se izvajajo prostovoljno in so tako tesno povezane s potrebami, navdihi in zanimanji mladih ljudi; ker take dejavnosti predstavljajo dodaten vir učenja in omogočajo pot do formalnega izobraževanja in usposabljanja pridejo zlasti v poštev pri mladih ljudeh z manj priložnostmi.

Nadalje se zaveda, da je družbeni in gospodarski pomen mladinskega področja očiten zaradi vpliva na razvoj ključnih sposobnosti in prispeva k osebnemu razvoju posameznikov, kar ima praktičen pomen za trg delovne sile. Velik pomen se kaže tudi v spodbujanju sodelovanja, dejavnega državljanstva in družbene odgovornosti; kar vsekakor pomeni dodano vrednost za družbo in mlade same, zato zasluži takšno delovanje večje priznanje, upoštevanje in večjo prepoznavnost (prav tam, 2, 3).

7.3 Koncept učenja

V teoriji in praksi se kaže, da se pogosto ne moremo odločiti ali je v primeru neformalnega polja bolje uporabiti ali pojem izobraževanje ali učenje. Ugotovili smo že, kaj je izobraževanje, zdaj bomo opredelili še pojem učenja.

O odnosu med izobraževanjem in učenjem sistematično spregovori Strmčnik (2001, 61), ki pravi, da je bolj kot izobraževanje pomensko raznolik pojem učenja. »Razumemo ga lahko z dveh sicer medsebojno povezanih vidikov, kot širši ali ožji pojem, ter v bolj praktičnem in teoretičnem pomenu«. V širšem smislu gre za nenamerno, neciljno, celo nezavedno učenje, pretežno v procesih dela, hobijev, v socialnem učenju v raznih življenjskih situacijah in poteka vse življenje. V tem kontekstu predstavlja izobraževanje le del posameznikovega učenja (npr. šolsko obdobje). Ožji pojem učenja se nanaša predvsem v okvir šolanja. Tedaj je izobraževanje

širše in globlje razumljeno kot učenje. Intencionalno izobraževanje je ciljno, zavestno, sistematično in organizirano. Drugi kriterij zadeva praktično in teoretično raven. Vsebina učenja je bolj praktična, običajno manj zahtevna (enostavnejše vedenje, spretnosti, navade), izobraževanje pa je večinoma pretežno teoretično, zavestno in namerno, lahko zelo zahtevno (rezultati so poglobljeno znanje in sposobnosti).

Zaključimo lahko, da je v primeru neformalnega področja možno govoriti tako o izobraževanju kot o učenju; med obema pojmovanjema se seveda kaže razlika, vendar v kontekstu našega raziskovanja le ta ne vpliva bistveno na razumevanje celotnega prispevka. Predvsem prostovoljstvo se zdi, da se bolj nanaša na učenje, a ker spada v neformalno sfero in ker postaja vse bolj profesionalizirano (Mrgole, 2003), ga vidimo tudi v luči izobraževanja. Slednje dobro obrazloži tudi Jelenc (v Matkovič 2007, 35): »Izobraževanje je dejavnost, ki je zelo strukturirana in ima navadno družbene cilje, postavljene od zunaj«. »Pri učenju je poudarjen antropološki kontekst, ki v ospredje postavlja posameznika in temelji na njegovih potrebah in lastni dejavnosti. Učenje označuje večja širina: poteka povsod, zajema vse položaje, okoliščine in priložnosti; vsebine se prepletajo in niso tako načrtno usmerjene na predmet. Postalo je del življenja, je prožno in traja vse življenje. Učimo se drug od drugega, ne le pod strokovnim vodstvom« (Jelenc 2008, 12). »Danes vse bolj prihaja do premikanja od poudarka na izobraževanju k poudarku na učenju, ki postaja vse pomembnejši« (Jelenc v Matkovič 2007, 35). Ker se pojem neformalnosti včasih navezuje na organizirano dejavnost včasih pa na pobudo posameznika, se dogovorimo, da lahko v naši nalogi uporabljamo oba pojma.

7.4 Mednarodni kontekst v okviru neformalnega izobraževanja

Delors (1996, 46) v publikaciji »Učenje: skriti zaklad« povzame priporočila in smernice Komisije Evropske unije ter napiše, da bi si »svet moral ob sprejemanju naših duhovnih in kulturnih razlik prizadevati za čim boljše medsebojno razumevanje, čim večjo odgovornost in večjo solidarnost – to je utopija, ki naj nas vodi. Pri izpolnitvi te univerzalne naloge je vloga vzgoje in izobraževanja, ki naj vsem omogoči ta dostop do vedenja, natančno določena: pomagati pri razumevanju sveta in drugih«. Med napetostmi, ki jih je potrebno premostiti in se z njimi spoprijeti Delors (1996, 30, 31) omenja tudi napetost med globalnim in lokalnim ter pravi, da »moramo postopoma postati državljani sveta, ne da bi pri tem izgubili svoje korenine, in hkrati dejavno sodelovati v življenju svojega naroda in ožjih skupnosti«. Vendar Komisija ni

zadovoljna z dosežki mednarodnih akcij, zato želi povečati njihovo učinkovitost. Oblikovala je priporočila, ki med drugim obravnavajo tudi »zajetje izrednega potenciala nevladnih organizacij, ki izhajajo iz civilnih pobud, kar bi lahko zagotovilo pomembno podporo za mednarodno sodelovanje« (prav tam, 31).

Na področju mednarodnega prostovoljstva Evropska unija ponuja program Evropske prostovoljne službe (European Voluntary Service), katere cilji so naslednji: razvijanje solidarnosti mladih, promoviranje njihovega državljanstva in vzajemno razumevanje mladih. Ključni element je ravnotežje med pripravljeno in predpisano službo v skupnosti in neformalnim učenjem. Mladi prostovoljci so deležni izobraževanja in pridobivanja novih veščin in kompetenc (Commission of the European communities 2004, 5).

7.5 Povezava prostovoljstva in neformalnega učenja v mednarodnem kontekstu

Združiti želimo pomen prostovoljnega dela in neformalnega izobraževanja oz. učenja v mednarodnem kontekstu. Evropska unija in Delors (1996) poudarjajo vlogo vzgoje in izobraževanja ter posameznikovo izkušnjo mednarodnega delovanja, ki naj oboje prispeva k:

- a) vsesplošnem medsebojnem razumevanju (sveta in drugim),
- b) spodbujanju dejavnega državljanstva, socialni in ekonomski koheziji in pridobivanju evropske zavesti,
- c) medkulturnemu dialogu,
- d) mednarodni mobilnosti,
- e) doseganju skupnega dobrega (promoviranje odgovornosti in solidarnosti, miru, trajnostnega razvoja in ozaveščenosti o okolju in kulturnih problemih),
- f) neformalnemu in priložnostnemu izobraževanju in učenju, ki se nanaša predvsem na posameznika (pridobivanje novega, uporabnega znanja, spretnosti in kompetenc, razvijanje občutka za skupnost).

Ti prispevki sovpadajo s splošnimi cilji prostovoljnih dejavnosti, ki jih smiselno predstavi Resolucija prostovoljnega dela za mlade (Commission of the European communities 2004, 4):

- pospeševanje priložnosti za doseganje solidarnosti in uresničevanja prostovoljstva mladih ter promoviranje omrežja vseh vključenih;

- promoviranje prostovoljnih dejavnosti, ki mladim omogočajo razvijati občutek za skupnost in aktivno državljanstvo, individualne in družbene veščine, pridobiti uporabno znanje in spretnosti, ki jim pomagajo pri igranju bolj polne vloge v družbi in povečati njihovo zaposljivost;
- vzgajati in pospeševati prepoznavnost in vrednotenje prostovoljnih aktivnosti med drugim preko javne oblasti, poslovnega sektorja in civilne družbe.

Poglavje o neformalnem izobraževanju zaključujemo z idejo Komisije Evropske unije, v okviru katere se bomo v nadaljevanju sklicevali ter skušali mednarodno prostovoljno delo opredeliti v kontekstu štirih stebrov znanja. Komisija (Delors 1996, 20, 77-89) zagovarja, da mora biti vzgojno-izobraževalno delo organizirano v sklopu štirih temeljnih načinov učenja, ki bodo v človekovem življenju nekakšni stebri znanja. Ti stebri so:

- *učiti se, da bi vedeli* – sredstvo in smoter človekovega življenja; pridobitev osnov za razumevanje; urjenje pozornosti, spomina in mišljenja,
- *učiti se, da bi znali delati* – ustvarjalno delovanje v svojem okolju; izobraževanje mora spodbujati razvoj sposobnosti za ravnanje v marsikdaj nepredvidljivih razmerah in navajati na skupinsko delo; vse pomembnejše so metode, ki prepletajo učenje z delom,
- *učiti se, da bi znali živeti v skupnosti in eden z drugim* – prispevek svojega deleža in sodelovanje z drugimi ljudmi v vseh človeških dejavnostih in
- *učiti se biti* – obvladovanje svojega življenja in odgovornost zanj, oblikovanje kritičnega mišljenja.

Med vsemi je Komisija še posebej poudarila tretji steber – naučiti se živeti skupaj, razvijati razumevanje za druge in njihovo zgodovino, njihovo izročilo in duhovne vrednote ter tako ustvariti nov duh sodelovanja, ki ga bo vodilo spoznanje, da smo vse bolj odvisni drug od drugega. Pridobivanje znanja ni nikoli končan proces in vsakršna izkušnja ga lahko obogati (Delors 1996, 20, 80).

7.6 Povezava neformalnega učenja z nekaterimi drugimi koncepti

7.6.1 Pojem vseživljenjskega učenja

Pri opredelitvi neformalnega učenja smo izhajali iz Memoranduma o vseživljenjskem učenju, ki razlikuje med tremi že omenjenimi učnimi aktivnostmi, to so formalno, neformalno in priložnostno učenje. Omenjena področja učenja ne delujejo več neodvisno, temveč se med seboj prepletajo in so si konkurenčna. Vseživljenjsko učenje je namembna učna dejavnost, ki poteka s ciljem, da se izboljšajo znanje, spretnosti in veščine. Vendar kontinuum vseživljenjskega učenja bolj izpostavlja neformalno in priložnostno učenje kot formalno (Evropska komisija 2000, 3, 9).

Vseživljenjsko učenje opredelimo kot dejavnost, ki zajema vse oblike učenja, poteka v različnih učnih okoliščinah od rojstva prek otroštva in odraslosti do konca življenja, s ciljem, da se izboljšajo posameznikovo znanje in spretnosti. Z učenjem pridobivamo tudi interese, značajske poteze, vrednote, odnos do sebe in drugih ter druge osebne lastnosti (Jelenc 2009, 10). Glede na našo temo omenimo še element širine, ki označuje, da se učimo povsod in kar koli. V tem primeru »cilj našega učenja ni le pridobitev izobrazbe in kvalifikacije za delo in poklic, temveč tudi pridobitev širokega znanja, spretnosti in osebnostnih lastnosti, ki jih potrebujemo, da bi lahko uspešno in kakovostno živeli in delali, kot posamezniki in v skupnosti« (prav tam, 10).

7.6.2 Pojem medkulturnega dialoga

Medkulturni dialog pomeni odprto in spoštljivo izmenjavo mnenj med posamezniki, skupinami različnega etičnega, kulturnega, verskega in jezikovnega ozadja ter dediščino na podlagi medsebojnega razumevanja in spoštovanja. Krovni cilj medkulturnega dialoga je spodbujanje celovitega spoštovanja človekovih pravic, demokracije in načel pravne države, njegov pomen se kaže tudi v prispevku k političnemu, socialnemu, kulturnemu in gospodarskemu vključevanju ter h povezovanju družb z različnimi kulturami. Deluje na vseh ravneh, v vseh družbah, med evropskimi družbami ter med Evropo in širšim svetom. Želi razviti globlje razumevanje različnih svetovnih nazorov in praks za večje sodelovanje in udeležbo, da se omogočita osebna rast in preobrazba ter spodbujata strpnost in spoštovanje drugih (Bergant in drugi 2009, 11, 16)

»Za uspešen medkulturni dialog so nujni pristopi, ki jih spodbuja demokratična kultura, kot so dovzetnost, pripravljenost za dialog in sprejemanje drugih mnenj ter zmožnost za mirno reševanje konfliktov in priznavanje utemeljenih argumentov drugih«. Omenimo

še, da »prispeva h krepitvi demokratične stabilnosti, boju proti predsodkom in stereotipom v javnem življenju in političnih razpravah ter pospešuje povezave med različnimi kulturnimi in verskimi skupnostmi« (prav tam, 16, 17).

Preko petih političnih pristopov za spodbujanje medkulturnega dialoga pridemo tudi do povezave med slednjim in neformalnim učenjem. Bela knjiga Sveta Evrope o medkulturnem dialogu našteva naslednja področja glede pristopov za spodbujanje medkulturnega dialoga: demokratično ravnanje s kulturno raznolikostjo, demokratično državljanstvo in udeležba, učenje in poučevanje medkulturnih veščin, prostori za medkulturni dialog ter medkulturni dialog v mednarodnih odnosih (prav tam, 23-36). Obravnavana tema mednarodnega prostovoljnega dela se tako posredno kot neposredno nanaša na omenjene pristope, predvsem na učenje in poučevanje medkulturnih veščin ter prostore za medkulturni dialog. »Veščine, ki so potrebne za medkulturni dialog, se ne pridobijo samodejno: treba se jih je učiti, jih razvijati in ohranjati vse življenje« (prav tam, 28). Če lahko v okviru formalnega izobraževanja predvsem seznanjamo otroke in mladostnike s konceptom medkulturnega učenja, ga lahko v okviru neformalnega in priložnostnega učenja spoznamo od blizu ter z njim pridemo v stik neposredno preko lastne izkušnje. Podobno mnenje izrazijo tudi avtorji v Beli knjigi za medkulturni dialogov (Bergant in drugi 2009, 30,31), kjer izpostavijo neformalno učenje zunaj šol in univerz, predvsem delo mladih in vse oblike prostovoljnega in družbeno koristnega dela. Zato Svet Evrope spodbuja države članice k spodbujanju neformalnega izobraževanja in spodbujanju mladih, da se zavežejo in prispevajo k vrednotam, na katerih temelji medkulturni dialog. Posebej omenjajo mladinske, športne in verske organizacije, ki so še posebej primerne za razvoj medkulturnega dialoga v okviru neformalnega izobraževanja, imamo jih (poleg družine, šole in delovnega okolja) za stebre socialne kohezije. »Zaradi najrazličnejših programov, odprtih in prostovoljnih dejavnosti ter predanosti svojih članov so pogosto veliko bolj uspešni od drugih organizacij pri dejavnem vključevanju ljudi iz manjšinskih skupin in ponujajo priložnosti za dialog« (prav tam, 31). Že otrokom, predvsem pa mladim, a tudi preostalemu delu prebivalstva je tako potrebno »dati priložnost, da se srečujejo in sodelujejo z vrstniki različnega porekla ter se z njimi pogovarjajo in ukvarjajo s skupnimi dejavnostmi« (prav tam, 33). Izkušnja prostovoljnega dela v tujini je v tem primeru edinstvena priložnost, ki združuje številne elemente tako vseživljenjskega učenja kot medkulturnega dialoga. Posameznik se preko mednarodnega prostovoljnega dela nauči veščin medkulturnega dialoga, spozna kulturno raznolikost, se lahko sooča s

področjem človekovih pravic, različnih religij, etičnih skupin in ras, se začenja zavedati svoje vpetosti v družbeno delovanje ter sčasoma morebiti sam začenja prevzemati odgovornost za medkulturno sodelovanje.

7.6.3 Pojem globalnega učenja

Pojem globalno učenje oz. izobraževanje izhaja iz angleškega izraza »global education«. V Maastrichtski deklaraciji o globalnem učenju (2002, 2), ki so jo pripravili na Vseevropskem kongresu o globalnem učenju, omenjeni pojem opredelijo kot učenje, ki ljudem odpre oči in um za dojetje stvarnosti tega sveta in jih spodbuja za delovanje, ki vodi k svetu večje pravičnosti, enakosti in človekovih pravic za vse. Globalno učenje obsega več področij: razvojno učenje, učenje o človekovih pravicah, trajnosti, miru in preprečevanju sporov ter učenje o različnih kulturah, vse to pa so globalne razsežnosti učenja o državljanstvu.

Delovna skupina Sloge za globalno učenje je učenje za globalno uravnoteženo sobivanje oz. krajše globalno učenje opredelila kot (Arnuš 2010, 7):

Globalno učenje vseživljenjski proces učenja in delovanja, ki poudarja soodvisnost in posameznikovo vpetost v globalno dogajanje. Cilj tovrstnega učenja so globalno odgovorni in aktivni posamezniki in skupnosti. Globalno učenje je proces spodbujanja posameznikov in skupnosti za lastno angažiranje in delovanje na področju razreševanja ključnih skupnih izzivov človeštva. V ta namen je potrebno razvijanje formalnih in neformalnih programov izobraževanja in učenja, ki bodo temeljili na razvijanju sposobnosti kritičnega mišljenja ter drugih osebnostnih in družbenih veščin. Tako izobraženi in usposobljeni aktivni državljani lahko z lastnim delovanjem in delovanjem v okviru raznih organizacij prispevajo k bolj pravičnim in trajnostnim ekonomskim, socialnim, okoljskim in na človekovih pravicah temelječim državnim in mednarodnim politikam.

V Priročniku za globalno učenje (Suša 2008, 8) avtor zapiše, da v domala vseh evropskih državah, kjer se je pojavilo zanimanje za globalno učenje, razvoj le tega ne poteka le v okviru uradnih sistemov izobraževanja, ampak nasprotno, ravno razna civilno-družbena gibanja ter nevladne organizacije so med prvimi opozarjale, da je za doseganje bolj uravnoteženega, strpnega in vzdržnega bivanja na tem planetu, potrebno o globalnih izzivih najprej seznaniti čim večje število ljudi.

Iz Priročnika za globalno učenje (prav tam, 8) bi želeli poudariti še misel, da je ob razvijanju koncepta globalnega učenja potrebno razvijati tudi nekatere z njim povezane sposobnosti udeležencev učnega procesa. Med njimi izstopajo naslednje lastnosti:

razvijanje kritičnega mišljenja in sposobnost argumentiranja, razvoj družbenih veščin, ki omogočajo delo v skupini, ter samostojno preverjanje informacij in razumevanje pomena pluralnosti virov. Kot ključno lastnost pa lahko izpostavimo še razvijanje empatičnih sposobnosti, ki nam omogočajo vživljanje v položaj drugega in vpogled, ki presega naše osebne miselne okvire.

En od pomembnih vidikov, zakaj vpeljujemo koncept globalnega učenja, je dejstvo, da trenutno živimo v zelo globaliziranem svetu, kjer so čezmejni stiki, vezi in problemi nekaj vsakdanjega. Glede na pridobljeno znanje o mednarodnem prostovoljnem delu, lahko rečemo, da je izkušnja mednarodnega prostovoljnega dela dober primer, preko katerega se lahko naučimo, kako se spoprijeti z različnostjo (in podobnostjo) drugih kultur, slednje nam omogoča tudi spoznavanje različnih vidikov pravičnosti in človekovih pravic, konec koncev pa se v tujini in z vrnitvijo domov začujemo zavedati tudi lastnih korenin, pridobljeno znanje pa prenesemo v lokalni prostor.

7.7 Zaključek poglavja o prostovoljstvu in neformalnem izobraževanju

V čem se prostovoljstvo in neformalno izobraževanje oz. učenje pravzaprav razlikujeta? V osnovi gre pri neformalnem izobraževanju za izobraževanje samo po sebi, medtem ko prostovoljno delo omogoča izkušnjo in dejavnost, preko katere se posameznik uči na različnih nivojih. Neformalno izobraževanje je osredotočeno na učenje posameznika ali skupine posameznikov, prostovoljstvo pa daje večji poudarek na prispevek družbi. Posameznik ali skupina je s prostovoljnim delom usmerjena na različne ravni družbenega okolja, pri čemer v ospredje stopijo solidarnost, pomoč in darovanje. Pomemben vidik prostovoljstva je torej sooblikovanje družbenega življenja. Prostovoljec se lahko preko lastnega udejstvovanja in delovanja veliko nauči in si pridobi marsikatero izkušnjo, a vendar to ni primaren cilj prostovoljnega dela; le to toliko bolj velja za neformalno izobraževanje. Prostovoljstvo predstavlja bolj aktivno delovanje posameznika. Sodelovanje v okviru neformalnega izobraževanja je večinoma plačljivo (a le to ni nujno), udeležba prostovoljca za sodelovanje pri programih je večinoma brezplačna (tudi to ni več pogoj).

Prostovoljstvo in neformalno izobraževanje si kljub ključnim razlikam delita marsikatero skupne lastnosti. Za oboje je značilno, da se vrši v polju neformalnega, da gre za organizirano in strukturirano obliko delovanja, udeležba posameznika je pri obeh prostovoljna, kar kaže na notranjo motivacijo, dejavnosti pa so vsem obče dostopne. Oboje omogoča pridobitev različnih kompetenc in prispeva k osebostnemu razvoju

posameznika ter k družbenemu vključevanju. Oboje prispeva k izboljšanju kakovosti življenja posameznika in k bolj kakovostnem preživljanju prostega časa; poleg tega prostovoljstvo izboljšuje in prispeva k bolj kakovostnemu življenju drugih družbenih skupin. Oboje omogoča pridobivanje novih izkušenj in dodaten vir učenja, kaže se poudarek na izkustvenem učenju, v kolikor gre za mednarodni program pa bolj v ospredje pride tudi učenje preko medkulturne izmenjave. Metode dela in izobraževanja so večinoma neklasične in bolj inovativne. Oboje omogoča navezovanje stikov, spoznavanje ljudi in širjenje socialne mreže. Prostovoljstvo morda nekoliko bolj prispeva k oblikovanju aktivnih državljanov, vsekakor pa oboje prispeva k boljšemu izhodiščnemu položaju pri iskanju zaposlitve.

Kljub ključni razlikam gre vsekakor za sferi, ki se prepletata in sta odvisni druga od druge. Prostovoljstvo po eni strani predstavlja ožjo sfero ali le eno od področij neformalnega učenja in/ali izobraževanja in s svojimi neposrednimi učinki dodatno kaže na pomembnost le tega. Z drugega zornega kota pa lahko prostovoljstvo vidimo kot širšo sfero, saj ni usmerjena le na učenje posameznika ali skupine (kot neformalno izobraževanje), ampak predvsem na delovanje posameznikov za dobrobit družbe. Ugotovimo, da tako prostovoljstvo kot programi neformalnega izobraževanja posameznikom omogočajo izkušnje in znanja, ki jih preko formalnega šolskega sistema le redko pridobijo. Smiselno se je vprašati, ali je v 21. stoletju formalna izobrazba brez dodatnih, drugačnih izkušenj in znanj dovolj za pridobitev zaposlitve ter za aktivno vključevanje v družbo? Na hitro lahko odgovorimo z vidika vseživljenjskega učenja, da se formalno, neformalno in priložnostno učenje med seboj prepletajo, še več, med seboj so si celo konkurenčna; zato zgolj formalna izobrazba danes ni dovolj.

Mednarodno prostovoljno delo se močno povezuje z globalnim učenjem in medkulturnim dialogom. Oboje močno prispeva k vesplošnemu medsebojnemu razumevanju in doseganju skupnega dobrega. Oboje se zavzema za spoštovanje človekovih pravic, solidarnost, tolerantnost, mir, dialog, razumevanje drugačnosti in različnosti, trajnostni razvoj in ozaveščanje o okoljskih ter kulturnih problemih. Cilj je dobrobit naše družbe. Mednarodno prostovoljno delo vključuje številne priložnosti za spoprijemanje z različnimi zgoraj omenjenimi vidiki, in to s samo (vsaj) eno izkušnjo in na enem mestu.

8 ANALIZA POMENA MEDNARODNEGA PROSTOVOLJNEGA DELA V SLOVENIJI ZA NEFORMALNO IZOBRAŽEVANJE oz. UČENJE

8.1 METODOLOGIJA

8.1.1 Zbiranje kvantitativnih podatkov o udeležencih MPD

Podatke za analizo pretoka in profila udeležencev MPD smo pridobili s pomočjo organizacij, ki delujejo na področju prostovoljnega dela v tujini. Najprej smo se obrnili na Slovensko filantropijo kot krovno organizacijo prostovoljstva v Sloveniji ter skupaj razmislili o slovenskih organizacijah, ki organizirajo ali ponujajo programe MPD. Nato smo v stik stopili še z vsemi preostalimi organizacijami, v kontaktu smo bili s predstavnikom posamezne organizacije. Tekom raziskovanja, zbiranja podatkov in izvajanja intervjujev smo ugotovili, da v Sloveniji obstajajo še nekatere druge, večinoma manjše organizacije, ki se ukvarjajo z MPD. Nekatere smo sproti vključili v raziskavo, preostale pa se na povabilo k sodelovanju niso pravočasno odzvale oz. niso bile pripravljene za sodelovanje ali pa smo nanje naleteli ob zaključku faze raziskovanja.

Predstavniki organizacij so večinoma sami pripravili in uredili podatke ter jih posredovali preko elektronske pošte. V nekaterih primerih smo si pomagali s pomočjo dokumentacije, kjer so zbrane prijavnice udeležencev. Podatke smo zbirali v obdobju od marca 2009 do junija 2010. Vse zbrane podatke smo beležili v bazo podatkov, ki predstavlja primarni vir, iz katere izhajamo pri analizi. Za vsakega udeleženca MPD posebej smo zbirali naslednje podatke:

1. organizacija, preko katere se je posameznik udeležil MPD,
2. spol udeleženca MPD,
3. starost udeleženca MPD,
4. regija bivanja udeleženca MPD v Sloveniji,
5. kontinent in država MPD,
6. čas trajanja in leto izvedbe MPD,
7. individualno ali skupinsko MPD ter
8. status posameznika (študent, zaposlen, brezposeln, drugo).

Pri vseh udeležencih MPD nismo uspeli zbrati vseh podatkov, saj nekatere organizacije z njimi ne razpolagajo ali pa jih niso želeli posredovati. Glede na posamezno organizacijo smo pridobili maksimalno število podatkov glede na posameznika.

Skupaj smo zbrali 886 enot. Vsaka enota predstavlja posameznika, ki se je udeležil MPD v letu 2007, 2008 ali 2009. Baza podatkov vključuje samo udeležence MPD, ki so na prostovoljno delo odšli preko ene od preučevanih organizacij v omenjenih treh letih.

8.1.2 Izvedba osebnih intervjujev z udeleženci MPD

Podatke za analizo izkušnje MPD smo pridobili z izvedbo 13 intervjujev. Kandidate za intervjuje so za potrebe našega diplomskega dela večinoma izbrale organizacije same na podlagi prošnje za priporočilo kandidata za intervju. Pri organizacijah, kjer imajo največji pretok udeležencev MPD (Zavod Voluntariat, MIC, programi POTA) ali so v družbenem prostoru pomembne po svoji funkciji (Slovenska filantropija) smo intervjuvali po dva kandidata. Pri vseh ostalih organizacijah, z izjemo ŠKG, smo intervjuvali po enega kandidata. Od ŠKG-ja nismo pravočasno pridobili priporočila za intervju, zato intervjuja nismo izvedli.

Intervjuje smo izvedli v obdobju med 31. marcem in 10. junijem 2010. Izvedli smo jih ob različnih dnevih ter ob različnih urah na različnih krajih, in sicer glede na predhodni dogovor s kandidatom. Vse intervjuje smo snemali z diktafonom. Intervjuji so trajali različno dolgo časa, najkrajši je trajal 45 minut, najdaljši pa dobri 2 uri; večinoma so trajali okoli 60 minut. Prepis intervjujev je narejen na način, da smo pri prepisovanju oblikovali čim bolj smiselno besedilo, nato pa smo končni prepis poslali intervjuvancem v potrditev, da se napisan tekst ujema z mnenjem intervjuvanca. Vse intervjuje, ki so objavljeni v prilogah, so kandidati preverili ter jih potrdili za uporabo v diplomskem delu.

Intervjuvali smo 10 oseb ženskega spola in 3 osebe moškega spola. Intervjuvanci so obiskali različne države in kontinente, v tujini so prostovoljno delovali različno dolgo časa. Imena intervjuvancev niso nujno enaka njihovim praviim imenom, vsak intervjuvanec si je na začetku intervjuja izbral šifro, ki jo uporabljamo pri analizi. S tem želimo zagotoviti anonimnost.

Preglednica 8.1: Časovna razporeditev intervjujev.

Intervjuvanec	Organizacija	Datum	Ura
Maruša	Zavod Voluntariat	31.3.2010	11:00-13:00
Irena	Zavod Voluntariat	1.4.2010	16:00-17:45
Katja BF	Društvo Humanitas	16.4.2010	12:00-14:00
Urška	ZSKSS	29.4.2010	7:30-9:00
Aristide	Društvo mladih VOZEL	30.4.2010	8:30-10:00
Meri	Slovenska filantropija	5.5.2010	9:00-10:00
Lara	Edirisa	6.5.2010	14:20-15:30
Katja K	Slovenska filantropija	12.5.2010	16:15-18:00
Gašper	Movit na mladina (MSS)	13.5.2010	10:15-12:00
Živa	Sekcija za tropsko medicino	18.5.2010	17:00-19:00
Jolly	Misijonsko središče	28.5.2010	19:00-21:00
Brasova	Mladinsko informacijski center	31.5.2010	21:00-22:00
Jasna	Mladinsko informacijski center	10.6.2010	15:15-16:30

8.1.3 Predstavitev podatkov o intervjuvancih

Večino intervjuvancev se je prostovoljnega dela v tujini udeležilo večkrat. Le 3 intervjuvanke so se na prostovoljno delo v tujino odpravile enkrat (Irena, Meri in Katja K), 5 intervjuvancev je bilo do poletja 2010 v tujini dvakrat (Aristide, Gašper, Tamara, Lara, Jasna), 2 intervjuvanca sta kot prostovoljca v tujini delovala štirikrat (Živa, Urška), 3 intervjuvanci pa petkrat (Maruša, Katja BF, Jolly). Nekateri se na prostovoljno delo v tujino odpravljajo tudi v letu 2010 (Aristide, Brasova, Maruša). Razporeditev po letih, državah in organizacijah, v okviru katerih so intervjuvanci odšli v tujino, je priložena v prilogi Č.

Starostni razpon intervjuvancev je relativno širok. Večina je bila na MPD stara med 20 in 30 let. Urška je edina, ki je na MPD odšla že pri 15 letih, a je z njim zopet nadaljevala (še) pri 20 letih. Gašper je s prostovoljnim delom v tujini začel pri 20 letih, Maruša in Aristide pri 21 letih, Brasova in Živa pri 22 letih, Katja BF, Katja K in Lara pa pri 24 letih. Irena in Jolly sta se na MPD prvič odpravila pri 29 oz. 30 letih, Jasna pri 55 letih ter Meri pri 67 letih.

Programi, ki so se jih intervjuvanci udeležili, so trajali različno dolgo časa. Maruša, Urška, Irena, Meri, Brasova in Jasna so se udeležile le kratkoročnih programov, ki so večinoma trajali 14 do 21 dni, najmanj pa 8 dni in največ 1 mesec. H kratkoročnim programom štejemo tudi Aristida, ki je v dvakrat tujini deloval 2 meseca. Srednjeročni program vključuje tiste intervjuvance, ki so v tujini delovali minimalno 2 meseca in največ 6 mesecev (Lara, Katja K, Gašper, Živa). Jolly in Katja BF sta se poleg kratko-

in srednje-ročnih programov edina udeležila dolgoročnega programa prostovoljnega dela v tujini.

8.1.4 Opis vprašanj intervjuja

Vprašanja za intervju smo razdelili na pet sklopov: o začetkih, o prostovoljnem delu, o skupnosti oz. lokalnem okolju v tujini, o znanju in učenju, o izkušnji in posledicah. Po prvih dveh intervjujih smo vprašanja nekoliko dopolnili. Večinoma so intervjuvanci odgovarjali na enaka ali podobna vprašanja, v enakem ali podobnem vrstnem redu. Na nekatera vprašanja niso odgovarjali vsi intervjuvanci.

V sklopu o začetkih smo intervjuvance spraševali, kdaj se je začela njihova pot prostovoljstva, kje so pridobili prve informacije o prostovoljnem delu v tujini, kakšni so bili vzroki za odhod na MPD ter kako so se na odhod pripravili.

V okviru sklopa o prostovoljnem delu nas je zanimal pogled intervjuvancev na MPD, katere prednosti in pomanjkljivosti prepoznajo, kaj je še posebej značilno za MPD. Vprašali smo jih po namenu njihovega delovanja v tujini, kakšno delo so opravljali, kakšen je bil njihov urnik ter v kakšnih okoliščinah so to delo opravljali.

Nadaljnje nas je zanimal prvi stik intervjuvanca z domačini in/ali gostitelji v tuji državi ter ali menijo, da so izpolnili na eni strani svoja lastna pričakovanja ter na drugi strani pričakovanja in cilje gostiteljske organizacije.

Sklop o učenju je obsegal nekaj ključnih vprašanj, spraševalec je intervjuvancem nato dodajal še podvprašanja, da bi se spomnili različnih situacij in področjih učenja. Zanimalo nas je, katere so bile glavne ugotovitve in spoznanja, ki so jih intervjuvanci pridobil preko MPD, kako je na njihova stališča vplivala medkulturna izmenjava ter če so se kot osebe kaj spremenili. Zanimal nas je pogled intervjuvancev na vprašanje, ali menijo, da so preko teh izkušenj pridobili takšno znanje, spretnosti in spoznanja, ki jih na drugačen način ne bi mogli pridobiti.

V zadnjem sklopu smo intervjuvance spraševali po mnenju, kakšne so posledice prostovoljnega dela v tujini za družbo kot celoto ter kako sami vrednotijo svoje izkušnje. Intervju smo zaključili z vprašanjem, če so po prihodu domov izkušnje predstavili v domačem okolju ter jih prosili za zaključno misel ali sporočilo.

8.2 PREDSTAVITEV IN ANALIZA KVANTITATIVNIH PODATKOV O UDELEŽENCIH MPD

Poglavje obsega predstavitev podatkov o udeležencih in organizacijah MPD glede na različne kriterije. Najprej predstavimo organizacije, ki ponujajo programe MPD, nato pozornost usmerimo še na udeležence. Predstavimo delež udeležencev MPD glede na spol, starost in regijo bivanja udeležencev. Nato nas zanima, v katerih državah in na katerih kontinentih so prostovoljci delovali ter v katerem letu in koliko časa je MPD trajalo. Predstavimo še, ali so na MPD udeleženci odšli individualno ali v skupini ter kakšen status so imeli nekateri udeleženci v času trajanja MPD. Vse tabele tega poglavja se nahajajo v prilogi C.

8.2.1 Organizacije, ki ponujajo programe MPD

Organizacije in ustanove v Sloveniji, ki ponujajo oz. organizirajo programe ali posredujejo informacije o mednarodnem prostovoljnem delu ter so nam hkrati posredovale podatke o udeležencih MPD, so:

1. Društvo Edirisa Slovenije / Edirisa (v nadaljevanju Edirisa),
2. Društvo Humanitas (v nadaljevanju D. Humanitas),
3. Društvo mladih VOZEL (v nadaljevanju D. Vozel),
4. Medicinska fakulteta in Slovensko zdravniško društvo, Sekcija za tropsko medicino (v nadaljevanju S. za tropsko medicino)
5. Misijonsko središče Slovenije (v nadaljevanju MSS),
6. Mladinsko društvo Heres, društvo bivših in sedanjih dijakov Gimnazije Želimlje (v nadaljevanju MD Heres),
7. Mladinsko informacijski center, program POTA – program mednarodnega skupinskega prostovoljstva (v nadaljevanju MIC),
8. Slovenska filantropija (v nadaljevanju SF),
9. Zavod MOVIT NA MLADINA, Nacionalna agencija programa MLADI V AKCIJI (v nadaljevanju Z. Mladina),
10. Zavod sv. Stanislava, Škofijska klasična gimnazija (v nadaljevanju ŠKG),
11. Zavod Voluntariat (v nadaljevanju Z. Voluntariat),
12. Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov (v nadaljevanju ZSKSS)

Večina organizacij je pristopila k sodelovanju ter nam pomagala pri zbiranju podatkov o udeležencih MPD ter pri izboru kandidatov za osebni intervju. Dogovarjali smo se z vodjami ali drugimi odgovornimi in pristojnimi osebami posamezne organizacije.

Izjema je Sekcija za tropsko medicino, kjer nismo uspeli vzpostaviti kontakta z njihovimi predstavniki. V tem primeru smo se zbiranja podatkov o udeležencih MPD lotili na drugačen način, in sicer tako da smo se obrnili na vsako odpravo posebej ter jih prosili za sodelovanje. Preko vez in poznanstev sedanjih ali bivših študentov Medicinske fakultete v Ljubljani med seboj nam je uspelo pridobiti relativno veliko podatkov o medicinskih odpravah. Za nekatere odprave smo podatke črpali preko njihovih spletnih strani, a podatki niso preverjeni, zato dopuščamo možnost, da je prišlo pri končni izvedbi odprave do kakšne spremembe. Prav tako dopuščamo možnost, da je bila v preučevanih letih izvedena še kakšna druga odprava, za katero nam ni uspelo izvedeti.

Kontakt z Društvom Edirisa Slovenije smo navezali preko ugandske organizacije Edirisa, katere ustanovitelj je Slovenec. V sodelovanju z obema organizacijama smo pridobili podatke o udeležencih MPD za vsa tri leta raziskovanja MPD.

Slovenska filantropija nam je sicer posredovala podatke o udeležencih njihovih programov, a so se jih zaradi anonimnosti odločili zamaskirati. Posledica tega je, da so podatki SF vključeni le pri frekvenčnih porazdelitvah podatkov.

Zavedamo se, da obstajajo še nekatere manjše organizacije in društva, ki so posredno ali neposredno povezane z MPD. Pri raziskovanju smo naleteli na naslednje organizacije: Food For Life Slovenia, Misijonska skupina Pridi, Škofijska gimnazija Vipava v sodelovanju s Škofijsko Karitas Koper, Mirovni inštitut, Društvo SKAM, Zveza tabornikov Slovenije. Menimo, da so naši podatki relevantni tudi brez podatkov manjkajočih organizacij, saj so v raziskavo vključene vse glavne slovenske organizacije s tega področja.

Dopuščamo možnost, da obstaja še kakšna druga, manjša organizacija, vendar jih v času raziskovanja nismo uspeli odkriti. Domnevamo, da se še na kakšni gimnaziji, srednji šoli ali fakulteti odvijajo programi MPD, a bi bilo pridobivanje tovrstnih podatkov zaradi razpršenosti šolskega sistema skoraj nemogoče.

Pri zbiranju podatkov smo ugotovili, da je kar nekaj posameznikov, ki se na MPD odpravijo sami, brez opore katere od organizacij, nekateri pa iščejo tudi mednarodne organizacije MPD in se vključijo v njihove programe. Dejstvo je, da je slovenskih

udeležencev MPD več kot imamo zbranih podatkov, a vseeno lahko preko dobljenih podatkov podamo okvirno sliko področja, ki ga raziskujemo.

Preglednica 8.2 prikazuje število udeležencev glede na posamezno organizacijo, preglednica C.2 pa število udeležencev glede na posamezno organizacijo v letih 2007, 2008 in 2009. Največ udeležencev MPD se v tujino odpravi v okviru Z. Voluntariat, v treh letih je bilo skupaj 322 posameznikov oz. 36,3% vseh. Močno zastopano udeležbo na taborih ima tudi MIC, saj se je v treh letih programa POTA udeležilo 218 (24,6%) posameznikov. Na tretjem mestu, s 105 (11,9%) udeleženci je ŠKG, ki med poletnimi počitnicami organizira kratki delovni tabor v Bosni. Preostale organizacije prav tako pripomorejo k udeležbi MPD, a v nekoliko manjšem številu.

Preglednica 8.2: Število udeležencev glede na posamezno organizacijo.

Organizacija	Št. udeležencev	Delež
Zavod Voluntariat	322	36,3%
Mladinsko informacijski center	218	24,6%
ŠKG	105	11,9%
Sekcija za tropsko medicino	62	7,0%
Zavod Movit na mladina	43	4,8%
Slovenska filantropija	36	4,1%
Edirisa	35	4,0%
ZSKSS	24	2,7%
Društvo mladih Vozel	22	2,5%
Društvo Humanitas	9	1,0%
Društvo Heres	9	1,0%
Misijonsko središče Slovenije	1	0,1%
Skupaj:	886	100%

8.2.2 Leto izvedbe MPD

Čeprav smo si želeli pridobiti podatke za več let, smo bili primorani skrajšati raziskovanje MPD na tri leta. Marsikatera organizacija pred tem še ni beležila podatkov o udeležencih, ponekod so jih izgubili, nekatere organizacije pa pred tem niso izvajale programov. Vsi podatki vključujejo udeležence MPD v letu 2007, 2008 in 2009. Preglednica 8.3 prikazuje število udeležencev MPD glede na posamezno leto. Ker imamo zbrane podatke le za tri leta, ne moremo podati ugotovitev o trendu MPD v Sloveniji, a podatki v treh letih kažejo na upad MPD. V letu 2007 se je MPD udeležilo 345 (38,9%) prostovoljcev, v letu 2008 269 (30,4%) prostovoljcev in v letu 2009 pa

272 (30,7%) prostovoljcev. Iz številke bi lahko razbrali, da se je le v dveh letih število udeležencev MPD zmanjšalo za dobrih 20%, vendar tega ne moremo trditi, saj nimam zbranih vseh podatkov; v letu 2008 po vsej verjetnosti manjkajo podatki nekaterih odprav S. za tropsko medicino, poleg tega v letu 2009 ni vključenih podatkov o udeležencih EVS projektov, zato je rezultat obeh let nekoliko popačen. Kljub temu da upoštevamo ti dve ugotovitvi, še vedno lahko govorimo o delnem (vsaj 10 do 15%) upadu udeležencev MPD v Sloveniji.

Podatki o udeležencih MPD za Z. Voluntariat in MIC so točni in oboji tekom treh let kažejo na 25-30% padanje udeležbe. ŠKG ima relativno stabilno udeležbo, Slovenska filantropija in ZSKSS kažeta na rahel porast, pri drugih organizacijah pa zaradi majhnega števila udeležencev ne moremo ničesar zagotovo trditi.

Preglednica 8.3: Število udeležencev glede na leto udeležbe MPD.

Leto	Št. udeležencev	Delež
2007	345	38,9%
2008	269	30,4%
2009	272	30,7%
Skupaj:	886	100%

8.2.3 Spol, starost in regija udeležencev MPD

Spol udeležencev smo razbrali iz imena posameznika (moški, ženski), v kolikor le to ni bilo razvidno, smo se obrnili na predstavnika organizacije, da smo skupaj rešili dilemo. Tabela 12.4 v Prilogi C kaže, da je se je MPD udeležilo 666 žensk in 220 moških.

Starost udeležencev smo razbrali iz datuma rojstva ali iz kako drugače podane starosti. Vse starosti so podane za posamezno leto, ko je posameznik prostovoljno delal v tujini. Ker se starostni razpon giblje od 13 do 78, smo podatke o starosti združili v starostne skupine (Preglednica 8.4): 68 (7,6%) prostovoljcev je starih do 17 let, 403 (45,5%) prostovoljci so stari od 18 do 24 let, od 25 do 39 let je starih 239 (27%) prostovoljcev, od 40 do 64 let je starih 33 (3,7%) prostovoljcev, od 65 do 74 let je starih 6 (0,6%) prostovoljcev, le en prostovoljec je star 75 let ali več, za 136 (15,5%) posameznikov nimamo podatka.

Če ne upoštevamo posameznikov, za katere nimamo podatka o njihovi starosti, ugotovimo, da je daleč najbolj močna udeležba v starostni skupini od 18 do 24 let, sledi pa jih skupina od 25 do 39 let; skupaj zavzemata 72,5% vseh udeležencev (starostna skupina 2). Odstotek bi bil še nekoliko višji, če bi imeli podatke o EVS prostovoljcih,

saj je pogoj za udeležbo na EVS programu starost med 18 in 30 leti. Nadalje smo ti dve starostni skupini razbili na manjše enote, kar prikazuje Preglednica 8.5. V starosti od 20 do vključno 24 let se udeleži 35,1% vseh, v starosti od 25 do vključno 29 pa 17,9% vseh udeležencev. Zaključimo lahko, da se v dekadi od 20 do vključno 29 let udeleži 53% vseh prostovoljcev MPD. S povečevanjem starosti (nad 30 let) se nato udeležba postopoma zmanjšuje.

Preglednica 8.4: Starostne skupine udeležencev.

Starostna skupina	Št. udelež.	Delež
Brez podatka	136	15,50%
Do 17 let	68	7,60%
Od 18 do 24 let	403	45,50%
Od 25 do 39 let	239	27%
Od 40 do 64 let	33	3,70%
Od 65 do 74 let	6	0,60%
Od 75 let dalje	1	0,10%
Skupaj:	886	100%

Preglednica 8.5: Število udeležencev po starostnih skupinah med 18 in 39 let.

Starostna skupina 2	Št. udeležencev	Delež/886 udeležencev
Od 18 do 19 let	92	10,40%
Od 20 do 24 let	311	35,10%
Od 25 do 29 let	159	17,90%
Od 30 do 34 let	51	5,70%
Od 35 do 39 let	30	3,40%
Skupaj:	643	72,50%

Če primerjamo odstotke glede na starost in spol udeležencev MPD, ugotovimo večje razlike le v dveh starostnih skupinah (Tabela 12.8). V starosti med 18 in 24 leti se MPD udeleži več žensk (48,6%) kot moških (39,8%), v starosti med 25 in 39 leti pa je situacija obrnjena, saj se MPD udeleži nekoliko več moških (34,7%) kot žensk (25%). Sklepali bi lahko, da se določen delež žensk glede na njihovo starost na MPD poda prej, delež moških pa kasneje.

Regijo bivanja udeležencev smo razbrali iz naslova, poštne številke, kraja ali kombinacije teh elementov. V raziskavi razlikujemo 12 regij, ki sovpadajo z regijami Statističnega urada Republike Slovenije: Pomurska regija, Podravska regija, Koroška regija, Savinjska regija, Zasavska regija, Spodnjeposavska regija, Jugovzhodna regija, Osrednjeslovenska regija, Gorenjska regija, Notranjskokraška regija, Goriška regija, Obalnokraška regija. Znotraj Osrednjeslovenske regije smo izvzeli Ljubljano ter jo obravnavali posebej.

Tabela 12.7 kaže, da je največ udeležencev MPD iz osrednjeslovenske regije (37,1%), od tega jih je kar 22,7% udeležencev iz Ljubljane. Druga najbolj prisotna regija je Gorenjska regija, ki predstavlja 10% prostovoljcev. Preostale regije so manj zastopane: Goriška 8,2%, Savinjska 7,0%, Podravska 6,6%, Koroška in Juhovzhodna regija vsaka

po 3,8%, Obalnokraška 3,2% in Zasavska regija 2,6%. Najmanj udeležencev je iz Pomurske regije (0,9%), kar je verjetno posledica geografskih in demografskih dejavnikov.

8.2.4 Država in kontinent, kjer je udeleženec MPD deloval

Vsaka organizacija nam je posredovala državo, kjer je prostovoljec deloval. Nato smo te države razvrstili po kontinentih na podlagi klasifikacije popotniške internetne strani Travel.over.net: Azija, Afrika, Severna Amerika, Južna Amerika, Evropa, Avstralija z Oceanijo ter Srednji vzhod. Tabela 12.9 (Priloga C) kaže, da je daleč največji delež udeležencev na MPD odšel v državo znotraj Evrope (59,5%), sledi ji Afrika s 22,4%. Delež udeležencev na ostalih kontinentih je nižji od 10% (Južna Amerika 9%, Azija 5,9%, Srednji vzhod 1,9%, Severna Amerika 0,9%, Avstralija 0,3%). Le za enega udeleženca nimamo podatka, kam se je odpravil.

Tabeli 12.10 in 12.11 prikazujeta, da se je največ udeležencev odpravilo v Bosno (106), na Madagaskar (54), v Ugando (51), na Portugalsko in Islandijo (vsaka po 39 prostovoljcev), v Brazilijo (37), Albanijo in Italijo (vsaka po 36 prostovoljcev) ter Indijo (35), Peru (32) in Velika Britanija (31). Da nekatere države izstopajo je logična posledica predvsem skupinskega MPD; izjemi sta predvsem Italija in Velika Britanija, kjer gre za individualno udeležbo MPD. Za Ugando je po eni strani značilno skupinsko prostovoljstvo (S. za tropsko medicino), po drugi strani pa gre za udeležence Edirise, ki delujejo le v Ugandi.

8.2.5 Čas trajanja in način udeležbe MPD

Čas trajanja MPD izražamo v dnevih; v nekaterih primerih bi bila boljša katera druga časovna enota (mesec, leto), vendar bomo to upoštevali pri interpretaciji. Za leto izvedbe MPD smo vzeli leto, v katerem se je posameznik udeležil MPD, tudi v primeru ko je prostovoljec v tujini deloval še v naslednjem letu.

Skoraj polovico udeležencev (47,9%) se na MPD odpravi za 15 dni ali manj, slaba četrtina (23,8%) pa za 16 do 30 dni. To sta glavni kategoriji, ki skupaj zavzameta 71,7% vseh udeležencev. Kratkoročni programi so dolgi do 60 dni, Preglednici 8.6 in 8.7 pa nam kažeta, da se velika večina udeležencev odloča za kratkoročne programe MPD (83,7%), od tega le 6,9% za 31 do 45 dni ter 5,1% za 46 do 60 dni oz. le 13% vseh udeležencev se odloča za programe daljše od enega, a krajše od dveh mesecev. Kar nekaj udeležencev (8,9%) se odloči za srednjeročne programe, in sicer 7,2% za 2 do 4

mesece ter 1,7% za 4 do 6 mesecev. Za več kot 180 dni oz. 6 mesecev se odločijo le redki prostovoljci (3%).

Preglednica 8.6: Število udeležencev glede na dolžino trajanja MPD.

Število dni MPD	Št. udeležencev	Delež
Ni podatka	39	4,4%
Do 15 dni	424	47,9%
Od 16 do 30 dni	211	23,8%
Od 31 do 45 dni	61	6,9%
Od 46 do 60 dni	45	5,1%
Od 61 do 120 dni	64	7,2%
Od 121 do 180 dni	15	1,7%
Od 181 do 240 dni	10	1,1%
Nad 240 dni	17	1,9%
Skupaj:	886	100%

Preglednica 8.7: Število udeležencev glede na dolgoročnost programa.

Dolgoročnost programa	Št. udeležencev	Delež
Kratkoročni prog.	741	83,7%
Srednjeročni prog.	79	8,9%
Dolgoročni prog.	27	3,0%
Ni podatka	39	4,4%
Skupaj:	886	100%

Ugotovitve glede časa trajanja in kontinenta MPD kažejo določene trende: v Evropi se vrši 65% kratkoročnih programov, v Afriki 14% in v Južni Ameriki 10,7%; 80% srednjeročnih programov se vrši v Afriki, 18,6% v Evropi; 74% dolgoročnih programov MPD se vrši v Evropi, 13% pa v Afriki.

Pri podatkih smo beležili tudi način udeležbe prostovoljca, saj nas je zanimalo, ali se posameznik MPD udeleži sam ali v paru oz. v skupini. Tabela 12.14 kaže, da se je individualno MPD udeležilo 315 prostovoljcev (35,5%), skupinsko pa 571 posameznikov (64,5%). Rečemo lahko, da je skupinsko prostovoljstvo v tujini na nek način bolj priljubljeno, a ni za zanemariti relativno visok delež tisti, ki se na pot odpravijo sami. Dejstvo je, da vsi prostovoljci v tujini delujejo v paru, skupini ali skupnosti.

8.2.6 Status udeleženca MPD

Kjer je bilo mogoče, smo zabeležili status udeležencev v času odhoda v tujino. Razlikujemo med naslednjimi statusi: dijak, študent, zaposlen, brezposeln, upokojenec, samozaposlen in drugo. V primeru da ima posameznik več statusov hkrati, smo upoštevali tistega, ki je bil v obdobju odhoda v tujino primaren. Na primer, pri zaposlenemu, ki vzporedno študira, smo beležili, da je zaposlen in zanemarili, da je hkrati tudi študent.

Tabela 12.18 nam prikazuje, da je izmed tistih, za katere imamo zbrane podatke o statusu (60,5% oz. 537 posameznikov), največ študentov (53,5%). Sledita skoraj enakovredni skupini dijakov (22,7%) in zaposlenih (21%). Preostale skupine so nizko zastopane.

8.2.7 Vrsta študija

Pri študentski populaciji nas je zanimalo, katero vrsto študija opravljajo. Raznolike vrste študija smo združili v nekaj skupin, saj nam le takšni podatki podajo približno sliko o študiju udeležencev MPD. Za 58,3% posameznikov nimamo podatka o študiju ali pa nimajo statusa študenta, poleg tega 13,7% predstavljajo dijaki, ki obiskujejo gimnazijo ali srednjo šolo, zato ugotovitve o vrsti študija podajamo samo za 247 posameznikov. Na vrhu sta prisotni področji vzgoja in izobraževanje (15,4%) ter medicinsko področje (12,5%), tretje mesto zavzema družboslovno področje 2 (9,3%), ki vključuje sociologijo in antropologijo. Sledi skupina študentov, ki so jezikoslovci (8,1%) ter družboslovno področje 1 (8,1%), ki vključuje različne družboslovne vede (politologija, komunikologija ipd.). Z izjemo medicine na vrhu niso prisotni naravoslovno usmerjeni študiji, prva skupina se pojavi šele na šestem mestu s 7,7%, gre za pa področje, ki vključuje kemijo in farmacijo.

Za bolj jasno sliko o tem katero področje študija prevladuje pri udeležencih MPD, smo skupine še bolj skrčili (Preglednica 8.8). V ospredju ostaja družboslovno področje (21%), sledijo pa vzgoja in izobraževanje (15,4%) in naravoslovno področje (13,4%), medicinsko področje 12,5% ter humanistični študiji (10,9%).

Če združimo družboslovne in humanistične študije skupaj ter naravoslovne študije z medicinskim in tehničnim področjem, nas rezultat vodi do ugotovitve, da je 60% družboslovno usmerjenih udeležencev MPD ter 32,4% naravoslovno usmerjenih.

Preglednica 8.8: Število udeležencev glede na vrsto študija po skupinah.

Vrsta študija	Št. udeležencev
Družboslovno področje 1, 2 in 3	52
Vzgoja in izobraževanje (Pedagogika, Andragogika, Razredni pouk, Predšolska vzgoja, Socialna pedagogika, Rehabilitacijska pedagogika)	38
Naravoslovno področje 1, 2 in 3	33
Medicinsko področje (Medicina, Dentalna medicina, Delovna terapija, Ortopedska tehnika, Visoka šola za zdravstvo)	31
Humanistični študij 1 in 2	27
Jezikoslovje	20
Področje oblikovanja, arhitekture in umetniškega izražanja (Grafično oblikovanje, Notranji dizajn, Oblikovanje, Restavratorstvo, Arhitektura, Krajinska arhitektura, Multimedija)	17
Tehnično področje (Računalništvo in informatika, Fakulteta za elektrotehniko, Geodezija, Gradbeništvo, Strojništvo, Vodarstvo in komunalno inženirstvo)	16
Področje prava in ekonomije (Pravo, ekonomija, uprava)	13
Skupaj:	247

Spoznali smo kar nekaj trendov o MPD v Sloveniji, vendar žal dane ugotovitve temeljijo le na podatkih za obdobje treh let. Vzroke za nekatere sklepe (o starosti, o načinu udeležbe itd.) bi lahko iskali predvsem glede na vrste programov, ki jih ponujajo organizacije. Ključne ugotovitve bomo eksaktno še enkrat povzeli v poglavju Sklepi.

8.3 PREDSTAVITEV IN ANALIZA PODATKOV OSEBNIH INTERVJUJEV

Analize osebnih intervjujev se bomo lotili v približno enakem vrstnem redu kot so potekali intervjuji. Najprej bomo predstavili odgovore o začetkih prostovoljstva in motivaciji za udeležbo MPD. Predstavili bomo odgovore o stroških in ugodnostih, ki so jih intervjuvanci imeli ter predstavili, kako so se pripravili na odhod in na kakšne načine so po prihodu domov svoje izkušnje delili z drugimi.

Drugi del analize bo izhajal iz odgovorov o pomenu in opredelitvi MPD. Predstavili bomo vrste dela, ki so jih intervjuvanci opravljali, sledil bo obsežen del o prednostih in pomanjkljivosti MPD. V okviru prednosti MPD bomo predstavili obsežen sklop o učenju. Za zaključek bomo podali odgovore na vprašanje o lastnem vrednotenju pridobljenih izkušenj in znanj ter o pogledu intervjuvancev na doseganje pričakovanih in zastavljenih ciljev.

8.3.1 Ali so bili intervjuvanci pred odhodom na MPD kot prostovoljci aktivni v domačem okolju?

Odgovori intervjuvancev kažejo, da so vsi intervjuvanci vsaj na nek način pred odhodom na prostovoljno delo v tujino že delovali kot prostovoljci v lokalnem okolju oz. v Sloveniji. Nekateri so aktivni prostovoljci že zelo dolgo časa, drugi so bili pred odhodom v tujino kot prostovoljci manj aktivni. Nihče izmed intervjuvancev ni na prostovoljno delo v tujino odšel brez vsaj nekaterih izkušenj s področja prostovoljstva, večino pa so prva in naslednje izkušnje MPD spodbudile k bolj aktivnemu prostovoljnemu delovanju ali doma ali v tujini.

7 intervjuvancev je svojo pot prostovoljstva začelo že v času srednje šole, le ti so na področju prostovoljstva ostali aktivni tudi v času študija. Na samem začetku ter z razvojem osebne poti prostovoljstva so opravljali različna prostovoljna dela. Delali so kot animatorji, skavti, v domu starejših občanov, v kliničnem centru in na centru za socialno delo, v kriznem centru, z otroci s posebnimi potrebami, z otroci iz ogroženih družin, z romskimi otroci, nudili učno pomoč, sodelovali pri različnih projektih v društvih in lokalnih organizacijah, pomagali na Unicefu, Amnesty International. Vsi so kot prostovoljci aktivni še danes, nekateri se poleg osnovnega prostovoljnega dela udeležujejo še izobraževanj in usposabljanj za prostovoljce ali jih organizirajo in vodijo sami. Nekateri so bolj aktivni v domačem okolju, drugi na mednarodni ravni.

Preostali intervjuvanci so pred odhodom na prostovoljno delo v tujino prav tako že delovali na področju prostovoljstva, a z njim niso začeli v času srednje šole, poleg tega je pri nekaterih je opaziti nekoliko manjše ali nekontinuirano udejstvovanje. Pred odhodom so sodelovali na različne načine: Lara je kot študentka sodelovala pri projektu izkustvenega učenja ter na različne načine pomagala drugim, a večinoma ni bila vpeta v organizirano prostovoljstvo, Živa je v času študija pomagala pri čistilnih akcijah v lokalnem okolju ter kot medicinska sestra prisostvovala na poletnem taboru, Irena je en mesec sodelovala s centrom SOČA in vsako popoldne pomagala pri delu z otroci iz Gaze, Jolly je na prošnjo mame in vaščanov neorganizirano pomagal v lokalnem okolju ter kot prostovoljec deloval v motorističnem klubu, Jasna že 10 let sodeluje na SOS telefonu, Meri pa se je ob upokojitvi pridružila Društvu upokojencev Kamnik, kjer je aktivna že deseto leto in je s časoma prevzemala vse več zadolžitev ter projektov.

Po prihodu domov so vsi intervjuvanci ostali aktivni na področju prostovoljnega dela. Nekateri v domačem okolju nadaljujejo s stvarmi, ki so jih zaradi tujine prekinili (Urška, Katja K, Tamara, Katja, Aristide, Živa, Meri), nekateri se ponovno odpravljajo

na prostovoljno delo v tujino (Maruša, Urška, Katja BF, Lara, Jolly, Tamara, Aristide), nekateri pa so po prihodu domov celo bolj aktivni v domačem okolju kot pred izkušnjo MPD (Maruša, Lara, Živa, Katja BF, Jolly, Irena).

8.3.2 Kje so intervjuvanci pridobili prve informacije o MPD?

Večina (9) intervjuvancev je informacije o MPD začela iskati samoiniciativno zaradi lastne želje po tovrstni izkušnji. Večinoma so uporabili internet in poiskali različne ponudbe, nato so se obrnili neposredno na posamezno organizacijo. 3 intervjuvanke (Brasova, Jasna, Živa) so prve informacije dobile preko prijateljic oz. znank, ki so jih navdušile na podlagi njihove osebne zgodbe.

Nekatere je k iskanju informacij spodbudila lastna vpetost in aktivnost na določenem prostovoljnem področju v domačem okolju; na primer Urška je pri skavtih naletela na razpise ter kasneje tudi sama iskala različne programe, Katjo BF je k iskanju pritegnila vsebina njenega delovnega mesta, Meri je za program izmenjave na Slovaškem izvedela na regijskem srečanju društev upokojencev.

8.3.3 Kakšni so vzroki in motivi intervjuvancev za udeležbo MPD?

Intervjuvanci so našteali več različnih vzrokov in motivov, zakaj so se oni odločili za prostovoljno delo v tujini. Kljub njihovi različnosti jih lahko združimo v nekaj sklopov. Vsekakor je vsem intervjuvancem (z izjemo Meri) en od ključnih vzrokov prostovoljstvo samo – narediti nekaj dobrega in koristnega za nekoga drugega, nekaj dati, nekaj doprinesiti lokalnemu okolju in ljudem, posvetiti svoj čas sočloveku. »Pri meni osebno gre predvsem za izpolnjevanje smisla v življenju, ker se tam dejansko počutim uresničenega, saj lahko nekaj dam, nekaj naredim« (Aristide). Pri dveh intervjuvancih (Živa, Jolly) ta motiv najprej ni bil v ospredju, po prvi izkušnji MPD pa je postal veliko bolj pomemben.

Večini je motiv spoznavanje države, kulture, lokalnega okolja ali pa potovanje samo. Irena si je želela bolj spoznati islamsko kulturo, Jolly je imel željo oditi v Afriko, Katja BF izpostavi spoznavanje lokalnega okolja samega. Skoraj vsi združujejo prostovoljno delovanje v tujem okolju s spoznavanjem države in kulture (Brasova, Živa, Maruša, Irena, Urška, Lara, Gašper, Jasna, tudi Aristide), vendar pri večini potovanje samo ni v prvem planu, bolj jim je pomembno delovati kot prostovoljec v neki skupnosti ali organizaciji. Lara in Gašper poudarita željo po daljšem bivanju v tujini.

Intervjuvance je pri odločitvi za MPD vodila tudi želja po novi, drugačni izkušnji, po novem izzivu (Brasova, Gašper, Katja K, Urška), celo po avanturi (Jolly). Urška si želi doživeti mednarodno izkušnjo, Gašper želi doživeti mladinsko srečanje na drugačen način. Katja K, Urška in Brasova poudarijo, da želijo pridobiti nove izkušnje na področju prostovoljnega dela. Katja K pravi:

Ker sem doma kot prostovoljka zelo aktivna, sem želela svojo pot nadgraditi. Poleg tega sem ugotovila, da so si organizacije v Sloveniji, kjer sem delala kot prostovoljka bolj ali manj podobne, jaz pa sem želela spoznati kako socialno delo poteka na terenu in v razmerah, kjer država težko sledi zakonskih predpisom, torej se v tem pogledu razlikuje od našega sistema. Ker doma nisem bila več deležna veliko novih izkušenj, se mi je tujina zdela idealna priložnost za pridobivanje novih izkušenj.

Podobno željo in motiv ima tudi Gašper, saj si želi sodelovanja s prostovoljci iz drugih držav predvsem zaradi skupnega interesa – prostovoljstva.

Maruša in Živa sta izpostavili, da sta se za MPD odločili z željo po bolj kvalitetnem preživljanju poletnih počitnic ter svoj prosti čas porabiti bolj koristno zase in za nekoga drugega. Njima je bilo na začetku pomembno tudi spoznavanje novih ljudi.

Motivacija nekaterih je usmerjena na spoznavanje različnih področij. Tu so si vzroki intervjuvancev zelo različni, saj izhajajo iz posameznikove življenjske poti, a je bistveno to, da imajo skupno željo po spoznavanju. Urška želi spoznati skavtsko prakso v tujini in dobiti ideje za nove pristope, Katja BF želi spoznati koncept globalnega učenja v praksi, Meri je v tujino odšla z željo po spoznavanju socialne ureditve za starejše v drugi državi ter ta spoznanja primerjati s stanjem v Sloveniji, Katja BF je imela cilj nadgraditi lastne izkušnje s področja prostovoljstva, Gašper pa je želel spoznati, kako se spopade pri delu z ljudmi. Željo po delu z mladimi in z ljudmi izpostavijo tudi druge intervjuvanke (Katja K, Brasova, Jasna).

Po drugi strani so tisti, ki imajo za seboj že več izkušenj prostovoljnega dela v tujini kot motiv za nadaljevanja MPD izpostavili tudi spoznavanje sebe ter osebno rast (Katja BF, Aristide). K bolj osebnim razlogom lahko štejemo tudi nezaveden beg pred stanjem doma (Jolly) ter željo po odhodu od doma z namenom, da kot oseba pridobi na samostojnosti (Lara).

Motivacija je tudi ponovno vračanje na prostovoljno delo v tujino zaradi predhodne pozitivne izkušnje; ta motiv poudarijo Jolly, Lara, Maruša, Aristide, Živa, Jasna, Brasova ter tudi Irena.

Na koncu bi omenili še dva razloga za odhod na MPD, ki ju nismo uspeli združiti v nobenega od prejšnjih sklopov. Urška se je na Islandijo med drugim odpravila z namenom, da bi mlajšim skavtom omogočiti varno izkušnjo skavtskega poletnega tabora v tujini. Katjo K je prepričal predvsem projekt sam, le ta je vključeval delo z mladino v slamu.

8.3.4 O pripravi intervjuvancev pred odhodom na MPD

Intervjuvance smo vprašali po načinu priprave pred odhodom v tujino. Pri analizi bomo razlikovali med pripravo s strani organizacije ter osebno pripravo intervjuvanca. Spodnje ugotovitve se nanašajo le na organizacije, preko katerih so se naši intervjuvanci udeležili njihovih programov. Za preostale organizacije ne podajamo ugotovitev (Društvo Heres, ŠKG). Intervjuvanka Katja BF, ki je v tujino odšla preko Društva Humanitas, preko le tega ni bila deležna posebnih priprav (poseben dogovor), zato ne vemo, kako je pred prihodom na prostovoljno delo v tujino poskrbljeno za njihove prostovoljce.

Priprava s strani organizacije

Z izjemo intervjuvanke Lare so bili vsi ostali deležni vsaj nekega izobraževanja ali priprave na odhod v tujino. V večini gre za pripravljalni seminar, kjer je od posamezne organizacije odvisno, kako je program zastavljen in koliko časa traja. Čeprav so prakse po organizacijah različne, lahko povzamemo naslednje ugotovitve. Poudarek seminarjev je usmerjen tako na teoretično kot na praktično raven. Udeleženci se v večini pripravljajo na možne situacije, s katerimi bi se lahko v tujini soočili. Kjer gre za skupinsko odpravo, se kaže izrazit poudarek na timskem delu in medsebojnem spoznavanju. Nekateri v okviru izobraževanj spregovorijo o prostovoljstvu ter spoznajo koncept globalnega učenja, večina vsaj posredno spregovori o medkulturnem dialogu, saj je prostovoljno delo vedno povezano s kulturo neke države. Priprave so usmerjene tudi na spoznavanje države ter na organizacijski in finančni vidik.

V okviru Zavoda Voluntariat so se 4 intervjuvanke udeležile pripravljalnih seminarjev, kjer so na različne načine obravnavali naslednje teme: seznanjanje z možnimi situacijami v praksi, simulacije situacij, konfliktne situacije, delavnica o kulturi in medkulturnem dialogu, zdravje, preventiva, o državah Juga. Živa dobro opiše namen pripravljalnih seminarjev: »Seminarji te spodbudijo, da začneš razmišljati o svojih motivih za prostovoljno delo, o lastnih pričakovanjih in pričakovanjih gostiteljske

organizacije, skušajo te pripraviti na kulturni šok. Mislim, da je namen predvsem to, da začneš sam razmišljat o takšnih problemih, o prostovoljnem delu in njegovih posledicah«. Izpostaviti želimo prostovoljko Katjo BF, ki ima za seboj že veliko usposabljanj in treningov različnih mednarodnih nevladnih organizacij, saj se z MPD ukvarja profesionalno na Zavodu Voluntariat. Čeprav njena priprava ni bila organizirana s strani Humanitasa kot krovne organizacije, se je preko službenega so/delovanja pri projektu o globalnem učenju vseeno pripravila na svojo vlogo v tujini. Tudi v preostalih organizacijah so njihovi prostovoljci deležni pripravljanih srečanj. Program POTA pripravlja dve vrsti izobraževanj, in sicer za udeležence programa ter za koordinatorje. Izobraževanje za udeležence vključuje vsaj dva vikenda skupinskih priprav, poleg tega se preko rednih srečanj skupina na svoje delo pripravlja vse do odhoda v tujino. Pripravljani vikendi vključujejo »teambuilding«, medosebno spoznavanje, druženje, spoznavanje države, pripravo programa, organizacijo poti in drugih obveznih stvari, povezanih s potovanjem. Teoretično strokovni del vsebuje različne delavnice in seminarje, kjer je poudarek na naslednjih temah: osebna pričakovanja, osebni strahovi, delovanje skupine, prostovoljstvo, delavnica o globalnem učenju in delavnica o medkulturnem dialogu, krizne situacije v tujini. Tudi koordinatorji imajo vikend priprave, poleg tega pa še vsaj eno redno mesečno srečanje. Koordinatorji so se spoznali z nekaterimi organizacijskimi in finančnimi zadevami, kdo je dober voditelj, kaj kot koordinatorji lahko pričakujejo od udeležencev in kaj oni od njih ter podobno. Intervjuvanki Brasova in Jasna poudarita dobro in kakovostno izpeljane priprave, ki jih je organiziral ožjega tima programa POTA.

Slovenska Filantropija ponuja MPD preko programa GLEN (Global Education Network of Young Europeans) in programa za starejše nad 55 let Ostani aktiven, bodi prostovoljec! Programa se med seboj bistveno razlikujeta. V prvem primeru SF ne organizira izobraževalnega dela, saj je predvsem posrednik med Glenom in udeležencem programa. Glenov prostovoljec se udeleži dveh enotedenskih izobraževalnih seminarjev v tujini ter po prihodu domov še evalvacijskega srečanja prav tako v tujini. Intervjuvanka opozori, da je celotno izobraževanje usmerjeno predvsem na globalno učenje. Po njenih besedah program obsega različne delavnice, ki jih udeleženci večinoma pripravijo sami. Poleg spoznavnih iger in delavnic, udeleženci pripravijo tudi igre vlog, delavnice o medkulturnem dialogu, o okoljskih vprašanjih, o rasizmu, drugačnosti, pa tudi o bolj konkretnih temah kot so nošenje burk, problematika min, seznanitev z vojnimi področji. Pri projektu za starejše nad 55 let intervjuvanka omeni,

da se je udeležila tečaja jezika ter da se je na SF udeležila nekaj predavanj, a se podrobnosti ne spomni več.

Z. Movit na mladina izvaja program Mladi v akciji, del katerega je tudi program Evropske prostovoljne službe (EVS). Intervjuvanec pove, da se je udeležil več EVS izobraževanj, in sicer pred odhodom in po prihodu, poleg tega pa še v času izvedbe programa. Poudarek teh izobraževanj je na razlagi namena EVS programov, udeležence opozorijo tudi na pričakovanja o projektu in njihovem delu, saj praksa v nekaterih primerih ni enaka opisu projekta.

MSS organizira in pripravlja dvoletno izobraževanje za skupino SLED, katere namen je priprava laikov na odhod v misijone. Intervjuvanec ni tipični laiški misijonar Misijonskega središča, saj se je udeležil le treh izobraževalnih srečanj skupine SLED. O njihovi vsebini ni spregovoril.

Skupina prostovoljcev DM Vozel sama sebi organizira pripravljalna srečanja. Kot skupina so se udeležili več pripravljalnih vikendov, kjer je poudarek na medsebojnem spoznavanju, druženju, spoznavanju države. Eno leto so imeli tudi nekaj izobraževalnih delavnic na temo prostovoljstva, o nevarnostih in prednostih, o načinu dela prostovoljstva, imeli so tudi geografsko delavnico. DM Vozel se vedno bolj tudi izobraževanja o globalnem učenju in medkulturnem dialogu, vsako leto gre večji poudarek na ti dve temi. Prav tako se je cela skupina začela učiti tudi jezik države, kamor so odhajali.

Tudi Urška v okviru ZSKSS-a pove, da imajo pripravljalna srečanja pred odhodom na poletni skavtski tabor. Kot koordinatorka odprave je tudi sama vodila in organizirala pripravljalna srečanja.

Le intervjuvanka Lara, ki je na prostovoljno delo v tujino odšla preko Edirise, ni bila deležna nobenega izobraževanja. Na odhod se je pripravila sama.

V prilogi E je predstavljen način pripravljalnega izobraževanja glede na posamezno organizacijo. Vsebina večinoma izhaja iz intervjujev, poleg tega smo dodali še nekatere opise, ki smo jih našli na internetnih straneh posameznih organizacij.

Osebna priprava

Osebna priprava intervjuvancev ni posebej izrazita, pri vsakemu se pojavi kakšen posamezen element priprave. Kako se pred odhodom pripravi posameznik, je odvisno predvsem od njega samega, sicer pa od države, kamor odhaja, od programa in dela, ki ga čaka, ter od časa delovanja v tujini.

Preko posrednih in neposrednih odgovorov ugotovimo, da so z odhodom v tujino vsekakor povezane nekateri organizacijske in finančne priprave. Vsi intervjuvanci si vsaj nekatere stvari priskrbijo sami, večinoma si sami organizirajo pot, poskrbijo za zdravstveno zavarovanje ter morebitno cepljenje, pridobijo sponzorska sredstva in material. Matična organizacija je prostovoljcu pri organizacijskih pripravah sicer v pomoč in podporo (večinoma EVS program, Z. Voluntariat, program POTA, MSS, S. za tropsko medicino), a ponavadi ne ureja konkretnih stvari (prevoz, zavarovanje ipd.). Priprave odprav DM Vozel, programa POTA, medicinskih odprav, delovnih taborih na ŠKG, odprav ZSKSS ter tudi Glenovih programov so organizirane znotraj skupine. Udeleženci so prisotni na različnih skupinskih pripravah in srečanjih, tako da je osebna priprava močno prepletena s pripravo skupine na odhod v tujino. Prav tako v okviru skupine poteka tudi organizacijska in finančna priprava, za kar poskrbi koordinatorski odprave, velikokrat se vloge v skupini tudi razdelijo. Na pripravah večinoma niso aktivni le organizatorji ali koordinatorski, temveč tudi udeleženci.

Nekateri intervjuvanci pred odhodom iščejo informacije o državi in njeni zgodovini (Irena, Katja K, Lara), o trenutnih razmerah v državi (Katja K) ter o njenem šolskem sistemu (Lara). Irena pove, da je iskala tudi informacije o gostiteljski organizaciji, vendar jih skoraj ni našla. Urška za Mehiko ni imela nobenih organiziranih priprav, se je pa sama pripravila na aktivnosti, ki jih bo izvajala, in potreben material zanje. Jolly je v tujino odšel za eno leto, zato je imel pred odhodom kar nekaj organizacijskih priprav (cepljenje, zavarovanje, preusmeritev položnic ipd.). Živa se je predvsem spraševala o svojih možnostih za delo ter se pripravljala na strokovnem področju. Gašper se je pred odhodom udeleževal tečaja španščine, Maruša se na odhod ni posebej pripravljala, kupila si je letalsko karto ter odšla.

8.3.5 Kaj prostovoljce iz tujine čaka po prihodu domov?

V intervjuju nas je zanimalo, če prostovoljci po prihodu domov svojo izkušnjo predstavijo v domačem ali širšem okolju. Vsi intervjuvanci so svoje prostovoljno udejstvovanje v tujini predstavili ljudem, ki jih poznajo, poleg tega večkrat pripravijo tudi predstavitve za širšo publiko, kjer izkušnjo prikažejo v besedi in sliki. Nekateri intervjuvanci so svojo izkušnjo tudi zapisali.

Skoraj vsi intervjuvanci so povedali, da so svojo izkušnjo MPD delili s prijatelji in domačimi večinoma preko pogovora ter fotografij. Nekateri tega neposredno niso

poudarili, vendar povedo, da so izvedli več predstavitev, ki so se jih lahko udeležili tudi bližnji.

10 intervjuvancev pove, da je izvedlo eno ali več predstavitev izkušnje MPD. Predstavitve so bili deležni na Z. Voluntariat, v Društvu upokoencev Kamnik, v različnih lokalnih skupnostih, v občini Idrija, na Medicinski fakulteti, na osnovnih šolah, v študentskem domu, na Metelkovi. Posebej želimo omeniti Aristida (DM Vozel), Brasovo in Jasno (MIC), Jolly (MSS). Po njihovih besedah lahko zapišemo, da so sami ali s skupino svojo izkušnjo večkrat delili v različnih krajih širom Slovenije, predvsem po župnijah, pa tudi v nekaterih lokalnih skupnostih. Nekateri intervjuvanci povedo, da s predstavitvami še niso zaključili.

6 intervjuvancev je po prihodu domov napisalo enega ali več člankov, povezanih neposredno z njihovo izkušnjo ali pa bolj splošno s prostovoljnim delom v tujini. Članki ali prispevki so bili objavljeni v glasilih organizacij (Zavod Voluntariat), na spletnih straneh organizacij (Slovenska filantropija), pa tudi v nekaterih revijah (Gea, Svet in ljudje).

Katja BF je priredila fotografsko razstavo ter izvedla nekaj delavnic, Katja K po prihodu domov izvaja delavnice o globalnem učenju, pri čemer ji njena izkušnja pride zelo prav.

8.3.6 Kakšni so odzivi poslušalcev?

Odzivi na predstavitev ter odzivi prijateljev in bližnjih so bili v vseh primerih pozitivni. Gašper pravi, da so bili »poslušalci največkrat zelo navdušeni, da bi se tudi sami podali na takšno pot, ampak do sedaj se jih ni veliko opogumilo, če sploh kdo. Mogoče pa še bo kdo odšel«. Aristide pravi, da je bil odziv morda celo preveč pozitiven: »Bojim se, da so se bali biti kritični«. Živo je skrbelo, da pri predstavitvi niso širile ustaljenih predsodkov:

Upam, da smo predstavitev pripravile na takšen način, da nismo preveč poudarjale stereotipov, ampak da smo jih prej razbijale. To je bilo v našem primeru težko, saj je bilo naše delo povezano z boleznimi. V Zambiji seveda so tudi podhranjeni otroci, a jih je veliko tudi zdravih. Poizkusile smo predstaviti oba pola. Odziv je bil sicer zelo pozitiven, vendar upam, da so poslušalci odnesli tudi kaj s tega vidika.

8.3.7 Kakšen strošek intervjuvancem predstavlja MPD?

Odgovori intervjuvancev kažejo, da ima prostovoljec z odhodom v tujino kar nekaj stroškov, vendar je moč najti tudi cenejše možnosti. Intervjuvanci z odhodom v tujino

izpostavijo naslednje glavne stroške: prevoz, zdravstveno zavarovanje, morebitno cepljenje in viza, prenočišče, hrana in prevoz v tuji državi. Strošek se predvsem povečuje glede na način in ceno prevoza do države. Prav tako ugotovimo, da so prakse plačevanja stroškov prostovoljcem, ki gredo v tujino, zelo raznolike. Pri vsakem intervjuvancu je področje stroškov specifično urejeno, zato je težko karkoli posplošiti. Sklenemo lahko, da je končni izid odvisen predvsem od programa, kako je zastavljen oz. vizije organizacije, ki program izvaja. V prilogi E preko preglednice E.1 prikazujemo katere stroške MPD so si krili intervjuvanci sami in kateri stroški so bili pokriti s strani organizacije oz. na drug način.

V večini primerov so imeli intervjuvanci v tujini pri gostiteljski organizaciji preskrbljeno prenočišče, hrano ter osnovne pogoje za delo (Maruša, Urška, Aristide, Meri, Lara, Živa, Jolly, Brasova, Jasna). Nekateri so na podlagi predhodno zbranega denarja del sredstev za stroške bivanja prispevali sami (Jasna, Brasova). Živa pove, da so si na medicinski odpravi stroške bivanja plačale s sponzorskimi sredstvi. Z. Voluntariat je potrebno plačati znesek prijavnine. Irena je za stroške namestitve in hrane na SCI taboru doplačala 200 evrov. Lara je imela bivanje sicer urejeno, le občasno je nekaj prispevala k hrani. Katja BF in Gašper (EVS program) sta imela brezplačno urejeno prenočišče, hrano in druge stvari za preživetje sta si krila preko mesečne žepnine. Katja K je sodelovala pri programu Glen, kjer naj bi bil vsak prostovoljec brezplačno deležen prenočišča in hrane, vendar v njenem primeru temu ni bilo tako – večji del časa je za oboje plačevala sama.

Omeniti želimo nekatere specifične vrste programov kot so EVS, Glen, Ostani aktiven, bodi prostovoljec ter medicinska odprava, kjer so imeli intervjuvanci pokrite skoraj vse glavne stroške. Kljub temu da ima vsak program nekatere omejitve (npr. starostna omejitev, izbor kandidatov, ustrezna študijska smer), na podlagi primerjave teh štiri programov lahko rečemo, da je Evropska prostovoljna služba med vsem najbolj dostopna; ni večje selekcije pri izboru kandidatov, ima relativno širok starostni razpon, poleg tega je s finančnega vidika za prostovoljca dobro poskrbljeno, saj poleg kritja glavnih stroškov dobiva tudi mesečno žepnino. Pri medicinski odpravi prostovoljkam sicer ni bilo potrebno plačati glavnih stroškov, vendar so morale pred odhodom vložiti veliko energije in časa v pridobivanje sponzorskih sredstev. Mednarodni projekt »Ostani aktiven, bodi prostovoljec«, namenjen prostovoljcem starejšim nad 55 let, danes ni več aktualen, saj ga je Slovenska filantropija izvajala med letoma 2007 in 2009. Program Glen prostovoljcu sicer krije večino glavnih stroškov, vendar se k

projektu lahko priključi le en prostovoljec iz države, v Sloveniji so trenutno razpisani 4 projekti na leto (Glen).

Trije intervjuvanci povedo, da so imeli v času prostovoljnega dela (manjšo) mesečno žepnino. Gašperju je žepnina pripadala v okviru EVS programa, Katja BF se je z D. Humanitas zmenila za finančno podporo, tudi Urška je dobila manjšo žepnino s strani svetovnega skavtskega centra. Intervjuvanci, ki so dobili določeno vsoto denarja v smislu mesečne žepnine, so se še vedno počutili kot prostovoljci. Gašper pokrite stroške in mesečno žepnino jemlje kot prednost, ker mu je finančna podpora izkušnjo MPD sploh omogočala, Katja BF je žepnino opravičila z dodatnim prostovoljnim delom ter z delom na projektih, ki so v organizacijo prinesli dodaten vir denarja. Urška omeni, da je bila žepnina res majhna, a je vendarle zanjo hvaležna, saj pri takšni izkušnji pomaga vsaka podpora. Mnenja o tem, ali je prostovoljec upravičen do mesečne žepnine ali ne, so deljena. Preden nekoga obsodimo, da ni prostovoljec, ker v podporo dobi določeno vsoto denarja, se moramo prepričati o vseh okoliščinah in vrsti programa. Vsi intervjuvanci so dobili določeno podporo, le razporeditev sredstev je glede na program in projekt različna. Nekdo morda dobi le žepnino, nima pa pokritih glavnih stroškov kot preostali prostovoljci.

Intervjuvance smo vprašali, če so bili preko gostiteljske organizacije deležni kakšne materialne ugodnosti. Ugotovimo, da so prakse zelo različne. Maruša kot dodatno ugodnost omeni kakšen izlet, brezplačno udeležbo na festivalu ali konferenci, kjer je v času izvedbe pomagala kot prostovoljka, kot ugodnost navede tudi to, da je bila del organizacije. Urška je imela nekaj delov dneva v tednu prosto, z udeleženkami skavtskega tabora se je kot spremljevalka udeležila nekaj izletov. Irena prav tako omeni kakšen izlet s pripadajočo organizacijo in prevozi, nato pa še spremstvo domačinov ter možnost pranja oblek. Katja BF poleg mesečne žepnine omeni še možnost udeležbe sejma o pravični trgovini ter študijski obisk v Gani. Aristide pravi, da poleg zagotovljenih osnovnih potreb niso imeli kakšnih materialnih ugodnosti. Kot prednosti vidi to, da so po končanem prostovoljnem delu na potovanju dobili spremljevalce domačine, vendar so jim krili stroške poti. Meri pohvali gostiteljsko organizacijo in izvedbo programa ter pravi, da je bilo za vse poskrbljeno, udeleženke so imele tudi kakšen krajši izlet, na koncu so odšle v toplice. Lara ni bila deležna materialnih ugodnosti. Kot prednost vidi vpetost v kulturno dogajanje, kjer je kot prostovoljka sodelovala. Katji K že v osnovi niso bili kriti stroški bivanja, kot ugodnost omeni

brezplačno pot na drug konec države, kjer sta s kolegico prav tako delali kot prostovoljki. Gašper poleg pokritih stroškov in mesečne žepnine izpostavi kar nekaj prednosti, ki jih nudi EVS program: učenje jezika, nekaj izletov, EVS izobraževanje v Turčiji.

8.3.8 Opredelitev mednarodnega prostovoljnega dela

Pri opredelitvi mednarodnega prostovoljnega dela so intervjuvanci izpostavili nekaj ključnih lastnosti tega področja. V prvi vrsti so izpostavili, da gre za prostovoljno delo in kaj to pravzaprav pomeni ter da gre za delovanje v tujini. Pri opisovanju MPD so si intervjuvanci večinoma pomagali s podajanjem prednosti prostovoljstva v tujini, le intervjuvanka Živa je izpostavila eno pomanjkljivost.

Dve ključni lastnosti:

- a) Gre za prostovoljno delo, kar pomeni, da je udeležba prostovoljna ter da prostovoljec ne sme pričakovati plačila ali kakršne koli druge denarne nagrade v smislu plačila za opravljeno delo. Pri prostovoljcu je prisotna neka druga motivacija. Nekateri intervjuvanci (Gašper, Urška, Jasna, Lara, Katja K) dodajo, da je s strani organizacije ali programa dobrodošla finančna podpora prostovoljca z vidika sofinanciranja nekaterih stroškov, ki so povezani z MPD. Jolly se je dvakrat udeležil dolgoročnega prostovoljnega dela in se na podlagi svojih izkušenj strinja z določeno mesečno denarno nagrado. Urška opozori, da ni prav, da nekatere organizacije prostovoljcu celo zaračunajo, da lahko dela pri njih. Poleg prostovoljne udeležbe in odsotnosti plačila nekateri intervjuvanci poudarijo tudi namen prostovoljnega dela. Le ta se kaže v prispevku in doprinosu k posamezni lokalni skupnosti ali skupini, v pripravljenosti prostovoljca stopiti v medkulturni dialog ter v odprtosti s strani prostovoljca in lokalne skupnosti. Pomen prostovoljnega dela se kaže v tem, da prostovoljci s svojimi sposobnostmi in znanjem na določen način pomagajo v tujem okolju. Da vzamejo tam, kjer imajo preveč, in nesejo tja, kjer imajo premalo.
- b) Prostovoljno delo se vrši v tujini. Gre za izkušnjo v tujem okolju, kjer prostovoljcu bivanje v tujini kot tujci veliko da. Na primer, posameznik ima priložnost, da se umakne od sveta, kjer živi in da na življenje in razmere pogleda bolj objektivno. Pomembna je prilagoditev prostovoljca okolju, kjer deluje ter spoštovanje njihove kulture in vrednot.

Pri opredelitvi MPD so nekateri intervjuvanci izpostavili še nekaj lastnosti, ki so hkrati tudi prednosti MPD. Na tem mestu podajamo sintezo odgovorov, ki smo jih združili v 9 kategorij. Prostovoljno delo v tujini vključuje priložnost za:

- spoznavanje samega sebe in osebno rast,
- spoznavanje določene družbe in kulture,
- učenje na različnih področjih,
- realiziranje lastnih vrednot,
- aktivno preživljanje prostega časa in počitnic,
- pridobivanje izkušenj in kompetenc,
- spoznavanje ljudi in pridobivanje prijateljev,
- spoznavanje področij, ki te kot prostovoljca zanimajo,
- osamosvojitvev od doma.

Ko razpravljamo o MPD se moramo zavedati tudi druge plati, na katero opozori Živa: »Izkušnja ni vedno pozitivna. Če se ne upošteva potreb lokalne skupnosti ter delo ne poteka v sodelovanju z lokalnimi prebivalci, se prostovoljstvo obrne v napačno smer ter lokalni skupnosti ter njihovim prebivalcem s takšnim početjem predvsem škoduje«.

Preko intervjujev smo spoznali, da MPD obsega zelo raznolike programe, kjer so si tudi cilji med seboj zelo različni, da prostovoljci v tujini opravljajo zelo različne vrste dela ter da so prostovoljcem stroški, povezani z MPD, kriti na različne načine. Zato se strinjamo s Katjo K, ki pravi, da je težko podati neko skupno opredelitev, ki bi zajemala vse vidike te različnosti. Pri postavljanju jasne in enoznačne, pa čeprav zelo široke opredelitve MPD, se najbolj zaplete ravno pri ne/upoštevanja plačevanja stroškov in finančni podpori prostovoljca, saj so prakse organizacij in programov res različne. Na področju financiranja MPD bi morali doseči vsaj okviren konsenz.

Intervjuvanci so opozorili še na veliko drugih prednosti in pomanjkljivosti MPD, zato bomo v nadaljevanju predstavili oba pola.

8.3.9 Vrste dela

Ponudba programov MPD je zelo raznolika in pestra. Na raznolikost kažejo tudi prostovoljci, ki so v tujini opravljali različne vrste dela. Po sklopih bomo podali le glavne zadolžitve, ki so jih opravljali naši intervjuvanci. Preko intervjujev smo spoznali, da programi različno obravnavajo koncept prostovoljnega dela, zato želimo najprej

omeniti dve intervjuvanki, pri katerih se sprašujemo, ali v njunem primeru sploh gre za prostovoljno delo.

Irena je bila udeleženka političnega kampa v Siriji, kjer je sodelovala v debatnih in delovnih skupinah, kjer je bila osrednja tema konflikt med Izraelom in Palestino. Deležna je bila različnih predavanj, s skupino so obiskovali nevladne organizacije, le te so se skupini predstavile. Glede na poznavanje drugih programov bi mislili, da je šlo v Ireninem primeru bolj za poletno šolo kot za prostovoljno delo samo. Zaradi boljšega razumevanja koncepta SCI taborov in prostovoljnega dela smo se z vprašanjem po dodatnem pojasnilu obrnili na Z. Voluntariat in vprašali za razlago, zakaj je takšen politični kamp smatran kot prostovoljno delo. Predstavnica Voluntariata nam razloži, da se razlaga na vprašanje nanaša na poslanstvo SCI organizacije. SCI je mirovna organizacija, prostovoljno delo pa je oblika, kako graditi mir in preprečevati nestrpnost preko druženja ljudi različnih družbenih skupin. Namen SCI organizacije je, da preko izmenjave prostovoljcev pomagajo rušiti ovire in predsodke med ljudmi različnih družbenih, kulturnih in nacionalnih ozadij ter promovirati kulturo miru. Čeprav je omenjeni politični kamp po programu in načinu dela na prvi pogled bolj podoben poletni šoli, ga SCI obravnava kot prostovoljno delo, saj vključuje velik poudarek na temi miru. Predstavnica Z. Voluntariat doda, da so takšni programi prisotni tudi v Evropi.

Meri se je v okviru projekta »Ostani aktiven, bodi prostovoljec!« udeležila izmenjave prostovoljcev, ki je vključevala izmenjavo slovenskih starejših prostovoljk in slovaške gostiteljske organizacije. Meri poudari, da na Slovaškem kot prostovoljke niso naredile ničesar konkretnega, saj je šlo predvsem za izmenjavo izkušenj med prostovoljkami, ki se ukvarjajo z delom starejših. Slovenske prostovoljke so spoznale veliko organizacij, njihovih praks in način dela, tuje organizacije pa so bile deležne predstavitve načina delovanja v slovenskih organizacijah. Meri pove, da so občasno kaj majhnega pomagale, a le to ni bila primarna aktivnost izmenjave.

Primeri dokazujeta, da so prakse prostovoljstva v tujini različne, ugotovimo celo, da so nekateri programi in projekti pravzaprav na meji med prostovoljnim delom in neko drugo obliko izvedbe. V primeru da takšnih programov pri raziskovanju ne upoštevamo kot del prostovoljnih praks dela v tujini, bi se delež udeležbe MPD morda (bistveno) spremenil. V diplomski nalogi zaenkrat dopuščamo to možnost, zato k analizi vključujemo vse primere praks MPD (tudi zgoraj omenjene prakse), ki so nam jih

posredovale ključne organizacije v Sloveniji, vendar bi bilo pri dodatnem raziskovanju potrebno pozornost usmeriti tudi na ta segment MPD.

Prostovoljci so v tujini opravljali različne vrste dela. Spodaj predstavljamo različne vrste dela preko 6 raznolikih delov; Nekateri so opravljali različne vrste fizičnega dela, nekateri so prevzeli organizacijska in koordinacijska dela, veliko intervjuvancev je sodelovalo pri izvedbi programa za različne skupine ljudi. Živa je v okviru medicinske odprave delala v bolnišnici in opravljala raznolika dela z medicinskega področja, Irena se je udeležila politične konference. V sklopu drugo smo zapisali še preostale vrste dela, ki nam jih ni uspelo vključiti v omenjene sklope. Na koncu smo za večjo predstavljenost pestrosti MPD podali še dva sklopa. Preko sklopov »delo z ljudmi« in »delo v organizaciji« želimo poudariti, komu sta bila pomoč in prispevek prostovoljcev namenjena.

- Fizično delo: pripravljanje zajtrkov na konferenci, postavljanje odra, renoviranje šole, pomoč pri festivalu, pomoč pri gradnji hiš, pripravljanje zajtrka, fizično delo in pomoč v centru, pomoč pri gradnji šole, pomoč pri urejanju hiš, pomožna dela na misijonskem centru, pranje, sušenje in zlaganje perila, preoblačenje postelj, pomivanje posode, čiščenje.
- Organizacija in koordiniranje: sodelovanje in pomoč pri organizaciji in izvedbi mednarodnega mladinskega skavtskega tabora, koordiniranje slovenske odprave za odhod na MPD v tujino, sodelovanje pri organizaciji poletnega tabora arheologije, vodenje projekta, koordinacija programa pravične trgovine na lokalnem in mednarodnem nivoju, koordiniranje dela in prevzem odgovornosti za tehnični sektor centra, vzdrževalec in logistik na tehničnem področju, organizacija razstave, sodelovanje s šolami v lokalnem okolju, pomoč pri zbiranju prispevkov, sodelovanje pri postavitvi muzeja, urejanje dokumentacije sponzoriranih otrok.
- Izvedba programa: izvedba oratorija, izvedba ustvarjalnih delavnic, izvedba ustvarjalno izobraževalnih delavnic, izvedba programskih delavnic (kuharski tečaj, tečaj risanja grafitov, športne dejavnosti), pomoč in sodelovanje pri delavnicah, izvedba športnih iger in športnih aktivnosti, nudenje inštrukcij in poučevanje, izvedba seminarjev za lokalno prebivalstvo.
- Delo v bolnišnici: pregled bolnikov, predpis terapije, delo medicinskih sester.

- Udeležba na političnem kampu: sodelovanje pri razpravah, prisostvovanje na predavanjih, obiski nevladnih organizacij.
- Drugo: sodelovanje pri EVS prireditvah, predstavitve po razredih osnovne šole, delo na informacijski točki, pomoč otrokom pri osebni higieni, hranjenju in fizioterapiji.

Komu so bile različne vrste dela prostovoljcev namenjena?

- Delo z ljudmi: z otroci, z mladostniki, s slepimi in slabovidnimi, s starejšimi, z otroki in mladimi s posebnimi potrebami, obiskovanje družin.
- Delo v organizaciji: delo in pomoč v sirotišnici, delo na misijonskem centru, delo v centru za otroke in mlade s posebnimi potrebami, delo v centru za posvojitve, raznolika pomoč pri gostiteljski organizaciji.

8.3.10 Prednosti in pomanjkljivosti ter pozitivne in negativne posledice MPD

Težko je izbrati tisti ključni element, ki bi na prostovoljca in njegov razvoj najmočneje vplival. Vsekakor so izkušnje MPD v državah v razvoju zelo intenzivne in močne glede osebnostnega razvoja, spreminjanja stališč in pogleda na družbene razmere. Pomembna je tudi dolžina delovanja v državi ter kontinuiteta MPD. Tisti, ki so bili na prostovoljnem delu večkrat in/ali dlje časa in/ali v revnejših predelih, podajajo bolj kompleksne odgovore, zavedajo se več tako pozitivnih kot negativnih strani prostovoljstva in izražajo večjo kritičnost do razmer v družbi. Učenje in pridobivanje osebnih izkušenj preko prostovoljstva je v osnovi odvisno tudi od posameznikove osebnosti. Vsak prostovoljec je na svoj način doživljal svojo izkušnjo, soočal se je s specifičnimi situacijami, a vendar lahko izpostavimo določene vidike, o katerih posredno ali neposredno govorijo intervjuvanci. Po sklopih bomo predstavili prednosti in pozitivne posledice ter pomanjkljivosti in negativne posledice MPD, ki so jih v intervjuju izpostavili sogovorniki. Ker lahko nekatere predstavljene vidike razumemo tako s pozitivnega kot z negativnega stališča, jih bomo umestili v tisto kategorijo, ki ima s strani intervjuvancev več podpore.

Prednosti in pozitivne posledice MPD

Eno od vprašanj se je nanašalo na vprašanje o prednostih in posledicah MPD. Odgovore intervjuvancev smo razvrstili v 11 sklopov. Najprej ugotovimo, da je prostovoljstvo nekaj izrednega. Sledi spoznanje, da je altruizem ključni motiv delovanja prostovoljcev,

kasneje pa ugotovimo, kaj to pomeni za družbo. Pri MPD je pomembna za vzajemnost in medsebojno sodelovanje z obeh strani, prisotno je tudi medkulturno učenje. MPD omogoča spoznavanje določene kulture z nekoliko drugačne perspektive, prisotno je tudi navezovanje stikov in sklepanje prijateljstev. Preko vseh enajstih kategorij dobimo vpogled v širok spekter prednosti in pozitivnih posledic MPD. Opozoriti želimo, da se kategorije in elementi med seboj večkrat prepletajo in so povezane z osebnim razvojem in kulturno umeščenostjo prostovoljca ter značilnostmi gostiteljske organizacije in tuje kulture.

Prostovoljstvo je nekaj izrednega

Na dolgi rok je MPD velika dodana vrednost družbi. Če je prostovoljno delo pravilno zastavljeno in organizacija deluje v dobro vseh, potem je takšno delo vsekakor koristno. Prostovoljno delo prinese marsikaj dobrega ožji in širši družbi. Kaže se kot doprinos državi oz. lokalni skupnosti, ki je prejemnica pomoči ter kot doprinos družbi, v katero se prostovoljci vračajo. Z ekonomskega vidika družba na račun prostovoljnega dela precej prihrani, poleg tega prostovoljci poskrbijo, da so nekatere stvari v družbi oz. skupnosti kolikor toliko urejene. Izkušnja MPD je nekaj pozitivnega in prepotrebne za družbo.

Altruizem

Altruizem razumemo kot ravnanje in/ali nazor, pri katerem človek upošteva koristi drugih, tudi nesebičnost (SSKJ 2000). Prostovoljno delo samo po sebi temelji na altruizmu; altruizem je pravzaprav ključni motiv prostovoljcev za udejstvovanje na področju MPD. Intervjuvanci vidijo prednost MPD v tem, da kot posamezniki ali kot skupina naredijo nekaj dobrega, nekaj koristnega za nekoga drugega, brez pričakovanj po vrnitvi usluge. Poleg tega prostovoljstvo predstavlja spodbudo, da obstajajo ljudje, ki radi pomagajo.

Plus plus situacija

Plus plus izid pomeni obojestransko in medsebojno pridobivanje drug od drugega. Prostovoljec okolju nudi svoje znanje in pomoč, v delo vloži določeno količino časa, poleg tega velikokrat sam krije stroške, ki so povezani z izkušnjo MPD. Po drugi strani pa izkušnja MPD prostovoljcu ogromno prinese. Intervjuvanci poudarijo nujnost po vzajemnem so/delovanju in upoštevanju ene in druge strani. Velikokrat gre za

vzpostavitev medsebojnega sodelovanja, kjer se »oni« veliko naučijo od prostovoljca in kjer veliko pridobi prostovoljec sam.

Medkulturno učenje

Intervjuvanci vidijo prednost MPD v medkulturnem učenju. MPD predstavlja izziv na ravni medkulturni razlik in medkulturnega dialoga. Kulturna izmenjava in celo konfliktna situacija kot posledica izmenjave so pozitivne, saj se obe strani veliko naučita o kulturi drugega. S skupnim sodelovanjem se vsi skupaj spoznavajo, vzajemno je rušenje predsodkov z obeh strani. Posledica medkulturne izmenjave je povečanje tolerance med ljudmi in je hkrati pomemben doprinos v lokalno okolje.

Doprinos v lokalno okolje

Poleg medkulturnega učenja so posledice MPD vidne v lokalnem okolju, predvsem na konkretni ravni, saj prostovoljci opravijo določeno delo. Doprinos je še večji, če sta pomoč in sodelovanje kontinuirana in vzajemna. Prostovoljci kot posamezniki ali v skupini opravljajo različne vrste dela, zato so konkretni učinki zelo raznoliki.

Lara predstavi nekatere rezultate lokalnega okolja, za katere pravi, da so posledica delovanja ugandske organizacije Edirisa in njenih prostovoljcev. Na primer šole, s katerimi sodeluje Edirisa, dobivajo boljše rezultate pri preverjanjih znanja kot prej, kar v primerjavi z drugimi šolami. Vpliv sodelovanja Edirise in izvedba številnih delavnic je sigurno prispeval k boljšim rezultatom učencev. Poleg tega Lara pove, da je pri Edirisi prišlo do medsebojnega sodelovanja tujih prostovoljcev in tuje organizacije z lokalno skupnostjo. Na to kaže dejstvo, da je veliko domačinov dobilo službo v Edirisi.

Prostovoljci po svojih močeh prispevajo k lokalnemu okolju, kjer delujejo. Verjetno lahko v prostovoljstvu vidimo možnost napredka in boljšega življenja, med drugim tudi in predvsem za ljudi iz revnejših predelov. Pri ocenjevanju koristi prostovoljstva za lokalno okolje moramo upoštevati različne vidike, pri čemer bi morali upoštevati predvsem želje in mnenje lokalnega prebivalstva, ki pomoč prejema. Pri podajanju ocene moramo biti pozorni na nekatere dileme in negativne posledice MPD.

Kaj pridobi prostovoljec?

Na vprašanje bomo bolj podrobno odgovorili v sklopu o učenju in pridobljenih spoznanjih prostovoljcev. Večina intervjuvancev trdi, da je izkušnja MPD relativno močno vplivala na njihov osebni razvoj. Izkušnja MPD pripomore k boljšemu

spoznavanju samega sebe, kot posamezniki so se veliko naučili. Izkušnja jih je obogatila in jih odprla širši, drugačen pogled na svet. Prostovoljec pridobi številne izkušnje, poleg tega se nauči ali izpopolni nekatere veščine, pridobi novo znanje, lahko se nauči novega jezika. MPD omogoča osamosvojitve od doma, realiziranje lastnih vrednot in spoznavanje področja, ki posameznika zanima. S kulturnega vidika spoznajo določeno kulturo, kar jim omogoča soočanje z lastnimi stereotipi in predsodki, pa tudi lažje sprejemanje različnosti in drugačnosti. Spremembe po MPD se ne kažejo le v osebnostnih lastnostih, stališčih in vrednotah, ampak tudi na praktični ravni s spreminjanjem navad. Večinoma prostovoljci postanejo bolj odprti, potrpežljivi, prilagodljivi, samostojni in bolj odločni, odgovorni, kritični, soočajo se z mnogimi izzivi ter ugotovijo, da zmorejo več kot so mislili. Spodnje citate dodajamo kot potrditev, da MPD posamezniku ogromno prinese, česar se večina intervjuvancev tudi zaveda.

- Urška: MPD ti da možnost, »da greš iz sebe in svojega majhnega sveta, da dejansko svet dojameš kot nekaj širšega kot to, kar se tebi dogaja vsak dan doma«.
- Gašper: »Naučiš se še bolj sprejemati drugačnost, kar se mi zdi lažje sprejeti v tujem okolju kot doma«.
- Katja BF: »/.../ imaš preko mednarodnega prostovoljnega dela priložnost soočanja z lastnimi stereotipi in predsodki, za katere vedno znova ugotoviš, da jih imaš milijon«.
- Aristide: MPD mi predstavlja »izpolnjevanje smisla v življenju«.
- Aristide: »Izkušnja drugačnega življenja ti pomagajo vrednotiti to, kar živiš doma«.
- Meri: Ko spoznaš nekatere stvari v tujini, »začneš razmišljati, kako bi sam pripomogel k razvoju nekega področja«.
- Jolly: MPD pripomore k večji samostojnosti, osamosvojitvi. »Nikogar ni, ki bi te ujčkal, ki bi te finančno oskrboval, vse si moraš organizirati sam, moraš se znajti in upoštevati nek red organizacije, kjer deluješ«.
- Brasova: »Malo bolj znaš ceniti, kaj imaš, predvsem, če deluješ v državah v razvoju. Naučiš se malo bolj skromno živeti«.

Doprinos k družbi, od koder prihaja prostovoljec

Kar nekaj intervjuvancev preko intervjuja kritično ovrednoti okoliščine, ki so jih spoznali in so povezane z MPD. Predvsem tisti, ki so delovali v Afriki, so prišli do spoznanja, kako je podoba medijev nerealna, zato želijo po prihodu domov sami ustvarjati, predvsem pa spreminjati napačno posredovano podobo Afrike.

Prostovoljci so promotorji, tudi ambasadorji svoje države. Preko izkušnje MPD se bolj zavedajo svojih lastnih korenin. Prostovoljstvo samo vpliva na krepitev aktivnega državljanstva. Po vrnitvi domov prostovoljci večinoma ostanejo aktivni, a se moramo zavedati, da to ne velja za vse. Doprinos lastni državi se kaže tudi preko konkretnega delovanja in prenosa novega znanja naprej.

Spoznavanje določene kulture

Prostovoljstvo omogoča, da državo in kulturo posameznik spozna na drugačen način, predvsem dobi vpogled v način življenja in razmišljanja neke lokalne skupnosti. Nekateri spodbujajo poleg prostovoljnega dela tudi raziskovanje države in ogled tipičnih znamenitosti, saj dajeta obe izkušnji, prostovoljstvo in turizem skupaj, širšo sliko in boljše razumevanje nekaterih vidikov posamezne države. A turizem ne sme biti prvi in edini cilj prostovoljstva.

Delovanje v skupnosti

Prostovoljstvo je skoraj vedno povezano z delovanjem v skupnosti, pa naj gre za lokalno skupnosti in/ali za skupino prostovoljcev, ki delujejo skupaj. Skupnost od prostovoljca pričakuje in zahteva medsebojno sodelovanje, poleg tega ti delovanje v skupnosti omogoča, da se kot posameznik naučiš delovati z drugimi ljudmi, sprejemati drugačnost, se vklopiti v okolje in se prilagajati.

Socialna komponenta

MPD prispeva k navezovanju stikov, pridobivanju novih prijateljev. Brasova celo meni, da »med prostovoljci ponavadi spoznaš fajn ljudi, z marsikaterimi zgradiš in ohraniš trdno prijateljstvo tudi po prihodu domov«. Gre za ustvarjanje mednarodne mreže poznanstev.

Drugo

Nekaterim MPD predstavlja aktivno preživljanje prostega časa in počitnic. MPD lahko razumemo kot en od načinov udejanjanja globalnega učenja. MPD lahko izpostavimo kot pozitiven vzor za prostovoljno delo za druge ljudi. Z nadaljevanjem prostovoljnega dela ter z več takšnimi izkušnjami bo počasi, a vendarle nekoč, le to vplivalo na neke splošne drugačne vrednote v družbi. Še toliko bolj MPD vpliva na mlade. Vsi mladi, ki gredo v prostovoljstvo, bojo sigurno imeli drugačen pogled in morda bolj zdrav temelj za življenje, izkušnja MPD med drugim vpliva na drugače postavljene vrednote pri mladih.

Zaključek

Vpliv izkušnje mednarodnega prostovoljstva je večstranski. Med drugim lahko prostovoljstvo razumemo kot zelo dober način širjenja dobrega. Preko MPD se spreminjajo segmenti celotne družbe. Izkušnja spreminja prostovoljca samega, le ta postaja boljši človek, spreminjajo pa se tudi prejemniki pomoči v lokalni skupnosti. Prostovoljci predstavljajo pomemben del družbe, ki jo na svoj način tudi ustvarjajo.

Pomanjkljivosti in negativne posledice MPD

Pomanjkljivosti in negativne posledice MPD se kažejo na različnih ravneh. Posebej obravnavamo pomanjkljivosti, ki so povezane s prostovoljci, gostiteljskimi organizacijami in programom MPD. Intervjuvanci opozorijo tudi na pomanjkljivosti glede kulturnih razlik, poleg tega se sprašujejo, ali prostovoljstvo sploh in na kakšen način koristi lokalnemu okolju. Na koncu spoznamo še nekatere druge dileme, ki dopolnijo in zaokrožijo spoznanja o negativnih posledicah MPD.

Šibka stran prostovoljcev

Ali se bo prostovoljec soočil vsaj z nekaterimi negativnimi ali konfliktnimi posledicami MPD, je odvisno predvsem od posameznikove osebnosti, zagnanosti ter razumevanja koncepta prostovoljnega dela in medkulturnega učenja. Intervjuvanci opozarjajo, da med prostovoljci najdemo tudi pasivne, ki s svojo nedejavnostjo vsekakor niso dober zgled domačinom, saj se takšni posamezniki na MPD ne podajo z enakim veseljem, navdušenostjo in zavzetostjo. Nekoga se izkušnja morda sploh ne dotakne, njegov cilj je le opraviti delo. Poleg tega nekateri na svojo vlogo in delo niso dovolj pripravljeni, pred odhodom niti ne vedo, kaj bodo počeli.

Pomanjkljivost MPD je, da od posameznika zahteva nek denarni vložek, saj je marsikomu težko plačati stroške povezane z MPD. Kritje stroškov, povezanih predvsem s potjo v tujo državo, bi morda omogočilo izkušnjo MPD več ljudem.

Z denarjem je povezano tudi dejstvo, da se posameznik MPD ne more udeleževati vse življenje, saj prej ali slej pride v fazo v življenju, ko nekatere materialne stvari postanejo nuja. Poleg tega posameznik za opravljanje prostovoljnega dela potrebuje relativno stabilen vir dohodka, ki predstavlja vsaj minimalni vir zaslužka. Tega prostovoljstvo ne more dati.

Omenili smo že, da je pomemben odnos prostovoljcev do lokalne skupnosti in do prostovoljstva samega. Nekateri z lokalnim prebivalstvom niso pripravljeni sodelovati, obnašajo se vzvišeno ter pijejo in kadijo pred domačini. Takšni prostovoljci niso dober zgled in vzor domačinom. Problematičen je evropocentrični pogled na svet in preveč evropsko razmišljanje. Le to prostovoljcem onemogoča, da bi spoznali resnične potrebe lokalnega prebivalstva. Pri neupoštevanju lokalnih potreb, vsaka pomoč lahko postane nevedna ali celo škodljiva.

Oviro lahko predstavlja nepoznavanje lokalnega ali državnega jezika. Prostovoljci s seboj prinašajo materiale, ki jih ni v okolju, kjer delujejo. Nevarnost za prostovoljca predstavlja bolezen ali poškodba v času delovanja v tuji državi. Takšen posameznik lahko postane breme skupnosti. Kot pomanjkljivost se lahko pokaže v premočni čustveni navezanost s strani prostovoljcev in s strani domačinov. Nekateri se MPD udeležijo zaradi osebnih razlogov, ko izkušnjo izkoristijo za celjenje osebnih ran. MPD, še posebej če je le to dolgoročno in relativno kontinuirano, lahko pri prostovoljcu povzroči odtujitev od prejšnjega življenjskega okolja in prekinitev stikov z bližnjimi, tudi izgubo starih prijateljev.

Šibka stran gostiteljske organizacije

Problematično je lahko, da prostovoljec in gostiteljica pred odhodom nimata stika, ali je ta zelo slab. V nekaterih primerih se kot pomanjkljivosti izkaže neorganiziranost s strani gostiteljske organizacije. Delo morda ni strukturirano, program ni dobro zastavljen ali pa ga sploh ni, urnik ni dorečen, ni pripravljenega materiala ali orodja, ali pa ni vodje, ki bi prostovoljce usmerjal. Problem nastane, če je dogovorjeno, da gostiteljica urediti prenočišče in poskrbeti za prehrano, pa tega ne stori.

Gostiteljica si lahko napačno razlaga vlogo prostovoljca. Namen prostovoljstva ni opravljanje dela nekoga drugega, npr. namesto zaposlenega, ampak medsebojno

sodelovanje ter prispevek tam, kjer je to potrebno in vnaprej dorečeno. Posledica je lahko preobremenjenost prostovoljcev.

Nekateri intervjuvanci si zastavljajo vprašanja o financiranju gostiteljskih organizacij in razporeditvi denarja, ki ga dobijo z izvedbo projektov. Nekateri so skeptični do ne/profitabilnosti nevladnih organizacij, ki izvajajo prostovoljne projekte, poleg tega menijo, da organizacije ne sledijo nujno cilju projekta, denar pa kroži znotraj iste skupine ljudi.

Šibka stran programa

Nekateri intervjuvanci opozorijo na možnost pomanjkljivosti programa, predvsem na izvedbeni ravni. Katja K na podlagi svoje izkušnje kritizira prijavo in izvedbo Glenovih projektov. Pomanjkljivost vidi v komunikaciji med vsemi vključenimi akterji Glenove mreže, zato pravi, da bi morali biti deležni izobraževalnih priprav tudi predstavniki gostiteljske organizacije. Katja K trdi, da »organizator sploh ni vedel, kaj je glavni cilj Glena«. Cilj Glena pa je globalno izobraževanje, kjer je pomembna vzajemnost, da se gostiteljska organizacija kaj nauči od prostovoljcev in ne, da prostovoljci samo delajo. Katja K je bila razočarana predvsem nad veliko razliko med razpisom in izvedbo projekta, saj stvari zaradi katerih se je udeležila tega projekta, sploh niso izvedli. Šibka stran prijavljanja projektov pri Glenu je, da v nekaterih primerih projektov ne prijavljajo gostiteljske organizacije, temveč v njihovem imenu to stori nekdo drug, ki morda z organizacijo sploh ni povezan. Pride do problemov na treh ravneh. Na eni strani se gostitelj izgovarja, da ne pozna ciljev in programa projekta, problem nastopi, ker prijavitelja projekta ni pri izvedbi sami. Konec koncev pa se Katja K sprašuje, ali je takšno dejanje, da nekdo prijavi projekt v imenu tuje organizacije brez njihovega sodelovanja, sploh odgovorno početje? Naslednje leto bodo prišli prostovoljci ta projekt izvesti, konec koncev pa lahko dvomimo v dolgoročno korist organizacije, ki ne zna izpolniti niti prijavnice.

Kulturne razlike

Preko intervjujev zaznamo opažanja o večjih kulturnih razlikah med prostovoljci, ki delujejo v ekonomsko manj razvitih državah kot tistimi, ki ne delujejo v revnejših predelih. To ne pomeni, da se prostovoljci s kulturnimi razlikami (sploh) ne srečujejo tudi v bolj razvitih državah, le intenzivnost izkušnje je nekoliko nižja.

V nekaterih državah Juga ne poznajo koncepta prostovoljstva, vsaj ne na takšen način kot ga razumemo v ekonomsko razvitih državah. Katja BF pravi, da Burkinci vedno opravljajo delo z namenom vsaj minimalnega zaslužka in za preživetje. Tudi koncept dela je v nekaterih državah razumljen drugače. Brasova pravi, da »pri njih (op.: pri Indijcih) delati ne pomeni biti aktiven ves dan, delo je tudi to, če delaš malo manj. Tega pri nas nismo navajeni«.

Kulturne razlike, predvsem pa ekonomski status se opazi že preko zunanjšega izgleda ter opreme, ki jo prostovoljci in nadzorniki humanitarnih organizacij prinesejo s seboj od doma. Jolly vidi problem v grupiranju prostovoljcev med seboj, kot zelo problematične vidi mednarodne privatne zabave prostovoljcev, kjer so domačini prisotni kot služabniki, kuharji, natakarji, DJ-ji, vozniki, stražarji. Domačini so priča razvratu, pretiranemu pitju alkohola, vsekakor pa so takšne zabave zelo slab zgled lokalnemu okolju.

Ali prostovoljstvo koristi lokalnemu okolju?

Nekateri intervjuvanci so prepričani, da s svojim delovanjem na nek način prispevajo k lokalnemu okolju. Potrditev jim dajejo povratne informacije, odzivi lokalnega prebivalstva ter večkrat tudi nadaljnje sodelovanje. Kljub temu nekateri dvomijo v dolgoročno korist prostovoljstva za skupnosti, kjer prostovoljci delujejo. »Izkušnja prostovoljstva ni nujno vedno pozitivna. Če se ne upošteva potreb lokalne skupnosti ter delo ne poteka v sodelovanju z lokalnim prebivalstvom, se prostovoljstvo obrne v napačno smer in lokalni skupnosti povzroči več škode kot koristi« (Živa). Aristide meni, da je enkratna pomoč nekemu v revnem predelu lahko slaba, če ni pravilno usmerjena.

Prepričanje prostovoljca, da bo s svojim delovanjem rešil ves svet ter za lokalno skupnost naredil nekaj velikega, ni realno. Nevarnost se kaže v tem, da prostovoljci hodijo v tuja okolja, kjer želijo družbo urediti na njim znan, na evropski način, kar za lokalno prebivalstvo lahko predstavlja več škode kot koristi.

V nekaterih primerih intervjuvanci izpostavijo, da bi se morali bolj zavedati, da so oni tisti, ki prihajajo pomagat v tujo državo, saj jih domačini oz. lokalna skupnost k sodelovanju sploh ni povabila. Živa je za medicinske odprave dobila občutek, da so gostitelji sicer zadovoljni z njihovim prihodom in delovanjem, saj v tistem času olajšajo delo in s seboj prinesejo veliko zdravil, a jim je kakšna stvar tudi odveč, morda jih

prostovoljci v nekatere stvari preveč silijo. Vsekakor prihaja do razhajanj glede načina dela v stroki.

Druge pomanjkljivosti in vprašanja

Preko intervjujev naletimo na še kar nekaj pomanjkljivosti ter dilem, o katerih se sprašujejo prostovoljci. Omenili bomo tri večja področja.

S strani pošiljajoče organizacije manjka celovita podpora in spremljanje prostovoljca. Čeprav je večina prostovoljcev deležna nekih priprav pred odhodom na MPD, bi morali te priprave izboljšati, pomembna je tudi opora prostovoljcu v času njegovega delovanja, poleg tega bi morali po povratku domov izkoristiti nova znanja in entuziazem za nadaljnje delo na tem ali podobnem področju. Brasova meni, da »če imaš še toliko priprav v Sloveniji, v domačem okolju, se ne moreš dovolj pripraviti na to, kako bodo stvari potekale v tujini, v praksi«.

Nekaterim se zdi problematično tudi kratkoročno MPD. Prostovoljci so velikokrat premalo časa prisotni v tujem okolju, da bi zares spoznali njihove potrebe in se vključili v tuje okolje (Lara). Brez takšnega vpogleda težko naredijo kaj koristnega za skupnost. Mnenja intervjuvancev o tem, kakšna je minimalna dolžina delovanja prostovoljca v tujem okolju, so zelo raznolika. Odgovori se vrtijo med minimalno enim mesecem, pa vse do enega leta in še dlje.

Opozoriti je potrebno še na finančno plat prostovoljstva. Jolly po svojih izkušnjah v Kongu in spoznavanju različnih praks organizacij trdi, da se je ves smisel prostovoljnega dela začel izgubljati v denarju. S tem ko nekatere organizacije prostovoljcem za njihovo delo ponudijo več denarne nagrade, naredijo prostovoljca nesigurnega v svoje poslanstvo in cilje, ki si jih je zastavil. Zamaje se njihov temelj, zakaj in za koga so prišli opravljati MPD. Jasna pravi, da čim začnemo prostovoljno delo dajati v predalčke, ki so povezani z denarjem, izgubi ravno tisto svojo najpomembnejšo prvino, to je, da nekaj delamo zato, ker smo se sami odločili, da bomo za nekoga nekaj dobrega naredili.

Zaključek

Čeprav so marsikateri učinki MPD pozitivni in zaželeni, se prostovoljstvo na različnih ravneh srečuje s kar nekaj pomanjkljivostmi. Katja K z izkušnjo sodelovanja pri Glenovem programu celo meni, »da trenutna ureditev prostovoljnega dela v tujini ni

najbolj primerna, zato tudi ni čisto pravega učinka. Celotni sistem bi se moral spremeniti«.

Prostovoljstvo je zelo kompleksno področje. Pri odgovorih smo naleteli na kar nekaj ambivalentnih mnenj, saj se je izkazalo, da je določen učinek prostovoljstva lahko tako pozitiven kot tudi negativen, odvisno je predvsem od okoliščin in zornega kota. Protislovnost se kaže tudi na področju kulturnih razlik. Po eni strani s kulturnimi izmenjavami ustvarjamo kulturne razlike, po drugi strani pa se jih na takšen način vedno bolj zavedamo, kar ustvarja možnost, da bi se nekoč morda zabrisal ta razlikovalni pogled med »nami« in »njimi«.

8.3.11 Učenje prostovoljcev kot prednost in posledica izkušnje MPD

Izkušnja MPD ima za vse intervjuvance velik pomen. Dejstvo je, da se prostovoljci preko MPD na različne načine učijo in da so njihove izkušnje in znanje različni glede na vsebino in način, kako so znanja in spoznanja pridobili. Prostovoljci se učijo na različnih ravneh, pri vsakemu v ospredje stopi določen vidik.

Pri večini je izhodiščni motiv za opravljanje prostovoljnega dela v tujini želja po pomoči drugemu in za nekoga narediti nekaj koristnega. V ospredje prostovoljci postavijo altruistični motiv. Šele po prvi ali drugi intenzivni izkušnji MPD, prostovoljci spoznajo pomen izkušnje za njihov osebni razvoj, zavedati so se začeli vzajemnosti izkušnje MPD. Rečemo lahko, da učenje in spoznanja predstavljajo predvsem stranski produkt aktivnosti, ki so primarno usmerjene na nekoga drugega in ne na prostovoljca samega. Vendar to ne pomeni, da stranski produkt nima vrednosti.

V sklopu o učenju bomo spoznali, katere vrste znanj, veščin in spoznanj so preko izkušnje MPD pridobili prostovoljci. Da bi dosegli večjo preglednost, smo sklop razdelili na več vsebinsko samostojnih delov. Sprva predstavimo ugotovitve o novih ali izpopolnjenih praktičnih znanjih, sledita vsebinsko raznolik del o spoznanjih o kulturi ter del o znanju preko timskega dela in delovanja v skupnosti. Sklop končamo z delom o spoznanjih o samem sebi.

Nova ali izpopolnjena praktična znanja

Področje praktičnih znanj vključuje širok spekter znanj in izkušenj, le te smo nadalje združili v 4 področja: veščine organiziranja, vodenja in koordiniranja, učenje jezika in veščina komuniciranja, načini poučevanja in izvedbe programa ter specifična področja učenja.

Veščine organiziranja, vodenja in koordiniranja

Izkušnja MPD vključuje kar nekaj organizacijskih spretnosti, saj si je večina posameznikov sama uredila npr. prevoz do kraja delovanja, zdravstveno zavarovanje, vizo ipd.. Še večji zalogaj organizacija, vodenje in koordiniranje predstavlja tistim prostovoljcem, ki so se MPD udeležili v skupini, saj gre v vseh primerih za delno samoorganizirane skupine. Štirje intervjuvanci (Brasova, Jasna, Aristide, Urška) so prevzeli dve ključni vlogi hkrati, in sicer udeležbo MPD ter koordiniranje skupine prostovoljcev, ki je odšla na MPD. Skupine se pogosto srečujejo z zbiranjem sredstev na eni strani za gostitelje (misijon, bolnišnica), na drugi strani pa za stroške prostovoljcev, ki so povezani s potjo v tujino.

Učenje jezika in veščina komuniciranja

Kar nekaj intervjuvancev trdi, da so se v okviru MPD naučili nekega tujega jezika. Nekateri so se ga začeli učiti že pred odhodom v tujino (Aristide, Jasna, Gašper, Meri), drugi so se ga naučili na terenu (Katja BF, Jolly). Intervjuvanci so se naučili naslednjih jezikov: španščino, francoščino, osnove albanščine in slovaščine. Redki so se naučili vsaj osnov jezika domačinov, ki hkrati ni uradni jezik države (Katja K, Jolly, Živa). Nekateri so svoje znanje tujega jezika na MPD izpopolnili ter pridobili samozavest za izražanje v tujem jeziku.

Ker se prostovoljci podajajo na zelo različne kraje po vsem svetu, se marsikdaj soočijo z neznanjem jezika tistega okolja, kjer delujejo. V takšnih okoliščinah intervjuvanci poudarjajo sposobnost neverbalne komunikacije.

V okviru komunikacije se udeleženci MPD niso naučili le jezika, ampak tudi sporazumevanja z različnimi akterji. Vidik sporazumevanja dobro predstavi Urška: »Na preizkušnji je bila tudi veščina komuniciranja z vsemi gostitelji, z domačini, z organizacijami, z udeleženkami in z drugimi ljudmi, na katere se je moje delo in organizacija nanašala. Gre za sposobnost, da sem se nekaj zmenila, da sem uskladila poglede in mnenja«.

Veščina komunikacije je posredno povezana tudi z nekaterimi drugimi vidiki. Nekateri so pridobili znanje na področju pisanja in izdelave poročil ter določene spretnosti z nastopanjem pred učitelji, starši, otroci ali pa sposobnost lepšega izražanja na splošno (manjše uporabljanje kletvic) ter širjenja besednega zaklada.

Načini poučevanja in izvedbe programa

Mednarodna izkušnja prostovoljnega dela je marsikateremu intervjuvancu odprla vrata na področju načina dela z ljudmi. Mednarodna zasedba in skupinsko delo omogoča spoznavanje novih metod dela in pristopov, novih načinov motiviranja udeležencev, novih igrice, novih idej o vsebini in izvedbi delavnic, uporabe novih materialov in uporabe materialov na drugačen način, drugačnega načina računanja ter ekološkega pristopa k delavnicam. Nekateri intervjuvanci poudarijo, da jim na novo pridobljene metode poučevanja in pristopi pomagajo pri delu z ljudmi v domačem okolju ter na delovnem mestu.

Specifična področja učenja

Spekter področij prostovoljnega dela v tujini je zelo širok, kar nakazujejo tudi specifična znanja in izkušnje, ki so jih prostovoljcev pridobili v okviru MPD: boljše razumevanje koncepta pravične trgovine, globlji vpogled v konflikt med Izraelci in Palestinci, spoznavanje človekovih pravic in razvojnih ciljev Združenih narodov, učenje lokalnih obrti in lokalnih plesov, izkušnje pri delu z ljudmi (delo z otroci in mladimi, delo s starejšimi, delo s slepimi in slabovidnimi), poučevanje in mentorstvo, izkušnja animiranja 600 otrok, delo na kmetiji, računalniško delo, znanja na področju logistike in tehnologije, medicinsko znanje.

Znanja o kulturi

Preko bivanja in delovanja v tuji državi je vsak prostovoljec vpet v spoznavanje njemu nove kulture in nove družbe. Vsi intervjuvanci ne glede na državo delovanja opažajo razlike med našo, slovensko in njihovo, njim tujo kulturo. Pridobivanje drugačnega, kulturno pogojenega pogleda na svet vodi prostovoljce do marsikaterih spoznanj o njih samih, o kulturi ter o širši družbi.

Da bi bolj pregledno podali spoznanja intervjuvancev povezana s kulturo in kulturnim učenjem, smo odgovore umestili v sedem sklopov. Najprej podamo ugotovitve o kulturi drugega naroda ter o medkulturnem dialogu, nato predstavimo dilemo o razkoraku med »nami« in »njimi«. Sledi razprava o vplivu razvitega sveta na revnejše predele, o vplivu prostovoljstva na lokalno okolje ter o nerealni podobi medijev.

O kulturi drugega naroda

Intervjuvanci povedo, da jim je MPD omogočalo, da so na drugačen način in bolj poglobljeno spoznali določeno kulturo. Spoznali so načine prehranjevanja, obnašanja, medsebojnega sporazumevanja, razmišljanja, reševanja konfliktov, pa tudi žuranja in zabave. Spoznali so raznolike jedi in pijače. Izkušnja je nekaterim omogočila spoznati okoliščine, v katerih nekateri ljudje živijo ter tako doživeti realnost tistega okolja. Možnost bivanja z ljudmi, ki so na pragu socialne izključenosti, na pragu revščine prostovoljcem prinese prav posebna spoznanja. Delovanje v mednarodni skupini omogoča spoznati razlike med različnimi kulturami in posameznimi navadami kultur.

Intervjuvanci so kot prostovoljci delovali večinoma v nekaterih evropskih državah ter v afriških državah. 5 intervjuvancev je delovalo na drugih kontinentih (Južna in Srednja Amerika, Azija ter Srednji vzhod).

Vsak prostovoljec je na svoj način spoznal vsaj eno od omenjenih držav, kar ga je obogatilo za specifična spoznanja. S primerom ponazorimo, kaj je ugotovila Katja BF: »Tukaj v Sloveniji me je ta tempo vedno posrkal in sem z njim laufala še jaz ter si delala veliko enega stresa. Tam (op.: v Burkina Fasi) pa sem se začela učiti, da dejansko to njihovo ležernost lahko prenesem v svoje okolje in bom zato veliko lažje živela. V Burkin Faso res ne poznajo stresa ali depresije. Sploh ne vedo, kaj to pomeni«.

Ni le država tista, ki omogoča kulturno učenje posameznika. Gre za posebne okoliščine določenih območjih, kjer prostovoljci delujejo. Posebno kulturno okolje predstavljajo misijon, slam, vas Pigmejcev, posamezen reven predel, festival, politična konferenca, skavtski tabor, delovni kamp in podobno. Tovrstne okoliščine še bolj vplivajo na specifična doživetja posameznikov.

O lastnih koreninah

Na zavedanje lastnih korenin vpliva predvsem življenje za daljše časovno obdobje izven domače države, hkrati pa tudi spoznavanje več kultur in narodov oz. vpetost v večkulturno okolje. Intervjuvanci povedo, da so se v tujem okolju spraševali o svojih koreninah, kdo so in od kod prihajajo, saj so večkrat morali predstaviti svojo državo drugim ljudem. Katja BF neposredno izpostavi dejstvo, da je v tujem okolju nemogoče biti zunanji opazovalec, ne da bi izhajal iz lastne kulture, zato meni, da kulturna prtljaga determinira vsakega posameznika.

Kulturne prtljage in lastnih korenin se intervjuvanci zavedajo predvsem takrat, ko so jim določene navade in pravila tujega okolja (popolnoma) neznana. Nekateri poudarijo, da

se morajo prostovoljci prilagoditi okolju ter upoštevati nenapisana pravila družbe, kjer delujejo, kar lahko zahteva vedenje, ki ni v skladu s posameznikovim lastnim kulturnim ozadjem.

O medkulturnem dialogu

Večina intervjuvancev se zaveda, da gre pri MPD za izkušnjo sodelovanja in izmenjavo znanja ene in druge skupine oz. kulture. Vsekakor je tujec tisti, ki se mora v prvi vrsti najbolj prilagoditi. A želja po medsebojnem sodelovanju zahteva prilagajanje z obeh strani, potrebni so kompromisi glede načina dela, komunikacije ter tudi na kulturni ravni. Po mnenju nekaterih intervjuvancev (Katja BF, Katja K, Živa) le ti niso vedno doživeli pozitivnega sodelovanja in pripravljenosti prilagajanja s strani ljudi iz afriških držav.

Pri medkulturnem dialogu je pomembna vzajemnost, ki se kaže tudi v medsebojnem učenju drug od drugega. Aristide pravi: »Prepričan sem, da se lahko ogromno naučim od tistih, ki živijo skoraj brez vsega, prav tako pa tudi jaz lahko v okolje prispevam nekaj, preko česar se učijo drugi«.

O razkoraku med »nami« in »njimi«

Predvsem tisti prostovoljci, ki so delovali v z ekonomskega stališča manj razvitih državah, v intervjuju spregovorijo tudi o razkoraku med »nami« in »njimi«. Nekateri so doživeli šok glede razlikovanj o nas, boljših in bolj idealnih ter njih, slabših in manj razvitih. Po mnenju nekaterih intervjuvancev MPD zabriše ta razlikovalni pogled med »nami« in »njimi«, zato spodbujajo širjenje prostovoljnega dela v tujini, predvsem v države v razvoju.

O problematiki smo nekoliko spregovorili že v poglavju o prednostih in pomanjkljivostih prostovoljstva. Podati želimo le še Larino mnenje, ki se je o razkoraku malo bolj razgovorila:

Zavedati se moramo, da ni prav govoriti o njihovem šolskem, zdravstvenem, političnem sistemu in ureditvi kot o slabem sistemu. Šolski sistem v Ugandi je zelo drugačen od našega, a nismo mi tisti, ki jim moramo učiti po naše, ker smo tudi mi sami v šolskem sistemu in na drugih področjih prav tako zelo zavozili. Tudi naši sistemi in ureditev niso idealni, tako da je potrebno najti neko srednjo pot. Nekatere stvari imajo celo bolj urejene kot mi«. /.../ Ta razkorak je velik, a se ga veliko ljudi sploh ne zaveda. Ljudje pri nas veliko stvari razumejo kot samoumevne. Stvari, ki se dogajajo v kateri izmed afriških, azijskih držav ali pa tudi v katerih drugih državah, ki so nam fizično bližje, se veliko ljudi pri nas ne dotakne, zdijo se nam tako zelo daleč, zato ne verjamemo oz. razumemo, da lahko kaj storimo

tudi mi. Večina nima te odgovornosti, ne čuti se povezane s svetom kot celoto. Preveč smo oddaljeni od takšnih področij, zato se z njimi ne obremenjujemo.

Razkorak med razvitim in manj razvitim svetom se ohranja s prihajanjem ljudi iz ekonomsko razvitih držav. To niso samo turisti in uradniki humanitarnih organizacij, to so tudi prostovoljci in humanitarni delavci. Omenili smo že kulturno prtljago posameznika, z njo je povezan tudi evropocentrični in amerocentrični pogled na svet. Zavedanje evropskega pogleda preko soočenja s konkretnim problemom v tujem okolju opiše Jasna. »Kot skupina smo ugotovili, da v nekaterih primerih še vedno razmišljamo preveč po evropsko, po naše. Z vidika, da imamo vsega dovolj ali celo preveč, kar se je poznalo pri našem načinu ravnanja z materialom za delavnice. Na to nas je opozoril gostitelj. Od takrat se tega bolj zavedamo«. Takšnih situacij je v medkulturnem okolju veliko, zato morajo biti prostovoljci zelo pozorni na svoje obnašanje, delovanje in govorjenje, saj so s svojo prisotnostjo ne le zgled domačinom, ampak tudi vzor ne/zmožnosti kulturnega sodelovanja.

O vplivu razvitega sveta na revnejše predele

Intervjuvanci spregovorijo o nekaterih globalnih vidikih, ki so bolj kot s prostovoljstvom povezani z zgodovinskimi in političnimi okoliščinami. Zavedajo se bogastva posamezne afriške kulture, a kmalu ugotovijo, da so belci krivi za številne probleme, s katerimi se soočajo. Katja BK razmišlja in pravi: »mi, Evropejci smo zelo uničili njihov prostor. /.../ Lokalnemu okolju smo vzeli korenine. /.../ Mi dajemo, oni sprejemajo. Ne vem, kako bodo ohranili svoje korenine. /.../ Ne vem, čigava naloga je, da se to popravi. Naša ali njihova«. Na podlagi konkretnega primera na problematiko vpliva belcev opozori tudi Jolly: »Domačini so se navadli čakati, da jim bo nekdo nekaj dal. Vsakega, ki je bil bele barve, so obravnavali, da jim bo nekaj dal«. »Na začetku se nisem mogel navaditi nenehnega prosjačenja./.../ To me je težilo, a se na koncu ugotovil, da smo jih do tega pripeljali belci sami«. Kompleksnosti globalnih problemov se zaveda tudi Aristide, ki pravi, da umetno ustvarjeni problemi, ki prihajajo iz Zahoda, povzročajo, da mali preprosti ljudje trpijo in nosijo bremena razvitih držav.

O vplivu prostovoljstva na lokalno okolje

Na tem mestu želimo predvsem spomniti, da so preko izkušnje v tuji kulturi nekateri intervjuvanci spoznali marsikatero prednost in pomanjkljivosti prostovoljstva na

lokalno okolje. Predstavili smo jih že v zgornjem delu, zato tu ne bomo ponavljali dilem in ugotovitev. Eno pomembnejših vprašanj je, ali MPD predstavlja primeren način pomoči ali ne ter kakšen je pravzaprav doprinos prostovoljstva v posamezno lokalno skupnost. Sem spadajo tudi spoznanja in ugotovitve intervjuvancev o prostovoljnih organizacijah na splošno ter o posamičnih gostiteljskih organizacijah. Preko intervjujev razberemo določeno stopnjo kritičnosti do področja MPD.

O nerealni podobi medijev

Izkušnja bivanja v afriških državah ter spoznavanje afriške kulture preko lastne izkušnje vpliva na zavedanje o nerealni podobi zahodnih medijev. Slikovito svoje spoznanje ubesedi Živa: »Ugotovila sem, da podoba medijev ni realna. Da Afrika niso samo bolezn, podhranjeni otroci, ki jim muhe lezejo po obrazu, revščina in vojne, ampak da so tam tudi izobraženi ljudje, da ima mesto vso potrebno infrastrukturo, da imajo zelo razvito kulturo, književnost, glasbo in umetnost. Afrika zajema veliko več kot izvemo preko medijev«. Informacije o Afriki in drugih revnejših predelih, ki nam jih v razvitem svetu posredujejo mediji, so le majhen del prave slike. Posledica nepopolne, enostransko obarvane podobe na primer Afrike je ustvarjanje predsodkov.

Znanja preko timskega dela in delovanja v skupnosti

V veliki večini so vsi prostovoljci delovali znotraj skupnosti, kar se izraža na dveh ravneh: prvič, z delovanjem v lokalni skupnosti oz. gostiteljski organizaciji in drugič, z delovanjem v timu z drugimi prostovoljci.

Kar nekaj jih je imelo za seboj izkušnjo skupinskega prostovoljnega dela, ki predstavlja pomemben vir spoznanj, do katerih so prišli intervjuvanci. Brasova meni, da so »kljub različnosti v skupini znali dobro funkcionirati skupaj. Če se vsak v skupini drži malo nazaj glede svojih individualnih potreb, potem zna skupina dobro delovati«. Urška je ugotovila, da z delovanjem v skupnosti »ne smeš izhajati samo iz sebe oz. stvari soditi preko sebe. Samega sebe ne moreš postavljati kot edino pravilo«. Zato je v skupini potrebna velika mera prilagajanja glede različnih navad, potrebna je določena mera tolerantnosti, strpnosti in potrpežljivosti. Svoja pričakovanja je dobro deliti z drugimi, potrebna je določena samozavest za izražanje lastnega mnenja in argumentiranja. Intervjuvanci poudarijo pomen medsebojnega pogovora in skupinskih evalvacij. Brasova meni, da mora biti vodja odločen in znati postaviti mejo. Če skupina dobro deluje, predstavlja tudi pomemben vir spodbude, motivacije in opore.

Med lokalno skupnostjo ali gostiteljsko organizacijo ter prostovoljcem je prav tako pomemben dialog, usklajevanja različnih idej, upoštevanje določenih pravil in skupno sodelovanje. Jolly svojo izkušnjo delovanja v skupini in lokalni skupnosti opiše na naslednji način: »Veliko življenjsko šolo mi je predstavljalo življenje v skupnosti. V Afriki dajejo velik pomen na skupnost, veliko si med seboj pomagajo, na prvem mestu je človek in narava. Mi smo postali preveč individualizirani, tehnologija nas je osamila«.

Znanja o samem sebi

Intervjuvance je izkušnja MPD bolj ali manj zaznamovala tudi na področju osebnega razvoja. Najbolj neposredno to izrazi Aristide: »Lahko bi rekel, da je MPD ena največjih izkušenj v mojem življenju na področju osebne rasti, vsaj zdaj tako gledam. To se mi zdi res del mene«. Odgovori se med seboj razlikujejo zaradi specifičnosti posameznikove izkušnje, verjetno pa tudi zaradi osebne podlage in karakterja prostovoljca. Vsi pravijo, da jih je izkušnja na določen način spremenila, predvsem gre za spremembo pogleda na svet in večjo širino. Nekateri omenijo, da je težko ločiti med tem, kaj so neposredno pridobili preko izkušnje MPD ali na kakšen drug način. »Izkušnje so me oblikovale kot osebnost, vendar težko rečem, kaj je neposredna posledica prostovoljnih taborov v tujini« (Maruša).

Zavedamo se, da je nevarno podati končne ugotovitve o spremembi karakternih lastnosti prostovoljcev na podlagi le enega intervjuja. Zato opozarjamo, da ta del poglavja vključuje ugotovitve o spremembah, ki so jih pri sebi prepoznali intervjuvanci sami.

O sebi, osebnostnih lastnostih in zmožnostih

Izkušnje MPD prostovoljcem spremenijo odnos do sveta in pogled na svet, intervjuvanci hkrati omenjajo pridobitev neke širine in širšega pogleda. »Spremenila sem se, na stvari gledam drugače« (Urška), »Na stvari gledam bolj globalno« (Lara). Jolly je bolj pri opisovanju konkretnem: »Mislim, da dobiš drugačen pogled na svet, ki izhaja iz bolj prostovoljne osnove in ni tako komercialno trgovski«.

S širino se povezuje tudi določena stopnja posameznikove odprtosti. Intervjuvanci se prepoznavajo kot bolj odprte na več ravneh, na primer do različnosti med ljudmi in pravijo, da so postali bolj prilagodljivi, kjer ne gre le za prilagajanje med ljudmi in v skupnosti, ampak tudi za prilagajanje na novo okolje in kulturo.

Zaradi izkušnje tujine ter delovanja v medkulturnem okolju intervjuvanci prepoznavajo večjo stopnjo tolerantnosti in strpnosti kot pred odhodom na MPD. Sčasoma so začeli sprejemati različnost in drugačnost, ki sta povezani predvsem z drugačnimi navadami ljudi, stališči, prepričanji, pogledi na svet. Do neke mere so vsaj v tujini prostovoljci postali tudi bolj potrpežljivi, vendar delovanje v skupnosti in znotraj tuje kulture ni enostavno. Nekateri priznajo, da so se v določenih primerih težko prilagodili in težje razumeli nasprotnikova mnenja (Irena):

Ker gre za medkulturno udeležbo, se moramo prilagajati, moramo prisluhniti ljudem, saj smo si ljudje različni. Ne glede na to, da smo vsi udeleženci prihajali iz Evrope, sem začutila prisotnost različnih kultur in različnih pogledov. Vsaka kultura ima neke svoje zakonitosti. Kot posamezniki imamo različna mnenja. Vse to je potrebno upoštevati in sprejeti. Ugotovila sem, da nič ni prav in nič ni narobe. Vsak ima svoj pogled, ki je takšen kot je. Ugotovila sem, da včasih ne znam biti toliko potrpežljiva. Težko mi je bilo sprejeti pogled, ki meni ni bil blizu. Imela sem priložnost, da sem se učila biti bolj potrpežljiva in skušala razumeti nasprotnikovo stališče.

Ali je na intervjuvance izkušnja MPD vplivala tudi na ravni samozavesti in samostojnosti, ne moremo preveriti. Večina prostovoljcev meni, da so te izkušnje bolj ali manj pripomogle k večji samozavesti, samostojnosti in odgovornosti. Veliko jih poudari tudi pomen iznajdljivosti v tujem okolju, predvsem pri reševanju raznolikih situacij, s katerimi so se srečevali. Živa in Lara se tega dobro zavedata: »Pri delu v bolnišnici sem se hitro morala postaviti na svoje noge, nisem se mogla več zanesti na nekoga tretjega. Sama sem postala odgovorna za svoje odločitve. S tem sem seveda pridobila na samostojnosti in sčasoma tudi na samozavesti« (Živa); »V tujini si daleč od doma in ne moreš računati na nikogaršnjo pomoč, zato se moraš zanesti nase. Izkušnja te postavi na noge, postala sem bolj samostojna« (Lara). Ne moremo mimo dejstva, da nekateri prostovoljci v intervjuju jasno povedo, da so že v osnovi samostojni, neodvisni in odgovorni, preko izkušenj MPD so predvsem dobili ponovno potrditev le tega.

Nekaterim je izkušnja v tujini omogočila, da so se soočili z mejo lastnih zmožnosti. Ugotovili so, da so meje njihovih zmožnosti dlje kot so si predstavljali. Brasova pravi, da je »takšna izkušnja sigurno tudi del osebne rasti. Je nek nov izziv, preko katerega dobiš potrditev, kaj zmoreš, čemu si kos«. »Zelo jasne ti postanejo tvoje lastne zmožnosti« (Lara).

Nekateri prostovoljci pravijo, da jih je vsaka izkušnja MPD znova vodila do (novih) razmišljanj o sebi. Lara meni, da MPD omogoča, »da ugotoviš, kaj si res želiš, kaj je tvoj namen, kdo si«.

O kritičnosti

Večina intervjujev sama po sebi izraža neko mero kritičnosti in presoje različnih vidikov. Ko smo prostovoljce vprašali, ali je izkušnja MPD vplivala tudi na razvoj kritičnega pogleda, jih je večina pritrdila. Zaradi novih izkušenj, ki jim omogočajo nov, širši pogled na stvari, so nekateri postali kritični do področij, ki jih prej niso poznali. »Že v osnovi sem kar kritična, a sta mi ti dve izkušnji odprli vrata za kritičnost še na katerem drugem področju« (Brasova).

Kar nekaj intervjuvancev je kritičnih do globalnih problemov sodobne družbe. Podajo kritiko do pretirane potrošnje, do razkoraka med »nami« in »njimi«, vpliva globalizacije in razvitega sveta na revnejše predele. Kritike je deležno tudi prostovoljstvo ter ureditev, delovanje in ponudba slovenskih in mednarodnih prostovoljnih organizacij.

O vrednotah in spoznanjih

Prostovoljci posredno in neposredno nakažejo, da izkušnja MPD vpliva na pridobitev in ohranjanje določenih vrednot. Večina jih je povezana s prostovoljstvom samim, kar izkušnja v tujini dodatno podpre in razvija. Pri nekaterih izkušnja vpliva na to, da o vrednotah razmišljajo več kot pred izkušnjo MPD.

Intervjuji so kritično obarvani, vključujejo osebne izkušnje in doživetja, osebne poglede ter preplet številnih spoznanj in ugotovitev, do katerih so prostovoljci prišli preko enkratnega ali večkratnega MPD. Vsa ta spoznanja in pogledi kažejo, da so se preko izkušnje MPD nekateri prostovoljci več, drugi pa manj naučili relativno veliko stvari za življenje. Gre za priložnostna in neformalno pridobljena znanja, ki prostovoljce intenzivno spremljajo med prostovoljnim delom samim ter nekaj časa po prihodu, sčasoma vedno bolj uplahnjajo, a nekatera ključna spoznanja p/ostanejo pomemben del posameznikovih življenj.

Na tem mestu bomo podali le še tiste ugotovitve o vrednotah in spoznanjih, ki jih do sedaj v nobenem sklopu nismo obravnavali. Tekst bi lahko postal nepregleden, če bi se preveč ponavljali. Intervjuvanci so prišli do naslednjih ugotovitev:

- Lara: Bolj se zavedam prednosti, ki mi jih življenje ponuja.
- Aristide: Izkušnje mi pomagajo razumeti majhne stvari v mojem življenju.
- Brasova: Ugotovila sem, da mi doma nič ne manjka, četudi se mi včasih zdi tako. Da sem lahko zadovoljna z veliko manj stvarmi.
- Živa: Nekateri stvari niso tako samoumevne kot jih dojemamo v našem okolju.

- Živa: Ugotovila sem, da mogoče ni edini način življenja ta, ki ga poznamo doma, ampak da obstaja tudi še kaj drugega in da tudi dobro funkcioniira. Naš vidik in naš način življenja ni edini najboljši.
- Irena: Učimo se vsak dan znova, vendar je v takšnih okoliščinah izkušnja bolj intenzivna.
- Jasna: Ugotovila sem, da človek lažje spremeni svoje obnašanje, če mu takoj pojasniš svoje meje, kot če mu predolgo časa pustiš, da ti mejo prestopa.
- Jasna: Po prihodu domov sem se še dolgo časa spominjala otrok. Dotaknilo se me je njihovo notranje veselje, notranja radost za takšne malenkosti. Na koncu sem le ugotovila, da smo jim dal sebe, svojo ljubezen.
- Gašper: Spraševati sem se začel o vprašanjih, na katera doma ne naletiš pogosto. Spraševal sem se, kaj sem prinesel iz svoje kulture in kaj si dejansko želim zaradi samega sebe in ker to ni posledica moje vpetosti v domače okolje.
- Irena: Svoje otroke želim spodbujati v smeri takšnega načina preživljanja počitnic.
- Živa: Presenečena sem nad sabo, kako sem se ujela z otroci, saj sem zase mislila, da z njimi ne znam delati.

O spreminjanju stališč

Večini smo postavili tudi vprašanje, kako sta medkulturna izmenjava in prostovoljno delo vplivala na njegova stališča. Odgovori kažejo, da se osebne spremembe prisotne tudi na področju spreminjanja stališč.

Omenili smo že večje sprejemanje drugačnosti in različnih kultur, večjo presoja o nekaterih družbenih problemih in pojavih. Nekateri so spremenili odnos do materialnih stvari. Intervjuvanci tudi poudarijo večjo sposobnost izražanja in argumentiranje svojega mnenja ter lastnih stališč (Živa):

Spremenila sem nekatera stališča, in sicer predvsem do razmer v državah Juga ter do prikazovanja nerealne podobe medijev. Kot večina ljudi sem imela zelo stereotipno predstavo o Afriki, tudi Aziji, ki pa sem jo skozi bivanje tam in spoznavanje ljudi bistveno spremenila. Ugotovila, da so ti ljudje prav tako sposobni kot mi, da ni potrebno, da bi bili odvisni od nas. Lahko bi celo rekla, da ni prav velikih razlik glede tega med nami.

O spremembah spregovori tudi Aristide: »Spremenila so se nekatera moja stališča. Morda najbolj na področju kritičnosti do globalizacije oz. do pogleda na razliko med zahodnim in ostalim, nerazvitim svetom«.

Čeprav so nekateri posamezniki pridobili širši vpogled v družbene in kulturne razmere ter po njihovem mnenju tudi spremenili nekatera stališča, Živa ostaja realna ter se zaveda kompleksnosti tega področja: »Kljub temu ne morem reči, da sem brez predsodkov. Nekatera stališča so se zamajala, sem jih spremenila, ampak če sem poštena do sebe brez stereotipov in predsodkov še vedno nisem. Vprašanje je, če je sploh kdo«.

Vsebinski vidik spreminjanja stališč ustreza zgoraj navedenim področjem kritike (del »O kritičnosti«). Dejanske spremembe stališč se kažejo tudi preko spremenjenih navad prostovoljcev, le te bomo spoznali v delu »O spreminjanju navad«. Na tem mestu bi raje omenili nekatera prizadevanja prostovoljcev po bolj aktivnem delovanju po prihodu iz MPD, kar je neposredna posledica bivanja in delovanja v tujini. Nerealna podoba medijev se je nekaterih prostovoljcev močno dotaknila. Po prihodu domov želijo in so aktivni na področju širjenja svoje lastne zgodbe, s katero razbijajo stereotipno predstavo o Afriki in afriških državah. »Pomembno mi je, da preprečim širjenje stereotipov predvsem o Afriki, do katerih pride mimogrede. Prej tega nisem opazila« (Katja K). Podobno je motivirana tudi Katja BF: »Zadala sem si cilj, da širim svojo zgodbo in z njo razbijam najbolj tipično stereotipno predstavo o Afriki in Burkina Fasi tudi, če ljudje tega ne bodo razumeli, tudi če nikoli niso bili v Afriki in nikoli ne bodo šli tja, ampak da imajo priložnost spoznati še drugo plat zgodbe«.

O spreminjanju navad

Konkretne in neposredne posledice izkušenj MPD so pri nekaterih prostovoljcih zelo očitne. Predvsem gre za spreminjanje navad na področju prehranjevanja, oblačenja in porabe nekaterih surovin. Večinoma gre za spreminjanje navad v smeri večje ekološke ozaveščenosti. Nekateri so tudi spoznali, da lahko del neke kulture prenesejo v domače okolje. Spodaj navajamo besede intervjuvancev o spreminjanju in spremenjenih osebnih navadah:

- Aristide: Na področju ekologije sem spremenil nekatere navade.
- Lara: Spremenila sem način prehranjevanja in uporabljanja nekaterih osnovnih dobrin. Odločila sem se, da bom jedla le tisto, kar rabim.
- Jasna: Po prihodu domov sem spremenila način oblačenja in prehranjevanja. Vsaj dva meseca po prihodu domov nisem odšla v trgovino, da bi si kupila za jesti.

- Katja K: Spremenila sem nekatere navade, predvsem kar se nanaša na pretirano rabo surovin, ki so nam doma samoumevne. Doma sem zelo pazljiva pri uporabi vode, pozorna sem na uporabo plastičnih vrečk in podobno. Hkrati opozarjam tudi druge.
- Katja K: Lahko bi rekla, da sem pridobila na ekološki ozaveščenosti, čeprav sem bila na to pozorna že pred izkušnjo bivanja v Afriki. Morda je zdaj moje ekološka zavzetost zrasla do te mere, da sem že moteča za druge.
- Lara: Manj dam na materializem in stvari kot večina. Čeprav me ljudje sprašujejo, kdaj bom kupila nov avto, sem sama s starim avtom čisto zadovoljna.
- Brasova: Manj me skrbi, kako izgledam, kaj si drugi mislijo o meni.

Zanimive so spremembe, ki jih omenja Jolly. Izkušnje v tujini so nanj vplivale na različnih nivojih. Iz intervjuja izvemo, da je Jolly nekatere navade spremenil že v Kongu. Tam se je na primer odvadil gristi nohte. Drugače pa Jolly po prihodu domov več bere, drugače se izraža, predvsem uporablja manj kletvic, količinsko poje manj kot včasih ter poje več sadja, skoraj ne je več čokolade, čeprav je včasih z njo pretiraval, tušira se z mrzlo, ob hladnih dneh z mlačno vodo. Poleg tega se mu je zmanjšala želja po vsakodnevnih motorističnih izletih in avanturah, spremenil se mu je tudi odnos do avta, saj ga danes obravnava samo še kot stvar, ki mu pomaga pri delu, nanj ni več tako navezan.

Predvsem Katja BF, Gašper in Jolly omenijo tudi prenos umirjenosti v domače okolje, ki so je bili deležni v tujem okolju. Katja BF je ugotovila, da lahko njihovo ležernost prenese v domače okolje in zato lažje živi. Jolly pa pravi: »Na svet sem začel gledati bolj umirjeno, bolj potrpežljiv sem, ne vznemirim se več za vsako malenkost. To je v Evropi zelo težko, ampak vsaj malo te umirjenosti skušam vnesti tudi tukaj«.

Zaključek

Spoznali smo, da je področje učenja kompleksno, prostovoljci se različno intenzivno učijo in spreminjajo na različnih področjih. Zavedamo se, da je v prvi vrsti pomembna posameznikova osebna zgodbo, a smo si za namen raziskave dovolili podatke nekoliko iztrgati iz konteksta. Zaradi večje preglednosti smo področje učenja obravnavali preko različnih sklopov.

Ne moremo podati ugotovitve, v kolikšni meri je izkušnja prostovoljnega dela v tujini vplivala na posameznikov osebni razvoj in kritično mišljenje. Vsekakor gre za

večstransko izkušnjo, ki na nekatere prostovoljce močno vpliva. Intenzivnost učenja je povezana s specifičnimi okoliščinami, vendar lahko zaključimo, da ima večkratna izkušnja MPD in/ali delovanje v revnejših predelih največji vpliv na posameznika in njegov razvoj.

Čeprav je učenje preko prostovoljnega dela v tujini predvsem stranski produkt prostovoljstva samega, ugotovimo, da je le ta zelo pomemben in da se ga večina prostovoljcev vedno bolj (in močno) zaveda. Potrdili bomo spoznanja intervjuvancev, da je izkušnja prostovoljnega dela v tujini vzajemna; altruistično usmerjeni posamezniki naredijo nekaj koristnega za nekoga drugega, kar je hkrati en večjih, če ne celo glavni motiv prostovoljcev, po drugi strani pa kot stranski produkt nastopi velika pridobitev za prostovoljca samega. Na kratko bi zapisali, kolikor vložiš, toliko dobiš povrnjeno.

8.3.12 Vrednotenje pridobljenih izkušenj in znanj

Intervjuvance smo vprašali, kako vrednotijo izkušnjo in znanja, ki so jih preko MPD pridobili. Zanimalo nas je, ali jim je tovrstna izkušnja pomembna ali ne, ali se znanja in spoznanj sploh zavedajo. Odgovore smo razvrstili v dve skupini: prva skupina obsega pritrdilne odgovore, ki kažejo na zavedanje in osebno vrednotenje izkušnje MPD, druga skupina pa vključuje intervjuvance, ki menijo, da se delno ali premalo zavedajo prednosti izkušenj MPD. Nekateri ugotovijo, da je na vprašanje težko odgovoriti, ker o tem še niso razmišljali. Na koncu dodamo še kritiko dveh, ki izpostavita, da naša družba premalo ceni takšna znanja in izkušnje.

Šest intervjuvancev se zaveda in vrednoti prednosti lastne izkušnje, znanje in izkušnja MPD sama sta pomemben del njihovega življenja. Izkušnje spreminjajo samopodobo in življenje prostovoljcev ter pomagajo pri dejavnostih, ki jih opravljajo v vsakdanjem življenju. Živa, ki je delala v bolnišnici, celo pravi, da ta znanja obravnava enakovredno znanju, ki ga je pridobila v času študija. Jolly in Jasna poudarita, da se ne bi ponovno udeležila MPD, če se ne bi zavedala prednosti tovrstnih izkušenj.

V drugo kategorijo odgovorov uvrščamo tiste, ki se delno ali premalo zavedajo vrednosti izkušenj MPD. Najmanj od vseh se izkušenj in znanja zaveda Maruša, saj pravi, da pri sebi ne razmišlja, kaj je preko MPD odnesla. Zaveda se določenih osebnih pridobitev, a ne razmišlja, da je zaradi takšne izkušnje bolj kompetentna. Katja K pravi, da se sigurno ne zaveda vsega, poleg tega tudi ona poudari, da po prihodu domov ni razmislila o vidiku učenja in pridobitve novega znanja. Poudari, da težko loči med posameznimi prostovoljnimi izkušnjami: »Če primerjam s prostovoljnim delom doma,

težko rečem, kaj sem se naučila v tujini in kaj doma, ker gre za delo, ki ga opravljam vsak dan in imam že kar nekaj izkušenj in znanja od prej. Mi je pa to znanje vsekakor pomembno in se ga zavedam«. Gašper ve, da ga je izkušnja MPD osebno oblikovala in po prihodu domov vidi, koliko mu izkušnja pomeni. A vendar doda, da se tega vidika verjetno premalo zaveda. Irena preko pogovorov z drugimi ugotovi, da je pridobila spoznanja in izkušnje, ki jih drugi ljudje nimajo. Tako spoznava, da lastno izkušnjo delovanja v tujini včasih premalo vrednoti.

Gašper in Aristide podata kritiko, da družba premalo ceni neformalno pridobljeno znanje. Gašperju se zdi, da »neformalno znanje pri nas ni tako cenjeno, vsekakor je premalo cenjeno« ter doda: »Vem, da sem preko teh izkušenj pridobil veliko več kot preko formalnega izobraževanja. Takšna izkušnja in znanje sta bolj spoštovana v krogu neformalne sfere«. Aristide pravi:

Svoje izkušnje vrednotim, vendar sem malo kritičen do naše zahodne družbe. V naši družbi je najpomembnejše vrednotenje z vidika finančnega stališča, z vidika zagotovitvenosti materialne preskrbe. Še posebej za naravoslovno usmerjene prostovoljce, izkušnja prostovoljnega dela v tujini nima posebne praktične vrednosti. Večje vrednotenje imajo tovrstne izkušnje pri prostovoljnih delih in drugih podobnih dejavnostih, ki jih opravljam še naprej.

Prostovoljci različno vrednotijo svoje izkušnje, nekateri se njene vrednosti (še) ne zavedajo v celoti, vendar to ne pomeni, da svoje izkušnje ne bi izpostavili v življenjepisu ali na razgovoru za delovno mesto. Večina bi delodajalcu izkušnjo MPD omenila kot svojo prednost, a se mnenja med seboj rahlo razlikujejo. Intervjuvanci namreč poudarijo, da bi pri delovnem mestu in razgovoru upoštevali posebnosti posamezne situacije. Jolly meni, da izkušnje MPD ne pomagajo veliko, če niso povezane s področjem, za katerega se posameznik prijavi. Nasprotno se Jasna zaveda pomembnosti izkušnje MPD in izpostavi njene ključne elemente: »Če bi sama izbirala kandidate za delovno mesto, bi takšen kandidat pri meni dobil plus. Ker je to šola za življenje, še posebej za mlade. Pri prostovoljstvu lahko izpostavim nekaj ključnih prednosti, in sicer da je kandidat navajen timskega dela, da se znajde v nepričakovanih situacijah, da naredi stvari tudi iz srčnosti«.

8.3.13 Zakaj je MPD specifična izkušnja?

Da bi ugotovili, ali MPD predstavlja pridobitev kakšne posebne, specifične izkušnje in znanja, smo intervjuvance vprašali, ali menijo, da so se preko MPD naučili karkoli,

česar na drugačen način ne bi mogli spoznati. Na zastavljeno vprašanje je odgovarjalo le 9 intervjuvancev. Nekateri so ugotovili, da je težko oceniti posledice MPD ločeno od preostalih področij njihovega življenja. Kljub zahtevnosti vprašanja je večina izpostavila nekatere priložnosti MPD, ki jih lahko razumemo kot edinstvene.

Nekateri intervjuvanci poudarijo, da bi bili določenih izkušenj lahko deležni tudi na drugačen način, a so jih oni pridobili z MPD, zato je za njih to unikatna in specifična izkušnja. Zavedajo se, da izhajajo iz svoje lastne izkušnje, ki je njim osebno nudila določena ključna spoznanja. Posebnost MPD je predvsem večja intenzivnost izkušnje, drugače pa prostovoljci posebnosti izkušnje vidijo na treh ravneh, ki se med seboj lahko prekrivajo.

Kultura

Večina meni, da MPD omogoča spoznavanje kulture, kjer posameznik deluje oz. omogoča globlje spoznavanje kulture, države oz. nekega predela, česar turizem ali knjige ne morejo doseči. Prostovoljci imajo priložnost spoznati način življenja druge kulture, druge navade, ljudi, pozitivne in negativne vidike kulture in podobno. O kulturi se posameznik nauči še toliko več, če se le ta bistveno razlikuje od njegove domače kulture.

Globlje spoznavanje in učenje o kulturi je možno zaradi bivanja, dela in lastne vpetosti v določenem okolju. Življenje z ljudmi vsaj v neposredni okolici prostovoljcem omogoča spoznati njihov drugačen stil življenja. Aristide doda, »da ne moreš nikjer drugje živeti /.../ z ljudmi, ki so ali na pragu revščine, ali na pragu socialne izključenosti oz. odrinjenosti iz družbe«. Zaveda se, da obstaja kakšna socialno izključena skupina tudi znotraj domačega okolja, vendar meni, da gre v krajih v razvoju za mnogo večjo številčnost teh ljudi in skupin.

Doživetje

Prostovoljcu MPD omogoči intenzivno doživeti življenje posamezne kulture, omogoča mu doživetje dejanskosti oz. realnosti okolja, v katerem deluje. Gre za doživetje okoliščin, v katerih lokalno prebivalstvo živi, poleg tega večkrat omogoča tudi doživeti življenje v skupnosti. Katja K pravi, da posamezniku »takšne stvari knjige sicer lahko približajo, a razlika je, če o nečem bereš ali nekaj doživiš«. Z doživetjem lahko povežemo tudi stopnjo posameznikove participacije in aktivnosti, ki hkrati odraža pomemben element izkušnje MPD.

Osebna rast

Nekateri intervjuvanci menijo, da ima MPD relativno velik vpliv na nekatera področja posameznikove osebne rasti. Gre za pridobivanje kompetenc in znanj, ki so posebne na področju MPD. Več jih meni, da posameznik pridobi širši in drugačen pogled na (dele) svet(a). Lara poudari, da je preko izkušnje postala bolj samostojna, da jo je izkušnja »postavila na noge«, saj je bila v tujini brez opore drugih, zanesti se je morala nase. Prav tako izpostavi, da ji je priložnost omogočila razmislek o sebi, kaj si res želi, kaj je njen namen, kdo je. Brasova in Jolly poudarita razvijanje iznajdljivosti. Na področju osebne rasti večina poudari, da verjetno lahko posameznik določene kompetence in lastnosti pridobi tudi preko drugačne izkušnje.

Če bi se bolj poglobili v preučevanje specifičnosti izkušnje MPD, bi morda dobili drugačne rezultate. Zavedati se moramo, da je vsaka izkušnja prostovoljstva unikatna, zato težko podajamo končne zaključke. Menimo, da podane ugotovitve za namen diplomske naloge zadostujejo ter morda predstavljajo izhodišče za nadaljnje raziskovanje. K zaključku tega sklopa bi podali še mnenje Jasne, da je MPD posebna izkušnja sama po sebi, ki si jo želi doživeti še večkrat, saj takšne izkušnje na drugačen način posameznik ne more biti deležen.

8.3.14 O ne/izpolnjenih pričakovanjih

Ko se prostovoljec odpravlja na MPD, je pred odhodom oblikoval določena pričakovanja glede dela, programa, okoliščin in drugo. Prav tako svoja pričakovanja goji tudi gostitelj oz. gostiteljska organizacija. V intervjujih nas je zanimalo, ali so intervjuvanci izpolnili svoja lastna pričakovanja ter kakšno je njihovo mnenje o doseganju pričakovanj s strani gostiteljske organizacije. Menimo, da izpolnjena pričakovanja vsaj s strani gostitelja lahko kažejo na dobro opravljeno delo.

Dve intervjuvanki na to vprašanje nista odgovarjali. Ugotovitve podajamo na podlagi 11 intervjuvancev. V splošnem se kaže zadovoljstvo in izpolnjena pričakovanja z obeh strani, vendar bomo v nadaljevanju podrobneje obrazložili posamezne ugotovitve.

O osebnih pričakovanjih

Večina intervjuvancev je v celoti ali vsaj delno izpolnila osebna pričakovanja, le ena intervjuvanka meni, da svojih pričakovanj ni dosegla v celoti. Ugotovimo, da nekateri prostovoljci na MPD pričakujejo več dela in večji doprinos k lokalni skupnosti.

7 intervjuvancev se strinja, da so izpolnili svoja osebna pričakovanja, Gašper celo meni, da jih je presešel. Katja K ne poda jasnega odgovora, a pove, da je s svojim delom zadovoljna.

Trije menijo, da so delno izpolnili svoja pričakovanja, predvsem so se ob prihodu domov soočili z občutkom, da niso uspeli dovolj narediti oz. da bi lahko naredili več. Jolly pravi, da je izpolnil svoja pričakovanja, a ne v celoti, saj gre za dolgoročne projekte, katerih ciljev ni mogoče doseči v enem letu.

Brasova je pri izkušnji na Madagaskarju osebna pričakovanja povsem izpolnila. Naslednje leto v Indiji pa je najprej doživela velik šok med osebnimi pričakovanji in pričakovanji gostitelja, saj je ugotovila, da si delo predstavlja povsem drugače kot ona. To je za seboj pustilo občutek, da je naredila premalo, zato svojih pričakovanj ni dosegla.

Gašper in Katja K sta ugotovila, da se posameznik šele v tujini zaveda, kakšna pričakovanja je oblikoval pred odhodom. Oba pravita, da nista imela velikih pričakovanj glede programa in celotne izkušnje, a sta se ob prihodu soočila z nekaterimi pričakovanji, za katera sploh nista vedela, da sta jih oblikovala.

Katja BF po enoletni izkušnji MPD pove, da je imela na začetku zelo visoka pričakovanja glede svojega prispevka in doprinosu k lokalni skupnosti, a je ugotovila, da se pričakovanja v takšnem okolju (revno področje Burkine Faso) zelo spreminjajo, zato je sčasoma svoja pričakovanja začela zniževati. Čeprav je mislila, da bo naredila več stvari in izvedla več projektov, pravi, da je v skladu z novimi, nižjimi pričakovanji le ta uresničila.

O pričakovanjih gostitelja

Večina intervjuvancev meni, da so bili gostitelji z njihovim delom zadovoljni, saj so dobili pozitivne povratne informacije, poleg tega pa so nekateri izrazili željo po nadaljnjem sodelovanju.

Gašper je v časi MPD sodeloval z dvema organizacijama. Pravi, da je s skupino izpolnil pričakovanja gostujoče organizacije, pričakovanja koordinacijske organizacije pa so v tistem času celo presegle. Koordinatorica jim je na refleksiji povedala, da je bila z njimi in njihovim delom zelo zadovoljna.

Katja K je gostitelja vprašala, če je bil zadovoljen z njenim in z delom druge prostovoljke. Gostitelj ju je pohvalil, saj je bil z delom zelo zadovoljen, vsekakor sta nekaj dela opravili veliko hitreje kot bi ga domačini. Vendar Katja dodaja, da se

gostitelj ne zaveda njunega ogromnega doprinosa k organizaciji in skupnosti v slamu, saj se gostitelj ni zanimal za njuno popoldansko delo in delo, ki ni bilo namenjeno neposredno organizaciji sami.

Živa, ki je bila na medicinski odpravi, pravi, da ne ve, ali so bila pričakovanja gostitelja oz. zdravnika uresničena, saj se z njim po končanem delu niso pogovorili. Je pa skupina prostovoljk dobila pozitivno povratno informacijo s strani medicinskih sester, s katerimi so sodelovale vsak dan. Poleg tega se zaveda, da so v tistem času naredile ogromno.

8.3.15 Zaključek analize osebnih intervjujev

Preko analize osebnih intervjujev smo dobili širši vpogled na področje MPD. S spoznavanjem različnih vidikov MPD smo želeli predstaviti širino posamezne izkušnje prostovoljcev ter jo umestiti v kontekst celotne izkušnje. Največji poudarek smo dali prednostim in pomanjkljivosti MPD z zornega kota intervjuvancev ter pomenu učenja kot pozitivno posledico MPD. S pomočjo odgovorov smo poizkusili opredeliti MPD in izpostaviti ključne elemente le tega. Krajše smo predstavili poglede intervjuvancev o naslednjih področjih: motivi za MPD, posameznikova priprava na odhod, prihod prostovoljca, stroški MPD, vrste dela MPD, vrednotenje izkušnje MPD in doseganje zastavljenih pričakovanj s strani prostovoljca in gostiteljske organizacije. Zavedamo se, da nismo zaobjeli vseh elementov MPD, saj bi le to presegalo namen naše diplomske naloge. Vendarle smo prišli do nekaterih spoznanj in ugotovitev, ki jih bomo preko umestitve na področje neformalnega izobraževanja in učenja, predstavili v poglavju Sklepi.

9 SKLEPI

Na podlagi opredelitve neformalnega izobraževanja in spoznanj o izkušnji MPD, lahko enoznačno zapišem, da je MPD izredna priložnost za udejanjanje neformalnega izobraževanja in učenja na vseh ravneh. V sklepih bom preko odgovorov na raziskovalna vprašanja neposredno razložila tudi pomen neformalnega učenja za udeležence MPD.

Mednarodno prostovoljno delo je neponovljiva in specifična izkušnja, zato je težko podati enoznačno in kratko definicijo tega družbenega fenomena. Izkušnje MPD se med seboj razlikujejo na več ravneh: zaradi različnega časa trajanja MPD, zaradi opravljanja različnih vrst del in vključevanja v različne vrste programov, zaradi različnih organizacij, ki ponujajo MPD in zasledujejo različne cilje, poleg tega se specifičnost kaže predvsem zaradi zelo raznolikih praks glede povračila stroškov, možnosti štipendije in denarne nagrade za opravljeno delo, na posameznikovo izkušnjo pa močno vpliva tudi kraj delovanja. Zaradi tolikšne raznolikosti med izkušnjami MPD menim, da je vsaka izkušnja MPD unikatna in edinstvena, a vsaka že v osnovi zaradi prostovoljne narave prispeva k neformalnemu učenju udeležencev MPD – le to pa je pravzaprav ključna skupna značilnost teh izkušenj.

Izhodišče MPD predstavlja glavni namen prostovoljstva, to je prispevek in doprinos posamezni lokalni skupnosti oz. skupini, pripravljenost za medkulturni dialog ter odprtost s strani vključenih akterjev. Ključne značilnosti so prostovoljna udeležba, opravljanje dela brez denarnega plačila ter delovanje v tujini. Udeleženci MPD z udeleževanjem na prostovoljni ravni kažejo, da se niso (čisto) ujeli v past individualiziranega sveta, saj MPD večinoma predstavlja znak socialne aktivnosti in angažiranosti.

Edinstvenost izkušnje vpliva na to, da je vsak udeleženec MPD spoznal različne vidike mednarodnega prostovoljstva. Večinoma vsi udeleženci najprej prepoznajo pozitivne posledice MPD, a to ne pomeni, da se ne zavedajo nekaterih pomembnih negativnih posledic. Kljub pomanjkljivostim MPD, s katerimi se je soočila večina prostovoljcev, le ti izkušnjo MPD v osnovi prepoznajo kot pozitivno na več ravneh: uresničitev želje po altruističnem dejanju, možnost spoznati določeno kulturo z drugega vidika, možnost

delovanja v skupnosti, ustvarjanje mednarodne mreže poznanstev, priložnost za osebno rast in krepitev integritete, uresničevanje lastnih vrednot, pomemben vir medkulturnega učenja in pridobivanja znanja, spoznanj ter kompetenc. Medsebojno sodelovanje med prostovoljcem in lokalno skupnostjo vpliva na večstranski prispevek, zato je MPD v veliki večini dober način aktivnega in participativnega soustvarjanja sodobne družbe. MPD je zato nekaj izrednega in predstavlja veliko dodano vrednost družbi. Negativni vidiki MPD so prav tako pomemben vir neformalnega učenja. Prostovoljcem in sodelujočemu partnerju omogoča rast in razvoj preko različnih, na prvi pogled negativnih situacij. Menim, da se udeleženci MPD največ naučijo preko kulturne izmenjave, saj le ta v osnovi predstavlja in prinaša kar nekaj konfliktnih, ambivalentnih in spoznavnih okoliščin. Vzajemnost in medsebojno sodelovanje z obeh strani zahteva medkulturno učenje, prilagajanje in spoštovanje korenin drug drugega, vse skupaj pa vpliva na posameznikov osebni razvoj in širjenje socialnega in kulturnega kapitala. Poleg tega so prostovoljci spoznali različne, tako pozitivne kot negativne vidike delovanja in organiziranja MPD. Slabo luč na MPD mečejo predvsem pasivni in neangažirani prostovoljci, splošna neorganiziranost in pomanjkljivost programa na izvedbeni ravni s strani gostiteljske organizacije ter apatičnost glede medkulturnega dialoga s strani vključenih akterjev.

MPD je izkušnja neformalnega izobraževanja in učenja, saj poteka v pol/organizirani obliki in v raznolikih okoljih, posredujejo in organizirajo jo organizacije civilne družbe, je obče dostopna in temelji na prostovoljni udeležbi ter notranji motivaciji udeležencev. Poleg tega omogoča pridobitev ključnih kompetenc, znanj in spoznanj ter prispeva k osebostnemu razvoju prostovoljcev in izboljšanju možnosti za zaposlitev. Temelji na družbenem vključevanju in aktivni participaciji, zato prostovoljce obravnavamo kot aktivne državljane. MPD omogoča prenašanje in uresničevanje vrednot demokratičnih družb, zanj je značilna vpetost v lokalno okolje, izkustveno učenje ter učenje preko medkulturne izmenjave in srečanja z drugimi kulturami. V osnovi gre za medsebojno sodelovanje, zato daje MPD velik poudarek na dialog in komunikacijo, le ta je bolj osebne narave. Udeleženci v veliki meri oblikujejo vsebino v sodelovanju z organizatorjem ali pa le ta v osnovi izraža njihov interes. Neformalno okolje, ki ga zagotavlja MPD, je pogoj za uspešno uresničevanje idej vseh vključenih akterjev in omogoča intenzivno izkušnjo neformalnega učenja. MPD odpira nove poglede in svetove ter lahko prispeva k prepoznavanju lastnega položaja v sodobni družbi.

Izkušnja MPD posameznikom omogoča izpopolnjevanje ali pridobivanje novih praktičnih znanj. Udeleženci imajo priložnost razvijati veščine organizacije, vodenja in koordiniranja, naučijo se lahko novega tujega jezika, predvsem pa zaradi sodelovanja z vključenimi akterji razvijajo sposobnost komunikacije. Spoznajo se z različnimi načini poučevanja in izvedbe programa ter pridobijo neformalna znanja s specifičnih področij (delo z ljudmi, koncept pravične trgovine, mentorstvo, animacija, medicinsko znanje, učenje lokalne obrti ipd.).

Preko vpetosti in doživetja kulture drugega prostovoljci prepoznavajo širino razkoraka med različnimi družbami, s spoznavanjem tuje kulture razmišljajo o svojih lastnih koreninah, poleg tega pa pridobijo veliko različnih spoznanj predvsem o vplivu razvitega sveta na revnejše predele, o vplivu prostovoljcev na lokalno okolje, pa tudi o nerealni podobi medijev. Mnenja prostovoljcev o prednostih ali slabostih medkulturne izmenjave so različna in ambivalentna, vsekakor sta vedno prisotni obe komponenti. Smiselno se je vprašati, ali prednosti medkulturne izmenjave prevladujejo nad njenimi pomanjkljivostmi, vendar to ni primarni del naše razprave, zato bom le sklenila, da se udeleženci MPD tega vprašanja večinoma zavedajo in o njem razmišljajo.

Pri MPD gre vedno za vzajemno sodelovanje več akterjev, zato je delovanje v skupnosti in skupinsko delo dejaven odnos medsebojnega razumevanja, usklajevanja in prilagajanja ter tako pomemben vir neformalnega učenja, predvsem pa omogoča večjo zmožnost dialoga. Večkrat gre lahko tudi za izkušnjo medgeneracijskega sodelovanja, kar še dodatno pripomore k razsežnosti posameznikovih neformalnih izkušenj.

Neformalno učenje se kaže preko oblikovanja kritičnega in sodelovalnega odnosa do okolja, predvsem za mlade prostovoljce MPD predstavlja pomembno izkušnjo dela, poleg tega udeleženci MPD z izkušnjami širijo paleto svojih znanj in kompetenc ter s tem večajo svojo zaposljivost.

Prostovoljci potrjujejo vpliv izkušnje MPD na njihovo osebnost, vendar nekateri težko opredelijo, kako jih je le ta spremenila. Pri vseh je MPD povezano s širino in spremembo pogleda na svet. V večini primerov pa o MPD govorimo kot o prispevku k osebni integriteti posameznika, kar se kaže v večji samostojnosti, samozavesti in večjem prevzemanju odgovornosti ter tudi (bolj) pozitivni samopodobi, v spoštovanju drugega in sprejemanja drugačnosti, v razvijanju iznajdljivosti in lastnih sposobnosti, v

oblikovanju osebnih vrednot in spreminjanju osebnih stališč ter navad, v večjem razvoju kritičnega mišljenja in presoje, v zavedanju lastnih korenin in kulture, v zmožnosti solidarnega delovanja in večji strpnosti ter potrpežljivosti. Ker so to hkrati tudi ključne lastnosti izobraževanja po Strmčniku in Delorsu, menimo, da je izkušnja MPD resnično pomemben vir izobraževanja in učenja prostovoljca. Kljub veliki vrednosti MPD se moramo zavedati, da so izkušnje prostovoljcev zaradi specifičnosti MPD različno intenzivne, poleg tega se prostovoljci tudi različno intenzivno zavedajo vrednosti svoje izkušnje.

Čeprav je neformalno izobraževanje in učenje udeležencev MPD pravzaprav stranski produkt te izkušnje, to ne pomeni, da zato ni pomembno; nasprotno intervjuji potrjujejo, da je področje neformalnega učenja za udeležence ogromnega pomena. V splošnem se ga prostovoljci vsaj delno zavedajo, predvsem večkratni udeleženci MPD se ga zavedajo in ga vrednotijo vedno bolj. To potrjujejo tudi ugotovitve, da se prostovoljci svoje izkušnje ne sramujejo; nasprotno bi večina tovrstno izkušnjo izpostavilo v življenjepisu ali na razgovoru za delovno mesto, a spoznavajo, da neformalno pridobljena znanja v primerjavi s formalnim sistemom izobraževanja danes v našem okolju še vedno niso dovolj vrednotena in cenjena.

Posledica neformalnega učenja prostovoljcev je večja družbena integracija, večji socialni in kulturni kapital ter večja osebnostna širina. Z neformalno učno-vzgojno izkušnjo se udeleženci osebnostno oblikujejo ter prevzemajo aktivno in pozitivno vlogo v skupnosti in družbi.

V kolikšni meri je MPD v Sloveniji razširjeno, ne moremo govoriti. Z zbiranjem podatkov po organizacijah, ki ponujajo in organizirajo MPD, sem ugotovila, da se letni pretok formalnega MPD giblje med 270 in 340 udeleženci. Ali je to veliko ali malo, ne vemo, saj nimamo osnove, s katero bi pridobljene podatke primerjali. Čeprav podatki kažejo na rahel upad zanimanja za MPD v Sloveniji, na podlagi podatkov treh let tega ne moremo zagotovo trditi. Prav tako nam v raziskavo ni uspelo vključiti nekaterih manjših organizacij, vendar menim, da njihov izpad naših ugotovitev ne popači. Z raziskavo na 886 mednarodnih prostovoljcih sem na slovenski ravni ugotovila naslednje (če ni drugače navedeno, so deleži navedeni glede na vse enote raziskovanja, vključno s tistimi, za katere nimamo podatkov): 1) najbolj močni organizaciji v Sloveniji na

področju MPD sta Zavod Voluntariat in Mladinsko informacijski center; 2) 75% udeležencev MPD je ženskega spola, 3) največ udeležencev (35%) je starih med 20 in 24 let, sledi ji starostna skupina od 15 do vključno 29 let (17,9%), poleg tega bi bil odstotek v obeh starostnih skupinah še nekoliko višji zaradi EVS udeležencev, za katere nimamo podatkov o starosti; 4) skoraj 10% več žensk kot moških se na MPD poda v obdobju med 20 in 24 leti, po drugi strani pa se skoraj 10% več moških kot žensk na MPD poda v obdobju med 25 in 29 leti; 5) največ udeležencev prihaja iz Osrednjeslovenske regije (37%), od tega je 22,7% udeležencev iz Ljubljane, sledi ji Gorenjska regija (10%), preostale regije so manj zastopane, najmanj udeležencev prihaja iz Pomurske regije (0,9%); 6) največ udeležencev MPD deluje v evropskih državah (59,5%), dobro petino (22,4%) MPD opravlja v Afriki, slabo desetino (9%) pa v Južni Ameriki; 7) glede na državo opravljanja MPD na vrhu prevladuje tiste, kjer gre za organizirano skupinsko MPD (Bosna, Madagaskar, Brazilija, Albanija, Indija, delno tudi Uganda, Islandija in Portugalska itd.) ; 8) velika večina prostovoljcev opravlja kratkoročno MPD (83,7%), od tega 47,9% MPD traja do 15 dni, 23,8% pa od 16 do 30 dni; 8,9% prostovoljcev uvrščamo med srednjeročno MPD, 3% pa v dolgoročno MPD; 9) 65% kratkoročnih programov se vrši v Evropi, 14% v Afriki, 10,7% v Južni Ameriki; 80% srednjeročnih programov se vrši v Afriki, 18,6% v Evropi; 74% dolgoročnih programov MPD se vrši v Evropi, 13% pa v Afriki; 10) 64,5% udeležencev se je udeležilo skupinskega MPD, 35,5% pa se je na MPD odpravilo individualno; 11) največji delež udeležencev so študenti (32,4%), sledi jim skupina dijakov (13,8%) ter skupina zaposlenih (12,7%); za 39,4% enot nimamo podatka o njihovem statusu; 12) ob združenju različnih vrst študijev na družboslovne in naravoslovne ugotovimo, da je 60,7% udeležencev družboslovnih in humanističnih študentov, 32,4% naravoslovnih študentov, 6,9% študentov pa deluje na področju oblikovanja in arhitekture; deleži so navedeni za skupino študentov (28% vseh enot) za katere imamo podatek o vrsti študija.

10 ZAKLJUČEK

V diplomskem delu sem obravnavala področje mednarodnega prostovoljnega dela ter raziskovala njegov vpliv na neformalno izobraževanje udeležencev MPD. Ugotovila sem, da v Sloveniji ni veliko raziskanega na področju prostovoljnega dela, zato sem želela izsek področja raziskati sama. Prostovoljstvo je preširok pojav, da bi se ga lahko lotila brez sistematičnega raziskovanja in pomoči drugih raziskovalcev, zato sem se tokrat omejila zgolj na manjše področje mednarodnega prostovoljnega dela, za katerega sem predvidela, da še ni tako široko razširjen, da ga ne bi mogla obvladati.

Le preko raziskovanja prostovoljstva v vsaj eni dekadi in s poznavanjem družbenih sprememb tistega obdobja in okolja lahko dobimo in razložimo jasno sliko o trendih in spremembah MPD. V diplomski nalogi sem podala nekatere ugotovitve o profilu in obsegu mednarodnega prostovoljstva v Sloveniji, vendar naj le te predstavljajo bolj kot osnova za nadaljnje raziskovanje. Kljub vsemu je vzorec relativno velik, saj z redkimi izjemami obsega podatke vseh ključnih slovenskih organizacij MPD, zato menim, da so rezultati vseeno dovolj zgovorni in točni.

Ugotovila sem, da nosi MPD izreden pomen in dodano vrednost sodobne družbe, saj udeleženci preko izkušnje postajajo aktivni državljani in so soustvarjalci globalne družbe, širijo svoj socialni in kulturni kapital ter pridobivajo na osebni rasti. MPD omogoča intenzivno izkušnjo neformalnega in izkustvenega učenja ter predstavlja ogromen prispevek k kvaliteti življenja in blaginji države.

Menim, da so oznake, ki jih pripisujemo prostovoljnemu delu v tujini lahko celo pretirano pozitivne, da z njimi vzpostavljamo iluzoren in utopični, morda idealen pogled na MPD kot družbeni fenomen in na posameznike, ki svoj čas namenjajo prostovoljnim aktivnostim, za kar ne dobijo povračila v materialnem pomenu. Lahko smo takšnega mnenja, a preko dejstva, da so takšni posamezniki aktivni, angažirani, notranje motivirani, da si želijo novih izkušenj in novih poznanstev, da so v osnovi pripravljeni za pomoč in delovanje in posredno tudi za učenje, ne moremo. Stroka in laična javnost prostovoljcem pripisuje spretnosti, kompetence in vrednote, katere bi si marsikdo želel tudi sam, zaželeno pa so tako v družini, v šoli kot na delovnem mestu in v osebnem življenju.

V zaključku želim opozoriti, da niso le prostovoljci tisti, ki so deležni določenega učinka in učenja preko MPD. MPD predstavlja pomemben in neposreden prispevek tudi za prejemnike pomoči, gostiteljsko organizacijo, lokalno skupnost in širšo družbo, vendar v večini to ni predmet našega raziskovanja. Prostovoljci opozorijo na nekatere dileme doprinosa njihovega delovanja in se sprašujejo, ali je njihovo delo sploh potrebno in zaželeno? Dejstvo je, da bi morali na to vprašanje odgovoriti preostali vključeni akterji, a vendar nanj lahko v nekaterih primerih odgovorimo pritrdilno, saj prostovoljci spregovorijo o nadaljnjem sodelovanju in ohranjanju kontakta z gostiteljsko organizacijo. Kljub temu besede prostovoljcev in gostitelja niso dovolj, saj bi bilo za verodostojnost odgovorov vprašanje nujno potrebno nasloviti neposredno na prejemnike pomoči.

Imeli smo idejo, da bi v brošuri natančneje predstavili večino programov in slovenskih nevladnih organizacij, ki trenutno ponujajo ali organizirajo MPD. Ker je nekaj podobnega v okviru raziskave pred kratkim izdal Zavod Voluntariat (v publikaciji z naslovom »Vloga mednarodnega prostovoljnega dela v kontekstu učenja za globalno uravnoteženo sobivanje«), smo idejo opustili, vendar menimo, da bi bilo to v prihodnosti še vedno mogoče, potrebno in zaželeno.

Področje raziskovanja o MPD je še vedno odprto. Izvedeni raziskavi bi lahko nadgradili, lahko pa bi se lotili raziskovanja MPD z drugega zornega kota. Glede na ugotovitve in spoznanja intervjuvancev, pa tudi na osnovi osebne izkušnje, želimo poudariti, da bi bilo morda v naslednjem koraku potrebno raziskati vpliv MPD na vse vključene akterje, predvsem kako pomoč in prispevek prostovoljcev razumejo neposredni prejemniki pomoči in neposredno lokalna skupnost sama.

11 LITERATURA

Arnuš, Nina. 2010. *Publikacija o globalnem učenju v Sloveniji*. Dostopno prek: http://www.tuditi.si/images/tuditi/sloga_prirocnik_globalnoucenje_splet.pdf (5. april 2010).

Bergant, Damjan, Milan Jazbec in Marko Pogačnik. 2009. *Bela knjiga Sveta Evrope o medkulturnem dialogu: živeti skupaj v enakopravnosti in dostojanstvu*. Ljubljana: Ministrstvo za zunanje zadeve Republike Slovenije, Sektor za načrtovanje politik in raziskave.

Brander, Pat. 2006. *Ideje, pripomočki, metode in aktivnosti za neformalno medkulturno vzgojo in izobraževanje mladostnikov ter odraslih: izobraževalni priročnik: vsi drugačni, vsi enakopravni – evropska mladinska kampanja proti rasizmu, ksenofobiji, antisemitizmu in nestrpnosti*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino, Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope pri NUK.

Caulkins, D. Douglas. 2003. *Voluntary Associations*. Dostopno prek: http://sageereference.com/community/Article_n511.html?searchQuery=quickSearch%3international%2Bvoluntary%2Bwork%26fullSearch%3D1 (10. marec 2009).

Cepin, Matej. 2004. *Neformalno izobraževanje*. Ljubljana: Salve, Društvo Mladinski ceh.

Chisholm, Lynne. 2000. *Towards a Revitalisation of Non-formal Learning for a Changing Europe*. Report of the Council of Europe Youth Directorate Symposium on Non-formal Education. Dostopno prek: http://www.coe.int/t/dg4/youth/Source/Resources/Documents/2000_nonformal_learning_en.pdf (10. november 2009).

Commission of the European communities. 2004. *Communication from the Commission to the Council*. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/youth/archive/whitepaper/post-launch/com%282004%29337_en.pdf (10. november 2009).

Council of the European Union. 2004. *Resolution on common objectives for voluntary activities of young people*. Dostopno prek: http://www.mva.si/fileadmin/user_upload/doc/4_MLADINSKA_POLITIKA/2_Odprta_metoda_koordinacije/Gradivo9.pdf (11. november 2009).

Council of Europe. 2000. *Convention on the Promotion of a Transnational Long-term Voluntary Service for Young People*. Dostopno prek: <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/175.htm> (5. junij 2009).

Croft, Tom, Veronique Crolla in Benoît Mida Briot. 2005. *T-KIT o socialnem vključevanju*. Ljubljana: Urad RS za mladino, Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope pri NUK.

Czerwińska, Kamila in Markus Held. 2008. *CEV General Assembly Conference: Putting Volunteering on the economic map of Europe*. Final report. Dostopno prek: http://www.cev.be/data/File/GA_Ljubljana_FINALReport.Complete.pdf (10. november 2009).

Čas, Alenka. 1999. Mladostnikovo osebnostno dozorevanje skozi opravljanje prostovoljnega dela. V *Prostovoljno delo v šolstvu*, ur. Anica Mikuš Kos, 30-32. Ljubljana: Združenje Slovenska filantropija.

Delors, Jacques. 1996. *Učenje: skriti zaklad: poročilo Mednarodne komisije o izobraževanju za enaindvajseto stoletje, pripravljeno za UNESCO*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Državni svet Republike Slovenije. 2008. *Vprašanja Petra Požuna v zvezi s pripravo predloga zakona o prostovoljstvu*. Dostopno prek: <http://www.ds-rs.si/kb/seje/?View=entry&EntryID=968> (11. marec 2010).

European Strategy Framework. For improving and increasing global education in Europe to the year 2015. Dostopno prek: http://www.deeep.org/fileadmin/user_upload/downloads/Consensus_on_DE/Maastricht_Declaration.pdf (20. april 2010).

Evropska komisija. 2000. *Memorandum EU o vseživljenjskem učenju*. Delovno gradivo Komisije Evropske skupnosti. Bruselj: Dostopno prek: <http://linux.acs.si/memorandum/prevod/> (15. november 2009).

Glen, Global education network. 2010. *Multipliers training cycle*. Dostopno prek: <http://www.glen-europe.org/index.php?lnk=68&bc=271> (22. junij, 2010).

Gril, Alenka. 2006. *Projekt ciljnega raziskovalnega programa: Spodbujanje prostovoljnega dela z mladimi*. Podprojekt: Prostovoljno delo mladih na področju sociale in kulture. Zaključno poročilo. Ljubljana: Pedagoški inštitut. Dostopno prek: http://www.pei.si/UserFilesUpload/file/raziskovalna_dejavnost/NACIONALNI_PROJEKTI/2005/porocilo_CRP04_Gril.pdf (11. november 2009).

Informacije institucij in organov Evropske unije (2008/C 141/09). Sklepi Sveta z dne 22. maja 2008 o medkulturnih zmožnostih. Dostopno prek: http://www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/pdf/Sklepi_Sveta_o_medkulturnih_kompetencah.pdf (11. november 2009).

International Labour Organization. 2007. *Manual on the Measurement of Volunteer Work*. Exposure draft. Dostopno prek: http://www.ccss.jhu.edu/pdfs/ILO/ILO_ManualVolunteering_2008.pdf (7. februar 2010).

Jelenc, Zoran. 1991. *Terminologija izobraževanja odraslih: z gesli in pojasnili v slovenščini ter z gesli v angleškem, francoskem, španskem, nemškem in italijanskem jeziku*. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

--- 2008. Vpliv koncepta in strategije vseživljenjskosti učenja na strokovno izrazje v vzgoji in izobraževanju. V *Vseživljenjsko učenje in strokovno izrazje*, ur. Petra Javrh, 9-21. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

--- 2009. *Strategija vseživljenjskosti učenja v Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije, Javni zavod Pedagoški inštitut.

Kaplja, Špela. 2006. *Pejmo drugače: Priročnik za odgovorni turizem in prostovoljno delo*. Kamnik: Založba ICO.

Kolarič, Zinka, Andreja Črnak Meglič in Maja Vojnovič. 2002. *Zasebne neprofitno-volonterske organizacije v mednarodni perspektivi*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Leskovec, Marija. 2001. Prostovoljci za tretji svet – primerjalna analiza. V *Zbornik prispevkov*, ur. Tatjana Samec, 125-131. Ljubljana: Slovenska filantropija, združenje za promocijo prostovoljstva.

Mikuš Kos, Anica. 1999. *Prostovoljno delo v šolstvu*. Ljubljana: Združenje Slovenska filantropija.

--- 2001. Civilna družba in revščina – kaj lahko store nevladne organizacije in prostovoljci za zmanjševanje socialne izključenosti kot posledice revščine. V *Zbornik prispevkov*, ur. Tatjana Samec, 33-37. Ljubljana: Slovenska filantropija, združenje za promocijo prostovoljstva.

--- 2002. Prostovoljstvo in prostovoljno delo v sedanjem času. V *Prostovoljci in varovanje duševnega zdravja otrok: zbornik prispevkov*, ur. Anica Mikuš Kos, 11-18. Ljubljana: Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva, Kolaborativni center za duševno zdravje otrok in mladostnikov pri Svetovalnem centru za otroke, mladostnike in starše.

Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. 2009. *Poročilo o realizaciji nalog Strategije varstva starejših, sprejete za obdobje 2006 do 2010 in Akcijski načrt nalog pristojnih ministrstev do izteka Strategije varstva starejših, do leta 2010*.

Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/strateg_starejsi_poroc_akc_nacrt.pdf (10. marec 2010).

Ministrstvo za javno upravo. 2009. *Poročilo o delu Ministrstva za javno upravo za leto 2009*. Dostopno prek: http://www.mju.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/pomembni_dokumenti/ (5. junij 2010).

Ministrstvo za šolstvo in šport. Urad RS za mladino. 2001. *Bela knjiga Evropske komisije: Nova spodbuda za evropsko mladino*. Dostopno prek: http://www.ursm.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/ (10. november 2009).

--- 2008. *Priporočilo sveta o mobilnosti mladih prostovoljcev v Evropski uniji*. Dostopno prek: http://www.ursm.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/ (10. marec 2010).

Misijonsko središče Slovenije. Dostopno na: <http://www.missio.si/index.html> (22. junij, 2010).

Mrgole, Albert. 2003. *Kam z mularijo? Načela kakovosti neformalnega dela z mladimi*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo znanost in šport, Urad RS za mladino; Maribor: Aristej.

Musick, Marc A. In John Wilson. 2008. *Volunteers: A social profile*. Bloomington: Indianapolis, Indiana University Press.

Organisation for Economic Co-operation and Development. 2007. *Terms, concepts and models for analysing the value of recognition programmes: RNFIL – Third Meeting of National Representatives and International Organisations..* Dostopno prek: <http://www.oecd.org/dataoecd/33/58/41834711.pdf> (6. junij 2010).

POTA, Program mednarodnega skupinskega prostovoljstva. *Predstavitev POTA*. 2010. Dostopno prek: <http://www.pota.si/predstavitev> (22. junij, 2010).

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2006-2010 (ReNPSV06-10). Ur. l. RS. 39/2006. Dostopno prek: <http://www.uradni-list.si/1/objava.jsp?urlid=200639&stevilka=1683> (6. marec 2010).

Salamon, Lester M. In Hemlul K. Anheier. 1996. *The emerging nonprofit sector: An overview*. Manchester, New York: Manchester University Press.

Sanja Matkovič. 2007. Okrogla miza: mladinsko delo, dopolnilno k normalnemu izobraževanju ali varno porabljen prosti čas? V *Neformalno učenje v kontekstu mladinskega dela*, ur. Matjaž Dragar in Sanja Matkovič, 35-39. Ljubljana: Movit NaMladina.

Slovar slovenskega knjižnega jezika. 2005 Ljubljana: DZS.

Slovenska filantropija, Združenje za promocijo prostovoljstva. Dostopno prek: <http://www.filantropija.org/> (22. junij, 2010).

Statistični urad Republike Slovenija. 2004. Statistične regije, njim pripadajoče občine in njihova površina, 1. 1. 2004. Dostopno prek: http://www.stat.si/letopis/2004/33_04/33-01-04.htm?jezik=si (22. junij, 2010).

Strmčnik, France. 2001. *Didaktika: osrednje teoretične teme*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Suša, Rene. 2008. *Priročniku za globalno učenje: Tudi ti lahko spremeniš pogled na svet*. Ljubljana: SLOGA – Platforma Nevladnih razvojnih organizacij za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč.

Svet Evropske unije. 2006. *Resolucija Sveta in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o priznavanju vrednosti neformalnega in priložnostnega učenja na področju evropske mladine*. Dostopno prek: http://www.ursm.gov.si/fileadmin/ursm.gov.si/pageuploads/pdf/Resolucija_o_neformalnem_ucenju-SLO_4.1.2010_.pdf (11. november 2009).

Travel.over.net. Dostopno prek: <http://travel.over.net/> (22. junij, 2010).

UNICEF, združeni za otroke.. Dostopno prek: <http://www.unicef.si/> (20. februar 2010).

United Nations. 2003. *Handbook on National Accounting: Handbook in Non-Profit Institutions in the System of National Accounts*. Dostopno prek: http://www.ccss.jhu.edu/pdfs/UN_Handbook/UN_NPI_Handbook_English.pdf (7. februar 2010).

Universal Declaration on Volunteering. 2009. Dostopno prek: <http://www.iave.org/content/universal-declaration-volunteering> (6. junij 2010).

Vrečko, Igor. 2003. *Strategija systemskega razvoja nevladnih organizacij za obdobje 2003-2008*. Ljubljana: Ministrstvo za javno upravo. Dostopno prek: http://www.mju.gov.si/fileadmin/mju.gov.si/pageuploads/nevladne_organizacije/Strategija-NVO.pdf (6. junij 2010).

Wilson, John. 2003. Volunteerism. Dostopno prek: http://sageereference.com/community/Article_n512.html?searchQuery=searchPage%3D1%26quickSearch%3Dinternational%2Bvoluntary%2Bwork%26fullSearch%3D1 (10. marec 2009).

Zakon o prostovoljstvu – predlog (ZP V7). 2009. Dostopno prek: http://www.sodeluj.net/pic-ceetrust/images/stories/projekti/prostovoljstvo/besedilo_clenov-zpd5_februar_2009.pdf (11. november 2009).

Zavod Voluntariat. Dostopno prek: <http://www.zavodvoluntariat.si/> (22. junij, 2010).

Zveza društvenih organizacij Slovenija. 2009. *Sporočilo za javnost: Predstavitev prostovoljnega dela v nevladnih organizacijah in podelitev Plaket Državnega sveta najzaslužnejšim prostovoljcem*. Interno gradivo.

12 PRILOGE

Priloga A: Sporočilo za javnost s strani Zveze društvenih organizacij Slovenije.

Sporočilo za javnost

Predstavitve prostovoljnega dela v nevladnih organizacijah in podelitev Plaket Državnega sveta najzaslužnejšim prostovoljcem

Ljubljana, 4. december 2009; danes je v prostorih Državnega sveta RS potekala Predstavitev prostovoljnega dela v nevladnih organizacijah. V drugem delu je predsednik Državnega sveta, mag. Blaž Kavčič, že tradicionalno podelil plakete državnega sveta najzaslužnejšim prostovoljcem za leto 2009.

Predstavitev prostovoljnega dela v nevladnih organizacijah je organizirala Zveza društvenih organizacij Slovenije – ZDOS v sodelovanju z Državnim svetom Republike Slovenije in Slovensko filantropijo.

Dr. Anica Mikuš Kos, predsednica Slovenske filantropije, je naredila presek prostovoljnega dela v Sloveniji danes in izpostavila, da je prepoznavanja pomena in vrednosti kapitala, ki ga predstavlja prostovoljstvo s strani države, institucij in kapitalskega sektorja osnova za njihovo podporo prostovoljstvu. Tesno sodelovanje vladnega in nevladnega sektorja poraja sinergične učinke, ki presegajo seštevek enega in drugega delovanja.

Svoje dolgoletno delo na področju prostovoljstva in uspehe so v nadaljevanju predstavile naslednje organizacije: Avto-moto zveza Slovenije, Gasilska zveza Slovenije, Olimpijski komite Slovenije, Planinska zveza Slovenije, Ribiška zveza Slovenije, Turistična zveza Slovenije, Zveza društev upokojencev Slovenije, Zveza za tehnično kulturo Slovenije, Zveza prijateljev mladine Slovenije, Zveza združenj šoferjev in avtomehanicov Slovenije in Zveza kulturnih društev Slovenije. Izkazalo se je, da navedene organizacije opravljajo prostovoljno delo na številnih področjih, kot so: skrb za otroke in starejše, okoljevarstvo, prometna varnost, zaščita in reševanje, izobraževanje in usposabljanje, kultura, šport in turizem.

Mirko Vaupotič iz Zveze društvenih organizacij Slovenije, ki je predsedoval dogodku, je izpostavil, da pomeni prostovoljno delo v nevladnih organizacijah ogromen prispevek k kvaliteti življenja in blaginji države in ga je potrebno bolj poudarjati ter sistematično spremljati.

Po zbranih podatkih in ocenah le navedene organizacije v enem letu opravijo za več kot 25 milijonov ur prostovoljnega dela v korist širše javnosti, vrednost katerega ob upoštevanju najnižjih urnih postavk presega 250 milijonov €.

V imenu predsednika Vlade RS Boruta Pahorja, ki je bil častni pokrovitelj dogodka, je zbrane pozdravil in nagovoril Jožef Školč, državni sekretar za nevladne organizacije. Poudaril je pomen nevladnih organizacij in še posebej prostovoljnega dela ter izpostavil večjo potrebo države in pristojnih institucij po priznavanju in upoštevanju le-tega ter po vzpostavljanju bolj ugodnih pogojev. Podprl je tudi pobudo po sistematičnem spremljanju in vrednotenju prostovoljnega dela ter vključevanju le-tega v bruto družbeni proizvod.

Ob koncu dogodka je predsedujoči predstavil tri pobude:

- Vlada naj zagotovi statistično spremljanje in vrednotenje prostovoljnega dela, ki ga nevladne organizacije opravljajo v korist širše javnosti.

- Opravljeno prostovoljno delo naj se šteje kot prispevek k bruto družbenemu prihodku ter tudi k razvoju in blaginji države.
- Vrednost opravljenega prostovoljnega dela naj se šteje kot lastni delež organizacij v primerih prijav na javne razpise, kjer je zahtevan tudi lastni delež.

Sledila je svečana podelitev plaket Državnega sveta najzaslužnejšim prostovoljcem za leto 2009. Letos je plaketo prejelo 14 najbolj zaslužnih prostovoljk in prostovoljcev z različnih področij. Prejemnike priznanj in preostale udeležence sta nagovorila predsednik Državnega sveta mag. Blaž Kavčič in podpredsednik ZDOS Rado Stojanovič.

Plakete najzaslužnejšim društvenim delavcem – prostovoljcem z različnih področij delovanja že tradicionalno podeljuje predsednik Državnega sveta Republike Slovenije na pobudo Zveze društvenih organizacij Slovenije in Državnega sveta Republike Slovenije ob Mednarodnem dnevu prostovoljstva.

V prilogi je seznam nagrajencev in obrazložitve.

Priloga B: Razlike med formalnim in neformalnim izobraževanjem.

Evropski svet in Evropska komisija (T-KIT o socialnem vključevanju 2005, 38) sistematično navajata naslednje razlike med formalnim in neformalnim izobraževanjem:

Preglednica B.1: Razlike med formalnim in neformalnim izobraževanjem.

	Formalno izobraževanje	Neformalno izobraževanje
Uporabljene učne metode	Programi z vertikalnim odnosom med nosilcem znanja in učencem. Programe lahko dopolnjuje praksa, z morebitnim mentorstvom.	Interaktivni odnos med učenci in njihovim okoljem, "izkustveno učenje", s pogosto uporabljenim vrstniškim učenjem in mentorstvom.
Vsebine	V glavnem splošna. Določajo jo šolske oblasti. Pri poklicnem usposabljanju stremi k pridobivanju praktičnih znanj.	Izbere si jo učenec. Ni določena, gre za konkretno pridobivanje izkušenj.
Spričevalo	Običajno izdano ob koncu programa, pod pogojem, da je pridobljeno teoretično (in praktično) znanje pozitivno ovrednoteno. Merila določajo šolske oblasti.	Trenutno nima posebne veljave, vendar se ga lahko upošteva za univerzitetni študij (npr. na Finskem).
Trajanje	Osnovna in srednja šola običajno od 6. do 18. leta starosti. Po 18. letu sledi tudi do 10 let študija (univerza).	Vseživljenjsko učenje.
Prednosti	Obvezno za vse (običajno do 16. leta) za zagotovitev osnovne izobrazbe. Pogosto skoraj brezplačna in javna. Potrdila so uradne diplome o šolanju. Pri poklicnem usposabljanju gre za pridobitev delovnih spretnosti, ki se jih lahko uporabi neposredno na trgu delovne sile. Potrdila so diplome o poklicnem usposabljanju.	Vsem dostopno v vseh obdobjih življenja. "Druga priložnost" za ljudi z manj priložnostmi.
Pomanjkljivosti	Akademske diplome so lahko zelo splošne in je zato potreben nadaljnji podrobnejši študij oziroma izpopolnjevanje. Ni prilagojena vsem. Ni priznana na evropski ravni (težave pri priznavanju diplom). Potrebe na trgu delovne sile se utegnejo spremeniti, s čimer postane določena kvalifikacija nepotrebna.	Ni formalno priznано.

Vir: T-KIT o socialnem vključevanju (2005).

Priloga C: Grafi in tabele o organizacijah in udeležencih MPD v letih 2007, 2008 in 2009.

Preglednica C.1: Število udeležencev glede na posamezno organizacijo v vseh treh letih.

Organizacija	Št. udeležencev	Delež
Zavod Voluntariat	322	36,3%
Mladinsko informacijski center	218	24,6%
ŠKG	105	11,9%
Sekcija za tropsko medicino	62	7,0%
Zavod Movit na mladina	43	4,8%
Slovenska filantropija	36	4,1%
Edirisa	35	4,0%
ZSKSS	24	2,7%
Društvo mladih Vozel	22	2,5%
Društvo Humanitas	9	1,0%
Društvo Heres	9	1,0%
Misijonsko središče Slovenije	1	0,1%
Skupaj:	886	100%

Preglednica C.2: Število udeležencev glede na posamezno organizacijo v letu 2007, 2008 in 2009.

Organizacija	Leto	Leto	Leto	Skupaj
	2007	2008	2009	
Zavod Voluntariat	121	113	88	322
Mladinsko informacijski center	83	73	62	218
ŠKG	38	33	34	105
Sekcija za tropsko medicino	36	7	19	62
Zavod Movit na mladina	24	19		43
Edirisa	15	11	9	35
Slovenska filantropija	5	3	28	36
ZSKSS	7		17	24
Društvo mladih Vozel	15	7		22
Društvo Humanitas	1	2	6	9
Društvo Heres			9	9
Misijonsko središče Slovenije		1		1
Skupaj št. udeležencev:	345	269	272	886

Preglednica C.3: Število udeležencev MPD glede na posamezno leto.

Leto	Št. udeležencev	Delež
2007	345	38,9%
2008	269	30,4%
2009	272	30,7%
Skupaj:	886	100%

Preglednica C.4: Število udeležencev MPD glede na spol.

Spol	Št. udeležencev
Moški	220
Ženski	666
Skupaj:	886

Preglednica C.5: Število udeležencev MPD glede na posamezno starostno skupino.

Starostna skupina	Št. udeležencev	Delež
Brez podatka	136	15,50%
Do 17 let	68	7,60%
Od 18 do 24 let	403	45,50%
Od 25 do 39 let	239	27%
Od 40 do 64 let	33	3,70%
Od 65 do 74 let	6	0,60%
Od 75 let dalje	1	0,10%
Skupaj:	886	100%

Preglednica C.6: Število udeležencev v starosti od 18 do vključno 39 let.

Starostna skupina 2	Št. udeležencev	Delež/643 udeležencev	Delež/886 udeležencev
Od 18 do 19 let	92	14,30%	10,40%
Od 20 do 24 let	311	48,4%	35,10%
Od 25 do 29 let	159	24,70%	17,90%
Od 30 do 34 let	51	7,90%	5,70%
Od 35 do 39 let	30	4,7%	3,40%
Skupaj:	643	100%	72,50%

Preglednica C.7: Število udeležencev glede na regijo bivanja.

Regija bivanja	Št. udeležencev	Delež
Osrednjeslovenska regija z Ljubljano	329	37,1%
Ljubljana	201	22,7%
Osrednjeslovenska regija brez Ljubljane	128	14,4%
Ni podatka	122	13,8%
Gorenjska regija	88	10,0%
Goriška regija	73	8,2%
Savinjska regija	62	7,0%
Podravska regija	58	6,6%
Koroška regija	34	3,8%
Jugovzhodna regija	34	3,8%
Obalnokraška regija	28	3,2%
Zasavska regija	23	2,6%
Notranjskokraška regija	16	1,8%

Spodnjeposavska regija	11	1,2%
Pomurska regija	8	0,9%
Skupaj:	886	100%

Preglednica C.8: Število udeležencev MPD glede na spol in starostno skupino.

Starostna skupina	Moški	Delež/216	Ženski	Delež/634	Skupaj
Brez podatka (Slovenska filantropija)					36
Brez podatka	33	15,3%	103	16,2%	136
Do 17 let	19	8,8%	49	7,7%	68
Od 18 do 24 let	86	39,8%	308	48,6%	394
Od 25 do 39 let	75	34,7%	158	25,0%	233
Od 40 do 64 let	3	1,4%	16	2,5%	19
Skupaj:	216	100%	634	100%	886

Preglednica C.9: Število udeležencev glede na kontinent opravljanja MPD.

Kontinent	Št. udeležencev	Delež
Evropa	528	59,5%
Afrika	199	22,4%
Južna Amerika	77	9,0%
Azija	52	5,9%
Srednji vzhod	18	1,9%
Severna Amerika	8	0,9%
Avstralija, Oceanija	3	0,3%
Ni podatka	1	0,1%
Skupaj:	886	100%

Preglednica C.10: Število udeležencev glede na državo opravljanja MPD.

Država	Št. udeležencev	Država	Št. udeležencev
Bosna	106	Francija	22
Madagaskar	54	Zambija	20
Uganda	51	Belgija	20
Portugalska	39	Nemčija	18
Islandija	39	Kenija	18
Brazilija	37	Malavi	16
Albanija	36	Romunija	15
Italija	36	Irska	14
Indija	35	Turčija	12
Peru	32	Češka	12
Velika Britanija	31	Srbija	11
Ukrajina	29	Slovaška	8
Španija	22	Burkina Faso	7
		Tanzanija	7

ZDA	7	Japonska	2
Burundi	7	Makedonija	2
Švica	7	Avstrija	2
Nizozemska	7	Malta	2
Madžarska	7	Mongolija	2
Poljska	7	Grčija	2
Finska	7	Nepal	2
Gvajana	7	Bolgarija	2
Anglija	7	Hrvaška	2
Južnoafriška Republika	6	Indonezija	2
Maroko	6	Estonija	2
Rusija	4	Mehika	2
Tajska	4	Sirija	1
Gana	4	Vietnam	1
Norveška	4	Azerbajdžan	1
Kirgizistan	4	Egipt	1
Danska	4	Črna Gora	1
Avstralija	3	Latvija	1
Bocvana	3	Ni podatka	1
Švedska	3		
		Skupaj:	886

Preglednica C.11: Število udeležencev MPD glede na državo delovanja in načinom udeležbe (individualno ali skupinsko).

Starostna skupina	V paru,s		
	Sam	skupino	Skupaj
Bosna	1	105	106
Madagaskar	1	53	54
Uganda	35	16	51
Portugalska	16	23	39
Islandija	19	20	39
Braziliya		37	37
Albanija	2	34	36
Italija	27	9	36
Indija	2	33	35
Peru		32	32
Velika Britanija	23	8	31
Ukrajina	2	27	29
Španija	18	4	22
Francija	17	5	22
Belgija	14	6	20
Zambija		20	20
Nemčija	16	2	18
Kenija	2	16	18
Malavi		16	16
Romunija		15	15
Irska	8	6	14
Turčija	6	6	12
Češka	12		12
Srbija	10	1	11
Slovaška	2	6	8
Finska	7		7
Tanzanija	3	4	7
Švica	5	2	7
Burkina Faso	7		7
Poljska	5	2	7
Nizozemska	3	4	7
Anglija		7	7
Gvajana		7	7
Burundi		7	7
ZDA	4	3	7
Madžarska	1	6	7
Maroko	5	1	6

Južnoafriška Republika		6	6
Tajska	2	2	4
Gana		4	4
Danska	4		4
Rusija	4		4
Norveška	4		4
Kirgizistan		4	4
Avstralija	1	2	3
Bocvana	1	2	3
Švedska	2	1	3
Malta		2	2
Bolgarija	2		2
Mehika	2		2
Estonija	2		2
Japonska	2		2

Indonezija		2	2
Hrvaška	2		2
Nepal	2		2
Mongolija		2	2
Grčija	2		2
Makedonija	2		2
Avstrija	2		2
Azerbajdžan	1		1
Črna Gora	1		1
Vietnam	1		1
Egipt	1		1
Latvija	1		1
Sirija	1		1
Ni podatka		1	1
Skupaj:	315	571	886

Preglednica C.12: Število udeležencev glede na dolžino trajanja MPD.

Število dni MPD	Št. udeležencev	Delež
Ni podatka	39	4,4%
Do 15 dni	424	47,9%
Od 16 do 30 dni	211	23,8%
Od 31 do 45 dni	61	6,9%
Od 46 do 60 dni	45	5,1%
Od 61 do 120 dni	64	7,2%
Od 121 do 180 dni	15	1,7%
Od 181 do 240 dni	10	1,1%
Nad 240 dni	17	1,9%
Skupaj:	886	100%

Preglednica C.13: Število udeležencev glede na način udeležbe.

Način udeležbe	Št. udeležencev	Delež
Individualno	315	35,5%
Skupinsko	571	64,5%
Skupaj:	886	100%

Preglednica C.14: Število udeležencev glede na dolgoročnost programa.

Dolgoročnost programa	Št. udeležencev	Delež
Kratkoročni program	741	83,7%
Srednjeročni program	79	8,9%
Dolgoročni program	27	3,0%
Ni podatka	39	4,4%
Skupaj:	886	100%

Preglednica C. 15: Število udeležencev glede na dolžino trajanja MPD v posameznem letu.

Dolžina trajanja	2007	2008	2009	Skupaj	Delež
Do 15 dni	138	138	127	403	45,5%
Od 16 do 30 dni	92	67	50	209	23,6%
Od 31 do 45 dni	31	9	21	61	6,9%
Od 46 do 60 dni	20	11	14	45	5,1%
Od 61 do 120 dni	29	8	21	58	6,5%
Od 121 do 180 dni	4	6	2	12	1,35%
Od 181 do 240 dni	5	2		7	0,8%
Nad 240 dni	6	10		16	1,8%
Ni podatka	15	15	9	39	4,4%
Ni podatka (Slovenska filantropija)				36	4,0%
Skupaj:	340	266	244	886	100%

Preglednica C. 16: Število udeležencev MPD glede na dolgoročnost programa v posameznem letu.

Starostna skupina	2007	2008	2009	Skupaj
Kratkoročni program	281	225	212	718
Srednjeročni program	33	14	23	70
Dolgoročni program	11	12		23
Ni podatka	15	15	9	39
Ni podatka (Slovenska filantropija)				36
Skupaj:	340	266	244	886

Preglednica C. 17: Število udeležencev glede na kontinent v posameznem letu.

Kontinent	2007	2008	2009	Skupaj
Evropa	206	164	130	500
Afrika	78	57	60	195
Južna Amerika	29	17	31	77
Azija	19	17	14	50
Srednji vzhod	4	6	6	16
Severna Amerika	3	4	1	8
Avstralija, Oceanija	1		2	3
Ni podatka		1		1
Ni podatka (Slovenska filantropija)				36
Skupaj:	340	266	244	886

Preglednica C. 18: Število udeležencev glede na njihov status.

Status	Št. udeležencev	Delež
Ni podatka	349	39,4%
Študent	287	32,4%
Dijak	122	13,8%
Zaposlen	113	12,7%
Brezposeln	9	1%
Upokojenec	4	0,5%
Samozaposlen	2	0,2%
Skupaj:	886	100%

Preglednica C. 19: Število udeležencev MPD glede na vrsto študija.

Vrsta študija	Št. udeležencev
Ni podatka ali oseba ni dijak oz. študent	517
Gimnazija ali srednja šola	122
Vzgoja in izobraževanje (Pedagogika, Andragogika, Razredni pouk, Predšolska vzgoja, Socialna pedagogika, Rehabilitacijska pedagogika)	38
Medicinsko področje (Medicina, Dentalna medicina, Delovna terapija, Ortopedska tehnika, Visoka šola za zdravstvo)	31
Družboslovno področje 2 (Sociologija, Sociologija kulture, Etnologija in kulturna antropologija, Antropologija)	23
Jezikoslovje	20
Družboslovno področje 1 (Politologija, Komunikologija, Kulturologija, Novinarstvo, Družboslovna informatika)	20
Naravoslovno področje 2 (Kemija, Farmacija, Biokemija)	19
Področje oblikovanja, arhitekture in umetniškega izražanja (Grafično oblikovanje, Notranji dizajn, Oblikovanje, Restavratorstvo, Arhitektura, Krajinska arhitektura, Multimedija)	17
Tehnično področje (Računalništvo in informatika, Fakulteta za elektrotehniko, Geodezija, Gradbeništvo, Strojništvo, Vodarstvo in komunalno inženirstvo)	16

Humanistični študij 1 (Zgodovina, Zgodovina umetnosti, Geografija, Arheologija)	15
Področje prava in ekonomije (Pravo, ekonomija, uprava)	13
Humanistični študij 2 (Filozofija, Teologija)	12
Družboslovno področje 3 (Psihologija, Socialno delo)	9
Naravoslovno področje 1 (Matematika, Fizika)	8
Naravoslovno področje 3 (Biologija, Biotehnologija, Mikrobiologija, Agronomija)	6
Skupaj:	886

Preglednica C. 20: Število udeležencev glede na vrsto študija po skupinah.

Vrsta študija	Št. udeležencev
Družboslovno področje 1, 2 in 3	52
Vzgoja in izobraževanje (Pedagogika, Andragogika, Razredni pouk, Predšolska vzgoja, Socialna pedagogika, Rehabilitacijska pedagogika)	38
Naravoslovno področje 1, 2 in 3	33
Medicinsko področje (Medicina, Dentalna medicina, Delovna terapija, Ortopedska tehnika, Visoka šola za zdravstvo)	31
Humanistični študij 1 in 2	27
Jezikoslovje	20
Področje oblikovanja, arhitekture in umetniškega izražanja (Grafično oblikovanje, Notranji dizajn, Oblikovanje, Restavracija, Arhitektura, Krajinska arhitektura, Multimedija)	17
Tehnično področje (Računalništvo in informatika, Fakulteta za elektrotehniko, Geodezija, Gradbeništvo, Strojništvo, Vodarstvo in komunalno inženirstvo)	16
Področje prava in ekonomije (Pravo, ekonomija, uprava)	13
Skupaj:	247

Preglednica C. 21: Število udeležencev MPD glede na kontinent in dolžino trajanja.

Kontinent	Dolgoročni program	Kratkoročni program	Srednjeročni program	Ni podatka	Skupaj
Evropa	17	469	13	1	500
Afrika	3	101	56	35	195
Južna Amerika		77			77
Azija		48		2	50
Srednji vzhod	2	14			16
Severna Amerika		6	1	1	8
Avstralija, Oceanija		3			3
Ni podatka	1			36	37
Grand Total	23	718	70	39	886

Priloga Č: Razporeditev intervjuvancev MPD glede na organizacijo, starost, državo, dolžino MPD in opis dela.

Preglednica Č. 1: Razporeditev intervjuvancev MPD glede na organizacijo, starost, državo, dolžino MPD in opis dela.

Intervju- vanec	Organizacija	Starost	Država	Dolžina	Opis
Maruša	Zavod Voluntariat	21	Nemčija	14 dni	SCI ⁸ tabor: politična konferenca
	Zavod Voluntariat	22	Belgija	10 dni	SCI tabor: festival kultur tretjega sveta
	Zavod Voluntariat	23	Nemčija	14 dni	SCI tabor: delovni tabor
	Zavod Voluntariat	25	Finska	20 dni	SCI tabor: etno festival
	Lastna režija	26	Bosna	8 dni	Etno festival
Irena	Zavod Voluntariat	29	Sirija	14 dni	Palestinski begunski center
Urška	ŠKG	15	Bosna	15 dni	Delovni tabor
	ZSKSS	20	V. Britanija	15 dni	Poletni skavtski tabor
	ZSKSS	22	Islandija	15 dni	Poletni skavtski tabor
	ZSKSS + WAGGGS	22	Mehika	40 dni	Svetovni skavtski center
	Katja BF	Zavod Voluntariat	19	Anglija	21 dni
Zavod Voluntariat		21	Turčija	14 dni	Gradnja zidov vaške šole
Movit na Mladina		24	Nizozemska	8 mesecev	Evropska prostovoljna služba
Zavod Voluntariat		25	Nizozemska	14 dni	Aktivnosti v Azilnem domu
Društvo Humanitas		31	Burkina Faso	1 leto	Pravična trgovina
Aristide	Društvo m. Vozel	21	Peru	2 meseca	Delo na misijonu: delo z otroci
	Društvo m. Vozel	22	Burundi	2 meseca	Delo na misijonu: delo z otroci
Meri	Slovenska Filantropija	67	Slovaška	14 dni	Izmenjava starejših prostovoljk
Lara	Edirisa	24	Uganda	6 mesecev	Pomoč na Edirisi
	Mirovni inštitut	28	Ruanda	2 meseca	Delo na projektu
Katja K	Slovenska Filantropija	24	Kenija	3 mesece	Delo v slamu
Gašper	SKAM	20	Nemčija	14 dni	Mladinsko srečanje
	Movit na Mladina	23	Španija	6 mesecev	Evropska prostovoljna služba

⁸ Service Civil International je mednarodna prostovoljna organizacija, ki ponuja kratkoročne in dolgoročne programe prostovoljstva.

Živa	Zavod Voluntariat	22	Finska	14 dni	Delovni tabor
	Zavod Voluntariat	25	Gana	21 dni	Delovni tabor
	S. za tropsko	26	Zambija	3 mesece	Medicinska odprava
	medicino	27	Indonezija	14 dni	Delo z otroci
	Zavod Voluntariat				
Jolly	Misijonsko	30	Kongo	1 leto	Delo na misijonu
	središče				
	Slovenska Karitas	32	Kongo	2 meseca	Ambasador
	Koper	32	Madagaskar	1 mesec	Delo na misijonu: delo z otroci
	MIC	33	Kongo	15	Prostovoljec VIS-a
	VIS (Rim)	35	Kongo	mesecev	Prostovoljec VIS-a
	VIS (Rim)			1 mesec	
Brasova	MIC	22	Madagaskar	1 mesec	Delo na misijonu: delo z otroci
	MIC	23	Indija	1 mesec	Delo na misijonu: delo z otroci
Jasna	MIC	55	Albanija	21 dni	Delo na misijonu: delo z otroci
	MIC	56	Albanija	14 dni	Delo na misijonu: delo z otroci

Priloga D: Način pripravljalnega izobraževanja glede na posamezno organizacijo.

Preglednica D. 1: Način pripravljalnega izobraževanja glede na posamezno organizacijo.

Organizacija	Izobraževalni program organizacije
Zavod Voluntariat	<p><u>En obvezni pripravljalni (večinoma enodnevni) seminar</u></p> <p>Pripravljalni seminarji so razdeljeni na seminarje za tiste, ki gredo prvič na tabor in na seminarje za prostovoljce s predhodno izkušnjo s tabora. Namen seminarjev za prostovoljce, ki odhajajo na tabor prvič je seznaniti prostovoljce s poslanstvom taborov ter jih pripraviti na druženje v medkulturni skupnosti. Na seminarjih za prostovoljce, ki so že bili na taborih, se bolj intenzivno posvetimo obravnavanju ene aktualne tematike.</p> <p>Pripravljalni seminarji se za prostovoljce, ki odhajajo na poletne tabor, odvijajo ob razpisanih datumih junija in začetek julija. Izven glavne sezone taborov seminarji potekajo v obliki individualnih razgovorov. V primeru manjše skupine se lahko organizirajo enodnevni seminarji.⁹</p>
MIC, program POTA	<p><u>Vsaj dva vikenda skupinskih priprav</u> <u>Srečanja skupine</u> <u>Evalvacijsko srečanje</u></p> <p>Program POTA sledi koledarskemu letu: aktivnosti se začnejo sredi februarja z informativnim srečanjem in končajo v novembru z zaključnim srečanjem. Vključujejo pripravljalno fazo s pričetkom v marcu, ki temelji na usposabljanju udeležencev preko vsebin, potrebnih za takšno medkulturno srečanje. Poudarek je na tem, da se skupina prostovoljcev spozna in skuša graditi na skupnosti in medsebojnih odnosih.</p> <p>Tekom priprave skušajo udeleženci zbrati finančno in/ali materialno pomoč za centre oz. misijone, na katere se odpravljajo ter tudi za stroške posamezne skupine.</p> <p>Po tematskih in tehničnih pripravah sledi izvedbena faza, ki traja od dveh do šestih tednov na različnih koncih sveta. Po vrnitvi domov se opravi še evalvacijska faza, ko vsaka skupina ovrednoti svojo izkušnjo s terena in obenem pripravi predstavitev, ki nato poteka po različnih krajih Slovenije. Program se zaključi s predstavitvijo vseh projektov v novembru.¹⁰</p>
Društvo mladih Vozel	<p><u>Več pripravljalnih vikendov za skupino</u> <u>Učenje jezika</u> <u>Predhodna priprava skupine (finančni in organizacijski del, promocija)</u></p>

⁹ Vir: Zavod Voluntariat, pogosta vprašanja.

¹⁰ Vir: POTA, program mednarodnega skupinskega prostovoljstva, predstavitev programa.

Sekcija za tropsko medicino	<u>Enoletno obiskovanje predmeta Tropska medicina</u> <u>Opravljen izpit iz infekcijskih bolezni (pogoj za 5. lentik)</u> <u>Celoletna priprava skupine (finančni in organizacijski del)</u>
Misijonsko središče Slovenije	<u>Vključitev v program SLED</u> Skupina SLED vključuje dvoletno pripravo po deset vikendov priprav na leto. Namen skupine je priprava laikov na odhod v misijone. ¹¹
Slovenska filantropija	
1. Ostani aktiven, bodi prostovoljec!	<u>Predavanja in izobraževanje pred odhodom na izmenjavo.</u>
2. Glen	<u>Dve enotedenski izobraževanji v tujini</u> <u>Evalvacijsko srečanje v tujini</u>
Mladi v akciji, EVS program	<u>EVS izobraževanje pred odhodom</u> <u>EVS izobraževanje ob prihodu domov</u> <u>EVS evalvacijsko srečanje</u> Možnosti drugih vrst izobraževanj (EVS dodatna izobraževanja, izobraževanje o tvojem delu, učenje jezika ...)
ZSKSS	<u>Pripravljalna srečanja s skupino</u>
1. Skavtski tabori	<u>Ni organiziranih priprav</u>
2. Svetovni skavtski center	
Edirisa	<u>Ni organiziranih priprav</u>

¹¹ Vir: Misijonsko središče Slovenije, program SLED.

Priloga E: Preglednica o stroških MPD, ki so si jih krili intervjuvanci sami in o stroški, ki so bili pokriti s strani organizacije oz. programa.

Preglednica E. 1: Preglednica o stroških MPD, ki so si jih krili intervjuvanci sami in o stroški, ki so bili pokriti s strani organizacije oz. programa.

Intervjuvanec	Stroški, ki si jih je intervjuvanec kril sam	Stroški, ki jih intervjuvancu ni bilo potrebno kriti	Na kakšen način je imel intervjuvanec pokrite nekatere stroške
Maruša (Finska, Nemčija, Belgija)	Letalska karta oz. prevoz Voluntariatova prijavnina za tabor in pripravo	Bivanje SCI zavarovanje	SCI tabor
Irena (Sirija)	Letalska karta Zdravstveno zavarovanje Stroški namestitve oz. kotizacija za tabor Viza Voluntariatova prijavnina za tabor in pripravo	Organizacija poletnega tabora	Gostiteljska organizacija Jaffra
Aristide (Peru, Burundi)	Ni podatkov	Namestitvev (bivanje in hrana)	Gostitelji na misijonu Sponzorska in donatorska sredstva
Meri (Slovaška)	/	Bivanje Prevoz ?? Organizacija izmenjave	Gostiteljska organizacija in projekt Ostani aktiven, bodi prostovoljec
Lara (Uganda)	Letalska karta Zdravstveno zavarovanje Cepljenje Viza	Prenočišče in večinoma tudi hrana	Gostiteljska organizacija Edirisa
Katja K (Kenija)	Večina nočitev in hrane Del letalske karte	Del letalske karte Nekaj dni bivanja Zdravstveno zavarovanje Viza	Program GLEN
Živa (Zambija)	/	Letalska karta in prevoz Zdravstveno	Sponzorska sredstva zbrana za medicinsko

(Gana, Indonezija, Finska)	Prevoz Zdravstveno zavarovanje Prijavnina za tabor in pripravo	zavarovanje Viza Bivanje Bivanje	odpravo Gostiteljska organizacija
Jolly (Kongo – Misijonsko središče Slovenije)	Prevoz Drugo	Bivanje Osnovno in dodatno zdravstveno zavarovanje Zavarovanje za tujino Eno leto pokojninske dobe	Misijonsko središče Slovenije in gostitelji na misijonu
Brasova (Madagaskar, Indija)	Letalska karta Prijavnina za pripravo na tabor (le kot udeleženska) Drugo	Bivanje Viza Zdravstveno zavarovanje	Zbrana sredstva za misijon in tabor ter gostitelji na misijonu
Jasna (Albanija)	Prevoz Drugo	Bivanje	Zbrana sredstva za misijon in gostitelji na misijonu
Urška (Mehika) (Anglija) (Islandija)	Del letalske karte Zdravstveno zavarovanje Vse sama (letalska karta, tabornina, zavarovanje) Del letalske karte	Manjši del letalske karte Bivanje / Del letalske karte, tabornina	Gostiteljska organizacija - Svetovni skavtski center Majhna žepnina s stran gostiteljice
Katja BF (Burkina Faso)	Letalska karta Viza Cepljenje Zdravstveno zavarovanje ipd.	Prenočišče	Gostiteljska organizacija Mesečna žepnina (enaka plači v državi) s strani gostiteljice
Gašper (Španija)	/	Prenočišče Prevoz do države in na delovno mesto Zavarovanje	EVS program Mesečna žepnina kot del EVS programa

Priloga F: Intervju z Marušo.

Podatki o intervjuvancu:

Šifra: Maruša

Starost: 27 let

Kraj bivanja: Dragomer

Status: študentka

Izobrazba: dipl. sociologinja kulture in politologinja APJU

Starost pri udeležbi MPD glede na državo in čas trajanja (po posameznih odpravah):

Pri 21 letih se je Maruša odpravila za 14 dni v Nemčijo, pri 22 letih za 10 dni v Belgijo, pri 23 letih za 14 dni v Nemčijo, pri 25 letih za 20 dni na Finsko ter pri 26 letih za 8 dni v Bosno.

Z izjemo Bosne, ki je bila izpeljana v lastni režiji, se je Maruša vseh taborov udeležila preko Zavoda Voluntariat; šlo je za SCI tabore.

Maruša je iz Slovenije vedno odšla individualno, na taboru pa je delovali v mednarodni skupini.

Datum in ura izvedbe intervjuja: 31.3.2010, 11:00 do 13:00

TRANSKRIPT INTERVJUJA

Na začetku intervjuja te želim vprašati, če si že dolgo prostovoljka oz. kako se je pri tebi pot prostovoljstva začela?

Moji začetki segajo v čas srednje šole, ko sem hodila v dom starejših občanov. Predvsem za družbo sem hodila k starejši gospe, ampak je to trajalo malo časa. Kmalu sem dobila občutek, da je ta gospa zelo aktivna in da si zna sama najti zaposlitev, imela je tudi veliko lastnih interesov. Ko danes gledam na to, bi rekla, da so bili to prvi poskusi.

Prvega mednarodnega tabora sem se udeležila v času študija, pri 21 letih. Nato sem se vsako leto udeležila drugega tabora. Vmes sem imela eno leto pavze zaradi Erasmus študentske izmenjave, tudi lani se nisem udeležila nobenega tabora, grem pa čez nekaj dni na evropsko prostovoljno službo, na EVS program na Finsko.

Si opravljala še kakšno drugo prostovoljno delo, predvsem v Sloveniji?

Ne. Oziroma ja, letos. Pravzaprav sem že dve leti aktivna na Zavodu Voluntariat. Predvsem kadar so kakšne promocije pomagam na stojnicah ali kako drugače. Ko zdaj pomislim, sem vložila kar nekaj ur prostovoljnega dela, čeprav je bila namenjena organizaciji sami.

Lani sem bila na Zavodu Voluntariat »placement officer«, ampak tu je šlo primarno za plačano študentsko delo.

Kakšni so bili tvoji motivi in vzroki za prostovoljno delo v tujini, najprej za prvi tabor, nato pa tudi za druge tabore?

Najprej sem izhajala iz želje, da bi v času poletnih počitnic nekam odšla. Želela sem biti bolj aktivna ter oditi nekam, kjer ne bi poležavala pod palmo. Želela sem si takšnih bolj aktivnih počitnic in ne počitnic v pravem pomenu besede. Iskala sem način za bolj aktivno preživljanje prostega časa. Gre za povezovanje treh elementov, ki so mi pomembni. To so odhod v tujino, spoznavanje novih ljudi in nekaj koristnega narediti. Ker mi je bila prva izkušnja všeč, sem se nato vsako leto znova odločila in odšla na 14 dnevni tabor v različne države. Tako sem združila željo po potovanju s prostovoljnim delom.

Na podlagi česa si se odločila za določeno državo?

Glede na program tabora. To mi je bilo bistveno. Velikokrat najdeš podobne tabore v različnih državah, tako da gre včasih tudi za kombinacijo obojega. Le pri Finski sem izhajala iz države, saj sem želela videti to državo, tako da sem potem iskala primeren tabor na Finskem.

Od kje si pridobila prve informacije o prostovoljnem delu v tujini?

Vem, da sem hotela iti nekam v tujino, na tabor, na izmenjavo. Najprej sem se prijavila na AEGEE, to je mladinska organizacija, kjer ni namen prostovoljno delo, ampak bolj druženje z vrstniki, s tujci. Gre za organizirane počitnice v tujini. Pri AEGEE nisem bila sprejeta na tri

tabore, tako da iz tega ni bilo nič. Kako sem prišla do Voluntariata, ne vem. Sem ga že poznala od nekje.

Torej si sama raziskovala?

Ja, mislim, da sem sama odkrivala in iskala informacije. Zanimivo je bilo to, da sem na Voluntariatu že ob prvi prijavi bila sprejeta na zeleni tabor.

Kako si se na odhod v tujino ter na delo samo pripravila pred odhodom? Si bila deležna kakšnega izobraževanja?

Zavod Voluntariat vsako leto organizira pripravljalne enodnevne seminarje za prostovoljce, ki odhajajo v tujino. Na seminarjih se seznaniš z različnimi situacijami, v katerih se lahko na taboru znajdeš. Na taboru si le z različnimi ljudmi iz drugih kultur, ki jih ne poznaš. Imeli smo različne delavnice, teme smo obravnavali preko igre, razreševali smo konfliktne situacije.

Ste govorili tudi o globalnem učenju, o medkulturnem dialogu?

Ja, smo. Ne spomnim se točnih vsebin, saj je izobraževanje že malo daleč. Vem, da smo govorili o tem, kako druge kulture razumejo našo kulturo, da ni naša kultura tista, ki je povsod in edina prava, ampak da moramo razumeti ljudi tudi iz drugih kultur, ki se drugače obnašajo, reagirajo, imajo drugačne navade.

Kako si se sama pripravila na odhod?

Kupila sem si karto, pogledala sem si, kam moram it, in sem šla. Nisem imela kakšnih posebnih priprav. Ne kompliciram.

Kakšne vrste dela si na taborih opravljala?

Izbirala sem predvsem delovne tabore, tako da sem v glavnem opravljala fizična dela. Delovni tabori se med seboj razlikujejo, saj ne gre vedno za samo fizično delo, ampak lahko vključujejo tudi delo z ljudmi, z otroci, s starejšimi in podobno. Izbirala sem tudi fizične tabore glede na dogajanje, včasih so imeli nekateri vključeno politično konotacijo, vendar je šlo v osnovi za fizično delo. Na primer, pripravljanje zajtrka za člane politične konference, fizično grajenje odrov, postavljanje festivala, renoviranje neke kulturne, avtonomne cone. Na taborih se ne pričakuje, da si ekspert oz. poln izkušenj na posameznem področju, ampak da prideš odprt do novih stvari, kultur, ljudi ...

Na prvem taboru v Nemčiji je šlo za politično konferenco, kjer smo pripravljali zajtrke, delali smo za šankom, včasih smo opravljali delo hostes, na koncu smo pospravljali. Konferenco na temo alternativnega razvoja oz spreminjanja sveta na bolje je organiziral Attac, to je levičarska mednarodna organizacija.

Na drugem taboru v Belgiji sem bila kot prostovoljka vključena pri sodelovanju na festivalu kultur "tretjega sveta", kjer smo pomagali pri postavljanju festivala, ograd, vključeno je bilo tudi pospravljanje.

Na taboru v Nemčiji smo renovirali avtonomne kulturne cone, kjer smo pleskali, delali gredice, kuhali za t.i. ljudsko kuhinjo (Volkskuche) ...

Na Finskem sem sodelovala na etno festivalu, kjer smo prav tako postavljali festival, dekorirali prizorišče, kuhali za 150 ljudi, kar je bil svojevrsten izziv.

Na zadnjem taboru v Bosni smo pomagali pri podobnem festivalu kot je bil na Finskem, tako da smo spet postavljali oder, pomagal pri različnih drugih stvareh.

Kako bi s svojimi besedami opredelila mednarodno prostovoljno delo?

Kot delovanje posameznika na različnih področjih in kot to, da za delo oz. čas, ki ga posameznik vloži, ne dobi v naprej določene mezde kot smo navajeni pri delu v kapitalistični družbi, kjer vlada denar. Namesto plačila kot prostovoljec dobiš različne druge izkušnje in kompetence, nova znanja, nova poznanstva, torej ne gre za materialistično komponento pridobivanja denarja.

Preko prostovoljnega dela, še toliko bolj v tujini, se sam veliko naučiš o sebi, imaš priložnost, da razmišljaš o sebi, predvsem o svojih omejitvah. To ti da mednarodna komponenta, saj si ves čas obkrožen z ljudmi iz različnih kultur.

Prostovoljno delo lahko pomeni tudi aktivno preživljanje prostega časa. Mogoče se sliši klišejsko, ampak meni se ne da ležati pod palmo dva tedna. Poleg tega na takšnih taborih potrebuješ veliko energije, na koncu si kar utrujen. Tako da si predstavljam, da nekdo z redno službo ne gre v času svojega dopusta še prostovoljno delat. To je res kar intenzivna izkušnja. Dela se nekaj ur na dan, zvečer v ospredje pride druženje, tudi kakšna zabava. Je kar naporno, ampak vsak naslednji dan zjutraj vstaneš in greš delat.

V čem vidiš prednosti in pomanjkljivosti prostovoljnega dela?

Prednosti vidim v novem znanju, širjenju obzorij, pa tudi to, da takšna oblika delovanja senzibilizira neko kolektivnost. Pomembno se mi zdi, da začnejo ljudje preko takšnih izkušenj razmišljati tudi o drugih okvirih in ne samo o tem, kako poskrbeti zase. Vse bolj opažam, kako se zapiramo, vedno bolj smo individualisti in vedno bolj živimo v nekih okvirih. Izkušnja prostovoljstva ti da občutek, da so med nami tudi drugi ljudje, da se lahko povežeš z drugimi ljudmi, da lahko kaj pametnega narediš, poleg tega se imaš še fino in se skupaj spoznaš. Spoznaš, da obstaja še nekaj drugega kot le navadna služba, ki ti prinese denar. Seveda so določeni osnovni pogoji nujni, saj kot posameznik potrebuješ nekaj, s čimer se preživljaš. Nekdo, ki nima za kruh, ne bo šel na takšen tabor prostovoljno delat. Če ima posameznik osnovne stvari izpolnjene, potem se mi zdi, da ima hkrati tudi možnost, da se takšnih stvari udeležuje.

Prednost so tudi nove izkušnje, znanja, spoznavanje samega sebe, sklepanje novih prijateljstev. Veliko pozitivnih stvari je.

Pri negativnih vidikih prostovoljnega dela bi omenila, da lahko pride do morebitnih zlorab prostovoljnega dela za lastne interese. Na primer, da nekdo renovira hiša in organizira tabor, da bo dobil brezplačno delovno silo. Tudi v tem primeru to ni brezplačno, saj mora gostitelj zagotoviti pogoje za spanje in hrano. Zame je namen prostovoljnega dela to, da gre za interese skupnosti in ne za individualne interese.

Negativne stvari so lahko povezane tudi z organizacijo del samega. Na nekaterih taborih se je zgodilo, da smo morali pometati, pa nismo imeli opreme, nekajkrat smo čakali, da bi sploh začeli delat. Včasih gostiteljska organizacija ni preveč organizirana. Takšna neorganiziranost lahko močno zniža motivacijo prostovoljcev. Ker ti si tam pripravljen in čakaš na delo. Na primer, sama bi tudi rada zjutraj malo dlje spala, ampak sem vedno vstala in šla delat, potem pa organizatorji, ki naj bi ti dali delo, spijo in zamudijo. Organizacija lahko včasih malo šepa. Vseeno mora prostovoljec pričakovati, da ne bo vse super organizirano. Na nobenem taboru ni bilo tipi topi.

Koliko je bilo prostovoljnih udeležencev na skupino?

Odvisto od tabora, med 10 do 15 ljudi. Edino v Bosni smo bile le tri punce, drugi so bili zaposleni.

Malo si že povedala o urniku, zdaj pa te prosim, če na splošno poveš, kakšen je ritem na takšnih taborih?

Zjutraj vstajanje, zajtrk, okoli devetih se skupina in organizatorji zberejo in razdelijo delo. Sledi prvi sklop dela dopoldne, ko delaš približno 2 do 3 ure. Po kosilu imamo malo pavze, nato pa še popoldanski sklop. Na dan smo delali med 5 in 6 ur. V Berlinu je bilo mogoče malo manj dela, na Finskem festivalu pa smo tik pred festivalom delali tudi do enajstih zvečer. Tam je takrat še dan, bilo je še nekaj za okrasiti in smo pomagali. Pred festivalom je bilo lahko do 12 ur dela s pavzami vmes, vendar je udeležba prostovoljna.

Ste bili na festivalih lahko prisotni?

Ja, seveda, na festivalih smo bili prisotni in smo bili prosti, nismo imeli nobenih zadolžitev, razen morda, da smo poskrbeli za kakšne malenkosti, pobrali in odnesli smeti. Rada bi omenila,

da mi je pri tovrstnih taborih všeč, da se nekaj konkretnega naredi in potem vidiš rezultat svojega dela takoj. Vidiš, da je dobro uspelo.

Kdo je vodil vaše aktivnosti? Kdo vas je usmerjal?

Na vsakem taboru smo naloge dobivali od koordinatorja. Poleg tega sta na taboru ponavadi še dve taborovodji. Koordinator predstavlja vez med lokalnim organizatorjem in taborom ter koordinira in nalaga delo prostovoljcem. To ne pomeni, da ne moreš sam izraziti kakšne svoje želje, kaj bi delal. Vsaj pri meni je bilo tako, da sem lahko večkrat izbrala vrsto dela za tisti dan ali del dneva. Imeli smo možnost, da smo izrazila svoje želje, nato se razdelimo v delovne skupine.

Ste imeli kakšne konflikte s taborovodjami ali koordinatorjem?

Ne, večinoma nismo imeli nobenih problemov. Le včasih je prihajalo do tega, da smo prosili, da nam malo bolj organizirajo delo oz. da nam dajo malo več ali manj dela.

V kakšnih okoliščinah si opravljala delo? Je bilo zate poskrbljeno v materialnem in zdravstvenem smislu?

Če greš na SCI tabore, si zavarovan preko SCI zavarovanja. Z materialnega vidika je za prostovoljce preskrbljeno prenočišče in prehrana, o tem ti ni potrebno razmišljati. Poskrbljeno je tudi za kakšne izlete. Ponavadi je tako, da se med tednom dela, med vikendom pa se gre skupaj v skupini na kakšen izlet. Vedno je poudarek na tem, da je skupina povezana, da je skupaj. Sama sem si pokrila stroške prevoza, na Voluntariatu je za tabor in pripravo potrebno plačati tudi prijavnino.

Kje ste spali?

Zelo različno, na primer v razredu na tleh, v šoli, v bivšem domu starejših. Gre za preprosto nastanitev, ponavadi kar na tleh na armafleksih.

Si bila za ta dela kaj plačana? Si bila deležna kakšnih drugih ugodnosti?

Ne, plačana nisem bila. Kot ugodnost vidim, da sem se lahko na primer udeležila festivala in konference. Bila smo del neke organizacije, kar je meni velika ugodnost, ker spoznaš, kako to poteka.

Tvoj osrednji namen je bilo sodelovanje in pomoč pri organizaciji in izvedbi nekega projekta. Se strinjaš? Pa vidiš še kakšne druge namene tabora v celoti?

Ja. Poleg tega, da misliš, da boš v nekem okolju pomagal in nekaj prispeval, je namen tabora tudi spoznavanje novih ljudi, novih kultur, novih držav, potovanje in hkrati učenje o samem sebi, razširjanje obzorij. Pri meni je bilo v ospredju tudi samo fizično delo, ker le tega doma oz. v današnjem času ni več toliko prisotnega in mi je všeč vsaj enkrat na leto nekam iti ter biti fizično aktivna.

Pa bi to naredila tudi doma?

Ja, bi, bi. Ampak ni take potrebe oz. drugi to delajo. Ne vem, drugače je.

So torej tabori izpolnili tvoja pričakovanja?

Definitivno.

Že večkrat si omenila učenje v smeri osebne rasti. Kaj si pridobila preko teh izkušenj pri osebnem razvoju?

Zame je to poleg študija, poleg pogovorov z mojimi prijatelji, en del aktivnosti, preko katerih postaneš bolj odprt do drugih, spoznaš, kje so tvoje meje oz. potem celo ugotoviš, da so meje malo dlje kot si mislil, da so. Izkušnje so me oblikovale kot osebnost, vendar težko rečem, kaj je neposredna posledica prostovoljnih taborov v tujini. Definitivno gre za izkušnja, preko katere imaš priložnost, da se spoznaš z nekom, ki je na primer iz Azerbajdžana. Če na splošno veliko potuješ, lahko spoznaš ljudi tudi na drug način. Ampak na taborih gre za en tak »miks« vsega skupaj, gre za mešanico različnih izkušenj.

Če se še malo bolj poglobiva v to vprašanje, katere lastnosti pa misliš, da so se utrdile preko prostovoljnih taborov v tujini?

Prilagodljivost, pripravljenost pomagati, odprtost. Ne morem reči, do katere mere sem odprta. Zase mislim, da sem kar odprta in tolerantna oseba, vendar danes postajam netolerantna do netolerantnosti drugih. Ko omenjam pojme kot so tolerantnost in odprtost, imam občutek, da govorim o nekih floskulah. Ker izhajam iz sebe, se mi zdi neka mera odprtosti normalna in samoumevna. Če pa izhajam iz nekoga drugega, ki nikoli ne gre kam dlje, potem je verjetno res, da na taborih pridobiš neke vrednote, utrjuješ neke osebnostne lastnosti.

Misliš, da prostovoljci premalo cenijo svoje izkušnje? Imaš kakšen pogled na to?

Mogoče si nekateri takšno delo predstavljajo bolj kot počitnice. Takšni prostovoljci s tabora ne odnesejo toliko.

Pri tebi je opaziti, da so tovrstni tabori nek življenjski slog. Kaj meniš?

Ja, mislim, da je to del mojega življenjskega sloga. To mi je všeč, to je moj hobi. Vendar moj namen ni, da bom ves čas nekaj pomagala, ker v lokalni skupnosti doma nisem aktivna, razen na Voluntariatu.

Se sama zavedaš, kaj si v resnici pridobila preko teh izkušenj? Jemlješ to kot prednost?

Ja in ne. Pravzaprav niti ne. Ne vem, če se sploh zavedam vrednosti teh izkušenj. Zavedam se svojih mej in večje tolerance, mogoče tudi to, da lažje začnem komunicirat s tujci, saj mi to res ne predstavlja več nobenega problema. Kamorkoli grem, se nekako znajdem. Lahko rečem, da sem postala bolj samostojna in iznajdljiva, ker vsakič potujem sama. Rekla bi, da ne reflektiram toliko, kaj sem preko prostovoljnega dela oz. tabora odnesla. Vem, da sem pridobila nove prijatelje, dobila sem super sogovornike, kontakte v tujini, ki jih obiskujem in oni obiskujejo mene. Že to je ena mreža. Ampak, da bi o sebi razmišljala, da sem zaradi tega bolj kompetentna, o tem pa ne razmišljam veliko oz. sploh ne pomislim.

Če bi iskala službo in si na razgovoru pri delodajalcu, bi izpostavila tovrstne izkušnje prostovoljnega dela v tujini?

Ja, definitivno. Prostovoljno delo samo lahko razumemo tudi kot pripravljenost delat nekaj, za kar ne dobiš plačila, vendar če si lojalen, če stojiš in podpiraš neko idejo, je v ospredju bolj želja, da to izpelješ, a ne preračunavaš, koliko boš zaslužil.

Če bi bila delodajalec ti, kako bi upoštevala tovrstne izkušnje prosilcev za službo?

To je zelo odvisno od kandidata. Delodajalec lahko dobi zelo dobrega človeka, ki je odličen na določenem področju in ustreza kriterijem delodajalca, zato ga tudi izbere. Pri takšnih stvareh gre za individualno presojo, odvisno je tudi od potreb delovnega mesta. Ne morem reči, da bi nekoga vzela zgolj zaradi izkušenj prostovoljstva.

Morda v primeru, da bi bila dva kandidata dosegala približno enake kriterije, potem bi morda upoštevala izkušnje prostovoljstva, kar je posledica mojih lastnih izkušenj. S kolegi sem se že pogovarjala o tem, ali dajejo v življenjepis vse svoje izkušnje, tudi na prostovoljni ravni. Ni nujno, da se to v vseh primerih ceni. Včasih se lahko zdi, da izpadeš malo neumen, ker opravljaš delo zastonj, namesto da bi se izpopolnjeval na priznanih kvalificiranih področjih. Moraš kar malo premisliti, komu pošiljaš prošnjo. Sama sem do sedaj še vedno v prošnjo za delo vključila tudi izkušnje na področju prostovoljnega dela. Ker se mi zdi, da je to del mene, da me je to oblikovalo.

Kaj pa misliš, ali delodajalci dovolj oz. sploh poznajo to področje prostovoljnega dela ali doma ali v tujini?

Mislim, da premalo poznajo to področje. Zdi se mi, da je večina naravnana bolj ali manj na storilnost. Mislim, da bi lahko dali več poudarka na neformalne izkušnje, saj je to neka kvaliteta človeka, ter na to, kar človeka zanima. Ne pa samo na formalne delovne izkušnje.

Prosim, da opišeš, kakšen je bil prvi stik z domačini in/ali gostitelji v tuji državi! Izberi eno ali dve izkušnji.

Pozitiven. Velikokrat sploh nismo imeli večjih stikov z lokalno skupnostjo. Bolj je šlo za stik s koordinatorji in organizatorji tabora. Na festivalih smo imel stik z lokalnim prebivalstvom, ki so prišli na festival kot udeleženci. Le na Finskem smo sodelovali skupaj z lokalnimi prostovoljci, kjer nas je bilo petnajst mednarodnih prostovoljcev in še dvesto Fincev. SCI daje velik pomen tudi vključenosti tabora med lokalne prebivalce, od posameznega tabora in njegovih organizatorjev pa je odvisno, do katere mere se to tudi uresniči.

V Bosni je bilo še posebej zanimivo, saj so bili prvi in vsi nadaljnji stiki zelo pozitivni, res so zelo gostoljubni. Imeli so nas zelo radi, navezali smo zelo tople stike tako s starejšimi kot z mlajšimi. Poleg tega so bili zelo presenečeni nad tem, zakaj smo punce prišle v odročno selo prostovoljno pomagat. Nikakor jim ni šlo v račun, da bi nekdo delal brezplačno. Bile smo tri prostovoljke, preostali so bili za delo plačani. Zanimivo mi je bilo, da zaposleni delavci niso naredili ničesar več kot to, kar je v njihovi pristojnosti. Raje so sedeli na kavi. Nise čutila pripadnosti, da skupaj postavimo in izvedemo festival. Spoznala sem, kakšen odnos do dela imajo.

Meniš, da je vaša pomoč lokalnem okolju oz. organizatorju samemu?

Ja, predvsem je pomoč prostovoljcev koristila gostiteljski organizaciji oz. skupnosti v bližini, pa naj bo to pri festivalu ali na konferenci. Lokalnemu okolju je naše delo doprineslo v tolikšni meri, kolikor se je lokalno prebivalstvo povežalo z delom in ljudmi s tabora.

V kolikšni meri je do izraza prišlo tvoje dotedanje znanje, specializirano znanje, izkušnje, ustvarjalnost?

Glede na svoj študij sociologije kulture, bi rekla, da se ujema s spoznavanjem novih kultur, okolij, oblik dela, sprejema odprtost in toleranco. Morda je bil študij tudi izhodišče za takšna udejstvovanja. Drugače pa ne vem, če mi je kakšno znanje kaj pomagalo, saj ni šlo za kakšna posebna dela. Morda mi je pomagalo znanje kuhanja, kar sem na taboru še izpopolnila, predvsem z vidika kuhanja za veliko ljudi. Rekla bi, da se izkušnje s faksa, iz mojega osebnega življenja in iz taborov med seboj prepletajo.

Imela si veliko izkušenj timskega dela? Kako si doživljala ekipo in ljudi, s katerimi si sodelovala? Je prišli do kakšnih konfliktov?

Tim je zelo dobro učinkoval v smislu spodbujanja in motiviranja en drugega. Na primer, da smo zjutraj vsi prišli delat, kljub temu da smo po festivalu zelo malo spali. Opazila sem, kje grem lahko čez svoje meje, ker sama ne bi mogla opravljati vsega tega brez spodbude drugih. Ko moraš pobirati cigaretne ogorke po celotnem prizorišču festivala, prenašat težke sode piva, pospravljati tri dni staro hrano, ki se je pražila na soncu pri 30 stopinjah in hkrati vse obupno smrdi, se ti čiščenje stranišč na enkrat ne zdi več tako blazno zoprno delo. Ker si del tima, delaš, ker delajo tudi drugi.

Kako razumeš naslednji stavek, da »moramo postopoma postati državljani sveta, ne da bi pri tem izgubili svoje korenine, in hkrati dejavno sodelovati v življenju svojega naroda in ožjih skupnosti« (Delors, 1996)?

Popolnoma se strinjam, da je zavedanje lastnih korenin pomembno. Moramo vedeti, od kje prihajamo. Paziti je potrebno, da ne zapademo v kakršno koli idejo superiornosti ali kaj podobnega. Izkušnja tujine ti vsekakor da neko refleksijo o tem, kdo si ti. Če si ves čas v Sloveniji, do tega verjetno ne boš prišel kar tako. Spoznaš tudi razlike med kulturami, navadami, hrano.

Biti državljan sveta razumem kot neko odgovorno obnašanje do drugih ljudi, do narave, predvsem v smislu, da misliš globalno tudi pri svojih dejanjih, kakšne posledice lahko povzročiš. Spoštovanje dostojanstva drugih ljudi in drugih kultur se mi zdi izjemnega pomena. Aktivno sodelovanje v lokalni skupnosti se mi zdi produktivno, ker poznaš lastno skupnost in veš, kje je kaj za naredit, kje se kot del skupnosti uveljaviš in razvijaš. V drugih, tujih, oddaljenih skupnostih, moraš biti pa zelo pozoren na to, kam si prišel delovat. Velikokrat gremo

nekam z željo pomagati nemočnim, vendar ker ponavadi izhajamo iz našega, evropocentričnega konteksta lahko naša pomoč drugim skupnostim bolj škodi kot koristi. To velja še posebej, ko govorimo o izvenevropskih skupnostih. V tem primeru se moraš nujno povezati z lokalnim prebivalstvom, pri čemer je pomembno tudi poznavanje lokalnega jezika. Zelo se je potrebno potruditi, predvsem se ne bi smeli imeti za eksperte, ki vse vedo in misijo, da prinašajo pravo pomoč.

Če povzamem, moramo stremeti k pravičnem delovanju tako znotraj svoje skupnosti kot znotraj drugih skupnosti. Če streliš k temu, da bo tvoja skupnost pravična, bo morda bolj pravičen tudi ves svet. Kar je sicer do neke mere utopija, pa vendar. Ne bi si smeli zatiskati oči pred tem, kašno škodo povzročajo naše zahodne skupnosti v svetu, do delovanja in zlorabljanja določenih segmentov ter "tretjih držav" pa bi morali biti bolj kritični.

Zdaj, ko je preteklo že nekaj časa odkar si se vrnila iz tujine, kako je na tebe vplivala izkušnja prostovoljnega dela v tujini? Bi izkušnjo ponovila? Bi jo priporočila drugemu?

Vsekakor, vendar nikogar ne bi silila. Če bi se nekdo zanimal, bi mu definitivno takšno izkušnjo priporočila tudi sama.

Kaj meniš, kakšne so posledice prostovoljnega dela v tujini za družbo kot celoto?

Če ima en prostovoljec takšno izkušnjo zaradi katere postane bolj toleranten, bolj odprti ali pa pripravljen kaj postoriti v lokalni skupnosti, je to že en doprinos k boljši družbi. Lahko ta posameznik s svojim delovanjem naprej vpliva še na koga drugega.

Meniš, da ti bodo tovrstne izkušnje kdaj pomagale na delovnem mestu?

Če študentsko delo na Voluntariatu štejem kot delovno mesto, mi je že pomagalo. Dobro vem v kaj se prostovoljci spuščajo, zato znam mogoče bolj svetovati, malo bolj tudi razumem vsa vprašanja prostovoljcev, ki se odpravljajo na takšne in podobne taborje. Poleg tega udejstvovanje na taborih pripomore tudi k tudi poznavanju organizacije.

Si po prihodu domov izkušnjo predstavila v domačem okolju?

Med prijatelji, ampak nisem imela nekih predstavitev.

Kako so prijatelji reagirali na tvoje ideje?

Starši me vsekakor podpirajo, da grem v svet, da grem na takšne taborje, da spoznavam nove ljudi. Tudi ko pridejo prijatelji iz tujine k meni domov, so pri nas dobrodošli.

Pri prijateljih pa vidim to, da se jim zdi dobra ideja, dobra izkušnja, ampak se kar ne spravijo v akcijo. Ne vem, ali se jim zdi preveč komplicirano vse skupaj. No, zdaj so pa tudi že toliko stari, da imajo službe.

Je tvoja izkušnja pripomogla k temu da si se preko nje na-učila, da bi znala živeti v skupnosti in eden z drugim? Kako se to vidi v vsakdanjem življenju?

Do neke mere, ampak se hkrati zavedam tudi tega, da še vedno potrebujem svoj lastni prostor. V taki skupnosti kot je na taboru, se mi zdi nemogoče, da bi živela. Kratkotrajno je tabor tako skoncentriran, tako da imaš dovolj za celo leto.

Hvala za intervju in tvoj čas, predvsem pa tvoj pogled na lastne izkušnje.

Priloga G: Intervju z Ireno.

Podatki o intervjuvancu:

Šifra: Irena

Starost: 30 let

Kraj bivanja: Ljubljana

Status: zaposlena – marketing manager

Izobrazba: mag. ekonomije

Starost pri udeležbi MPD glede na državo in čas trajanja:

Pr 29 letih se je Irena odpravila na 14-dnevni tabor v palestinski begunski center Yarmouk, v Siriji. Tabora se je udeležila v okviru Zavoda Voluntariat. Gostiteljska organizacija v Siriji je bila Jafra. Iz Slovenije je odšla sama, na taboru pa je delovala v skupini.

Datum in ura intervjuja: 1. 4. 2010, 16:00 – 16:45.

TRANSKRIPT INTERVJUJA

Na začetku intervjuja te želim vprašati, če si že dolgo prostovoljka oz. kako se je pri tebi pot prostovoljstva začela?

Svojo pot prostovoljstva sem začela leta 2009, in sicer v okviru projekta, ki je potekal v rehabilitacijskem centru SOČA, na rehabilitacijo je iz Gaze prišla skupina otrok. V center sem hodila en mesec vsak dan po službi, kjer sem se z otroki pogovarjala in z njimi preživljala popoldneve. Mene zanimajo vojna območja, zato sem imela preko tega projekta tudi možnost imeti stik z ljudmi oz. otroci iz vojnega območja. Zanima me, kako vidijo konflikt Izrael - Palestina, kako ga vidijo otroci, zanimajo me njihove zgodbe, kako konflikt doživljajo oni, kaj je ozadje tega. In konec koncev kaj to pomeni za nas, saj preko medijev dobimo neko sliko in zgodbo, otroci pa kažejo drugačno podobo. Gre za res težke zgodbe otrok, ampak so bili popoldnevi tudi prijetni. Kljub temu da so njihova telesa fizično zelo poškodovana, so kot ljudje topli, prijazni. To mi je dajalo energijo vsak dan znova, da sem rada prišla k njim, se z njimi igrala in pogovarjala.

Kakšni so bili tvoji motivi in vzroki za prostovoljno delo v tujini, za odhod na mednarodni tabor v Sirijo?

Kot študentka sem neko obdobje študirala v Turčiji, tako da sem imela priložnost spoznati kulturo islama, ki me zelo zanima. Tudi magisterij sem delala s področja islama. Poleg tega mi je delo z ljudmi zelo blizu. To delam rada, to delam iz srca, za dušo, ob službi. Nekaj narediti še za nekoga, da lahko komu dam še nekaj več kot le v službi, doma in domačem okolju.

Si se za MPD odločila sama?

Za odhod na tabor sem se odločila sama, ni bilo nobene pobude s strani prijateljev.

Kako si se na odhod v tujino ter na delo samo pripravila pred odhodom? Si bila deležna kakšnega izobraževanja?

Tema konflikta med Izraelom in Palestino mi je bila že malo znana. Kljub temu sem se sama pripravila na odhod preko iskanja podatkov o sami državi, o Palestini, o konfliktu. Imam srečo, da sem vsak dan v stiku s temi informacijami v službi, kjer so mi pomagali in me na kakšno informacijo opozorili tudi kolegi.

Voluntariat nas je zelo lepo pripravil. Imeli smo dva pripravljala seminarja. En je bil bolj splošen, kjer smo imeli različne simulacije situacij v tujini, kako se spoprijet in soočiti v dani situaciji. Drugi del je bil bolj namenjen taborom v tropskih krajih, poudarek je bil na zdravju, preventivi. Oboje me je pripravilo na tabor preden sem šla.

Z gostiteljsko organizacijo Jafra pred odhodom nisem imela stika. Ko sem iskala o tem, kaj Jafra je, sem naletela na pomanjkanje informacij. To imajo slabo urejeno. Ko sem prišla v Sirijo

že nekaj dni pred začetkom tabora, me je presenetilo, ker nihče ni vedel, kaj Jafra je. Tako sem postala malo skeptična, kam sploh grem.

Kako bi s svojimi besedami opredelila prostovoljno delo? Kaj tebi pomeni prostovoljno delo?
Zame prostovoljno delo pomeni, da delaš nekaj iz srca, da za to ne želiš nobenega dodatnega plačila, da prispevaš k skupnosti tisto, kar čutiš, da lahko daš.

V čem vidiš prednosti in pomanjkljivosti prostovoljnega dela v tujini?

V mojem primeru vidim prednosti sigurno v tem, da lahko s svojim znanjem in s svojim pogledom ljudem v Palestini, ki nimajo dostopa do svetovnega spleta, podam neko lastno videnje in pogled na njihov konflikt. Po drugi strani je tudi velika prednost zame, saj sem preko diskusij pridobila bolj objektivni pogled na razmere, ki se dogajajo na tem območju. Spoznala sem, kakšen je pogled na konflikt skozi prizmo Palestinecev, skozi prizmo ljudi, ki so del tega konflikta.

Še vedno sem skeptična do profitabilnosti teh organizacij. Mislim, da se meja prostovoljstva iz neprofitabilnosti lahko zelo hitro nagne na profitabilni del. Konkretno lahko rečem, da vidim mladinski center, kjer sem bila, kot zelo zaprto družbo. Zdi se mi, da ta denar iz Evropske unije, kjer govorimo o velikih denarjih, kroži okoli njih, znotraj te mreže ljudi, ki to počnejo. Včasih se mi zdi, da ne delujejo v skladu s tistim poslanstvom, ki naj bi ga projekt zavzemal.

Kakšno delo si v tujini opravljala?

Prostovoljno delo je potekalo pod imenom European Summer Camp, Evropski poletni kamp. Glavni namen kampa je bilo pobliže spoznati in razumeti palestinsko stran spora, spoznati status palestinskih beguncev ter življenje v palestinskem kampu. Kot skupina prostovoljcev smo živeli v palestinskem begunskem centru, kjer sem spoznavala, kako poteka življenje za tisoče palestinskih beguncev, ki v begunskih centrih živijo še danes.

Naše delo ni bilo fizično, pri nas je šlo za politični kamp. Mi smo imeli bolj debatne skupine in smo se pogovarjali, kaj se dogaja v Palestini, kako tukaj poteka življenje, kako se mlade spodbuja k delovanju, spoznali smo različne poglede na konflikt. Imeli smo različna predavanja, delovne skupine, ogled dokumentarnih filmov. Poleg številnih debat smo obiskali nevladne organizacije, ki jih je v samem Damasku kar nekaj, mislim da 13. Šlo je bolj za predstavitev organizacij, spoznali smo njihovo poslanstvo. Nekatere delujejo pod okriljem Združenih narodov, nekatere so samostojne. Spoznali smo način življenja in folkloro palestinskega življenja. Preko obiskov organizacij in celotne podobe smo spoznali, da tam ljudi na ulicah ne nagovarjajo zabave, žuri, tam jih nagovarjajo politična gibanja, da se jim naj pridružijo.

Predavanja in debate so pokrivala različna področja. Če jih naštejemo le nekaj: zgodovinski pregled spora, status palestinskih beguncev v Siriji in v drugih državah, vloga mladih v palestinskih organizacijah, palestinske ženske, prizma spora evropskih medijev, vprašanje identitete Palestinecev, palestinsko evropski odnosi ...

Med kom so potekale te debate?

To je bil evropski poletni kamp, bila sem prva Slovenka tam in upam, da bom sama spodbudila še koga, da gre. Drugače so bili udeleženci iz različnih evropskih držav, iz Nemčije, Avstrije, Nizozemske, Poljske, Italije. Bili smo zelo heterogeno zastopani.

Debate so potekale med nami Evropejci, kjer so bili seveda vključeni tudi Palestinci, domačini. Vedno smo imeli nekega gosta, velikokrat so se nam pridružili tudi delavci Združenih narodov. Debate so bile res vroče, empatične. Meni je bila takšna izkušnja nova, ker sem se prvič podala v takšno stvar. Veliko sem pridobila prav preko prostovoljcev, ki so se udeležili že več takšnih taborov ali pa preko tistih, ki jim je to profesionalni poklic, ki v tem živijo, je del njihovega življenja, saj so z nami delili res zanimive izkušnje, zgodbe, ki so me šokirale. Obiskat nas je prišel danski novinar, ki je nekaj let preživel na okupiranih palestinskih območjih in nam je iz prve roke povedal, kaj se je dogajalo, predvajal nam je film, oboje je bilo šokantno.

Kdo je vodil in usmerjal vaš urnik, vaše delo?

V okviru Jafre smo imeli taborovodjo, ampak smešno je to, da jaz še danes ne vem, kdo je bil pravzaprav taborovodja tega prostovoljnega kampa. Vse je bilo zelo prepleteno. Pomembno je vedeti, da so Arabci zelo gostoljubni, dobrosrčni, zelo radi pomagajo. Ne želijo, da bi posamezniku pomagal samo en, ampak vedno pomaga več ljudi. Vsak hoče nekaj dati. To se je videlo tudi pri organizaciji kampa. Teh pet, šest predvsem fantov, starih 15, 16 let, si je zelo menjalo svoje vloge, nekdo je skrbel, da nas je prevzel avtobus, en fant je živel med nami in pri nas spal, nekdo je skrbel, da je bil pripravljen zajtrk, da smo imeli obleke oprane. Da je bilo organizirano, tako kot mora bit. V tem Palestinskem kampu, kjer smo se nahajali, se hitro lahko zgodijo kakšni pretepi, seveda je lahko nevarno, zato so nas želeli varovati oz. tudi kot del mednarodne organizacije si nikoli niso dovolili, da bi šli prostovoljci po ulicah sami. Vedno smo imeli nekega spremljevalca.

Malo si že opisala, v kakšnih okoliščinah si opravljala delo. Bi še kaj dodala? Je bilo zate poskrbljeno v materialnem in zdravstvenem smislu?

Ker je bilo poletje, je bilo zelo vroče, tudi 40 stopinj, zato smo bili kakšen dan kar notri. Poleg tega je okolje zelo onesnaženo, papirčki so po tleh, zvečer se malo ohladi in gredo vsi na ulice, takta nastane prijeten vrvež.

Zame oz. za nas na kampu je bilo dobro poskrbljeno, nudili so nam prenočišče, hrano, vodili so organizacijo kampa. Takšen tabor je vsekakor povezan z visokimi stroški, v mojem primeri sem si sama krila stroške prevoza do Sirije in zdravstveno zavarovanje, imela sem tudi stroške namestitve, saj je kamp dodatno zahteval še 200 evrov kotizacije za nočitev in hrano.

Si dobila za svoje delo kakršno koli plačilo v obliki denarja? Si bila deležna katerih drugih ugodnosti?

Ne, za svoje delo nisem bila nič plačana. Glede drugih ugodnosti sem že vmes nekaj povedala, dodala bi le to, da je bila organizacija s strani gostiteljice čista desetka. Vsak dan smo se kot ekipa dobili in podali tudi mnenja glede izvedbe, organizacije, podali smo predloge, prošnje, ki so jih tudi upoštevali. Res so se maksimalno potrudili.

Prosim, da opišeš prvi stik z domačini in/ali gostitelji v tuji državi!

Prvi stik je bil bolj tako tako. Zapletlo se je že na letališču, saj sem bila brez vize, dobila naj bi jo na samem letališču. Čakala sem dve uri v letališki pisarni, ker mi vize niso želeli izdati. Očitno niso imeli nobenega dela in so me pošiljali iz pisarne v pisarno. Ko smo to uredili, sem šla v Damask, kjer je bil prvi stik z mestom definitivno pozitiven, mesto me je takoj prepričalo. Glede stika z domačini moram opozoriti na to, ali govorimo o Sirijcih ali o Palestincih, saj je med njimi določena razlika. Če gledam bolj široko, so oboji prijazni in gostoljubni.

Kako razumeš svojo pomoč tamkajšnjim prebivalcem, lokalni skupnosti? So jo sprejeli, jo odobravajo, se je veselijo ali jo zavračajo?

Glede na to, da sem bila prva Slovenka v tem kampu in o Sloveniji niso veliko vedeli, sem naredila kar eno dobro promocijo in bila s tem ambasadorica svoje lastne dežele. Drug vidik doprinosa so moja mnenja, moji pogledi preko katerih so oni dobili »feedback«, kaj prikazujejo slovenski mediji o tem konfliktu. To jim lahko pomaga za naprej, za komuniciranje z državami, z mediji. Za lokalno skupnost takšen kamp predstavlja predvsem sveže ideje, z moje strani pa predvsem doprinos Slovenije v Palestinski kamp.

Kako je na tebe vplivala ta medkulturna izmenjava oz. spoznavanje nove kulture ter prostovoljno delo samo? Ocena tvoje izkušnje in dela.

Ker gre za medkulturno udeležbo, se moramo prilagajati, moramo prisluhniti ljudem, saj smo si ljudje različni. Ne glede na to, da smo vsi udeleženci prihajali iz Evrope, sem začutila prisotnost različnih kultur in različnih pogledov. Vsaka kultura ima neke svoje zakonitosti. Kot posamezniki imamo različna mnenja. Vse to je potrebno upoštevati in sprejeti. Ugotovila sem, da nič ni prav in nič ni narobe. Vsak ima svoj pogled, ki je takšen kot je. Ugotovila sem, da včasih ne znam biti toliko potrpežljiva. Težko mi je bilo sprejeti pogled, ki meni ni bil blizu.

Imela sem priložnost, da sem se učila biti bolj potrpežljiva in skušala razumeti nasprotnikovo stališče.

Mislim, da sem se naučila oz. pridobila na provokativnosti, saj sem bila v samih debatah o konfliktu Izrael Palestina zelo angažirana, veliko sem spraševala. Včasih je potrebno paziti na vsako besedo, ki jo izrečeš, saj lahko zelo hitro koga prizadeneš. Naučila sem se neke mere potrpežljivosti, prisluhniti ljudem, kar se sicer učimo vsak dan znova, ampak v takšnih okoliščinah je izkušnja bolj intenzivna.

V kolikšni meri je do izraza prišlo tvoje dotedanje znanje, specializirano znanje, izkušnje, ustvarjalnost, tvoje osebne lastnosti ...?

Glede na to da ne nisem študirala politologije in da o konfliktu nisem nikoli študirala, mi je izkušnja kampa doprinesla določen vpogled v situacijo. Seznanila sem se s podrobnostmi, ki jih prej nisem poznala. Pred odhodom sem sicer prebrala nekaj literature, ampak sem na taboru še vedno veliko donesla, predvsem preko drugih udeležencev, ki so domači na tem področju, ki študirajo mednarodne odnose. Tukaj ne morem reči, da je bilo moje znanje prednost. Mogoče je bil z drugega zornega kota moj doprinos ravno moja »nevednost«, da sem povedala, kar sem videla, kar je izhajalo iz mene, česar nisem bila naučena iz knjig. Ko smo delali v skupinah, je bila moja nenaučenost pravzaprav lahko prednost za timsko ustvarjalnost, ker sem pomislila na stvari, na katere drugi niso.

Mogoče sem imela malo prednosti, ker sem nekaj časa živela v Turčiji, poznala sem nekatere navade ljudi tega okolja, znala sem nekaj arabščine, morda je tu v ospredje prišlo moje »znanje«, moje predhodne izkušnje.

Kaj konkretno si se preko izkušnje prostovoljnega dela v tujini naučila? Kaj si spoznala? Katere spretnosti si obnovila oz. se jih naučila?

Kljub temu da v službi vse poteka v angleščini, vseeno lahko rečem, da sem izpopolnila tudi jezik angleščine, saj smo na kampu 24 ur na dan govorili v angleščini. Pri tem nimaš opore drugega, ki je iste narodnosti kot ti. Kot nek brezplačni tečaj jezika.

Zanimivo mi je tudi, kako se prostovoljstvo razvija. Sama sem bila med starejšimi v skupini, večinoma so bili udeleženci kampa mlajši prostovoljci. Ko sem bila sama stara 20, 25 let, sem se odpravljala na počitnice žurat, današnja generacija mladih pa hodi na počitnice z nekim namenom, da dajo nekaj družbi, da se nekaj naučijo. To mi je blazno všeč. Spoznala sem, da ko bom imela nekoč svoje otroke, da jih želim spodbujati v tej smeri, saj je to zelo lepo preživljanje dopusta.

Glede na to, da si imela izkušnjo timskega dela, kako si doživljala ekipo in ljudi, s katerimi si sodelovala?

Jaz zelo rada delam v skupini. Skupina je bila fajn, lahko bi rekla, da smo se začutili. Je pa vedno tako, da se z nekom ujameš bolj, z drugim manj. Mogoče sem pogrešala malo več stika s Palestinci, saj se oni zelo držijo za sebe. Včasih sem pogrešala več njihove interaktivnosti. Ko smo bili med timskim delom razdeljeni na več skupin, bi si želela, da bi bil vsak Palestinec v vsaki skupini med nami.

Kako razumeš naslednji stavek, da »moramo postopoma postati državljani sveta, ne da bi pri tem izgubili svoje korenine, in hkrati dejavno sodelovati v življenju svojega naroda in ožjih skupnosti« (Delors, 1996: 31)?

Jaz sem rojena v Sloveniji, sem Slovenka in sem na to zelo ponosna. Teh korenin ne bi zamenjala za nič na svetu. Prostovoljno delo se mi zdi, da doprinese k temu, da postajamo državljani sveta. Vsaka država s prostovoljnim delom pošilja svoje posameznike v svet in oni so nosilci, ki pozicionirajo svojo lastno državo v svetu. Korenine ostajajo za vedno.

Zdaj, ko je preteklo že nekaj časa odkar si se vrnila iz tujine, kako je na tebe vplivala izkušnja prostovoljnega dela v tujini? Bi izkušnjo ponovila?

Definitivno jo bom ponovila. Verjetno ne iste izkušnje, ampak se bom udeležila kakšnega drugega prostovoljnega kampa. Mislim, da bo to del mene, del mojega življenja, mogoče na dolgi rok to postane tudi del mojega profesionalnega življenja.

Sigurno izkušnjo priporočam marsikomu, pravzaprav vsakemu, ki je toliko pogumen, da se sam odpravi v tujino, da ga neka stvar zanima in interesira, v tem primeru konflikt med Izraelci in Palestinci, njihovo življenje.

Mene je izkušnja vsestransko obogatila, dobila sem neko energijo, gre za izkušnjo, ki je ne pozabiš. O tem se lahko pogovarjam znova in znova, vedno dobim nasmeh na usta.

Imaš vpogled v to, kakšne so še druge vrste prostovoljnega dela, kaj delajo na drugih prostovoljnih taborih v tujini?

Zelo različno. Mene bolj zanima delo z ljudmi, tako da na tem področju najdeš pomoč otrokom v sirotišnicah, motivacijo žensk, da se znajdejo v poslovnem življenju oz. da se jih motivira, ker so v teh okoljih vedno drugo razredne. Popularni so ekološki tabori, lahko se udeležiš tudi tabora, kjer delaš z živalmi, pa vse do preprostih del, pomoč domačinom, da živiš pri družini in njim pomagaš pri vsakodnevnih opravilih. Veliko je tudi učenja tujih jezikov. Ne smemo pozabiti še na medicinske odprave in delovne tabore, kjer gre za gradnjo šol, ustanov, beljenje, renovacije. Tudi to je prostovoljno delo.

Kaj meniš, kakšne so posledice prostovoljnega dela v tujini za družbo kot celoto?

V mojem primeru je posledica vsekakor en bolj objektiven pogled, ki ga prostovoljec prinese v svojo domovino. Družba kot taka ima priložnost, da na konflikt in na situacijo začne gledati drugače. Če je več prostovoljcev, ki se vrnejo s podobno izkušnjo, se spremeni tudi percepcija drugih o neki situaciji. Na dolgi rok je to lahko velika dodana vrednost družbi. Da niso mediji edini konstruktorji dogajanja v svetu, ampak da si ti s svojimi izkušnjami, ki jih imaš, tudi ustvarjalec pogleda na situacijo. To se mi zdi pošteno.

Poleg tega si kot posameznik malo razbiješ ta kapitalistični pogled, kapitalistični način na življenje, poslovanja. Da mlade in tudi starejše ljudi spodbujaš, da še vedno obstajajo ljudje, ki radi pomagajo oz. da se še vedno lahko živi brez nekih blaznih dobičkov, profita, da ti takšna izkušnja da lahko nazaj celo neko večje zadovoljstvo kot ne vem kakšna služba, ki ti razen nekega denarnega zadovoljstva drugega ne prinaša.

Se zavedaš, kaj vse si pridobila preko izkušnje v Siriji, nenazadnje tudi preko izkušnje pomoči v SOČI?

Mogoče včasih premalo, ampak ko se potem pogovarjam z drugimi, ugotovim, kako raste neka razgledanost, kako sem razvila neke stvari, lastnosti, ki jih ljudje brez tovrstne izkušnje pač nimajo. Potem vidiš, da ti je to v življenju veliko dalo.

Si po prihodu domov izkušnjo predstavila v domačem okolju? Komu si predstavila svojo izkušnjo?

Najprej sem seveda delila svojo izkušnjo z domačimi, s prijatelji in kolegi. Na Voluntariatu sem imela dve predstavitvi, kjer sem predstavila svojo izkušnjo od prvih dni bivanja v Siriji, nato izkušnjo mednarodnega tabora, kaj sem delala na samem kampu, kaj je poslanstvo tega ter tudi naknadno potovanje po Siriji. Napisala sem članek, pogovarjamo se še o enem malo bolj strokovnem članku. Mislim, da sem kar nekaj vložila tudi v posredovanje svoje izkušnje naprej. Spodbujam tudi podjetja, ki imajo kakšna projektna dela, da izkoristijo priložnost, da v svoj način poslovanja vpeljejo tudi prostovoljno delo in da mednarodne prostovoljce povabijo k kakšnemu projektu, Mislim, da bi se dalo prostovoljstvo razširiti tudi na poslovnem nivoju. S tem daš lahko mladim ogromno znanja, ki ga drugače ne bi dobili. Takšen način delovanja se mi hkrati zdi nekakšna družbena odgovornost s strani podjetja.

Misel za konec ...

To je izkušnja, ki te obogati, ki ti odpre nov pogled na svet, in prinese nova poznanstva.

Hvala za intervju in tvoj čas, predvsem pa tvoj pogled na lastne izkušnje.

Priloga H: Intervju s Katjo BF.

Podatki o intervjuvancu:

Šifra: Katja

Starost: 32 let

Kraj bivanja: Ljubljana / Ilirska Bistrica

Status: zaposlena – vodja programov

Izobrazba: dipl. kulturologinja

Starost pri udeležbi mednarodnega prostovoljnega dela glede na državo in čas trajanja (po posameznih odpravah):

Pri 31 letih je Katja eno leto delovala v Burkina Fasi preko organizacije Humanitas.

Pri 24 letih je bila na Evropski prostovoljni službi na Nizozemskem.

Katja BF se je udeležila tudi treh kratkoročnih mednarodnih prostovoljnih taborov preko Zavoda Voluntariat: pri 19 letih je odšla za 3 tedne v Anglijo, pri 21 letih za 2 tedna v Turčijo ter pri 25 letih za 2tedna na Nizozemsko.

Datum in ura intervjuja: 16. 4. 2010, 12:30 – 14:00

TRANSKRIPT INTERVJUJA

Na začetku intervjuja te želim vprašati, če si že dolgo časa prostovoljka oz. kako se je pri tebi pot prostovoljstva začela?

Že od konca srednje šole sem kot prostovoljka pomagala v kakšnih lokalnih organizacijah in društvih. Bolj intenzivno sem s prostovoljnim delom začela preko evropske prostovoljne službe, preko EVS projekta. Ko sem se iz tujine vrnila, sem ostala na tem področju aktivna še naprej.

Kdaj si se udeležila EVS projekta in v kateri državi si bila?

Leta 2002, takrat sem bila stara 24 let.

Na katerem področju prostovoljnega dela si bila aktivna na svojem začetku?

Predvsem na področjih migracij, beguncev, prosilcev za azil. Odšla sem na tri delovne tabore preko Voluntariata, vendar je bila to bolj kratkoročna izkušnja. Delala sem predvsem z različnimi ranljivimi skupinami, tudi s hendikepiranimi. Nato sem začela delati na Voluntariatu in se začela bolj profesionalno ukvarjati s področjem mednarodnega prostovoljnega dela. Zadnji večji osebni projekt prostovoljnega dela se je odvijal v Burkina Fasi, kjer sem eno leto delovala na projektu pravične trgovine.

Torej si na področju mednarodnega prostovoljnega dela aktivna že dlje časa?

Bolj ali manj sem ves čas aktivna na področju mednarodnega prostovoljnega dela, kar je pri meni še posebej povezano z naravo delovnega mesta. Ker sem zaposlena na Voluntariatu kot nevladnem, prostovoljnem sektorju, sem vedno nekako na meji, saj poleg službenih obveznosti zraven delam še prostovoljno. Ti dve področji se pri meni večkrat prepletata.

Kakšni so bili tvoji motivi in vzroki za enoletno prostovoljno delo v Burkina Fasi?

Z aktivnim delom na Voluntariatu sem začela vpeljevati tudi koncept globalnega prostovoljstva, kar sem si želela osebno spoznat. Zdelo se mi je, da moram sama pridobiti tovrstno izkušnjo. Menila sem, da če ne grem, ne bom imela možnosti v praksi videti in zato tudi ne pravilno razumeti, kaj so potrebe tako prostovoljcev kot lokalnega prebivalstva ter kaj nas vodi v tako imenovane države globalnega Juga opravljati prostovoljno delo. To je bil glavni razlog, da sem začela iskati nek program. Društvo Humanitas, s katerimi sodelujemo tudi kot partnerji, je prišel ob pravem času na pravo mesto, pokazala se je možnost za sodelovanje v Burkina Fasi na področju pravične trgovine. Pravična trgovina mi je predstavljala privlačen koncept, ki sem ga želela še pobližje spoznati. Prostovoljno delo je bila elegantna rešitev za spoznavanje sebe in lokalnega okolja.

Kako to, da si se odločila na prostovoljno delo oditi za eno leto?

Pravzaprav je bil en od pogojev enoletna izkušnja, tako da sem med drugim za ta čas pustila službo. V tujini sem želela delovati dlje časa, da dejansko spoznam okoliščine in področje globlje kot zgolj površinsko. Oblik prostovoljnega dela je veliko, med drugim je velika razlika med tem, ali greš na tabor za dva tedna ali greš v tujino za eno leto, kjer spoznaš in doživiš vsa ta nihanja v doživljanju življenja v lokalnem okolju. V tem času dejansko tudi res nekaj narediš. Šlo je bolj za eno tako bolj strokovno obliko prostovoljnega dela.

Kako so tvojo odločitev sprejeli bližnji?

Niso bili zadovoljni. Ampak glede na to da so me navajeni, vejo, da nimajo kaj dosti za ugovarjati. Tako me vedno znova pospremiijo na letališče in dajo dobro popotnico.

Kako si se na odhod v tujino ter na delo samo pripravila sama pred odhodom? Glede na to da delaš na področju mednarodnega prostovoljnega dela imaš verjetno kar nekaj ozadja. Kakšna je bila tvoja popotnica za delo v tujini z vidika izobraževanja?

Ko sem prišla na Voluntariat razvijati idejo o globalnem učenju in globalnem prostovoljstvu, smo malo bolj intenzivno začeli delati tudi na področju izobraževanja. Preko Ministrstva za zunanje zadeve smo začeli na tem, da bi bolj sistematizirali to področje ter ponudili seminarje za prostovoljce, ki bodo delovali na področju globalnega učenja v Sloveniji ali v državah Juga. Izvedli smo projekt, kjer sem sama vodila nekaj modulov, vendar sem bila hkrati tudi udeleženka. Tovrsten projekt in izobraževanje sta mi pomagala z vidika, da sem preko sodelovanja spoznala različne profile, na primer profesorja antropologije, Afričana, eksperte na področju pravične trgovine. Drugače sem bila že na več treningih velikih nevladnih organizacij v tujini, tako da že dlje časa to področje opazujem tudi profesionalno.

Meniš, da je neko osnovno izobraževanje pred odhodom na prostovoljno delo v tujino potrebno? Na kakšen način naj se prostovoljec pripravi?

Kaže se potreba po tovrstnem izobraževanju, še posebej za udeležence, ki bodo delovali v državah Juga. Če tega nisi deležen, potem si predstavljam, da je posameznik najbrž še bolj šokiran, ko pride v določeno državo. V vsakem primeru je vsak zelo šokiran, vsi gremo čez te vzpone in padce, predvsem vsak verjetno doživi ta veliki padec glede previsokih pričakovanj, ki jih ima posameznik pred odhodom. Seminar z različnimi temami ti lahko osvetli nekatera področja, da se v tujini vsaj spomniš, da vsi doživljamo približno isto, da si nekaj slišal o tem, da poznaš različne faze delovanja. Vse to se zgodi kljub temu da je prostovoljec prisoten na seminarju, ampak mislim, da izobraževanje vsaj na nek način pomaga razumeti situacijo in položaj v realnosti.

Kako bi opredelila mednarodno prostovoljno delo?

Mednarodno prostovoljno delo mi predstavlja možnost za realiziranje nekih vrednot, katerim slediš v življenju in spoznavanja nekega področja, ki te zanima. Tudi to, da ti ni primarno pomemben profit in cilj sam zase. Na primer da razmišljaš o tem, kako rabiš denar za gradnjo svoje hiše, ampak da vidiš neke določene skupine ljudi, probleme in izzive v družbi, ki si jih želiš poglobljeno spoznavati. Na ta način spoznavaš tudi sebe.

V čem vidiš prednosti in pomanjkljivosti prostovoljnega dela?

Definitivno je velika prednost življenje in vživljanje v lokalno skupnost ter možnost spoznavanja izzivov na lokalni ravni, ki jih drugače ne moreš spoznati niti preko interneta niti preko knjig, jih pa lahko spoznaš in doživljaš s pripovedjo tamkajšnjih prebivalcev. Kar se tiče izzivov medkulturnih razlik in medkulturnega dialoga, imaš preko mednarodnega prostovoljnega dela priložnost in možnost za soočanja z lastnimi stereotipi in predsodki, za katere vedno znova ugotoviš, da jih imaš milijon, kar se mi zdi čisto normalno. To zmeraj znova ugotoviš v dialogu z osebo iz neke druge kulture. Druge prednosti so še učenje jezika, tudi spoznavanje nove dežele, potovanje.

Mednarodno prostovoljno delo v Evropi se mi ne zdi nobena stvar prestiža, zato ker obstajajo programi, ki to finančno podpirajo. Tudi sami si lahko danes marsikaj privoščimo in pokrijemo

del ali vse stroške, ki jih imamo pri takšni izkušnji. Stvar prestiža lahko MPD postane na lokalnem nivoju. V mojem primeru, v Burkini Faso kot pomanjkljivost oz. bolj kot opazko vidim, da koncepta prostovoljstva ne razumejo na naš način. Lokalno prostovoljstvo je vedno povezano z vsaj minimalnim denarjem, na primer zaslužek za liter bencina. Ne poznajo koncepta, da nekdo dela prostovoljno, ker to želi in ker želi pomagati drugemu, ampak gre za stvar nekega minimalnega zaslužka zaradi preživetja. Tu vidim »kreš« glede naše in njihove percepcije koncepta prostovoljstva, zato je v mojem primeru prišlo do nerazumevanja, kdo naj bi kaj počel in naredil, kdo ima kakšno vlogo.

Kot pomanjkljivost vidim, da moramo izboljšati priprave in vodenje prostovoljca pred in med prostovoljnimi delom v tujini, prav tako tudi po povratku domov. Takrat bi morali bolj izkoristiti nova znanja, entuziazem, ki ga človek pridobi po prihodu domov, na podlagi česar bi lahko sam naredil nekaj novega, inovativnega, relevantnega, poleg tega bi prostovoljci lahko bolj osveščali javnost ter s svojo izkušnjo prikazali, da obstaja tudi druga slika in druga realnost kot jo prikazujejo mediji. Dejstvo je, da v Afriki ni prisotna samo revščina, ki seveda prevladuje, ampak je prisotna tudi bogastvo, poleg tega se nekatere stvari dogajajo z nekim razlogom, o katerem na razmišljamo, če nikoli nismo bili tam. Mislim, da manjka celovita podpora in spremljanje prostovoljca, to je področje kjer sem sama aktivna in ga želim izboljšati.

Kakšno delo si v tujini opravljala, kaj so bile primarne zadolžitve in naloge v tvojem primeru?

Skrbela sem za koordinacijo programa pravične trgovine na lokalnem in mednarodnem nivoju. Na lokalnem nivoju je šlo za povezovanje med nevladnimi organizacijami, za podporo pri izboljševanju izdelkov za evropsko tržišče, za koordinacijo lokalnih prebivalcev na različnih ročnih obrteh, za izvedbo različnih seminarjev za lokalno prebivalstvo, ki bi jim pomagali pri izboljšanju njihovega dela, ter za vodenje projekta, ki ga je podprlo Ministrstvo za zunanje zadeve, projekt se je imenoval Predelava bombažna v ženskih rokah. Tu je šlo za učenje tkalk mater otrok, ki so v programu botrstva preko Humanitasa, da te matere dobijo določena znanja s katerimi lahko nekaj zaslužijo in tako tudi same nekaj finančno prispevajo v gospodinjstvo. Na mednarodnem nivoju je šlo za izvedbo naročil za Slovenijo, komunikacija s Slovenijo in poskus širjenja pravične trgovine na evropske trge.

Predvidevam, da je bil delovni čas razporejen čez ves dan. Kakšen je bil torej tvoj urnik?

Jaz sem to prostovoljno delo vzela kot službo. Delali smo od ponedeljka do sobote, večinoma po 8 ur na dan. Je bilo kar intenzivno.

Kdo je skrbel zate na lokalnem nivoju – te je kdo vodil, ti je kdo dajal delo?

Na začetku sem dobila delo predano s strani bivše lokalne koordinatorke. Potem sem glede same vsebine dela dobivala napotke tudi iz Slovenije, od vodje pravične trgovine v Sloveniji. Kar se tiče bolj praktičnih stvari pa s strani lokalnega predstavnika organizacije. Mislim, da ima prostovoljec vedno premalo podpore, pri meni je bil problem predvsem komunikacija, saj je sama komunikacija med Slovenijo in Burkina Faso slaba in težavna. Tudi sama sem si naložila delo, saj sem vedela, kaj približno moje delo obsega.

Ti je bilo delo všeč?

Ja, sigurno. Zelo veliko sem se naučila in tudi ko sem prišla domov, sem želela na tem področju naprej delati, ampak se ta možnost ni odprla.

V kakšnih okoliščinah si opravljala delo? Je bilo zate poskrbljeno v materialnem in zdravstvenem smislu?

Pri meni je šlo za bolj specifično obliko prostovoljnega dela in dogovora. S Humanitasom sem se dogovorila glede finančne podpore, saj si enostavno nisem mogla privoščiti delati čisto prostovoljno in za vse stroške založiti sama. Tako sem si sama financirala letalsko karto, vizo, cepljenje, zavarovanje in podobno. Tam pa sem imela brezplačno prenočišče in lokalno plačo, ki je pokrivala mesečno preživetje, za hrano in podobno. Dogovor je bil tak, da to plačo oz. žepnino prinesem »not« in opravičim z dodatnim prostovoljnim delom, poleg tega se je preko različnih projektov denar kmalu »vrnil« nazaj v organizacijo.

Si bila deležna še katerih drugih ugodnosti?

Enkrat sem šla na pravično-trgovinski sejem, v enem projektu se je odprla možnost in sem šla na »studying visit« v Gano. Drugih materialnih ugodnosti nisem bila deležna.

Meniš da si s svojim prostovoljnim delovanjem dosegla pričakovanja okolja? Si dosegla svoja pričakovanja?

Ugotovila sem, da je eno leto premalo, če bi želela res nekaj realizirati. Gre za različne oblike prostovoljnega dela, dolgoročne prostovoljce bi lahko imenovali razvojni delavci oz. »development workers«, ker delajo konkretno na enem projektu in so v nekem času vidni določeni rezultati. Mislim, da če bi znala jezik takoj ob prihodu v Burkina Faso, bi že pridobila kakšen mesec ali dva in verjetno opravila kakšno stvar več. Kljub vsemu vidim, da drugače kot je bilo, ne more biti, da ne more iti hitreje.

Moram si priznat, da sem izpolnila svoja pričakovanja, ker drugače lahko vedno rečem, da ne izpolnim pričakovanj. Naj opozorim na to, da se pričakovanja sploh v takšnem okolju zelo spreminjajo. Na začetku res misliš, da boš lahko realiziral veliko stvari in projektov, vendar nato ugotoviš, da ne smeš toliko pričakovati, tako da sčasoma svoja pričakovanja znižuješ. Ampak v skladu z novimi pričakovanju, sem le ta uresničila.

Glede okolice, domačinov in ljudi, s katerimi sem sodelovala, mislim, da so bili zadovoljni z mojim delom. Danes se že kažejo rezultati, saj so zopet dobili podporo s strani Ministrstva in bodo lahko projekt, ki sem ga začela sama, nadaljevali še naprej.

Prosim, da opišeš prvi stik z domačini in/ali gostitelji v tuji državi!

Burkinoci so res znani kot najbolj gostoljubni ljudje v Zahodni Afriki. Imela sem občutek, da sem res zelo dobrodošla med njimi. S časom sem tudi ugotovila, da so zelo protekcionistični. Lokalni predstavniki so bili včasih preveč zaščitniški pri stiku s preostalim prebivalstvom, ki niso bili povezani v mrežo organizacije, kjer sem delovala. Res moraš biti previden tudi zaradi določenih pravil, ki jih ne poznaš. Želijo te zaščititi, a ti tega ne povejo direktno, ampak preko nekoga drugega. Najprej si šokiran že zaradi pristopa, da s tabo ne komunicirajo neposredno. Jaz bi želela, da se z nekom pogovorim brez posrednika, vendar je takšen način v njihovi kulturi celo žaljiv. To je njihova navada, to je njihov način komuniciranja.

Če se vrnem nazaj te treninge udeležencev mednarodnega prostovoljnega dela v okviru Voluntariata. Zavedam se, da je težko nuditi poglobljeno podporo posameznikom pred odhodom v tujino. Seminarja se udeležujejo mešane skupine glede države, trajanja, načina dela in namena prostovoljnega dela. Vsak program, vsaka država ima svoje specifičnosti, ki jih prostovoljci pred odhodom ne moreš prikazati in pojasniti. Še posebej je težko ali pa skoraj nemogoče posamezniku približati posamezno kulturo, načine komuniciranja, njihove navade.

Lahko pa udeležence na to opozoriš preko primerov, na podlagi katerih lahko posameznik reflektira, ko je v tujini. Če bi meni nekdo pred odhodom povedal za njihov način komuniciranja, bi bilo meni to v praksi še vedno zoprno. Jaz sem seveda prilagajala, ampak sem želela, da se določen del prilagodijo tudi oni. Ker tudi oni delajo skupaj z Evropejci, to je njihova želja, gre za medsebojno sodelovanje. Zato sem želela, da bi našli nek skupni jezik, da ne bi vedno znova prišlo do istega konflikta. Takšnih primerov je še kar nekaj.

Si bila bolj usmerjena v sklepanje kompromisov?

Če nekdo brezpogojno pravi, da sprejema vse, se mi zdi, da to sploh ni res in da to ni možno. Določene kulture nikoli ne moreš razumeti v celoti. V nekaterih primerih ljudje ne morejo iti preko lastnih kulturnih vzorcev, medtem ko v nekaterih drugih situacijah to lahko naredijo. Želim, da se nekaterih stvari naučijo zato, ker delajo z nami, Evropejci. Ni moj namen spreminjati njihovo kulturo, ampak če dve različni kulturi med seboj sodelujeta, so potrebni kompromisi in prilagoditev z obeh strani.

Kaj si spoznala preko te medkulturne izmenjave, preko izkušnje mednarodnega prostovoljnega dela?

Med drugim sem spoznala, da je zelo težko oz. nemogoče izstopiti iz svoje kulture in biti zunanji opazovalec brez neke lastne kulturne prtljage, ki posameznika determinira. Zmeraj znova v vsaki situaciji ugotoviš nove stvari, povezane z njihovo ali tvojo lastno kulturo. Super

je bilo, da sem spoznala svojega sedanjega moža, saj mi je razložil ogromno stvari, kar mi je zelo pomagalo razumeti Burkince in njihove navade. Poleg tega me je včasih tudi brzdal v določenih situacijah, kjer je šlo za bolj kulturne okoliščine, ki jih jaz iz svoje perspektive ne razumem. Zmeraj znova se zaletiš, in vedno znova ugotoviš, da izhajaš iz svoje kulture. Z vsako novo izkušnjo to ozaveš, ne moreš pa tega preiti. Tako nabiraš izkušnje, preko katerih se naučiš biti bolj potrpežljiv, preden reagiraš ali obsodiš, razmisliš o različnih vidikih.

Kaj konkretno si se preko izkušnje prostovoljnega dela v tujini naučila?

Na profesionalni ravni sem se med drugim naučila boljšega razumevanja koncepta pravične trgovine, o katerem pred tem nisem vedela veliko. Naučila sem se, kako določene lokalne obrti tam funkcionirajo in da imajo obrti še vedno veliko veljavo v njihovi družbi. Naučila sem se nekaj o njihovi družbi, sistemu, kulturi. Na primer o kastah, da je Burkina Faso zelo bogata s kultura in da smo mi Evropejci zelo, zelo, zelo uničili njihov prostor. To brez problema priznam, poleg tega tam velik del lokalnega prebivalstva pravzaprav sovraži Francoze. Naučila sem se strpnosti, čeprav bi rada bi uporabila nek drug izraz. Kot primer lahko navedem, da ti domačini rečejo, počakaj na odgovor, oni niso nečakani mi pa hočemo takoj vse vedeti in videti. Tukaj v Sloveniji, me je ta tempo vedno posrkal in sem z njim lafala še jaz ter si delala veliko enega stresa. Tam pa sem se začela učiti, da dejansko to njihovo ležernost lahko prenesem v svoje okolje in bom zato veliko lažje živela. V Burkini Faso res ne poznajo stresa ali depresije. Sploh ne vedo, kaj to pomeni. Naučila sem se, kako funkcionira nevladna scena, na kakšen način so nevladne organizacije povezane z evropsko sceno.

Naučila si se tudi jezika?

Ja, naučila sem se francoskega jezika, pred tem ga nisem znala. Za osnovno komunikacijo sem se ga naučila v treh mesecih, danes govorim fluidno, a z afriškim naglasom.

Kako razumeš naslednji stavek, da »moramo postopoma postati državljani sveta, ne da bi pri tem izgubili svoje korenine, in hkrati dejavno sodelovati v življenju svojega naroda in ožjih skupnosti«?

Mislim, da mora temu vsak slediti. Dodala bi, da globalno državljanstvo definitivno ne pomeni, da drugim jemlješ njihove korenine. Ravno na tem področju se večkrat zgodi, da pridejo prostovoljci v tujino nepripravljeni in zaradi tega delajo preveč škode. Čeprav se sliši zelo pokroviteljsko, želim vseeno povedati. Mi smo dejansko vzeli korenine lokalnemu okolju, v tem primeru Afriki, zdaj jim želimo iztrgati še več, kar je posledica globalizacije v ekonomskem smislu. Na tem področju se dogaja cela katastrofa. Ne vem, ali je naša naloga, da to popravimo, ali je to njihova naloga. Občutek imam, da v tujino prostovoljci prihajamo vedno znova z nekimi novimi metodami, novimi projekti, novimi idejami, kar pomeni, da mi realiziramo neke naše ideje, oni pa od nas samo pasivno sprejemajo. Ne vem, kako bodo na takšen način zaradi našega vpliva ohranjali svoje korenine.

Kako lokalno prebivalstvo sprejema to pomoč prostovoljcev? Gre za sprejemanje pomoči samo na neki zunanji ravni in se še vedno zavedajo nekih svojih korenin, ki jih ne želijo izgubiti?

Občutek sem dobila, da sem sama z domačini in sodelavci v redu sodelovala, nisem imela večjih problemov. Ko pa smo bile na kupu štiri prostovoljke, si lahko predstavljaš, da so se začeli počutiti ogrožene. Me štiri smo bile kot tujek v njihovi kulturi, zato smo se tudi me želele zaščititi. Hitro in nevede začneš izumljati predsodke, jih tudi ubesediš in velikokrat realiziraš. Vendar so v takšnem primeru pokazali nezadovoljstvo in nestrinjanje, kar se mi je zdelo super. Začeli so se počutiti ogrožene, nazaj so nam vrnilo pravo povratno informacijo, da tega ne bodo podpirali. Znajo ti reči, pojdi domov, s čimer se strinjam. Zavedanje njihovih korenin se morda kaže tudi v tem, da med afriškimi državami nimajo tako velike želje in hlepenja po odhodu na Zahod, v Evropske države.

Kako gledaš na kratkoročne projekte MPD?

Mislim, da pripomorejo pri nekem konkretnem primeru, k enemu malemu projektiču, ki ga prostovoljcu realizirajo v lokalni skupnosti. To se mi zdi čisto v redu, da pri kratkoročnih taborih udeleženci pripomorejo v smislu, da lokalno prebivalstvo začuti, da nekdo dela z njimi.

Tako dajo lokalnemu prebivalstvu občutek, da je vredno nekaj narediti, popraviti, dodelati, se družiti z otroci. Njihov prispevek vidim bolj kot krajšo solidarnostno podporo.

Kdo ima večjo korist – prostovoljec ali lokalna skupnost oz. gostiteljska organizacija?

Če pogledam na svojo izkušnjo, bi lahko rekla, da sem se več naučila sama kot so se naučili prebivalci v lokalnem okolju. Če posameznik živi v svoji lokalni skupnosti, in pridejo tujci, do drugače gledal in deloval kot če gre on sam delati v tujino. Šele v tujini se soočaš z izzivi, z medkulturno komunikacijo, medtem ko lokalna skupnost živi naprej svoj vsakdan. Oni so vsega navajeni, jezik, okolje in kultura jim niso tuji.

Zdaj, ko je preteklo že nekaj časa odkar si se vrnila iz tujine, kako je na tebe vplivala izkušnja prostovoljnega dela v tujini? Bi izkušnjo ponovila?

Izkušnjo bi sigurno ponovila. Če bi bile trenutne okoliščine idealne.

Prepoznaš kakšne spremembe v vsakdanjem življenju po izkušnji mednarodnega prostovoljnega dela?

Na delovnem mestu, na Voluntariatu sem začela gledati na nekatere stvari drugače. Zdaj lahko res iz prakse govorim, kaj bi prostovoljec, ki gre na prostovoljno delo v tujino, potreboval in zakaj bi bilo pomembno tudi to, da prihajajo k nam prostovoljci iz drugih držav. S strokovnega stališča lahko prispevam v nadaljnji razvoj programa.

Poleg tega želim delovati tudi z osveščanjem javnosti. Zadala sem si, da skušam nekako preobrniti najbolj možno stereotipno sliko o Afriki. Zadala sem si cilj, da širim svojo zgodbo in z njo razbijam najbolj tipično stereotipno predstavo o Afriki in Burkina Fasi tudi, če ljudje tega ne bodo razumeli, tudi če nikoli niso bili v Afriki in nikoli ne bodo šli tja, ampak da imajo priložnost spoznati še drugo plat zgodbe. Nekateri novinarji so mrhovinarji, ki iščejo atraktivne zgodbe, ki pa jih jaz nisem mogla in nisem hotela ponuditi. Enostavno nisem želela sporočiti, da je tam umazano, šokantno, ker mi to ni bilo primarno pomembno. Voluntariata spodbuja in se trudi, da bi prostovoljce vpeli v osveščanje javnost.

Si po prihodu domov izkušnjo predstavila v domačem okolju? Na kakšen način?

Bolj ali manj med prijatelji, v okviru Voluntariata preko predstavitev in izvedbo delavnic ter s fotografsko razstavo, malo tudi v medijih.

Sporočilo za konec ...

Pomembna se mi zdi solidarnost in pomen solidarnosti, poslušanje eden drugega, razmišljanje o lastnih vrednotah v življenju in vedeti, da se te vrednote spreminjajo v življenju s tvojimi izkušnjami, ki jih nabiraš.

Hvala za intervju in tvoj čas, predvsem pa tvoj pogled na lastne izkušnje.

Priloga I: Intervju z Urško.

Podatki o intervjuvancu:

Šifra: Urška

Starost: 22 let

Kraj bivanja: Domžale

Status: študentka teologije

Izobrazba: gimnazijski maturant

Starost pri udeležbi mednarodnega prostovoljnega dela glede na državo in čas trajanja (po posameznih odpravah):

Urška se je prvič na MPD odpravila s skupino v okviru Škofijske klasične gimnazije, in sicer v Bosno za 15 dni. Nato se je pri 20 letih odpravila na skavtski tabor v Veliko Britanijo za 15 dni, pri 22 letih pa na Islandijo, prav tako za 15 dni in na skavtski tabor. Takoj po Islandiji je odšla še v Mehiko, kjer je kot prostovoljka v svetovnem skavtskem centru delovala 40 dni.

V Bosno se je Urška odpravila v okviru Škofijske klasične gimnazije v Ljubljani. V preostale tri države pa preko Združenja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov (ZSKSS) ter tudi v okviru World Association of Girl Guides and Girl Scouts (WAGGGS). Z izjemo Mehike, kamor se je odpravila individualno, se je Urška prostovoljnega dela udeležila v skupini.

Datum in ura intervjuja: 29. 4. 2010, 7:40 – 8:40

TRANSKRIPT INTERVJUJA

Na začetku intervjuja bi te prosila, da opišeš kdaj in kje se je tvoja pot prostovoljstva začela?

Prostovoljka sem že od začetka srednje šole. V domačem kraju je to predvsem vezano na skavte in mojo dejavnosti pri skavtih, kjer sem kot voditeljica aktivna že peto leto. Čeprav je večina dejavnosti usmerjenih na skavtsko organizacijo, sem poleg tega kot prostovoljka aktivna tudi na nekaterih drugih področjih, delala sem na primer v kliničnem centru, z otroci, nudila sem učno pomoč in podobno.

Naj omenim, da mi je blizu način delovanja v skavtski organizaciji, saj sem tudi sama kot otrok vrsto let prejemale številne dejavnosti, ki so jih drugi organizirali in izvajali prostovoljno. Poleg tega smo v okviru skavtov kot otroci imeli tudi služenje, kjer smo pomagali mlajšim od sebe. Zrasla sem ob takšnem zgledu.

Kje si pridobila prve informacije o prostovoljnem delu v tujini?

Delovni tabor v Bosno je organizirala gimnazija, kjer sem bila sama dijakinja. To so bili začetki mojega mednarodnega prostovoljstva.

Ostale aktivnosti v tujini so vezane na mojo vpetost v skavtsko organizacijo, tako da sem bila o možnosti prostovoljnega dela v tujini obveščena z njihove strani. V Anglijo in Islandijo sem se prijavila preko razpisov. Ideja prostovoljnega dela v Mehiki je bolj zrasla pri meni, sama sem namreč iskala informacije o različnih možnostih prostovoljnega dela. Veliko opore drugih nisem imela, saj sem med slovenskimi skavti en prvih primerov, da sem za krajši čas odšla prostovoljno delat v skavtski center v tujino, v mojem primeru v Mehiko.

Kakšni so bili tvoji motivi in vzroki za prostovoljno delo v tujini?

V primeru Velike Britanije sem izhajala iz osebnega interesa, želela sem si doživeti neko mednarodno izkušnjo. Pri Islandiji mi je bilo bolj pomembno to, da mlajšim omogočim izkušnjo odhoda na tabor v tujino. V okviru odprave v Islandijo sta vzporedno potekali dve dejavnosti, na eni strani je šlo za pripravo slovenske ekipe doma in v tujini, na drugi strani pa za komunikacijo z Islandijo in konec koncev tudi prostovoljno udejstvovanje na islandskem taboru, pa tudi to, da smo na Islandiji bili z našimi otroci oz. mladostniki. Na tabor in mednarodno izkušnjo v Islandijo smo se celotna ekipa pripravljali eno leto. Tu je šlo res bolj za interes in motivacijo dati mlajšim takšno izkušnjo kot sem jo sama že imela, in jim tudi omogočiti neko varno okolje,

da si bojo upali iti v tujino. Za marsikoga je bil to prvi let, prva pot od doma daleč stran v tujino, brez podpore staršev in tako naprej.

Želja za delo v Mehiki je izhajala iz motivacije po doživetju nove izkušnje, vodila me je želja po spoznavanju skavtskih praks v tujini, spoznati nove, drugačne pristope ter videti nekaj iz drugega zornega kota. To je bila moja osebna želja, kar je sovpadalo s pripravljenostjo, da nekaj naredim v drugem okolju, v mojem primeru je šlo za direktno služenje skavtski organizaciji.

En od pogojev, da lahko opravljaš prostovoljno delo še posebej v tujini je, da imaš (vsaj) v tistem obdobju materialno in finančno podporo. Kaj meniš o tem – drži tudi zate?

Ja, lahko rečem, da to drži tudi zame. Kakšno podporo sem imela, je bilo odvisno od starosti. Prvi dve mednarodni izkušnji so mi omogočili starši, stroške drugih dveh izkušenj sem si pokrila sama. Seveda sem morala delat, da sem si nekaj zaslužila. Poleg tega sem v Mehiki dobila neko minimalno žepnino za čas, ko sem tam delala.

Kako si se na odhod v tujino ter na delo pripravila sama in kako ste se pripravili kot skupina pred odhodom v tujino?

Tabor v Bosni je res že daleč, ampak prepričana sem, da smo imeli neka srečanja, neke priprave na delovni tabor. Žal se podrobnosti ne spomnim več.

Za Anglijo smo imeli pripravljeno srečanje, za Islandijo smo pripravljeno srečanje organizirali sami. Pri Mehiki je bila priprava vezana na mojo komunikacijo s centrom med letom. Drugače je bila moja priprava na Mehiko zminimalizirana na pet ur, kolikor sem jih imela v času leta med Islandijo in Mehiko. Osebnostno se nisem prav posebej pripravljala, saj sem pri delu predvsem izhajala iz sebe in svojih izkušenj. Doma sem se pripravila na aktivnosti, s seboj sem vzela nekatere potrebne stvari. Pred odhodom nisem točno vedela, kaj bom počela. Neseš sabo svoje izkušnje in sebe.

Kako bi s svojimi besedami opredelila mednarodno prostovoljno delo?

Bolj kot definicijo bom podala asociacije, kaj mi mednarodno prostovoljno delo pomeni. Pri mednarodnem prostovoljnem delu je v ospredju sigurno izkušnja v tujem okolju, kjer si pripravljen stopiti v nek medkulturni, medreligijski dialog. Da neseš sebe in daš nekaj svojega, ampak si hkrati tudi odprt za nekoga drugega in nekaj drugačnega. Da si to, kar delaš v domačem okolju pripravljen prostovoljno delati tudi na drugačen način, v sodelovanju s drugimi. Sigurno so posledica prostovoljnega dela v tujini nova poznanstva in prijateljstva.

Se strinjaš s tem, da prostovoljno delo samo po sebi ni plačano?

Zagotovo prostovoljno delo v tujini ni plačano, se mi pa zdi prav, v kolikor ima neka organizacija možnost, da prostovoljca tudi finančno podpre v smislu majhne žepnine ali kritja nekaterih stroškov. V končni fazi je veliko prostovoljcev mladih, ki si morajo poleg študija dodatno zaslužiti, da si lahko takšno izkušnjo privoščijo. Ne zdi se mi prav, da neke prostovoljne organizacije celo zaračunajo prostovoljcem, da tam lahko dela. Tega je ogromno. Moralo bi biti zastoj z obeh strani.

V čem vidiš prednosti prostovoljnega dela?

Osebnostno se mi zdi, da se preko medgeneracijskega dialoga ogromno naučiš, to ti da na primer stik in delo z otroci. Dobivaš neke kompetence, neka znanja, ki jih drugače morda ne bi, vsaj ne čisto takšnih. Po drugi strani pa ogromno daješ in veš, da nekemu delaš nekaj dobrega. Plus plus situacija. Veliko daješ, a veliko tudi prejemaš. Mogoče vidim prednost v osebnem zadovoljstvu, kar meni trenutno pomeni veliko več kot zadovoljstvo, ki mi ga prinaša plačano delo. Trenutno imam večjo motivacijo za stvari za katere se sama odločim, da jih bom počela.

V čem pa vidiš kakšno pomanjkljivost, šibko točko prostovoljnega dela v tujini?

Verjetno je ena od šibkih točk, ko pride do vprašanja denarja. Toliko časa delaš in toliko energije vložiš v prostovoljno delo, poleg tega pa moraš najti še neko drugo zaposlitev, ki ti predstavlja vir vsaj minimalnega zaslužka. Ko v nekem življenjskem obdobju določene ugodnosti in stvari postanejo nujna, ko sčasoma prideš v fazo v življenju, ko bi se priselil na

svoje, imel svoj avto in podobno, tega ti prostovoljno delo kot tako ne more dati, čeprav ti da lahko veliko drugih kvalitiet.

Kakšno vrsto dela si opravljala na posameznem taboru oz. v centru v Mehiki?

Na prvem taboru v Bosni je šlo za fizično delo, dejansko smo šli v po vojni porušeno območje in smo ljudem pomagali graditi hiše. Zelo se spomnim sebe, kako sem majhna in šibka kot sem takrat bila, vihtela največjo macolo. Takrat sem bila res ponosna sama nase. V Bosni smo bili skupina Slovencev, ki smo imeli jasen cilj nekaj narediti za to območje. Vse ostale izkušnje so bile mednarodne, prostovoljci smo bili iz različnih držav.

V Angliji sem delala na taboru, kjer je bil namen ustvariti pogoje in izvesti program za mlajše udeležence, ki so na tabor prišli. Osebnostno sem delala na programu, drugače se je delo povezovalo tudi z drugimi področji.

Na Islandiji sem opravljala dve različni vlogi. Najprej koordinacija slovenske skavtske skupine in organizacija odprave za mladino. Kot ena izmed treh vodij odprave sem bila ves čas kontakt z Islandijo. Druga vloga se je odvijala na Islandiji, kjer sem pomagali pri marsičem, večinoma sem bila na informacijski točki. To delo na info točki je bilo zame prilagojeno, saj sem bila hkrati še vedno vodstvo odprave, kar za seboj prinese nekatere obveznosti kot so sestanki, pregled nad odpravo, če vse poteka v redu in podobno.

V Mehiki sem delala v svetovnem skavtskem centru, kjer sem opravljala dve vlogi. Delala sem v hiši, kjer sem bila zadolžena, da vsako jutro prva vstanem ter pripravim zajtrk za udeležence, vendar mi ni bilo potrebno streči, saj so si udeležence postregle same. Druga vloga je bilo sodelovanje pri programu. Meni najljubše stvari so bile povezane z Združenimi narodi in njihovimi razvojnimi cilji. Posamezni tabori so bili dolgi 8 dni, urnik je bil razdeljen na dopoldne in popoldne. V vsakem delu dneva sta bili organizirani dve aktivnosti, ki smo jih pripravljale prostovoljke večinoma v parih. Kot primer aktivnosti lahko poleg razvojnih ciljev omenim na še vodne aktivnosti za štiri ure, imeli tudi »social service« oz. služenje, kjer so v naš center prišli otroci iz revnih predelov iz bližnje okolice, kjer so jim udeležence pripravile program, me prostovoljke pa smo bile zraven kot podpora, da so se na nas obrnile, če so kaj potrebovale.

Kdo je bil vodja, kdo je usmerjal delo in razdeljeval naloge na posameznem taboru oz. v Mehiki?

Tabora v Bosni sem se udeležila kot članica skupine, zato o vodstvenih zadevah ne vem ničesar. Z nami so bili profesorji gimnazije, tako da so prevzeli organizacijo in koordiniranje.

V Angliji je šlo za preplet svetovne skavtske organizacije kot organizatorja tabora in slovenske skavtske organizacije, ki je vodila slovensko odprave. Prostovoljci tam smo se morali tudi sami znajti, včasih sem si moral sama najti delo.

V Islandiji smo s tremi drugimi skavti vodili odpravo slovenskih skavtov, med seboj smo si delo razdelili, vendar smo mi imeli še nekoga nad seboj, v tem primeru organizatorja aktivnosti.

V Mehiki sem si večino stvari uredila sama, vendar je vse potekalo v sodelovanju z organizacijo, v okviru katere sem tam delovala. Vsaka prostovoljka v centru je imela neko zadolžitev v hiši, ki smo jo dobile na začetku delovanja, opravljale smo jo ves mesec. Jaz sem pripravljala zajtrke. Na začetku vsakega tabora, ko so prišle nove udeležence, smo si prostovoljke razdelile programske naloge, tako je vsaka prostovoljka vedela, katere naloge ima za opraviti, kaj jo čaka. Na aktivnosti in delavnice smo se pripravljale sproti. Glede programa smo sodelovale s punco, ki je bila za program odgovorna. Vsekakor je bilo prisotne veliko samoiniciative.

V kakšnih okoliščinah si opravljala delo? Je bilo zate poskrbljeno v materialnem in zdravstvenem smislu?

V Mehiki sem bila preskrbljena glede osnovnih stvari, organizacija je priskrbela prostor za bivanje in hrano, imela pa sem malo žepnine, kar smo se dogovorili že pred mojim prihodom. Višina žepnine ni bila velika, ampak majhen prispevek je le bil. Pri takšni stvari šteje vsaka podpora. Delček je center prispeval tudi k letalski karti. Prispevek je odvisen od tega, koliko si je center sposoben zagotoviti lastnih virov financiranja.

Zavarovanje sem si uredila sama že doma, če bi bilo karkoli narobe, smo imeli tam dostopno opremo prve pomoči, tako da je bilo poskrbljeno na tem vidiku.

Si dobila za svoje delo kakršno koli plačilo v obliki denarja? Si bila deležna katerih drugih ugodnosti?

V sam program so bili vključeni izleti, tako da smo se teh izletov udeležile tudi prostovoljke, kjer smo vedno kaj tudi pomagale, imele smo določene naloge. Okvirno štirikrat na teden smo imele prostovoljke kakšno popoldne oz. delček dneva prosto. To je bilo v redu, ker si včasih enostavno rabil malo časa zase, da si se naspal in nabral novo energijo, ker je bilo veliko za aktivnosti in obveznosti.

Prosim, da opišeš prvi stik z domačini in/ali gostitelji v tuji državi!

Če govorim za Mehiko je bil prvi stik res simpatičen. Ena od punc, ki je delala na centru, je šla na neko konferenco v Mexico City, kamor sem priletela tudi jaz. Tako mi je punca, ki je nisem poznala, poslala e-mail, da me bo počakala na letališču, da se ne bom izgubljala sama. Dejansko me je pričakala na letališču, potem sva šli skupaj na avtobus, kjer sem celo pot spala, saj sem bila res utrujena. Ostale prostovoljke so prišle že tri dni prej, spoznala sem jih takoj ob prihodu v center. Naslednji dan so bile one proste, jaz sem ostala v centru, kjer so mi razkazali okolico, povedali so mi, kaj so moje naloge. Dejansko so si vzeli čas zame, da so me uvedli v dogajanje in okolico, saj je ta center res ogromen.

Kako razumeš svojo pomoč oz. prispevek tamkajšnjim prebivalcem, gostiteljski organizaciji, programu?

V Mehiki se je moje delo večinoma nanašalo na udeleženke, ki so bili iz različnih držav, večinoma Angležinke, Američanke, Kanadčanke. Udeleženke so bile stare med 14 in 18, večinoma 16, 17 let. Prispevek tamkajšnjim prebivalcem je bil del programa, saj so udeleženke en dan na vsakem taboru organizirale aktivnosti za otroke iz lokalnih skupnosti. Ti otroci so bili stari med 5 in 14 let. To je bilo vedno lepo sprejeto. Tudi odnosi z domačini, ki so delali v centru, so bili prijetni, dobrodošli.

Meniš, da si izpolnila pričakovanja in dosegla cilje gostiteljske organizacije? Je kdo komentiral, evalviral (pohvalil, grajal) tvoj delo?

Mi smo imeli na koncu preverbo s strani centra oz. svetovne skavtske organizacije. Vprašala sem jih, kakšno je njihovo mnenje, tako da na osnovi pogovora mislim, da sem izpolnila pričakovanja in cilje, ki so jih imeli. Tudi sama sem povedala, kaj mi je bilo v redu in kaj ne, kaj bi se dalo spremenit, tako da smo se na koncu razšli v pozitivnem odnosu z obeh strani, zaključek je bil pozitiven. Še vedno si pošljemo kakšen e-mail ali kartico, poleg tega so letos zopet sprejeli Slovenko, kar verjetno priča o tem, da so bili z mojim sodelovanjem zadovoljni.

Če malo razmisliš, bi te prosila, da opišeš glavne stvari, ki si se jih naučila preko prostovoljnega dela v tujini? Morda so to spoznanja, ugotovitve, novo znanje, nove spretnosti ... Meni osebno je od vseh mednarodnih izkušenj prostovoljnega dela v tujini najbolj pomembno to, da greš iz sebe in iz svojega majhnega sveta, da dejansko svet dojameš kot nekaj širšega kot to, kar se tebi dogaja vsak dan doma. Da sprejemaš človeka drugačnega, kjer ta drugačnost ni nekaj negativnega, ampak gre za dejstvo, da je vsak človek vzgajan nekje drugje, da ima druge izkušnje v življenju. Vedno bolj se zavedam tudi tega, da je potrebna pripravljenost na dialog. Dialog je na nek način stvar samozavesti, ki jo imaš in zavzema neka prepričanja v to, kar ti si. Kaže tudi na željo po vzpostavitvi odnosa z nekom drugim. Da si pripravljen za neko odprtost. Takšnega dialoga se preko tovrstne izkušnje lahko naučiš. Ker dialog je vedno poslušanje in govorjenje in ni samo to, da jaz nekam grem in nekomu nekaj pojasnim. Prostovoljno delo mi na tem mestu morda ni všeč, ker kot prostovoljec prideš s prepričanjem, da boš nekaj naredil in rešil na primer lokalno prebivalstvo. Na takšen način lahko narediš več slabega kot dobrega. Zato je treba z ljudmi sodelovat, potreben je dialog.

Prišla si do zanimivih spoznanj. A vseeno me zanima še, če si se naučila tudi kakšne konkretne stvari, morda jezika, novih metod ali kaj podobnega!

Zagotovo sem se naučila vihteti macolo.

Zaradi odhoda v Mehiko sem se začela učiti španščino in jo imam res rada, tam sem imela tudi priložnost, da sem jo izpopolnila oz. se je naučila. Pri mojem delu je bilo veliko stvari povezanih z organizacijo. Na preizkušnji je bila tudi večšina komuniciranja z vsemi gostitelji, z domačini, z organizacijami, z udeleženkami in z drugimi ljudmi, katerih se je moje delo in organizacija tikala. Gre za sposobnost, da sem se nekaj zmenila, da sem uskladila poglede in mnenja. Sploh v Mehiki smo se punce veliko pogovarjale.

V okviru delavnic je zrastle moje zanimanje in ljubezen do Združenih narodov, predvsem me zanimajo razvojni cilji in programi, ki so povezani z milenijskimi razvojnimi cilji. Na tem področju sem se res ogromno naučila. Bolj sem spoznala tudi področje človekovih pravic.

Med drugim se z vsako mednarodno izkušnjo znova naučiš stvari, ki so povezane s slovenstvom in tem, kako predstaviš svojo državo in sebe drugim. To je takšna stalnica mednarodnih dogodkov.

V okviru vodenja sem spoznala nove načine in metode, kako se nečesa lotiti, kako zmotivirati udeležence, spoznala sem veliko novih motivacijskih igric oz. »energizerjev«. Način dela se v nekaterih pogledih res razlikuje od našega. Zdaj lahko popestrim naš program v Sloveniji in lahko nekaj prinesem nazaj v svojo organizacijo. S takšno izmenjavo idej pomagaš svoji organizaciji, da se na nek način odpre, da je odprta za nove ideje in ima priložnost, da ne počne več stvari na en in isti način. Ta prenos mi je osebno zelo pomemben.

Kako si se lotila delavnice, kdo ti je pri tem pomagal?

Delavnice smo večinoma izvajale prostovoljke v paru ali v trojicah. Vsaka stvar je bila stvar dogovora in pogovora in kombinacija različnih predlogov. Včasih smo izbrale idejo, ki je bila boljša, ali pa naredile skupek vseh predlogov.

Si imela priložnost, da si izrazila svojo ustvarjalnost, da si se urila tudi na tem področju?

V Mehiki v centru je bila ena ogromna hiša namenjena ravno ustvarjalnosti. Tudi delavnice smo si zadale na način, da so izražale del kreativnosti. Tako udeleženke kot prostovoljke smo imele priložnost za izražanje svoje ustvarjalnosti, v hiši je bilo ogromno predlogov in materialov.

Kaj bi rekla, kaj si se naučila glede življenja v skupnosti?

To da ne smeš izhajati samo iz sebe oz. da ne smeš soditi vsega preko sebe. Ljudje prihajamo iz res različnih kultur, imamo različne navade. Samega sebe ne smeš postavljati kot edino merilo, saj so okoli tebe še drugi z drugačnim mnenjem, stališčem, izhodiščem. Ugotovila sem, da je boljše stvari prej vprašati in se pogovoriti, kot da drug drugega obsojamo. Če želiš, da nekdo naredi nekaj zate, mu moraš vnaprej povedati, kaj pričakuješ od njega. Pogovarjat, pogovarjat, pogovarjat.

Kaj meniš, si pridobila tudi na samostojnosti, samozavesti, prevzemanju odgovornosti, na osebni rasti, konec koncev na zmožnost soočiti se s konflikti in nestrinjanji ...?

Takšne izkušnje te oblikujejo. In ti veliko dajo, še posebej, če si tudi sam pripravljen dati predvsem sebe, potem lahko ogromno, ogromno dobiš. Zagotovo je vse skupaj pripomoglo k moji samozavesti, odgovornosti.

Pri konfliktih sem se naučila, da poizkusiš ne delati konfliktov tam, kjer jih ni treba. Pridobila sem tudi na jasnem izražanju, povedati kaj pričakuješ od nekoga, vprašati kaj nekdo drug pričakuje od tebe, izraziti svoje mnenje. Še posebej izkušnja v Mehiki je šlo za delo s samimi ženskami in v ženskem svetu se je treba ogromno pogovarjat.

Meniš, da si se kot oseba spremenila?

Se spremeniš, na stvari začneš gledati drugače. Nisem se z nikomer pogovarjala o tem, če se mi zdi, da sem se kaj spremenila. Konec koncev se mi je v zadnjem letu in pol zgodilo veliko stvari, ki so me izoblikovale kot osebnost in so spremenile moj način življenja. To je samo lepo popadlo v to zgodbo notri, izkušnje se med seboj povezujejo in prepletajo. Tako da težko oz. ne

morem odgovoriti na vprašanje, če me je spremenila ravno ta in ta izkušnja. Spremembe se poznajo pri mojem odnos do sveta, ki je drugačen kot je bil. Morda to niso velike spremembe, so pa majhni kamenčki, ki sestavljajo sliko, kjer se tudi jaz dobro počutim.

V kolikšni meri je do izraza prišlo tvoje dotedanje znanje, spretnosti, kreativnost, specializirano znanje, izkušnje, ustvarjalnost ...?

Znanje in izkušnje so bile osnova, na podlagi katerih sem opravljala svoje delo. V centru je šlo za specifično metodo dela, ki mi je znana preko delovanja pri skavtih v Sloveniji. V Mehiko ter tudi na druge tabore sem šla delat kot skavtinja na program, ki je bil skavtski in kjer so bili udeleženci večinoma skavti. 15 let skavtska se je definitivno poznalo pri delovanju v tujini. Ne jemljem pa teh izkušenj kot edino možnih. Že posebej v Mehiki se je izkazalo, da je skavtsvo takšna stvar, ki se zelo močno inkulturira in se prilagodi okolju. Skavtsvo po posameznih državah je drugačno, tako da ne moreš pričakovati, da drugje delajo na takšen način kot mi v Sloveniji. Izhajamo iz nam skupnim idejam, kot na primer skavtska obljuba, odnos do narave, do sočloveka. Delo izhaja iz teh temeljev, metode in načini dela, kako to doseči, so po državah različni.

Glede na to, da si imela izkušnjo timskega dela, kaj si se naučila preko le tega?

Pri timskem delu je zelo pomembno, kakšen si kot človek. Ker se hitro sprostim, ker sem kar odprt človek, mi timsko delo v mednarodnem timu ne predstavlja nekih večjih stresov. Vse te izkušnje so bile pozitivne. Gre za kombinacijo dela in spoznavanje, preko obojega se lahko zabavaš.

Si na mednarodnem prostovoljnem delu s kom delila svoje znanje, koga kaj poučevala – kaj, koga, o čem?

V Mehiki je bil poučevanje del delavnic. Ena takšna stvar je bila morda vodenje ogleda nekega mesta in udeleženke poučiti, kje je kaj in podobno.

Si pred, med ali po izkušnji prostovoljnega dela kaj potovala naokoli?

Na Islandiji smo si skupaj v okviru odprave pogledali nekaj stvari, kar smo organizirali vodstvo odprave, tako da to ni bilo najbolj lahkotno in sproščeno potovanje, saj si ves čas skrbel še za nekoga drugega, za hrano, za nočitev.

V Mehiki sem po prostovoljnem delu ostala še nekaj časa, s fantom sva se odpravila v Belize in Gvatemalo. Del časa sem potovala z eno punco, s katero sva skupaj delali kot prostovoljki v centru.

Kako razumeš povezavo med prostovoljstvom in turizmom?

Meni se kombinacija prostovoljstva in turizma ne zdi napačna, vendar mora biti osnovna motivacija to, da nekam greš prostovoljno delo, da nekomu pomagaš, da nekaj narediš. Ta vidik se mi ne zdi egoističen, ne sme biti pa edina motivacija prostovoljnega dela to, da odideš nekam v tujino. Na primer, želim si iti v Avstralijo, ceneje me bo prišlo, če grem tja prostovoljno delat. To se mi zdi izkoriščanje prostovoljnega dela.

Če imaš čas, interes, denar za potovanje, ne vem, zakaj ne bi obiskal dežele tudi kot turist, vendar šele takrat ko opraviš obveznosti tvojega prostovoljnega udejstvovanja v organizaciji, za katero delaš. Želja po potovanju ne pomeni, da bi delo končala prej ali da ne delala dovolj kvalitetno. Nasprotno daš vse od sebe v tistem času, kot si dogovorjen. Sama sem v Mehiki celo ostala malo dlje časa kot smo bili dogovorjeni, ker so rabili neko pomoč. Na račun tega sem malo skrajšala svoje potovanje, ampak je bila to moja želja, da še pomagam v centru. V moji glavi so bile to čisto ločene zadeve.

Kako razumeš naslednji stavek, da »moramo postopoma postati državljani sveta, ne da bi pri tem izgubili svoje korenine, in hkrati dejavno sodelovati v življenju svojega naroda in ožjih skupnosti« (Delors, 1991)?

S tem se v osnovi strinjam. Postati državljani sveta, v to te na nek način današnji svet pripravi sam do tega preko globalizacije, s tem kako je odprt in kako je vse povezano. Pomembno se mi zdi zavedanje svojih lastnih korenin. Samo tisti, ki res pozna sebe in ve, iz česa izhaja, se lahko

odpre na ven in lahko nekaj naredi. Družba v kateri živimo temelji na participaciji, na tem da bi bili člani aktivni, da se zavedamo, da smo del družbe in da smo pripravljeni za družbo kot tako nekaj narediti.

Dodala bi, da verjetno nima vsak te želje, da bi stopil v širšo družbo. Nekdo je lahko popolnoma zadovoljen, če ostane v neki krajevni skupnosti in tam naredi lahko toliko kot nekdo, ki dela na mednarodnem področju. Ne zdi se mi, da bi zaradi tega mednarodno izkušnjo tako neskončno bolj vrednotili kot tisto v svojem domačem okolju. Oboje je potrebno. Nekateri imamo to željo iti v neko mednarodno skupnost, nekateri te želje nimajo. Važno je, da oboji želijo nekaj narediti, da so aktivni. Ne zdi se mi mednarodnega izkušnja prostovoljnega dela pogoj, da postaneš državljani sveta. Je pa meni osebno pomemben element, saj se mi zdi, da človeku ogromno da.

Meniš, da si preko te izkušnje pridobila določeno znanje, spretnosti, stališča, vpogled v situacijo, se nečesa naučil, česar na drugačen način ne bi mogel pridobiti?

Če prostovoljno delo primerjam s potovanjem ali izmenjavo, bi rekla naslednje. Pri potovanju samem vidik participacije in aktivnosti ni tako prisoten. Če greš nekam samo kot turist, morda nimaš širšega vpogleda, kako človek tam živi. Študentske izmenjave se mi zdijo tipične izkušnje, ki se vežejo na študentsko populacijo, kjer ponavadi nimaš veliko stika z lokalnim prebivalstvom. To se mi zdijo čisto različne izkušnje.

Nevarno pri mednarodnem prostovoljnem delu je, da kot posameznik prideš in želiš neko družbo urediti na način, kot si ga navajen doma. Prostovoljec mora vedeti, da tisti človek izhaja iz nekega drugega okolja in mora v tujem človeku vzbuditi odnos in ponos do svoje kulture in svojih korenin. On ne bo postal državljani sveta, če bo prevzel tvoje korenine, ampak da se bo zavedal svojih.

Kaj meniš, kakšne so posledice prostovoljnega dela v tujini za družbo kot celoto?

Gre za ožji doprinos državi oz. družbi, ki je prejemnica neke pomoči oz. aktivnosti. Prostovoljci delajo za skupno dobro in pri tem sami dobivajo neke izkušnje, ki jih oblikujejo. Upam, da so bolj sposobni in pripravljeni za dialog, da so bolj odprti. Družba bi morala preko prostovoljstva le pridobivati. Res je, da ne grejo vsi z enakim in s tolikšnim veseljem v prostovoljno delo, ta vidik je potrebno upoštevati in se ga zavedati. Zdi se mi, da se lahko marsikoga izkušnja sploh ne dotakne in razume stvari samo na način, da bo nekaj naredil in bo odšel domov ali naprej potovati. Če na svojo izkušnjo ne gledaš pozitivno, ne narediš nič dobre niti zase niti za družbo.

Kako vrednotiš to znanje, učenje, izkušnje, ki si jih pridobila preko mednarodnega prostovoljnega dela?

Vsaka izkušnja mi je gotovo dala določen širši vpogled. Moje izkušnje so nekako povezane s tem, da se moja aktivnost v domačem okolju nadaljuje pa da se v kakšno stvar še bolj poglobim.

Meniš, da ti izkušnja prostovoljnega dela v tujini kakorkoli pomaga na samem delovnem mestu ali pri študiju?

Motivira me. Da grem za celo poletje nekam prostovoljno delat, pomeni, da moram imeti junija vse izpite narejene. Moj študij je humanistični študij, ki nekak predpostavlja in želi neko širino, ki mi jo te izkušnje dajejo. Je povezano med seboj, tudi sama skušam te izkušnje povezati s snovjo na faksu.

Misliš, da ti bodo izkušnje mednarodnega prostovoljnega dela pomagale kdaj na delovnem mestu?

Mislím, da ti vsaka izkušnja in vse kar doživiš enkrat nekje pomaga. Ne vem, kje in kaj bom delala v prihodnosti, vendar upam, da bo takrat na to vprašanje odgovor pozitiven.

Ko boš iskala službo, ali boš izpostavilo svojo izkušnjo mednarodnega prostovoljnega dela?

Če bi pogovor naneseš na to, bi povedala kaj sem delala in kje sem bila. Svoje izkušnje bi navedla tudi v samem življenjepisú, ker so me te izkušnje pomembno oblikovale.

Si po prihodu domov izkušnjo predstavila v domačem okolju?

Po prihodu iz Mehike sem naredila promocijo znotraj same organizacije, letos grejo v Mehiko že druge punce. V ožji družini in prijateljem sem pokazala fotografije ter povedala, kako je bilo. Napisala sem nekaj člankov, preko katerih sem skušala predstaviti kakšne možnosti so na voljo, kaj se da početi v življenju. Dalo bi se pa še marsikaj narediti.

Imaš še kakšno misel za zaključek ...

Osebnostno so mi bile te izkušnje res močne izkušnje, za katere se mi zdi, da so me v življenju oblikovale. Ljudem, ki si to želijo, bi res privoščila, da so deležni takšne izkušnje. Pri tem si želim, da bi začutili potrebe določenega okolja. Da morda ne delajo tistega, kar so si oni mislili, ampak tisto, kar okolje res potrebuje. Šele ko delaš in potem vidiš, da so rezultati, si tudi sam zadovoljen in vidiš, da so rezultat tvojega dela pozitivne spremembe.

Hvala za intervju in tvoj čas, predvsem pa tvoj pogled na lastne izkušnje.

Priloga J: Intervju z Aristidom.

Podatki o intervjuvancu:

Šifra: Aristide

Starost: 24 let

Kraj bivanja: Ajdovščina

Status: študent matematike

Izobrazba: gimnazijski maturant

Starost pri udeležbi mednarodnega prostovoljnega dela glede na državo in čas trajanja (po posameznih odpravah):

Aristide se je pri 21 letih za dva meseca s skupino Društva mladih VOZEL odpravil v Peru, eno leto kasneje pa še v Burundi.

Datum in ura intervjuja: 30. 4. 2010, 8:45 – 9:50

TRANSKRIPT INTERVJUJA

Na začetku intervjuja te želim vprašati, če si že dolgo prostovoljka oz. kako se je pri tebi pot prostovoljstva začela?

Moja pot prostovoljstva se je začela na začetku gimnazije, ko smo imeli ponujeno možnost obiskovanja otrok s posebnimi potrebami, kar se je nadaljevalo skozi celo gimnazijo. V gimnazijskih letih sem tudi začel obiskovati delovne taborne v Bosni, ki jih je organizirala Karitas Koper in Škofijska gimnazija Vipava. Na vseh treh delovnih taborih smo dva tedna pomagali graditi hiše. To so bile prve bolj resne izkušnje prostovoljstva.

Si poleg tega deloval še v kakšni drugi organizaciji, si pomagal v kakšnem društvu?

Bil sem prostovoljec pri Karitas, pri društvu mladih VOZEL, ki smo ga ustanovili v Vipavskem križu. Občasno sem pomagal pri društvu SKAM.

Če zaključiva, lahko rečeš, da si bil kot prostovoljec v lokalnem okolju in drugod aktiven skozi celo leto?

Ja, to sigurno. Tudi pri Karitas smo začeli s programom Popoldan na cesti, kjer smo nudili inštrukcije otrokom iz socialno ogroženih družin, to je potekalo dvakrat na teden skozi celo šolsko leto.

Od kje izvira ideja, da ste kot skupina odšli v Peru in Burundi?

Začeli smo pravzaprav sami, nismo niti iskali možnosti, da bi se obrnili na katero organizacijo, ki se s tem ukvarja. Mladi, ki smo bili aktivno v naši župniji in tudi v okviru teh taborov oz. drugih prostovoljnih organizacij, smo se začeli samoiniciativno pogovarjati o možnosti, da bi šli prostovoljno pomagati za več časa nekam izven Slovenije. Prijatelj je bil na potovanju v Peruju, kjer je spoznal ta center za otroke, kamor smo kasneje odšli tudi sami. Preko njega smo navezali stike s centra ter oblikovali skupino udeležencev, kjer smo se večinoma poznali že od prej. Ideja je vzklila znotraj nas.

Kakšni so bili tvoji motivi in vzroki za prostovoljno delo v tujini? Zakaj si začel o tem razmišljati, kaj te je vodilo pri odločitvi za prostovoljno delo v Peruju ter nato še v Burundiju, letos pa se zopet odpravljate na Tajsko?

Pri meni osebno gre predvsem za izpolnjevanje smisla v življenju, ker se tam dejansko počutim uresničenega, saj lahko nekaj dam, nekaj naredim. Lahko bi rekel, da je mednarodno prostovoljno delo ena največjih izkušenj v mojem življenju predvsem na področju osebne rasti, vsaj zdaj tako gledam. Težko bi rekel ali po navdihu Svetega Duha, ali po glasu srca ali popotniški žilici, ki je vedno v meni, ampak neka mešanica vsega skupaj. To se mi zdi res del mene.

Torej je ideja vzknila v tebi in nate niso vplivali prijatelji, znanci, družina ali kdo drug?

Ne, bolj obratno.

En od pogojev, da lahko opravljaš prostovoljno delo še posebej v tujini je, da imaš (vsaj) v tistem obdobju materialno in finančno podporo. Kaj meniš o tem – drži tudi zate?

Ja, seveda. Če ne bi imel prihrankov od prej, se ne bi mogel udeležiti teh taborov. Starše je sicer skrbelo, ampak se jim je zdela dobra priložnost, tako da me pri vedno novih projektih vedno bolj spodbujajo.

Kako si se na odhod v tujino ter na delo v Peruju in Burundiju pripravil sam in kako ste se pripravili kot skupina pred odhodom v tujino?

Tako za Peru kot za Burundi smo se obakrat učili tujega jezika, torej španščino in francoščino. Niti en od članov odprave ni pred tem znal jezika države, kamor smo se odpravljali. To je bil kar velik zalogaj tudi s tehničnega stališča, saj smo bili iz različnih koncev Slovenije. Preko učenje jezika smo preživeli veliko časa skupaj. Poleg tega smo organizirali pripravljalne vikende, kjer smo imeli poudarek na spoznavanju, druženju, spoznavanju države in drugo.

Ste na pripravah razmišljali ali izpeljali kakšno delavnico na temo mednarodnega prostovoljnega dela, globalnega učenja, medkulturnega dialoga in podobno?

Ja, predvsem pri Peruju smo imeli v skupini socialno delavko, tako da je na spoznavnem vikendu pripravila izobraževanje o prostovoljstvu, o nevarnostih, prednostih, o načinu dela. Posebej smo imeli tudi geografsko delavnico na to temo.

O medkulturnem dialogu in globalnem učenju razmišljamo vedno več, kar pomeni, da v Peruju nismo še dali poudarka na to, medtem ko se tega z novimi odhodi vedno bolj zavedamo. Tudi znotraj društva SKAM, ki se povezuje z nekaterimi mednarodnimi organizacijami, se odpirajo ta vprašanja ter postajajo vedno bolj aktualna in prisotna.

Iz česa ste izhajali, ko ste pripravljali program, kaj boste na posamezni lokaciji počeli? Ste sami predvidli kakšne so potrebe danega okolja ali ste jih določili v sodelovanju z gostiteljico?

Vedno smo bili v dialogu in smo poskusili izhajati iz potreb, ki so nam jih posredovali domačini oz. ljudje, ki tam živijo. Glede na razmere in možnosti smo poskusili združiti želje in talente posameznikov skupine s tistim, kar so nam sporočili kot glavne potrebe lokalnega okolja.

Kako bi s svojimi besedami opredelil mednarodno prostovoljno delo?

Na splošno vidim mednarodno prostovoljno delo kot veliko priložnost za učenje, za širjenje obzorja in za razumevanje ljudi, ki dejansko živijo v drugačnih okoliščinah kot mi. Osebno pa je to sestavni del mene oz. ena izmed stvari v življenju, ki mi daje smisel in me vleče naprej. Daje mi tudi upanje za boljšo prihodnost.

V čem vidiš prednosti prostovoljnega dela v tujini?

Neformalno učenje zagotovo. Navezovanje stikov in spoznavanje ljudi iz različnih kultur. Izkušnja drugačnega življenja ti pomaga ovrednotiti to kar živiš doma. Zdi se mi tako kompleksno, da bi težko izpostavil posamezna področja. Zagotovo se mi zdi najpomembnejše to, da te ta izkušnja spremeni in ti da nekaj za naprej.

V čem pa vidiš kakšno pomanjkljivost, šibko točko prostovoljnega dela v tujini?

Vedno znova je nevarnost fizična pripravljenost oz. bolezen, če doleti koga od udeležencev na poti. V tem primeru je član lahko tudi veliko breme in se tudi sam ne počuti v redu zaradi tega. Nevarnost se mi zdi preveč močna čustvena navezanost tako s strani prostovoljcev kot domačinov. Nevarnost se mi zdi obsesija, da bi želeli rešiti ves svet z nekega stališča. Pa tudi obratno, da prevzameš bolj pesimistični pogled ter misliš, da se ne da nič narediti, ker so problemi tako veliki in kompleksni. Mogoče tudi nevarnost znotraj skupine, ker živiš v težkih razmerah in lahko pride do velikih konfliktov. Včasih se je potrebno potruditi in iti tudi preko sebe, še posebej se to pokaže, ko živiš v okoliščinah, ki so bistveno težje kot smo jih vajeni, v takšnih primerih odnosi pridejo močno bolj na površje.

Bi izpostavil kakšen poseben element prostovoljstva v tujini v primerjavi s prostovoljstvom doma? Kaj določa mednarodno komponento prostovoljnega dela?

Drugačnost je morda največji element, tako z vidika kulture kot življenja oz. dožemanja članov skupine v drugem okolju.

Kakšno vrsto dela si oz. ste opravljali na posameznem taboru? Kaj je bil namen vašega dela?

V Peruju smo živeli in delovali znotraj centra Mesto otrok. To je pravzaprav sirotišnica, kjer živi približno 400 fantov. V centru jim nudijo vse osnovne življenjske pogoje. Dopoldne, ko je imela večina šolo, smo pomagali v različnih delavnicah, na primer v čevljarni, šiviljski delavnici, pekarni, pri kosilu, na kmetiji in marsikaj drugega. Otroci imajo različne odgovornosti in smo jim pri tem tudi sami pomagali. Popoldne smo nudili inštrukcije, predvsem angleščino in matematiko. Bili smo torej del skupnosti in smo pomagali razvijati tiste komponente, kjer smo bili sami močnejši.

Otroci so razdeljeni po starostnih skupinah od 6 do 18 let, pri našem delu pa so nam še posebej z organizacijskega vidika pomagali drugi delavci centra. Vsaka skupina ima svojega skrbnika, to je lahko poročen par, sestre, kapucini. Njim smo se nato priključili, kaj postorili namesto njih. Moram pa povedati, da je disciplina v takšnih organizacijah zelo pomembna, drugače bi bilo zelo težko delovati tudi nam.

Kako pa je delo potekalo v Burundiju?

V Burundiju smo prvi del časa posvetili predvsem gradnji ene šole, pomagali smo pri zaključnih delih, pri takšnih stvareh, ki so za domačine težko izvedljive, na primer elektro napeljava, vezja in podobno. Ne glede na to da nihče v skupini ni bil strojnik ali kaj podobnega, smo se vseeno lažje in hitreje naučili nekaterih stvari kot domačini. Popoldneve smo vedno izkoristili za druženje oz. sodelovanje in pomoč pri vzgoji mladih in otrok. V drugem delu pa smo pomagali pri dvo-tedenskem oratoriju, kjer smo imeli 600 otrok in smo bili ves čas z njimi.

Kje ste se naučili znanja, ki ga posameznik potrebuje za gradnjo šole?

Vsi trije fantje, ki smo bili na odpravi, smo bili že prisotni tudi na delovnih taborih v Bosni, kjer smo gradili hiše. Tam smo se naučili že marsikaj. V Burundiju je živel tudi misijonar Danilo Lisjak, ki ima precej izkušenj s področja gradbeništva. Večina stvari, ki jih nismo znali, nam je on pomagal in svetoval.

V kakšnih okoliščinah si opravljala delo? Je bilo zate poskrbljeno v materialnem in zdravstvenem smislu?

Na obeh taborih je bilo materialno in zdravstveno za nas poskrbljeno. Imeli smo prenočišče, spali smo v okolju in blizu skupnosti, kjer smo delovali. Hrane nam ni primanjkovalo, tako da lahko rečem, da je bilo za osnovne potrebe več kot dovolj poskrbljeno.

V Peruju je ena izmed članic je zbolela, ampak je bilo tudi v tem času zanjo poskrbljeno.

Ste dobili za svoje delo kakršno koli plačilo v obliki denarja? Ste bili morda deležni katerih drugih ugodnosti?

Ne, za svoje delo nismo prejeli nobenega plačila. Če bi lahko temu rekel ugodnost, naj povem, da sta nas v Peruju po končanem prostovoljnem delu na centru v času potovanja spremljala dva izmed starejših fantov. Ampak tudi tu je šlo za vzajemnost, saj smo jima vse stroške krili mi, poleg tega sta prav tako kot mi nekatere kraje videla prvič. Morda je bilo zanju to še bolj ugodnost, pa vendar tudi za nas, ker sta bila z nami. Torej gre za ugodnost, da je bil z nami domačin.

V Afriki je bilo nekaj podobnega. Ko smo raziskovali območje v bližini, so se mladi velikokrat ponudili in šli z nami. Morda še to, da smo se naučili barantanja.

Prosim, da opišeš prvi stik z domačini in/ali gostitelji v tuji državi!

S strani gostiteljev smo bili vedno sprejeti toplo, domače. Z domačini pa je bilo v obeh primerih na začetku čutiti nezaupljivost. Moramo razumeti njihovo mentaliteto, da smo belci oz. prebivalci Evrope in Amerike napol božanstva pa tudi vreče denarja. S tega vidika in zaradi

preteklosti jih čisto razumem, da so bili do nas nezaupljivi. Nekaj časa je torej trajalo, da smo prebili led in vzpostavili bolj prijateljske odnose.

Kakšne pa je bil zadnji stik, slovo?

Posloviti se je bilo zelo težko v obeh primerih. Tako za nas prostovoljce kot za domačine. Slovo je bilo malo bolj žalostna izkušnja, ampak upam in verjamem, da smo se vsi zavedali, da nam tisti čas, ko smo ga preživeli skupaj, pomaga za naprej. Vendar naj omenim, da so se v obeh odpravah nadaljevali stiki predvsem preko elektronskih medijev. Poleg tega sta se v Peru zopet vrnili dve članici odprave, iz Peruja je v Slovenijo prišel tudi en izmed fantov, ki smo mu pomagali dokončati šolanje. Tudi iz Burundija sem ravno pred kratkim srečal misijonarja pri katerem smo živeli, črnca, ki sedaj študira v Rimu. Kontakti se torej nadaljujejo.

Meniš, da si oz. ste izpolnili pričakovanja in dosegli cilje gostiteljske organizacije?

Pričakovanja in želje skupine mislim, da smo zagotovo izpolnili. Vse kar je bilo, je bilo da damo sebe na razpolago in pomagamo po najboljših močeh. Glede pričakovanj gostiteljic sem tudi optimističen, in sicer zaradi povratnih informacij. V Peruju so pred nami že gostili eno skupino, a so imeli negativno izkušnjo. A nam so rekli, da lahko iz Slovenije pridejo kadarkoli. Prav tako so tudi v Burundiju izrazili željo po nadaljnjem sodelovanju.

Te je kakšna stvar razočarala?

Poskušam se spomniti kakšnih večjih stvari. Mene so in me še vedno najbolj razočarajo problemi, ki se ustvarjajo umetno oz., ki so prepredeni z gospodarskega, finančnega in političnega vidika in ki prihajajo velikokrat iz Zahoda, iz naših držav in Amerike. Ti problemi povzročajo, da mali preprosti ljudje trpijo in nosijo bremena razvitih držav. To odkrivam vedno znova. To kompleksnost globalnih problemov, kako le ti ogrožajo te ljudi, ki že tako nimajo veliko. Glede razočaranja v samem našem taboru pa ne vem, so bili konflikti znotraj naše skupine in manjša razočaranja, ampak to je normalno. Kaj večjega se pa sedaj ne spomnim. Morda to, da so nas v Afriki oropali, ampak to v času potovanja in ne v času prostovoljnega dela.

Meniš, da je bila vaša pomoč v obeh okoljih sprejeta, zaželjena? So jo domačini odobraval ali ne?

Ja, seveda. Lahko rečem, da so z večinske strani odobraval naše delo, prav tako tudi gostitelji.

Meniš, da si se preko te izkušnje mednarodnega prostovoljnega dela v enem in drugem okolju česa naučil? Na kakšen način in kaj si se naučil?

Zagotovo menim, da sem se veliko naučil tako na prvem kot na drugem taboru. Težko bi to opredelil z besedami, pa vendar bom skušal povzeti najpomembnejše stvari zame osebno, kaj sem se naučil. Malo razumem francosko, prav tako se ne bojim španščine, kjer koli se z njo srečam. Bolj pomembno pa se mi zdi to, da mi doma te izkušnje res pomagajo razumeti in dojemati te majhne stvari sedaj v mojem življenju, na primer glede hrane, elektrike, vode in podobno. Tudi za naprej, želim en del življenja usmeriti in tudi ozaveščati ljudi, o drugih ljudeh, ki živijo v materialnih in finančnih okvirih zelo drugače kot mi. To so najlepše stvari, ki sem se jih naučil. Med težjimi stvarmi pa sem spregovoril že prej. Pokvarjenost in korupcija imata name močne posledice. Če bi na kratko povzel, je največ, kar sta mi dala oba tabora, neka širina, glede medkulturnosti, glede globalizacije, glede pogleda na svet na splošno.

Podal si neka spoznanja in ugotovitve, kaj so te izkušnje naučile kot osebo in za življenje. Da zajameva čim več raznolikih področij pa me zanima, če si se naučil še česa konkretnega, kakšne spretnosti, veščine?

Tega je bilo kar veliko. V Afriki smo se predvsem učili, kako se gradi, kako pokrivati hišo, kako postaviti električno napeljavo. Preko izkušnje smo se naučili tudi dela in animiranja s 600 otroki. Vožnje z avtomobilom po džungli. V Peruju pa smo se učili predvsem preko teh delavnic, ki smo jim prisostvovali v dopoldnevih. Pekarstvo, tam sem prvič delal v večji pekarni, čevljarstvo, delo na kmetiji, kjer sem bil na primer prisoten, ko je koza povrgla mladičke, naučil sem se, kako je potrebno paziti na mlade prašičke. Takšnih izkušenj je bilo res

kar precej, ki so lahko koristne in morda pomagajo v določenih situacijah. Poleg tega smo se učili tudi prvotnih jezikov.

Ena od spretnosti, ki si se je naučil oz. jo izuril, je bila morda tudi organizacij in vodenje? Kdo je bil vodja odprave?

Ja ta malenkost tudi. Velika izkušnja, ker se s tako velikim projektom, še posebej s finančnega vidika, še nisem oz. nismo spopadli. Koordinator odprave sem bil jaz, organizacijo pa smo si razdelili v skupini.

Organizacije je bilo veliko, veliko je bilo srečanj, aktivnosti za pridobivanje sredstev, organizirali smo dobrodelni koncert in druge akcije, delali smo na ozaveščanju in propagandi, seveda je bilo potrebno marsikaj tudi narediti za spoznavanje skupine. Tega dela je bilo kar veliko.

Glede na povedano te morda spomnim, da ste dobili izkušnjo dela z otroki. Ste morda tudi poučevali?

Ja, smo poučevali, ampak bolj individualno oz. v majhnih skupinah.

Glede na to, da ste imeli dvakrat kar močno izkušnjo timskega dela, kako si doživljal ekipo, kaj si se naučil preko timskega dela?

Naučil sem se, da je večje skupine, ki imajo več kot 10 članov, mnogo težje koordinirati oz. iskati najboljše možne rešitve. To, kar tudi znotraj skupin vedno bolj poudarjamo, pomen refleksij, dialogov, sprejemanja drugačnosti, potrpežljivosti, življenja z ljudmi za določen čas skupaj, ko si dejansko prisiljen, da si z njimi.

Meniš, da si pridobil na samostojnosti, samozavesti, prevzemanju odgovornosti?

Verjetno ja. Čeprav se mi osebno zdi, da prav velikih problemov s tem nisem imel, ker smo določene velike projekte peljali že prej.

Že pred časom si omenil, pa vendar te prosim za dodaten razmislek. Je en od večjih motivov lahko tudi želja po osebni razvoju, po samorealizaciji? Kako si na to gledal pred odhodom in kako po prihodu domov?

Pred odhodom mislim, da se nisem toliko osebno zavedal tega. Bolj potem oz. že med samim taborom, ko smo se pogovarjali z drugimi člani skupine. Mislim, da mi je s časoma vedno bolj postajal to pomemben del tabora, ki si ga je treba priznati, lahko pa ti tudi koristi v življenju oz. pomaga dojemati nekatere stvari.

Preko pogovora lahko izpeljem, da sta te obe izkušnji spremenili kot osebo. Kaj meniš?

Mislim, da ja. Vsaj upam tako.

Si dobil kakšno povratno informacijo, ki bi to potrdila?

S strani prijateljev sem dobil povratno informacijo. Na koncu tabora smo si izmenjali nekakšne dnevnike, kjer smo napisali drug drugemu svoje poglede nanj, želje za naprej in podobno. To mi je res dragocen spomin z obeh taborov. Človek, ki živi dva meseca s teboj, opazi nekatere tvoje vidike drugače kot mimoidoči. Po teh povratnih informacijah, mislim, da sem dobil uvid v to, da sem se spremenil tudi sam.

S strani družine pa morda z vidika, da je vedno bolj naklonjena mojim tovrstnim projektom.

V kolikšni meri je do izraza prišlo tvoje dotedanje znanje, spretnosti, kreativnost, specializirano znanje, izkušnje, ustvarjalnost ...?

Specializirano znanje študija matematike je bilo zagotovo močno prisotno v Peruju, ko smo otrokom med drugim nudili inštrukcije oz. smo jih poučevali. Neformalna znanja, ki sem jih pridobil prej pri delu z otroki kot animator na oratorijih in podobnih stvareh, pa so prišla še bolj do izraza, saj smo tam dejansko živeli z otroki. Od bansov, pesmic, do splošnih vedenj o tem, kako pristopiti do otroka, nebesedna komunikacija in podobno.

Meniš, da si preko te izkušnje pridobil določeno znanje, spretnosti, stališča, vpogled v situacijo, se nečesa naučil, česar na drugačen način ne bi mogel pridobiti?

Bolj kot karkoli vidim odgovor v tem, da ne moreš nikjer drugje živeti s temi ljudmi. Z ljudmi, ki so ali na pragu revščine, ali na pragu socialne izključenosti, odrinjenosti iz družbe. Lahko tudi znotraj našega okolja kakšna taka skupina, ampak tam je mnogo večja površina oz. številčnost teh ljudi. Osebnostno mislim, da nikjer drugje ne moreš tako močno doživeti, kaj vse to pomeni. Če povem kar preko besed afriškega fanta, ko mi je rekel, da bi se z veseljem učil, ampak ima vsak dan znova najprej v mislih to, če bo lahko drug dan sploh lahko kaj jedel. Povsem drugo je, če si ti z njimi, kot pa če gledaš kakšno oddajo ali dokumentarec. Doživetje dejanskosti, realnosti v tistem okolju, kjer si.

Omenil si že, da ste po izkušnji prostovoljnega dela malo potovali naokoli? Kako razumeš povezavo med prostovoljstvom in turizmom?

Zame je pomembna jasna ločitev, da prostovoljno nameniš delovanje takratnega časa izključno kot pomoč, kot usmerjenost sebe k bližnjemu. Vedno hkrati pride tudi nekaj turističnega glede spoznavanja okolja in kulture. Za skupino in posameznika se mi zdi dobro spoznati okolje, saj smo vedno delovali v izjemno revnih predelih. Tudi ta malo širši vidik pokrajine, tudi širši ogled znamenitosti, ki so naokoli. Zame osebno bi bilo enako zanimivo oz. dobro, če bi večino oz. ves čas posvetili samo delu na taboru. Ampak je bolje pogledati stvari tudi na način kot jih vidijo običajni turisti v tistem kraju oz. območju.

Glede na tvoje besede, se mi zdi, da znaš na izkušnje pogledati tudi z distance. Morda je to posledica, da je od taborov minilo že nekaj časa. Zato te na tem mestu vprašam, če bi izkušnjo ponovil oz. zakaj se vedno znova odločaš za podobne izkušnje?

Vsekakor bi izkušnjo ponovil in jo tudi bom, saj se letos poleti odpravljam na podobno izkušnjo na Tajsko. To so res stvari, ki so me najbolj spremenile oz. nagovorile v življenju.

Bi izkušnjo priporočil tudi drugim, na primer prijateljem, kolegom, znancem ...? Zakaj?

Ja, sigurno. Vedno, ko imamo predstavitev ali kaj podobnega, mladim položim, naj si upajo to kar nosijo v srcu, to, kar si želijo v življenju, tudi uresničiti.

Kako na tebe in tvoja stališča vplivajo te mednarodne izkušnje prostovoljnega dela? So se tvoja stališča v čem spremenila? Na katerem področju?

Zagotovo so se spremenila, vsaj na nekaterih področjih. Morda najbolj na področju kritičnosti do globalizacije oz. do pogleda na razliko med zahodnim in ostalim, revnim svetom. Tako enostransko včasih označujemo in si jih predstavljamo, predvsem tukaj je bil največji razkorak in napredek na moja stališča in moj pogled na svet. Prepričan sem, da se lahko ogromno naučim od tistih, ki živijo skoraj brez vsega, prav tako pa tudi jaz lahko v okolje nekaj prinesem, da se drugi nekaj naučijo. Mislim, da je to dožemanje premalo prisotno v naših ozkoglednih tirmah tukaj.

Sam vedno bolj delujem v smeri, da ko človeku nekaj prineseš ali ga kaj naučiš, to dobiš tudi sam nazaj. Če ne drugega samo odziv, ki pa ti lahko pomaga za naprej. Na podlagi obojih taborov lahko rečem, da domačini in otroci niso imeli percepcije, da bi samo jemali, ampak so nam poskusili nekaj dati, če ne drugače tako, da so nam predstavili svojo kulturo, tamkajšnji način življenja. Seveda nas niso zalagali z nekimi materialnimi darovi, to mi je povsem jasno, ampak v tistem kar imajo, sem obakrat začutil, da so želeli tudi oni nam kaj dati. Podarili so nam kakšno malenkost, otroci so nam kaj izrezljali. Verjetno pa je za nas vseeno največ to, da se lahko učimo od njih.

Si kaj spremenil v svojih navadah, običajih, vedenju ...?

Še bolj pomembno se mi zdi vprašanje ekološke ozaveščenosti, tu sem zagotovo spremenil svoje navade. Če se dva meseca tuširaš z lončkom, potem drugače gledaš tudi na to, koliko pomeni voda, elektrika, odpadki. Vsaj upam, da sem na tem področju kaj spremenil.

Zelo spodbujam in želim spodbuditi druge skupine, ki se odpravljajo, da sem na voljo, da jim lahko pomagam. Sedaj imamo tudi akcije dvakrat na leto, ko v župniji zbiramo sredstva za

otroke, ki se ne morejo šolati. Nato so še manjše stvari, ampak ena bistvenih stvari se mi zdi ozaveščanje na vseh področjih, ki se nanašajo na ta revnejša področja, tudi ozaveščanje o ljudeh, ki naj bi imeli enako dostojanstvenost, ampak imajo manjše možnosti o nas.

Kako vrednotiš to znanje, učenje, izkušnje, ki si ga/jih pridobil preko mednarodnega prostovoljnega dela? Se tega zavedaš? Ti je pomembno? Ti je učenje preko prostovoljnega dela tuje, nenavadno?

Ne, nikakor ne, saj sem o tem navajen razmišljati, veliko se o tem med seboj pogovarjamo tudi s člani skupin in prijatelji. *Svoje izkušnje vrednotim, vendar sem malo kritičen do naše zahodne družbe. V naši družbi je najpomembnejše vrednotenje z vidika finančnega stališča, z vidika zagotovljenosti materialne preskrbe. Še posebej za naravoslovno usmerjene prostovoljce, izkušnja prostovoljnega dela v tujini nima posebne praktične vrednosti. Večje vrednotenje imajo tovrstne izkušnje pri prostovoljnih delih in drugih podobnih dejavnostih, ki jih opravljam še naprej.* Glede samovrednotenja teh izkušenj pa lahko rečem, da mi izkušnje spreminjajo življenje in mi pomagajo pri dejavnostih, ki jih počnem.

Kaj meniš, kakšne so posledice prostovoljnega dela v tujini za družbo kot celoto?

Jaz upam, da so posledice takšne, da se bo nekaj spremenilo. Tako znotraj naše družbe, kot za revnejše predele. Menim, da takšne izkušnje lahko ogromno prinesejo in imajo posledice za člane odprave. Če ne drugega imajo člani pozitivno izkušnjo, da sem nekaj dobrega naredili v življenju. Pozorni moramo biti tudi na to, da je lahko enkratna pomoč včasih celo slaba, če ni pravilno usmerjena. Naj na tem mestu bi omenil kitajski pregovor, »ne ponuditi človeku ribe, ampak ga raje nauči loviti ribe«. Vedno ko smo delovali v takšnem okolju, smo poskušali čim več svojega delovanja usmeriti v to izobraževalno smer, da smo ljudi in otroke nečesa naučili, da bi jim to lahko pomagalo v nadaljnjem življenju. To, da se razvijajo na izobrazbeni ravni, vidim kot možnost napredka oz. boljšega življenja za te ljudi.

Preveč idealističen bi pa bil, če bi rekel, da so posledice to, da bomo nekega dne vsi živeli na približno enakem materialnem nivoju ali pa vsaj pod pragom revščine, da bomo vsi deležni človeka dostojanstveno življenje.

Zame je posledica že to, da smo pomagali ljudem na primer v Peruju, da so dokončali šolanje in si mladi lahko sami služijo kruh in živijo kolikor toliko normalno. Vesel pa sem, da se to razširja, da je vedno več mladih, ki se angažira na takšen način. Verjamem in upam, da bodo posledice širši pogled in spoznavanje, da ni edini kotiček sveta ta, kjer živimo. Če se tega zavedaš, živiš svoje življenje bolj vredno in veselo.

Meniš, da ti izkušnja prostovoljnega dela v tujini kakorkoli pomaga na samem delovnem mestu ali pri študiju?

Na delovnem mestu ja. Če ne drugega za motivacijo, za vztrajnost, potrpežljivost, razumevanje dogajanja znotraj samih mladih oz. možnosti različnih spektrov dogajanj znotraj družin. Če gledam na delovno mesto kot inštruktor in profesor, kjer sem poučeval in bom verjetno tudi v prihodnje. Pri študiju pa niti ne najbolj. Morda bolj kot motivacija, da naredim izpite. Ampak se vseeno raje v večji meri posvetim tem aktivnostim, ki me privlačijo kot pa študiju.

Ko boš iskal neko bolj resno službo za polni delovni čas, boš te izkušnje predstavil, jih poudaril ali meniš, da te lahko pri tem celo omejujejo?

Zanikati jih ne nameravam nikoli. Je pa vprašanje, ali jih bom predstavil delodajalcu ali ne. To je odvisno od službe. Sem pa ponosen na to oz. vesel na to, kar sem naredil.

Si po prihodu domov izkušnjo predstavil v domačem okolju? Na kakšen način je to potekalo? Kje ste predstavili svoje izkušnje?

To so bile v večini predstavitve naše izkušnje delovanja ali v Peruju ali v Burundiju. Naredili smo Power point predstavitev ter z besedami in slikami skušali prikazati naše delo, okolje, kjer smo delovali in druge vidike. Predstavili smo tudi nekatera glasbila. Naš namen je bil seveda tudi ozaveščanje o ljudeh, mladih na drugem koncu sveta, pa so po načinu življenja še vedno zelo blizu nam.

Predstavitve smo imeli po različnih krajih Slovenije, kar nekaj jih je bilo v Ljubljani, pa v našem koncu Vipava, Gorica, Tolmin. Predstavitve smo imeli tudi na Bledu, na Koroškem, v Mariboru, Celju, v Kopru. Za dolenjsko pa ne vem, mislim, da nismo imeli predstavitev tam.

Kakšen je bil odziv poslušalcev?

Vedno je bil zelo pozitiven, se mi zdi, da celo preveč. Bojim se, da so se bali biti kritični. Najbolj vesel sem bil, ko smo imeli predstavitev za študentski dom v Ljubljani, ker se je potem razvila še debata. Poslušalci so spraševali o nevarnostih, podali so svoje pomisleke. Res smo se lahko iskreno pogovorili.

Imaš za konec kakšno misel?

Ena misel mi je vseč in me letos spremlja na Tajsko: »Volja Boga je kraj, kjer se srečata največja potreba človeštva in tvoja najgloblja hrepenenja srca«.

Hvala za intervju in tvoj čas, predvsem pa tvoj pogled na lastne izkušnje.

Priloga K: Intervju z Meri.

Podatki o intervjuvancu:

Šifra: Meri

Starost: 68 let

Kraj bivanja: Kamnik

Status: upokojenka

Starost pri udeležbi mednarodnega prostovoljnega dela glede na državo in čas trajanja (po posameznih odpravah):

Meri se je pri 67 leti v okviru Slovenske Filantropije za 14 dni s skupino štirih prostovoljk odpravila na Slovaško.

Datum in ura intervjuja: 5. 5. 2010, 9:00 – 9:55

TRANSKRIPT INTERVJUJA

Kako se je pri vas začela pot prostovoljstva?

Prostovoljka sem od upokojitve dalje, aktivna sem na področju sociale. Pred upokojitvijo nisem imela stika s prostovoljnimi deli. Prvo prostovoljno delo je potekalo kot obiskovanje bolnih in jubilarantov v naši lokalni skupnosti, ki jo pokriva naše društvo upokojencev Kamnik. Kmalu sem postala predsednica socialne komisije v društvu in lahko rečem, da smo na tem področju v občini Kamnik naredili veliko. Leta 2004 smo se vključili v projekt Starejši za starejše, kasneje smo začeli še s projektom Sadeži družbe, kjer gre za medgeneracijski program, ki temelji na prostovoljnem sodelovanju in skupnemu ustvarjanju vseh generacij. V našem projektu so sodelovali učenci osnovne šole v Kamniku, študentke Fakulteta za socialno delo in prostovoljke upokojenke iz občine Kamnik.

Kje ste dobili prve informacije o projektu Ostani aktiven, bodi prostovoljec?

Na sestanku je pokrajinski koordinator gorenjske regije predstavil projekt in vprašal, če bi kdo želel iti. Iz gorenjske regije sva odšli dve prostovoljki. Skupaj smo na Slovaško odšle štiri starejše prostovoljke.

Zakaj ste se odločili oditi na Slovaško, kakšni so bili vaši motivi in vzroki, da se udeležite projekta?

Predvsem me je zanimalo, kako je drugje, kako so stvari za starejše urejene v neki drugi državi. Izmenjave prostovoljcev sem se bolj udeležila zaradi zanimanja, kakšna je socialna ureditev na Slovaškem, da vidim primerjavo z našim sistemom. Kako imajo tam urejeno področje in zadeve za starejše ljudi. Kakšne ugodnosti imajo upokojenki na Slovaškem, kako je poskrbljeno bivanje v domovih starejših občanov, kako je poskrbljeno za prehrano in kako je hrana subvencionirana.

Kako ste se na odhod v tujino ter na delo samo pripravili pred odhodom? Ste imeli organizirano kakšno izobraževanje?

Slovenska filantropija je organizirala, da smo se lahko učile slovaščino. Imele smo tudi izobraževanja in predavanja, vendar se ne spomnim več o čem smo govorili. Je minilo že kar nekaj časa.

V čem vidite prednosti in pomanjkljivosti oz. šibke točke prostovoljnega dela v tujini?

Prednosti so sigurno to, da smo dobile delni vpogled na ureditev za starejše na Slovaškem, spoznale smo različne prakse, nekatere skušam vpeljati tudi v Sloveniji. Prenos informacij, praks in izmenjava idej je vsekakor dobra in pozitivna.

Zame osebno je bila šibka stran dolžina izmenjave, saj mi je bilo 14 dni predolgo. Jaz bi šla po enem tednu domov, mi je bilo dovolj. Za starejše, vsaj zame je intenzivno delovanje 14 dni v neki tuji državi, kar naporno.

Kako vidite vaš prispevek prostovoljnega dela. Ste kot prostovoljke tam kaj naredile, pomagale? Če prav razumem, je šlo predvsem za izmenjavo izkušenj med starejšimi prostovoljkami iz Slovenije in Slovaške?

Na Slovaškem nismo konkretno skoraj ničesar naredile. Predvsem smo različne organizacije in njihove predstavnike seznanjale s tem, kako imamo mi urejene stvari. Opravile smo kakšno malenkost, vendar je šlo bolj kot zapolnitev časa.

Ja, projekt je usmerjen na izmenjavo izkušenj med eno in drugo stranjo. Se je pa vse odvijalo med prostovoljci, med prostovoljnimi organizacijami.

Kaj ste počeli v dveh tednih na Slovaškem? Kako je bil organiziran vaš urnik?

Stanovale smo v hostlu, zraven smo imele zajtrk. Okoli devetih sta po nas prišli koordinatorka in prevajalka. Vsak dan smo se odpeljale drugam, vsak dan smo obiskale vsaj dve organizaciji. Dopoldne in popoldne smo imele sestanek, predavanje in/ali predstavitev organizacije ter tudi načina izobraževanja oz. dela tiste organizacije. Vmes smo imele kosilo, popoldne smo odšle na ogled neke druge organizacije. Ponekod smo tudi kaj majhnega pripravile, enkrat smo pomagale saditi drevesa.

En teden smo bile v Bratislave, drugi teden smo potovale po Slovaški ter obiskale še druge organizacije izven glavnega mesta. Prevajalka in koordinatorka sta bili ves čas z nami. V Prievidzu imajo sedež oz. zvezo prostovoljnih organizacij. Tu mi je najbolj v spominu ostalo, da imajo telefonsko številko, na kateri dežurajo od jutra do večera. Na to brezplačno številko lahko pokličejo vsi ljudje iz Slovaške, razložijo svoj problem in vprašajo, kako ga rešiti. Ugotovila sem, da imajo tudi v Sloveniji na Zvezi upokojencev Slovenija že takšno številko, le da deluje samo nekaj ur na dan. Bile smo v nekem rudarskem kraju, kjer se srečujejo starejše prostovoljke, obiskat nas je prišel tudi predsednik občine. Drugi teden se mi je bolj dopadel kot prvi, čeprav se mi je vse skupaj res zdelo dolgo. Nisem rada nekje daleč, sploh ne za dolgo časa. Proti koncu smo imele dva dni prosto in smo bile nastanjene v letoviškem kraju, kjer smo si ogledale grad, bile smo tudi v toplicah. Oba dni je bilo deževno.

Ne vem, če so nam vse pokazali ali ne, ker sem slišala, kako na Slovaškem slabo živijo, koliko imajo revežev. Res imam občutek, da nismo videle prave slike. Ampak verjetno tudi tisti, ki so pri nas, ne vidijo vsega in morda spoznajo Slovenijo le z enega ali dveh zornih kotov.

Se spomnite kakšnih tem, kaj ste se pogovarjali na sestankih in predavanjih? O čem ste razmišljali, kaj ste spoznali?

Na sestankih smo večinoma izmenjevali informacije o sistemu in ureditvi glede starejših v posamezni državi. V kontaktu smo bili s slovaškimi starejšimi prostovoljkami. Imeli smo različne teme, ki so bile povezane s starejšimi, tudi z otroci, ker imajo na Slovaškem res veliko sirot in domov za te sirote.

Vedela sem, da je Slovaška bolj revna država kot Slovenija. Presenečena sem bila, da imajo takšno ureditev, ki omogoča poceni kosila za starejše. Pri nas ljudje, ki imajo majhne pokojnine in jim vozijo hrano domov, nimajo regresirane prehrane. Le nekaterim center za socialno delo pomaga z enkratno denarno pomočjo enkrat na leto. Boljše bi bilo, da bi prehrano za starejše, ki imajo nizke dohodke, regresirali tako kot je to urejeno pri študentih in dijakih.

Vem, da so pri nas grozni problemi, kako svojci plačujejo domove za starejše, saj so pri nas res dragi. Tam so domovi v približno enakem cenovnem okviru, vendar v primeru, da upokojenec nima dovolj lastnih prihodkov, plačevanje doma ne pade na svojce, ampak pomaga država.

Presenečena sem bila tudi nad tem, kako so imeli v nekem kraju organiziran Rdeč križ. Imeli so svoje rešilne avtomobile, kuhinjo in podobno. Starejšim so pomagali na različne načine za relativno malo denarja, finančno pa ga podpirata predvsem občina in država.

Prosim vas, če naštejete nekaj organizacij, ki ste jih prostovoljke obiskale?

V Bratislavi smo spoznale center, kjer nas je sprejela koordinatorka projekta Ostani aktiven, bodi prostovoljec. Obiskale smo domove starejših občanov in klube upokojencev, Hospic, ki je v osnovi privaten, deluje v okviru krščanstva in ga vodijo sestre usmiljenke. Obiskale smo center oz. ljudsko kuhinjo, kjer upokojenci dobivajo hrano. Presenetilo me je, kako poceni je kosilo za tiste, ki imajo majhne pokojnine. Enako je urejeno tudi pri domovih, kdor ima majhno

pokojnino mu več prispeva država. Nisem zasledila, da bi morali svojci doplačevati za domove, kot se dogaja pri nas.

Obiskali smo Rdeč križ, Unicef, organizacijo, ki skrbi za otroke z ulic. Obiskale smo slovensko ambasado, prostovoljno organizacijo, ki izvaja računalniške tečaje za starejše, Osnovno šolo, kjer smo drugim prostovoljcem pomagale pri sajenju novih rastlin na polju. Obiskale smo organizacijo, ki se ukvarja z zapuščenimi otroci in se imenuje Nasmeh kot darilo.

Je bilo za vas poskrbljeno v materialnem in zdravstvenem smislu?

Ja, za vse je bilo poskrbljeno. Edino v Bratislavi smo se morale voziti z javnim prevozom. Na Slovaškem oz. v Bratislavi ne uporabljajo toliko avtomobilov, ampak se večinoma prevažajo z javnim prevozom.

Ste bili deležni kakšnih ugodnosti?

Zadnji dan smo bile v enem letoviškem kraju, poleg tega je bilo res za vse poskrbljeno, predvsem za vse obiske organizacij. Koordinatorica nas je peljala tudi na grad in še kaj bi se našlo.

Prosim, da opišete prvi stik z domačini in/ali gostitelji v tuji državi!

Prvi in nadaljnji stik je bil z vsemi zelo v redu. Še posebej koordinatorica in prevajalka sta bili odlični. Tudi s prostovoljkami in vsemi, ki smo jih srečali, smo se dobro razumeli.

Menite, da ste izpolnili svoja pričakovanja in dosegli cilje gostiteljske organizacije?

Mislím, da ja. Bila sem zadovoljna z izmenjavo. Rada bi, da bi se še pri nas kaj takšnega prijelo, vsaj glede regresirane prehrane. Lahko rečem, da sta bili obe strani, tako udeleženke kot gostitelji z izmenjavo zadovoljni.

Vas je kaj razočaralo?

Niti ne preveč. Bolj sem bila presenečena nad nekaterimi stvarmi, ampak ne v smislu razočaranja. Presenečene smo bile nad Rdečim križem, ki je tam profitna organizacija.

Nekaj ste že povedali, kaj ste se preko te izmenjave naučili. Prosila bi vas, da kakšno stvar ponovite ali pa dodate še kaj drugega, kakšno spoznanje in ugotovitev, ki ste jo spoznali na izmenjavi?

Izkušnja te izmenjave mi je veliko dala glede konkretnih in praktičnih izkušenj in načinov dela različnih organizacij, deležna sem bila veliko različnih pogledov. Namen je, da vse to primerjam s stanjem in organiziranostjo v Sloveniji ter kakšne prakse in metode uporabim tudi v našem društvu oz. na raznih konferencah.

Večinoma ste imeli stik s starejšimi. Ste kdaj bili v stiku z mlajšo ali »srednjo« generacijo?

Ja, večinoma smo spoznavale starejše, a smo imele stik tudi s srednjo generacijo, torej malo mlajšimi od nas, ki še niso upokojeni. Z mlajšimi nismo bile s stiku, razen ko smo bile na obisku v sirotišnici.

Ste znanje in izkušnje, ki ste jih dobili na izmenjavi, začeli uporabljati doma?

Trudim se in skušam vpeljati nekatere stvari tudi pri nas v društvu ali pa tudi širše. Izkušnje mi pomagajo na delovnem mestu pri Društvu upokojujencev v Kamniku.

Ste se kaj naučile preko delovanja v skupini?

Dve udeleženki sva se poznali, dveh pa pred izmenjavo nisem poznala. Med seboj smo se veliko pogovarjale, kako imamo urejene stvari po različnih društvih in organizacijah v Sloveniji.

Menite, da ste preko te izkušnje postali kaj bolj odprti, prilagodljivi, tolerantni?

Mogoče malo, a moram povedati, da sem v osnovi zelo tolerantna in zelo odprta. Izkušnja je bila vsekakor zelo pozitivna v tej smeri. Sigurno mi je dala neko širino, pogled na raznolike prakse.

Kako razumete različnost in drugačnost med naši in slovaško kulturo?

Nismo toliko različni. Edino kar sem bolj opazila je to, da imajo več romskega življenja. Ampak z njimi nismo bili v stiku.

Kako je medkulturna izmenjava vplivala na vaša stališča? Menite, da so se le ta kaj spremenila? Ste mogoče opazili kakšno razliko v osebnem razvoju po prihodu domov iz Slovaške?

Mislim, da ne. Tudi razlike v osebnem razvoju ne opazim.

Kako so prišle do izraza vaše izkušnje, vaše znanje? Ste jih delili z drugimi?

Pripovedovale smo naše izkušnje, kako imamo stvari urejene v Sloveniji. Saj je vendarle šlo za izmenjavo, tako da smo spoznavali prakse drug drugega. Veliko stvari imamo podobno urejenih, pri nekaterih stvareh smo tudi bolj napredni.

Mislite, da ste se preko izmenjave naučili česa, kar se drugje ne bi mogli?

Ne, mislim, da bi se tega lahko naučila tudi v Sloveniji. Edino domov za otroke pri nas ni, tako da tega ne bi mogla spoznati tu. Pa mogoče kakšne prakse, ki pri nas ni uveljavljena. Drugo pa več ali manj je prisotno. Le da organizacije delujejo na različne načine.

Kaj menite, kakšne so posledice prostovoljnega dela v tujini za družbo kot celoto?

Mislim, da so v redu, da je to prostovoljno delo prineslo marsikaj dobrega. Kjerkoli na svet so angažirani prostovoljci, je to nekaj izrednega. Ogromno ljudi je, ki so z dušo in srcem pri takšnih stvareh zraven.

Mislim, da udejstvovanje prostovoljcev ožji in širši družbi pomaga. Sigurno pomaga, ker na ta račun lahko družba precej prihrani, če gledamo z ekonomskega vidika. Poleg tega so pa zadeve še kolikor toliko urejene.

Se zavedate, da ste se naučil nekaterih stvari, vam je to znanje pomembno?

Ja, se zavedam, da sem se kar nekaj stvari naučila. Izkušnja je bila v tem smislu res pozitivna. Zame je to veliko pomenilo.

Se spomnite kakšne stvari, ki je pred niste znali, pa jo zdaj znate?

Prvič sem spala v hostlu. Kaj drugega sem pa že pozabila, je že kar nekaj časa minilo od izmenjave.

Ste izkušnjo predstavili v domačem okolju? Na kakšen način?

Seveda sem izkušnjo predstavila v društvu, na spletni strani sem objavila en članek, ki sem ga posredovala tudi na Slovensko filantropijo.

Kakšen je bil odziv poslušalcev? Ste koga nagovorili, da bi se česa podobnega udeležil tudi sam?

Poslušalce je zanimalo. Če bi večkrat spregovorila o svoji izkušnji, bi morda koga lahko bolj nagovorila.

Če prav razumem vaše razmišljanje, na izkušnjo gledate bolj z vidika uporabnosti?

Ja, predvsem to. Kako posamezne organizacije delujejo, kakšne prakse uporabljajo. Spoznala sem različne pristope, različne ureditve.

Bi za konec posredovali kakšno osebno misel, sporočilo? Kako vidite mednarodno prostovoljno delo?

Mislim, da je prav, da potekajo izmenjave. Če prav vem, je bil to evropski projekt. Mislim, da bi bilo dobro, če bi ga še nadaljevali. Veliko stvari spoznaš, ki jih prej nisi vedel. V tem primeru se mogoče tudi zamisliš, kako so stvari urejene pri nas. Začneš razmišljati, kako bi sam pripomogel k razvoju nekega področja. Mislim, da so izmenjave prostovoljcev dobre in naj se še kar naprej nadaljujejo.

Priloga L: Intervju z Laro.

Podatki o intervjuvancu:

Šifra: Lara

Starost: 31 let

Kraj bivanja: Idrija

Status: brezposelna, univ. dipl. pedagoginja in andragoginja

Starost pri udeležbi mednarodnega prostovoljnega dela glede na državo in čas trajanja:

Pri 24 letih se je Lara odpravila v Ugando za 6 mesecev v okviru Edirise. Pri 28 letih pa v Ruando za dva meseca v okviru Mirovnega inštituta. Obakrat se je Lara na prostovoljno delo v tujini odpravila individualno. Lara se je udeležila še nekaterih drugih prostovoljnih projektov v tujini.

Datum in ura intervjuja: 6. 5. 2010, 14:20 – 15:30

TRANSKRIPT INTERVJUJA

Na začetku me zanima, ali si že dolgo časa prostovoljka oz. kje se je tvoja pot prostovoljstva začela?

Prostovoljno sem delala že pred odhodom v tujino, in sicer predvsem v okviru študija. Na mednarodni konferenci o izkustvenem učenju sem bila članica skupine prostovoljcev, ki je pomagala pri celotni organizaciji konference, drugače pa sem prostovoljno pomagala bolj neorganizirano. Zadnjih pet let, torej po Ugandi, sem na tem področju bolj aktivna, in sicer izvajam različne delavnice za otroke, delujem pa tudi v lokalnem kulturnem društvu, predvsem pri organizaciji različnih dogodkov: za otroke, starejše krajanke ipd.

Kot prostovoljka pa sem se v tujino odpravila najprej za šest mesecev v Ugando, nato sem dve leti zapored združila potovanje po drugih afriških državah s prostovoljnim delom, ki je trajalo le po en oz. dva tedna, zato temu ne bi namenila večje pozornosti, dva meseca pa sem prostovoljno delala tudi v Ruandi.

Kje si pridobila prve informacije o prostovoljnem delu v tujini?

Ker sem si želela nekam oditi, sem začela sama z iskanjem informacij, največ sem si pomagala z internetom. V nekem časopisu sem naletela na članek o Edirisi, kjer je bila predstavljena osnovna ideja. Le ta se mi je zdela zanimiva, zdelo se mi je, da ustvarja velik pomen oz. smisel in lahko veliko prispeva k dobrobiti predvsem lokalnega prebivalstva, kjer se Edirisa nahaja, zato sem stopila v kontakt z Miho, ki je ustanovitelj Edirise. Takrat še ni bilo navala prostovoljcev, ker je organizacija šele začela delovati. Predvsem so od prostovoljca pričakovali, da bo delal, da ima zalogo pozitivne energije in je pripravljen nekaj časa preživeti pri njih, takrat tudi še ni bilo potrebnega kakšnega specifičnega znanja in spretnosti. Z medsebojnim dogovorom se je začela moja pot v Ugando.

Kakšni so (bili) tvoji motivi in vzroki za prostovoljno delo v tujini?

Dva močna razloga sta končan študij, poleg tega pa sem pred redno zaposlitvijo želela izkoristiti nekaj časa za bivanje v tujini, želela sem si tudi iti za dlje časa od doma. Želela sem narediti nekaj koristnega, globalnega. Glede na to da izhajamo iz okolja, kjer imamo večinoma vse in nam je vse omogočeno, sem hotela doprinesiti k dobrobiti nekoga drugega. Kasneje vidiš, da pravzaprav sploh ne gre za neko pomoč, ampak bolj za medsebojno sodelovanje, učenje drug od drugega. Tudi kasneje so me vodili ti motivi, pa tudi dejstvo, da sam pridobiš izkušnje in nekaj znanja.

En od pogojev, da lahko opravljaš prostovoljno delo še posebej v tujini je, da imaš (vsaj) tistem obdobju materialno in finančno podporo. Kaj meniš o tem – drži tudi zate?

Pri Edirisi je tako, da moraš vse stroške kriti sam. Prenosišče in hrano sem imela zagotovljeno, vendar danes temu ni več tako, nekaj malega sem prispevala za hrano. Sama sem si pokrila letalsko karto, zdravstveno zavarovanje, vizo, cepljenje in druge stroške. Starši me od vsega

začetka niso čisto podpirali in razumeli, kaj počnem, tako da sem bila sama sebi opora, tudi stroške sem si krila sama. Veliko ljudi me je spraševalo, zakaj sploh grem na prostovoljno delo v tujino, kaj ni pri nas tudi veliko stvari, ki bi jih lahko opravljala, ali za plačilo ali prostovoljno. Vedno znova je nekaterim potrebno razložiti namen takšne izkušnje, saj ljudje le počasi začenjajo razumeti takšne stvari. Tudi pri starših so koraki v prid razumevanja mojega početja bolj počasni.

Kako si se na odhod v tujino ter na delo samo pripravila pred odhodom? Si bila deležna kakšnega izobraževalnega seminarja, delavnice pred odhodom?

Takrat še ni bilo organiziranih nobenih izobraževalnih seminarjev, Edirisa jih tudi še sedaj nima. Predvsem sem se pozanimala o njihovem šolskem sistemu, kaj bi lahko delala. Spraševala sem se o bolj enostavnih stvareh, vremenu, hrani, varnosti v državi.

Kako bi opredelila mednarodno prostovoljno delo?

Težko vprašanje. Vsekakor gre za delo v tujini, za mednarodno komponento ter za prostovoljno udeležbo in delo. Ker gre za prostovoljno delo, nihče ne sme pričakovati nekega dohodka. Spodbujam, da se prostovoljcu krije kakšne stroške, na primer prenočišče in hrano. Pomemben je tudi namen, zakaj iti v tujino na takšen način. Jaz ga vidim v tem, da gre prostovoljec v tujo državo z namenom, da na kakršen koli način nekaj doprinese lokalni skupnosti, kjer deluje. Posameznik mora imeti nek podoben namen, ni smisel v tem, da gre v tujino na prostovoljno delo nekdo zato, da le preživlja neke zastoj počitnice. Poudarila bi tudi to, da se prostovoljec prilagodi okolju v katerem deluje, da spoštuješ njihove vrednote, tradicijo, kulturo. Po drugi strani bi zraven dodala še izkušnje in novo znanje, ki ga prostovoljec pridobi preko te izkušnje. Menim, da to je pomembno, vsekakor se kot oseba spremeniš, oblikuješ drugačna mnenja, spremeniš pogled na svet. Mislim, da so za posameznika takšne izkušnje zelo koristne, in da bi morale iti čim več ljudi v tujino, predvsem v kakšno državo v razvoju, na prostovoljno delo, tudi z vidika da gre posameznik od doma. Tako bi se morda zabrisalo ta razlikovalni pogled med nami in njimi.

V čem vidiš pomanjkljivosti oz. šibke točke prostovoljnega dela v tujini?

Če se osredotočim na Ugando, na Ediriso pride kar veliko prostovoljcev. Konec koncev smo še vedno mi tisti, ki prihajamo k njim, domačini nas niso povabili. Pridemo v njihovo okolje, nekateri prostovoljci znajo vzpostaviti zelo lep odnos z domačini in okoljem, nekateri so pa vzvišeni, z domačini ne sodelujejo in podobno. Najdejo se prostovoljci, ki pijejo in kadijo sredi vasi, kar ni lep zgled. Predvsem otroci in mladi prostovoljce iz tujine pogosto vzamejo kot vzor, zato je potrebno biti previden pri svojem obnašanju v tujem okolju. Za takšne stvari ti ne sme biti vseeno. Slabost je tudi, da prostovoljci ne pridejo dovolj pripravljene, da ne vedo, kaj bodo delali. Vsak prostovoljec želi nekaj vzpostaviti, narediti nekaj konkretnega, kar pa velikokrat ni mogoče, ker so prisotni premalo časa. Veliko je odvisno od organiziranosti dela v posamezni organizaciji. Če le-to ni dobro organizirano in strukturirano, če ni programa po katerem bi prostovoljci delali, se v treh tednih ne da veliko narediti in prostovoljci odidejo domov razočarani.

Širok urnik je lahko tudi prednost. Če prostovoljec pride za daljši čas, ima tako dovolj časa, da si sam organizira delo, ki mora biti v skladu s poslanstvom organizacije, si sam v sodelovanju z organizacijo postavi cilje, ki jih želi doseči v času prostovoljnega dela. Vendar vsi prostovoljci niso sposobni tovrstnega delovanja.

Kje pa vidiš prednosti prostovoljnega dela?

Nekaj sem jih že omenila, zopet bi izpostavila, da je potrebno vzpostaviti medsebojno sodelovanje, kjer se oni veliko naučijo od tebe, in vsekakor veliko ogromno pridobiš tudi ti. Poleg tega pridobiš nova znanja, nove izkušnje, spoznaš nove ljudi, bolje spoznaš sebe, postaneš bolj fleksibilen, na svet začneš gledati bolj globalno ipd. Po drugi strani s prostovoljnim delom nekemu drugemu omogočiš isto kot je bilo dano tebi: nova znanja in vse ostalo – kot zgoraj naštetu.

Kakšno delo si v tujini opravljala? Kaj je bil namen tvojega prostovoljnega dela/delovanja v tujini? Kako je bil organiziran urnik tekom dneva?

Edirisa je takrat šele začejala vzpostavljati svoje delovanje, tako da ni bilo nekega urnika, ki bi nas usmerjal. To vidim kot minus predvsem za tiste prostovoljce, ki so tam kratkoročno, in hkrati tudi plus za tiste, ki tam delujejo dlje časa in ko že ugotovijo, kako stvari potekajo. Ko sam zaživiš s tujo organizacijo in lokalnim prebivalstvom, ko sam ugotoviš potrebe lokalne skupnosti, odprt urnik postane prednost, ker si že sam najdeš delo, veš, kaj je pomembno, urnik si prilagajaš glede na delo in projekte.

Takrat sem jaz sodelovala pri vzpostavljanju kontakta in sodelovanja s šolami, naredili smo ogromno razstavo z otroškimi prispevki, vsi pa smo pomagali tudi pri urejanju hiše, tuša in stranišča. Po treh mesecih sem zamenjala lokacijo in sem pomagala pri nekaterih drugih opravilih. Pomagala sem pri urejanju prostora v mestu, naredila sem npr. ozvezdje na stropu, zbirala prispevke in predmete o ljudstvu Batwa oz. Pigmejcih za ureditev manjšega muzeja v okviru Edirise. Želja je bila tudi vzpostavitev pravične trgovine pri ljudstvu Batwa, a se takrat še ni izšlo. Delala sem še vse sorte, včasih kuhala, včasih bila celo turistična vodička ipd.

Tako v Ugandi kot v Ruandi sem veliko delala tudi z otroci, izvedla sem kar nekaj delavnic. Na tem mestu opozarjam na to, da je njihov šolski sistem zelo drugačen od našega. Tu se je dobro zavedati, da ni prav govoriti o njihovem šolskem, zdravstvenem, političnem sistemu in ureditvi kot o slabem sistemu. Da mi nismo tisti, ki jih moramo učiti, ker smo tudi mi sami v šolskem sistemu in na drugih področjih prav tako zelo zavozili. Tudi naši sistemi in ureditev niso idealni, tako da je potrebno najti neko srednjo pot. Nekatere stvari imajo celo bolj urejene kot mi. Seveda jih je potrebno ozaveščati o tem, da otrok ni potrebno tepsti, ne pa delovati na način, da je naše vedno prav in boljše kot njihovo. Prostovoljci ne smejo izhajati iz tega evropocentričnega pogleda na stvari. Če delamo na področju šolstva, je fino, da jim na nevsiljiv pokažemo naša znanja, naše pristope pri pouku. Če se jim zdi smiselno, potem to sprejmejo.

Če se vrnem k šolskemu sistemu; v okolju, kjer deluje Edirisa velja, da je potrebno otroke zelo spodbujati, da sami nekaj povedo in naredijo, na primer, da napišejo svoje zgodbe. To je zanje izjemno težko. Ko smo v okviru lanskoletnega projekta želeli, da otroci napišejo svoje zgodbe, so večinoma hoteli napisati zgodbe, ki jih že poznajo, ki so jih že slišali. To izhaja iz tega, da redko izražajo svoje mnenje. Tudi šolski sistem je zasnovan tako, da stvari samo ponavljajo za učiteljem. Če jim daš barvice in rečeš naj nekaj narišejo, bodo vsi narisali isto ali pa prerisali iz knjig. A to ne pomeni, da niso ustvarjalni, njihova kreativnost se še kako vidi na primer preko plesa. Ustvarjalni so, a le na področjih, kjer so imeli priložnost razvijati svoje spretnosti. Zato je dobro, če jih spodbujamo k ustvarjalnosti tudi na področjih, katerim je znotraj šolskega sistema posvečeno manj pozornosti, to je področje ustnega in predvsem pisnega izražanja in podobno. Potrebno je tudi biti previden pri uporabi različnih materialov. Ne strinjam se s tem, da prostovoljci s seboj prinašajo različne materiale, na primer plastelin, igrače pri delavnicah naj raje uporabljajo naraven material oz. tiste materiale, ki se jih v njihovi okolici dobi. Tudi na tak način se kaže ustvarjalnost in iznajdljivost.

Zdi se mi pomembno, da se vzdržuje neka kontinuiteta. Veliko prostovoljcev pride za krajši čas, za tri tedne, a mora biti tam nekdo, ki drži neko nit, ki skrbi za celotno delovanje in ki ima pregled nad delovanjem. Najbolje bi bilo, da bi to vlogo prevzel kodo od domačih ljudi.

V kakšnih okoliščinah si opravljala delo? Kako je bilo poskrbljeno za bivanje?

Spala sem v hiški skupaj z drugimi prostovoljci, nismo imeli elektrike in tekoče vode, posebej smo imeli tuš, a smo si morali prinesiti vodo od drugod. Vendar to ni nič napornega, se hitro navadiš, na primer na to, da je ob sedmih zvečer že tema in moraš stvari opraviti pred tem, še vedno pa lahko bereš, se pogovarjaš. Če se odločiš, da greš na takšno področje, moraš to sprejeti.

Si dobila za svoje delo kakršno koli plačilo v obliki denarja? Si bila deležna katerih drugih ugodnosti?

Za svoje delo nisem prejela nobenega plačila in ga tudi nisem pričakovala. Ni mi bilo potrebno plačati prenočišča in večinoma je bilo poskrbljeno tudi za hrano. Druge ugodnosti lahko morda vidim v kakšnem kulturnem dogajanju, kar smo konec koncev tudi samo prirejali. Takrat tudi

organizacija ni imela dovolj denarja, da bi prostovoljcem nudila še kaj več. Tako da nekih drugih materialnih ugodnosti nisem bila deležna.

Prosim, da opišeš prvi stik z domačini in/ali gostitelji v tuji državi!

Ne morem reči, da je bi prvi stik z domačini nekaj fascinantnega v pozitivnem smislu. Ko sem prvič prišla v vas, sem bila pravzaprav nekakšna atrakcija, domačini so me hodili gledat. Zdaj to ni več toliko prisotno, saj je že veliko prostovoljcev v Edirisi. Z domačini se je sčasoma razvil odličen odnos. Tudi s strani organizacije prvi stik ni bil nekaj posebnega, lahko bi prej opozorila na nekaj pomanjkljivosti.

Meniš, da si izpolnila pričakovanja in dosegla cilje gostiteljske organizacije na eni strani in na drugi strani svoja lastna pričakovanja? Je kdo komentiral, evalviral (pohvalil, grajal) tvoje delo?

Mislím, da smo v okviru Edirise takrat naredili veliko. Kot sem omenila, se je začelo sodelovanje z osnovno šolo, začeli smo s poučevanjem plavanja, naredili smo razstavo na podlagi otroških prispevkov, izvajali delavnice, imeli smo šiviljski tečaj, malo smo se lotili raziskovalnega področja, pripravili smo muzej. Pri vseh aktivnostih nisem sodelovala, pri večini pa. Poleg tega sem po potrebi tudi kuhala in opravljala kakšna podobna dela. Ko sem odhajala domov, sem imela slab občutek, ker sem videla še ogromno stvari, ki bi jih lahko naredila, imela sem občutek, da nisem vsega končala. Sem pa z Ediriso še vedno povezana, še vedno delam na tem področju.

Ideja je bila, da bi malo bolj sodelovali z bližnjimi Pigmejci tudi na turističnem področju. Če razložim ozadje turizma na tem področju: ponujajo turistične agencije programe za obisk teh ljudstev, kjer ti predstavniki tam plešejo, turisti jim dajo svinčnik in denar ter se slikajo z njimi in mislijo, kako so dobri. Takšen odnos in način predstavljanja teh ljudi se nam je zdelo tako rekoč bolan. Sama sem stopila v stik s tem ljudstvom, povabili smo poglavarja, da bi se malo pomenili, a so na srečanje prišli kar vsi. To srečanje se je sprevrglo v pravo zabavo, kjer se je plesalo in veselilo. Znova smo jih med nas povabili za božič, povabili pa smo tudi nekatere turiste, srečanje pa je bilo usmerjeno na način, da je šlo bolj za predstavitev načina življenja teh ljudi. Pripravili so demonstracijo streljanja z lokom, to je večšina, ki jo zelo dobro obvladajo in podobno. Ker sem bila z njimi večkrat v stiku, se je razvil zelo pozitiven, pristen odnos.

Batwe, Pigmejci so res revni, nimajo veliko stvari, in kljub delovanju številnih organizacij in njihovi pomoči, so bili čez nekaj let, ko sem se znova vrnila v Ugando, še vedno ali pa še celo bolj revni. Pa vseeno od drugih ničesar ne pričakujejo.

Kaj te je najbolj razočaralo?

Ko sem zamenjala lokacijo oz. ko sem zadnji del prostovoljnega dela preživela v mestecu, sem bila razočarana nad odnosom nekaterih domačinov do mene kot belko in z vsemi atributi povezanimi z belcem. Sčasoma sem si pridobila dobre prijatelje, s katerimi sem lahko vzpostavila bolj pristen odnos. Zdaj lahko rečem, da imam tam kar nekaj prijateljev, s katerimi sem v stiku ali pa tudi ne, ampak smo še vedno povezani. To je super občutek.

Omenila si že, da si se v Ugando kasneje še vrnila. Kdaj in s kakšnim namenom?

Po prvem 6-mesečnem obisku Ugande, sem po 4-ih letih na poti v Ruando šla le mimo, za kratek, dvotedenski obisk, lani pa sem bila zopet v Edirisi dva meseca.

Kako razumeš svojo pomoč oz. prispevek tamkajšnjim prebivalcem, gostiteljski organizaciji, programu ... – si bila sprejeta, so drugi tvoje delo odobraval, so ga zavračali?

Mislím, da ja. Zelo je pomembno, da te domačini sprejmejo medse kot osebnost. Ker če jim karakterno ne ustrezaš, te ne sprejmejo. Upoštevati je potrebno neka nenapisana pravila. Ne moreš samo priti, narediti in oditi. Takšna neučakanost tam ne funkcioniira, oni delujejo z bolj počasnim tempom, se jim ne mudi tako kot nam, veliko dajo na medosebni odnos, komunikacijo. V tej smeri se moraš prilagoditi ti, le tako bo tvoje delo tudi uspešno.

Kaj misliš, katere so glavne stvari, ki si se jih naučila preko prostovoljnega dela v tujini?

Ena pomembnih stvari pri meni je, da po vseh izkušnjah Afrike na stvari gledam bolj globalno, morda se bolj zavedam prednosti, ki mi jih življenje ponuja. Naučila sem se angleščine in komuniciranja z drugimi. Zanimivo mi je, da sem se tudi nekaterih računalniških spretnosti naučila v Ugandi. Sama sem veliko pridobila tudi z nastopanjem pred starši, pred učitelji. Seveda sem se ogromno naučila o sami kulturi različnih ljudstev. Kot turist vidiš nekatere stvari, ki ji jaz še zdaj nisem videla v Ugandi, kot prostovoljec pa preko bivanja v skupnosti doživiš in spoznaš nekatere druge vidike te iste kulture in države. Tega ti turizem ne more dati.

Imela si izkušnjo bivanja v skupnosti. Kako si doživljala timsko delo, skupnost, sodelovanje?

Skupaj sem živela s prostovoljci, ki jih pred tem nisem poznala, tu je potrebna kar nekaj prilagajanja glede različnih navad, prehranjevanja in podobno. Imeli smo kar veliko sestankov, kjer smo imeli priložnost, da povemo, kaj nam je všeč in kaj nam ne paše. Ampak to moraš sam povedat, sam moraš poskrbeti zase, a še vedno v mislih na skupnost. Vsak se mora prilagajati, usklajevati smo morali različne ideje.

Meniš, da si sama sebe prekosala, da si bila uspešnejša kot si pričakovala?

Lahko bi rekla, da na nekaterih področjih res. Že to, da sem šla sama od doma. Ampak ne vem, kako bi odgovorila na to vprašanje.

Meniš, da si preko teh izkušenj pridobila na samozavesti, na odgovornosti?

Na samozavesti sigurno. Če omenim primere, da sem morala iti do različnih uradnikov in odgovornih oseb, kar mi tam sploh ni bilo težko. Morda zaradi tega, ker jim je v Ugandi komunikacija zelo pomembna. Oni sami pravijo »communication is very important«. Z njimi se da res vse zmenit. Če prenesem te zadolžitve v naše okolje, bi se na razgovor z nekim uradnikom pripravljala že dva tedna prej.

Meniš, da si postala bolj kritična?

Kritična sem bolj do stvari, ki so pri nas zdijo samoumevne. Tudi do tega materializma, da moraš imeti hišo in avto. Ne vem, če drugače razmišljam zaradi teh izkušenj ali morda zaradi česar drugega, a vseeno lahko rečem, da so izkušnje vplivale name in moje kritično mišljenje.

Je en od večjih motivov lahko tudi želja po osebnem razvoju, po samorealizaciji? Kako si na to gledala pred odhodom in kako po prihodu domov?

Pred odhodom sem na svojo odločitev gledala kot na nekaj, kar bo »waw« in da bo potem zame vse drugače. Tudi ko sem prišla domov, sem še vedno mislila, da tudi bojo nekatere stvari v mojem življenju drugačne. A potem me je to normalno zahodno življenje zopet posrkalo vase. Morda sama nisem tako močna, da bi pri prejšnjih idejah in mišljenju tudi vztrajala.

Ali pri sebi opaziš razliko v osebnem razvoju? Na kakšen način?

Sigurno. Te stvari te spremenijo. Pred tem sem si mislila, da bo to eno zadnjih večjih potovanj oz. bivanje v tujini, ampak se je s tem odhodom v Ugando vse skupaj šele začelo. Bivanje in delovanje v takšni kulturi in skupnosti za seboj pusti razmišljanja o sebi, zmanjšajo se razlike med nami, saj na nas in njih ne gledam več tako ločeno. Malo bolj razmišljam tudi o vsakdanjih vrednotah vključno s hrano.

V kolikšni meri je do izraza prišlo tvoje dotedanje znanje, spretnosti, kreativnost, specializirano znanje, izkušnje, ustvarjalnost ...?

V takšnih okoljih in pri takšnem delu pride prav čisto vse kar znaš. Že samo to, če znaš lepo pisat, rezat, fotografirat, če si iznajdljiv, če znaš kuhat, pomivat, šivat, plavat, če znaš jezik. Da imaš občutek za urejanje, karkoli pride prav. Da se znaš prilagodit in podobno.

Meniš, da si preko te izkušnje pridobila določeno znanje, spretnosti, stališča, vpogled v situacijo, se nečesa naučila, česar na drugačen način ne bi mogla pridobiti?

Spoznaš eno drugo kulturo, način življenja nekje drugje. Tega ne moraš spoznati niti doma, preko knjig, vseh obstoječih medijev, niti preko turizma. V tujini si daleč od doma in ne moreš računati na nikogaršnjo pomoč, zato se moraš zanesti nase. Zelo jasne ti postanejo tvoje lastne zmožnosti. Izkušnja te postavi na noge, postala sem bolj samostojna. Mislim, da ti priložnost omogoča tudi to, da ugotoviš, kaj si res želiš, kaj je tvoj namen, kdo si. Takšna izkušnja te postavi na noge, a vendar to verjetno lahko dosežeš tudi še na kakšen drug način.

Si pred, med ali po izkušnji prostovoljnega dela kaj potovala naokoli? Kaj si se naučila na tej poti? Kako razumeš povezavo med prostovoljstvom in turizmom?

To se mi zdi v redu in celo tudi smiselno. Preko prostovoljstva dobiš vpogled v način življenja v kulturo, spoznaš domačine, gre za izkušnje, ki tvoje popotovanje bolj izpolnijo, ga obogatijo. Preko turizma pa si ogledaš nekatere znamenitosti, vidiš državo malo širše, vidiš kontekst. A meni je bolj pomembno, da sem delovala nekje v Afriki, nisem si izbirala države opravljanja prostovoljnega dela. Pritegnila me je organizacija sama in njena vizija, njene ideje. Seveda sem nekaj tudi potovala naokoli, a to ni v mojem prvem planu.

Kako ti pridejo prav tvoje izkušnje mednarodnega prostovoljnega dela pri delu doma?

Mogoče zdaj vedno bolj, ko sodelujem pri razvojnih projektih, ki jih financira naše Ministrstvo za zunanje zadeve. Če ne bi imela teh izkušenj prej, sploh ne bi mogla kandidirati za te projekte. Če pa že bi, mislim, da ne bi bili odobreni in kar je še pomembneje, ne bi mogli biti izpeljani po meri domačinov oz. tistih, katerim je projekt namenjen.

Zdaj, ko je preteklo že nekaj časa odkar si se vrnila iz tujine in lahko na izkušnjo pogledaš z neko distanco, kako je na tebe vplivala izkušnja prostovoljnega dela v tujini?

Vsekakor je bila vsaka pot vredna. Če pogledam nazaj vidim, kako se spreminja Edirisa, danes so stvari veliko bolj urejene in organizirane kot pred šestimi leti. Mogoče bi morala še malo bolj pritisniti na nekatere stvari, da bi se hitreje oz. sploh izvedle, morda bi lahko manj časa posvetila kuhanju in nakupovanju, tako bi lahko še več pripomogla pri kakšnem drugem projektu.

Edirisa si prizadeva tudi za to, da bi na Afriko gledali z bolj pozitivne strani. To se zdi pomembno tudi meni. Ugotoviš, da niso potrebni pomoči le oni, da smo tudi mi tisti, ki bi na nekaterih področjih potrebovali pomoč. Velik del Afrike, seveda ne vsi in ne povsod, pravzaprav ne živi v revščini, oni so zadovoljni, mi jih vidimo z naše perspektive kot revne in uboge. Afrika dejansko ne pomeni samo revščine in zeber ter levov, ampak da je to le majhen del prave slike. Takšna spoznanja se mi zdi prav, da jih posredujemo naprej, na primer v šolah. Sodelovala sem pri projektu, kjer so sodelovali naši in njihovi učenci ter si med seboj dopisovali.

Edirisa kot organizacija se je od kar sem bila prvič tam in nato, ko sem se po šestih letih vrnila, zelo razvila in razširila. Zdaj sodelujejo z večjimi šolami, ki so v kraju zelo zapostavljene. Vendar po letu ali dveh skupnega delovanja, učenci kažejo napredek, o čemer pričajo boljši rezultati šole pri preverjanjih. Pravzaprav so bili čisto na vrhu med drugimi šolami. Mislim, da je k temu sigurno prispeval vpliv sodelovanja Edirise in izvedba številnih delavnic, s pomočjo katerih so dobili nova dodatna znanja, spoznavali so nove pristope, širili obzorja ter na ta način pridobili sposobnosti kot so kreativnost na številnih področjih. Veliko domačinov je dobilo tudi službo v Edirisi, tako da gre res za medsebojno sodelovanje z lokalno skupnostjo. Imam manjši zadržek, da se morda organizacija celo prehitro širi.

Kako se ta spoznanja in ugotovitve kažejo doma v vsakdanjem življenju? Si spremenila kakšna stališča, navade?

Mislim, da dam manj na materializem in stvari kot večina. Ker nimam ravno novega avta, so me drugi že večkrat vprašali, koliko časa še mislim imeti ta avto. Ampak se mi zdi to res nepomembno. Izkušnja je name vplivala tudi na način razmišljanja o drugih dobrinah, pa tudi o

prehranjevanju. V našem okolju se večkrat vprašam, ali živimo zato, da bi jedli, ali jemo zato, da bi živeli? Z vidika okolja sem se že pred temi izkušnjami zavedala pomena okolja.

Kako je na tebe in na tvoja stališča vplivala medkulturna izmenjava oz. spoznavanje nove kulture ter prostovoljno delo samo?

Lahko rečem, da so se na nekaterih področjih spremenila tudi moja stališča. Nekaj sem jih omenila že prej. Spremenila sem odnos do teh materialnih dobrin, kaj je nujno in kaj ne.

Si se v tem času soočila s termini kot so globalno učenje, medkulturni dialog, aktivno državljanstvo?

Neformalno sem že prej preko potovanj in kakšnega seminarja malo razmišljala na to temo, a vendar sem o tem začela bolj razmišljati preko različnih razvojnih projektov, kjer sodelujem. Z globalnim učenjem se nekatere organizacije zelo ukvarjajo. Mislim, da je globalno učenje potrebno in koristno, a vendar se s tem večinoma ukvarjajo le nevladne organizacije, le po nekaterih šolah se izvajajo tudi kakšne delavnice. Dobro bi bilo, če bi se o tem področju ozavestilo tudi učitelje, da bi prišlo na bolj formalno raven.

Kaj meniš, kakšne so posledice prostovoljnega dela v tujini za družbo kot celoto?

Mislim, da prostovoljstvo samo vpliva na to, da postajamo aktivni državljani. Ampak ne gre le za to, da ti nekaj daješ, da ti kot prostovoljec komu pomagaš, ampak tudi za vzajemnost, da preko pomoči drugemu tudi sam veliko prejmeš. Mislim, da so posamezniki, ki se odločajo za prostovoljno delo, že sami po sebi malo takšni.

Omenila bi ta razkorak med razvitim in ekonomsko manj razvitim delom sveta. Ta razkorak je velik, a se ga veliko ljudi sploh ne zaveda. Stvari tukaj so nam samoumevne. Če komu povem kaj iz afriškega okolja, ljudje preprosto sploh ne verjamejo. Nimajo te odgovornosti, ne čutijo se povezani s svetom kot celoto. Preveč smo oddaljeni od takšnih področij, zato se ne obremenjujemo z njimi. A vendar smo z njimi povezani na primer že samo preko kupovanja izdelkov, ki jih proizvajajo v takšnih deželah. Takšne stvari spoznaš preko bivanja v neki skupnosti in prostovoljnega dela za njih.

Omenila bi še razliko v dojemanju sveta kot celote oz. razkorak med razvitim in ekonomsko manj razvitim delom sveta. Ta razkorak je velik, a se ga veliko ljudi sploh ne zaveda. Ljudje pri nas veliko stvari razumejo kot samoumevne. Stvari, ki se dogajajo v kateri izmed afriških, azijskih držav ali pa tudi v katerih drugih državah, ki so nam fizično bližje, se veliko ljudi pri nas ne dotakne, zdijo se nam tako zelo daleč, zato ne verjamemo oz. razumemo, da lahko kaj storimo tudi mi. Večina nima te odgovornosti, ne čuti se povezane s svetom kot celoto. Preveč smo oddaljeni od takšnih področij, zato se z njimi ne obremenjujemo. A vendar smo z njimi povezani na primer že samo preko kupovanja izdelkov, ki jih proizvajajo v takšnih deželah. Takšne stvari spoznaš preko bivanja v neki skupnosti in prostovoljnega dela za njih.

Če je prostovoljno delo pravilno zastavljeno in organizacija deluje v dobro vseh, potem je takšno delo vsekakor koristno. Koristno je v prvi vrsti zaradi pomoči na fizični in materialni ravni, izmenjavi znanj, izkušenj, pa tudi zaradi drugih vidikov kot so medkulturni dialoga, učenje, širši pogled na svet, ki bi ga moral imeti vsak. Takšna izkušnja omogoča, da posameznik morda začne globalno gledati na svet, in tako ne ostaja zaprt v svoji sobi.

Kako razumeš naslednji stavek, da »moramo postopoma postati državljani sveta, ne da bi pri tem izgubili svoje korenine, in hkrati dejavno sodelovati v življenju svojega naroda in ožjih skupnosti« (Delors, 1996: 31)?

Se strinjam. Problem je to, da se moramo zavedati da smo odvisni drug od drugega in da je vse med seboj povezano. Mi imamo vpliv na njih, a imajo tudi oni vpliv na nas. Po drugi strani pa nikoli ne smemo pozabiti od kod smo in zabrisati svojih korenin, ki so prav tako pomembne.

Če vzamem za primer Ugandce, se mi zdi, da imajo oni še vedno veliko takšnih stvari, ki smo jih včasih imeli tudi mi sami, a smo jih z vsem tem razvojem in željo po vedno več sčasoma izgubili. Doma moram veliko stvari venomer razlagati, medtem ko mi tam to ni bilo potrebno. Ohranili so te preproste, človeške stvari, razumevanje drugega. Oni vidijo, kdaj si vesel in kdaj

žalosten, hitro pogruntajo čemu je vzrok takšnega počutja. Pa še razložiti mi ni potrebno ničesar. Medtem ko se mi zdi doma vse tako zakomplicirano.

Kako vrednotiš to znanje, učenje, izkušnje, ki si ga/jih pridobila preko mednarodnega prostovoljnega dela? Se ga/jih zavedaš? Ti je pomembno? Ti je učenje preko prostovoljnega dela tuje?

Seveda so te izkušnje in znanje pomembne. Če ne drugega že zaradi tega, da ko iščeš službo, lahko poveš, kaj si delal, katere projekte si izvedel. Četudi gre za mesec ali dva, vsekakor pridobiš nekaj izkušenj, ki jih je vredno omeniti.

Si po prihodu domov izkušnjo predstavila v domačem okolju?

Imela sem le manjše predstavitve, večjih predstavitev takrat nisem imela. Najširša predstavitev je bila namenjena Idriji. Kasneje sem se bolj podala tudi v predstavljanje takšnih izkušenj, napisala sem nekaj člankov.

Kakšen je bil odziv poslušalcev?

Vedno pozitiven.

Imaš kakšno sporočilo za konec?

Na koncu želim izraziti mnenje, da je prostovoljno delo potrebno in vredno. Mislim, da bi moral imeti vsak priložnost in jo tudi izkoristiti, da bi na takšen način odšel od doma. Če je komu prostovoljno delo res tuje, nekaj v širšem pogledu in razmišljanju prispeva tudi izmenjava, na primer študentska izmenjava.

Hvala za intervju in tvoj čas, predvsem pa tvoj pogled na lastne izkušnje.

Priloga M: Intervju s Katjo K.

Podatki o intervjuvancu:

Šifra: Katja

Starost: 25 let

Kraj bivanja: Ljubljana

Status: študentka pedagogike, FF

Starost pri udeležbi mednarodnega prostovoljnega dela glede na državo in čas trajanja:

Pri 24 letih se je Katja preko Slovenske filantropije za tri mesece individualno udeležila mednarodnega prostovoljnega dela v Keniji.

Datum in ura intervjuja: 12. 5. 2010, 16:30 -

TRANSKRIPT INTERVJUJA

Na začetku intervjuja te želim vprašati, če si že dolgo prostovoljka oz. kako se je pri tebi pot prostovoljstva začela?

V srednji šoli, pri 17 letih. Prijavila sem se na oglas centra za socialno delo, kjer so iskali prostovoljce. Tudi psihologinja na šoli je menila, da bi bilo to zelo dobro zame, da sem človek za to. Kot prostovoljska sem pomagala in delal pri številnih organizacijah. Pomagala sem organizirati romski tabor, že peto ali šesto leto prostovoljno delam na Unicefu, kot prostovoljka sem delala tudi v kriznem centru za mlade, nekaj časa sem delala tudi pri Amnesty International. Udeležujem se tudi različnih prostovoljnih izobraževanj in usposabljanj.

Kje si pridobila prve informacije o prostovoljnem delu v tujini?

Že zelo dolgo časa sem si želela kot prostovoljka oditi v tujino. Mislim, da sem najprej gledala ponudbo Voluntariata, ampak je tam vse plačljivo. Ker sama zelo veliko prostovoljno delam, sem iskala program, ki bi bil vsaj delno financiran. Glen se mi je zdel dobra priložnost, ker krije nekaj stroškov in ponuja malo daljše programe, saj v tujino nisem želela iti samo za en mesec. Glenovi programi so dolgi tri mesece.

Informacije o prostovoljnem delu v tujini sem večinoma dobila preko internetnih strani pa tudi preko izobraževanj in kongresov o prostovoljnem delu pri nas, kjer so bili različni programi tudi predstavljeni.

Si imela vnaprej izbrano državo, kam bi želela iti na MPD ali si iskala predvsem primeren program prostovoljnega dela?

Vedela sem, da želim v tujino prostovoljno delat, nisem pa imela izbrane države, kam. Pri Glenu lahko izbiraš med različnimi projekti, tako da sem najprej izbrala projekt in vrsto dela, ne pa države.

Kakšni so bili tvoji motivi in vzroki za enoletno prostovoljno delo v tujini?

Ker sem doma kot prostovoljka zelo aktivna, sem želela svojo pot nadgraditi. Poleg tega sem ugotovila, da so si organizacije v Sloveniji, kjer sem delala kot prostovoljka bolj ali manj podobne, jaz pa sem želela spoznati kako socialno delo poteka na terenu in v razmerah, kjer država težko sledi zakonskih predpisom, torej se v tem pogledu razlikuje od našega sistema. Ker doma nisem bila več deležna veliko novih izkušenj, se mi je tujina zdela idealna priložnost za pridobivanje novih izkušenj. En glavnih motivov je bil ravno projekt na katerega sem se prijavila. Le ta je obsegal delo z mladimi v slamu, kar se mi je zdelo podobno kot pri delu z Romi ali v kriznem centru, saj je bil poudarek projekta na socialnem delu oz. psihosocialno pomoči. To je bil res program zame.

En od pogojev, da lahko opravljaš prostovoljno delo še posebej v tujini je, da imaš (vsaj) tistem obdobju materialno in finančno podporo. Kaj meniš o tem – drži tudi zate?

Pred tem sem dolgo delala v vrtcu, tako da sem si uspela sama prišparati toliko denarja, da sem se lahko podala izkušnji naproti. Poleg tega so mi tudi starši veliko pomagali, predvsem zaradi

kraje denarja pri gostitelju. Drugače njihova pomoč ne bi bila potrebna, a sem jim zanjo seveda zelo hvaležna. Na Glenu sem najprej dobila informacijo, da mi krijejo večino stroškov, nato pa se je izkazalo, da krijejo malo manj stroškov kot sem najprej mislila. Na koncu si sicer nisem izračunala, koliko mi je Glen dejansko pokrtil stroškov. Za nekatere Glenove prostovoljce vem, da jim je Glenov prispevek pokrtil vse stroške prostovoljnega dela. Sama si nisem uspela kupiti karte v cenovno bolj ugodnem terminu, saj je gostiteljska organizacija vztrajala pri določenem datumu dela. Poleg tega nisem imela urejenega prenočišča in prehranjevanja. Vse to je od mene zahtevalo lasten finančni vložek.

Kako si se na odhod v tujino ter na delo samo pripravila pred odhodom?

V okviru Glena smo imeli dve enotedenski izobraževanji, in sicer v Nemčiji in na Češkem. Izobraževanje je bilo najbolj usmerjeno v globalno izobraževanje, kar je poudarek Glenovih programov. Po mojem mnenju je bilo malo preveč poudarka na tem, premalo pa informacij o sami državi ali stvari, ki bi ti koristile za življenje v državi, kjer deluješ. Po drugi strani razmišljam, da ni dobro, če si opremljen s preveč informacijami, saj smo imeli prostovoljci med seboj zelo različne izkušnje in bi nas lahko kakšna stvar neutemeljeno prestrašila. Pohvalila bi, da izobraževanja večinoma izvajajo bivši Glenovi prostovoljci, tako da veliko stvari povedo iz lastnih izkušenj, kar veliko šteje. Imeli smo tudi nekaj spoznavnih iger in delavnic, da smo se s kolegom pred odhodom malo spoznali, saj smo v tujini prostovoljci delali v paru. Nekatere teme na izobraževanjih so bile povezane z medkulturnim dialogom, govorili smo o okoljskih vprašanjih, o rasizmu, o drugačnosti, o problematiki min, imeli smo delavnico o tem, kje so bile vojne, koliko je bilo žrtev in podobno, pa tudi delavnico o burkah ter delavnico, kjer smo spoznavali različne situacije, ki bi se nam lahko zgodile v času bivanja v tujini ter se postavili v vlogo drugega. Bilo je še več tem in delavnic, samo se jih trenutno ne spomnim. Te delavnice smo prostovoljci večinoma sami pripravljali.

Sama sem si pred odhodom veliko prebrala o državi, zgodovini, o trenutnih razmerah v državi.

Ti je tovrstno izobraževanje kaj pomagalo?

Glede stvari, ki sem jih povedala pri prejšnjem vprašanju, mi izobraževanje ni toliko pomagalo kolikor bi si to sama želela. Kar nekaj tem se namreč ni dotikalo mojega dela, vendar vem, da je to znanje, ki vedno pride prav. Bolj so mi pomagale druge stvari, ki smo jih imeli na izobraževanju, na primer kako pripraviti globalno izobraževalno aktivnost, postavljanje ciljev, uporaba različnih metod. Morda mi je izobraževanje manj pomagalo tudi zato, ker imam sama že veliko izkušenj, saj sem na tem področju zelo aktivna. Sigurno je tistim, ki niso tako domači na tem področju, takšno izobraževanje prišlo še toliko bolj prav. Imeli smo tudi nekaj o »foundraisingu«, kar je sicer zelo uporabno znanje, a sama nisem človek, ki bi zbirala denar za takšno stvar, mi bo pa verjetno prišlo prav kdaj drugič.

Sigurno sem se morala zavedati teh vsebin, ki smo jih bili deležni na izobraževanjih. Poudarek Glena je namreč to, da znanje, ki ga prejmeš in dobiš, uporabiš pri globalno izobraževalnih aktivnostih.

V Keniji mi je nekaj informacij sigurno prišlo prav, na primer zavedanje o tem, da oni ne poznajo osebnega prostora, ne razumejo potrebe po imeti čas zase in podobno.

Kako bi opredelila mednarodno prostovoljno delo?

Gre za prostovoljce, ki odhajajo na prostovoljno delo v tujino, torej gre za neplačano delo. Menim pa, da se ta prostovoljna dela med seboj zelo, zelo razlikujejo. Zato mislim, da je težko postaviti eno skupno opredelitev za vsa ta dela in aktivnosti. Tudi cilji so glede na projekt, tabore, odprave zelo različni. Stroški so prostovoljcem različno kriti, nekaterim skoraj nič, nekaterim veliko več, nekateri dobijo celo neko žepnino. Ker vedno poudarjamo, da je prostovoljno delo neplačano, se sprašujem, ali so prostovoljci z žepnino res še vedno prostovoljci. Menim, da je res težko opredeliti to področje.

V čem vidiš prednosti prostovoljnega dela v tujini?

Prednost je vsekakor ta, da znotraj neke kulture pridobiš izkušnje, ki jih doma ne moreš dobiti. Naučiš se več raznolikih pristopov, primerjaš med tem, kako nekatere stvari izvedeš doma in

kako si jih izvedel v tujini ti sam ali pa kdo drug od prostovoljcev oz. domačinov. Imaš vpogled tudi v to, kakšne pristope imajo domačini, kako se lotijo nekaterih nalog. Če združim gre za prednost, da se mi učimo od njih in oni od nas. Gre za vzajemnost, ki se mi zdi zelo pozitivna. Menim, da nekdo, ki nikoli ni bil v tujini, nima priložnosti, da gre od doma, da je sam s sabo, kjer se moraš v prvi vrsti zanesti le nase, poleg tega pa imaš čas, da razmisliš o sebi, kar je pri meni močno vplivalo na osebnostni razvoj. Preko te izkušnje sem pridobila več kot bi doma.

V čem vidiš pomanjkljivosti oz. šibke točke prostovoljnega dela v tujini?

Vidim kar nekaj pomanjkljivosti prostovoljnega dela v tujini. Ne vem točno, koga bi v mojem primeru krivila za nekatere pomanjkljivosti pri organizaciji in izvedbi projekta, pa vendar vse večina stvari nanaša na mrežo organizacij v Glenu. Če navedem primer, mislim, da je naloga Glena ta, da o projektu obvesti vse vključene akterje. Tako kot je Glen obveščal in izobraževal nas prostovoljce, bi moral o nekaterih temah kot so globalno izobraževanje, globalna aktivnost obvestiti tudi organizacije v tujini. Organizacija v tujini je dobila to napisano samo na papirju, v tem primeru pa ni nujno, da so si to sploh prebrali. Torej gre kritika na to, da bi moral Glen pripraviti tudi organizatorje v tujini. V mojem primeru se je izkazalo, da organizator sploh ni vedel, kaj je glavni cilj Glena – le ta je, globalno izobraževalna aktivnost v Evropi in ne prostovoljno delo tam. Organizacija si napačno razlaga, da so dobili prostovoljce, kjer prostovoljci opravljajo delo namesto nekoga drugega. Ampak to je sigurno odvisno od organizacije, kamor pride posamezni prostovoljec. Morda imajo večje in bolj razvite organizacije to bolj urejeno, v mojem primeru je šlo za zelo majhno organizacijo, kjer vodja organizacije nima prav veliko izobrazbene podlage. Torej vidim še eno pomanjkljivost v tem, ker pri meni ni bilo nikogar, ki bi bil res izobražen. Na koncu sva s kolegico, prostovoljko iz Nemčije, opravljali vse delo. Res je na naju padlo veliko dela. Delali sva od šestih zjutraj do večera. Bili sva preobremenjeni. Govorim samo o svoji izkušnji, poleg tega so nekatere pomanjkljivosti verjetno značilne le za Glen. Globalno izobraževanje običajno ni cilj drugih organizacij, ki omogočajo prostovoljno delo v tujini in tako verjetno teh pomanjkljivosti ni, se pa verjetno soočajo s katerimi drugimi minusi.

V mojem primeru se je kot pomanjkljivost izkazalo tudi to, da je v prijavnici pisalo, da gostiteljica priskrbi za prostovoljce nastanitev. V Sloveniji so bili pogovori preko e-maila z gostiteljem super, ampak vse dokler s kolegico nisva prišli v Kenijo. Gostitelj naju je sicer pričakal na letališču, vendar nama ni priskrbel nastanitve. A vendar ga ne krivim, ker je gostitelj do sedaj delal le z bogatimi Italijani, ki sponzorirajo te otroke v slamu in tako ne ve, da vsi prebivalci Evrope ne živimo tako. Njegovo neznanje o tem je med drugim dokazalo tudi to, da ni vedel, da imamo tudi pri nas brezdomce. Nastanitev smo na koncu le nekako uredili, s kolegico sva se večkrat preselili, a vendar sva ponekod nekaj denarja prispevali tudi sami.

Negativna izkušnja je morda tudi to, da so mi na vsakem koraku že doma govorili, kako je to področje nevarno, nato pa so mi tudi vsi domačini govorili, kako je nevarno. Te govornice so me res strašile. Sama tam sploh nisem imela takšne izkušnje, da bi me kdo napadel, oropal ali kaj podobnega, nasprotno sem se počutila res dobro. Vnaprej sem se kar dobro pripravila in bila pazljiva kje in kdaj se gibam, a v slamu vseeno nisem imela občutila, da je mesto res zelo nevarno.

Poleg tega tudi ni bilo materiala, ki bi ga s kolegico rabili za izvedbo delavnic, a le to vidim v bolj pozitivni luči. Čeprav me je pomanjkanje materiala naučilo izražati svojo iznajdljivost, tako da sem uporabljala tisto, kar je bilo tam dostopno. Tu so mi prav prišle izkušnje od prej, od doma. Kolegica, s katero sva delali skupaj, je bila v tem primeru veliko bolj izgubljena kot jaz.

Še ena velika pomanjkljivost se zopet nanaša na prijavnico in razpis projekta. Sama sem se namreč prijavila na podlagi projekta in programa oz. vrste prostovoljnega dela. V razpisu je bil zelo velik poudarek na psihosocialni pomoči otrokom, otroke v slamu naj bi osveščale o aidsu in o preventivi pred aidsom. Organizirali naj bi večji dogodek o osveščanju, a do izvedbe nikoli ni prišlo. Tri mesece sem na gostitelja pritiskala, da bi dogodek izvedli, a se je venomer izmotaval, da ni primerne lokacije, da je to prevelik tabu in je tema preveč problematična. Prosila sem ga samo za lokacijo, da bi vse ostalo izpeljala sama, a tudi lokacije nisem uspela dobiti. Na koncu mi je bilo res žal in sem bila zelo razočarana, ker nismo izvedli tistega, kar to okolje, ta slam

resnično potrebuje in je bilo hkrati tudi zapisano v razpisu. Ti otroci in prebivalci res potrebujejo znanje o aidsu.

Na GLEN-ovi evalvaciji na Poljskem smo govorili o nekaterih omenjenih in podobnih problemih. Po teh pogovorih vidim problem v tem, da na eni strani nastopa nemška krovna organizacija Asa, na drugi strani pa domača organizacija, v mojem primeru Slovenska filantropija. Predvidevam, da prostovoljec komunicira neposredno z domačo organizacijo, le ta pa naprej z Ašo. Ko sem bila v Keniji, sem se tako lahko obrnila le na Slovensko filantropijo, ki pa v mojem primeru ni imela moči narediti prav veliko, čeprav so mi vedno stali ob strani in bili pripravljeni nuditi pomoč in podporo. Poleg tega w-mail ali dva, ki bi ga dobil moj gostitelj, ne bi prav veliko zalegla, saj sem bila jaz neposredno tam in sem se z njim lahko stvari zmenila osebno. Tako da gre za neko pomanjkljivost pri komuniciranju vseh vključenih akterjev. Ne vem točno, kdo je kriv za to nerazumevanje.

Problem pti Glenovih projektih je ta, da lahko vsakdo zaprosi za projekt. Kot prostovoljka, domačinka, popotnica – kdorkoli lahko podam mnenje, da bi bila ta organizacija primerna za vključitev v Glenovo mrežo. Velikokrat se zgodi, da projekte prijavijo Evropejci oz. Evropejke. V mojem primeru je ta projekt napisala punca s Slovaške, ki točno ve, kaj je potrebno napisati in res je bil projekt odlično napisan. Vendar te punce ni bilo pri izvedbi projekta. S kolegico sva jo skušali kontaktirati, ker je bila v tistem času v Keniji, vendar neuspešno. Ko sva se z gostiteljem pogovarjali o izvedbi programa, zakaj ne izvedemo tega in tega, kar je pisalo v projektu, se je tako on vedno znova obračal na njo, da je ona podpisala in prijavljala projekt. Gostitelj je trdil, da za nekatere stvari ni vedel, da naj bi jih izvedli, ravno zato sva se s kolegico želeli pogovoriti tudi s to punco, da bi na koncu le ugotovili, v čem je srž problema. Poznam tudi primer, ko se je punca zaljubila v enega fanta in je pristala na to, da izpolni projekt. Ampak jaz se sprašujem, ali je takšno dejanje sploh odgovorno, saj bodo naslednje leto prišli sem prostovoljci, organizacija dolgoročno od projekta ne bo imela ničesar, če še prijavnice ne zna izpolniti ter ne poznajo ciljev in načina realizacije razpisa. Če vodiš organizacijo, moraš sam poznati svoje cilje, ki jih želiš doseči. Tudi moj gostitelj naju je na koncu prosil, naj izpolniva prijavnico. Pa sem mu odgovorila ravno to, da sama ne poznam njegovih ciljev, da mu pa lahko pri izpolnjevanju pomagam. Sama sem dala tudi nekaj predlogov in idej, kaj bi lahko naslednje leto naredili, a ko se bi bilo potrebno usteti in prijavnico izpolniti, tega ni naredil.

Kakšno delo si v tujini opravljala? Kaj je bil namen tvojega prostovoljnega dela v tujini?

Kot sem že omenila, je bilo v prijavnici napisano drugače. Prijavila sem se na podlagi razpisa, kjer je pisalo, da gre za socialno delo z depriviligiranimi otroci iz Matare Slama. Dejansko delo pa se je nekoliko razlikovalo. Dopoldne sem delala v pisarni te organizacije, kjer sva s kolegico uredili vso dokumentacijo za sponzorirane otroke. Oni pravijo, da sva delali »research«, torej raziskavo, čeprav jaz temu ne bi tako rekla. Da sva lahko dokumentacijo uredili, sva obiskali družine, da sva ugotovili, v kakšnih razmerah otroci živijo, kateri razred obiskujejo, če kdo kaj potrebuje. Vsakega sva tudi fotografirali, da sponzorji lahko potem dobijo kakšno fotografijo. Pravzaprav je šlo za neka socialna poročila teh sponzoriranih otrok. Rezultat teh obiskov je bil tudi ta, da sva organizirali in povezovali učence med seboj, da so si pomagali. Pri tem je zanimivo, da takšne pomoči in sodelovanje med seboj ne poznajo.

V organizaciji sva pregledali in uredili tudi finančno dokumentacijo, na katero se bolj malo spoznajo.

Popoldan sva izven te organizacije nekje v slamu otroke učili angleščino in matematiko tiste otroke, ki niso bili sponzorirani, ki ne hodijo v šolo ter otroke z ulice. Poleg poučevanja sva izvajali tudi ustvarjalno izobraževalne delavnice.

En teden sva odšli tudi na zahodni del Kenije, kjer sva prav tako uredili dokumentacijo in obiskovali družine sponzoriranih otrok.

Res sva veliko delali. Čeprav sva imeli na licu mesta še kar nekaj idej, kaj bi se dalo narediti, do realizacije le teh ni prišlo, saj to časovno ne bi bilo mogoče, če sva želeli opraviti delo, ki sva ga opravljali. Poleg tega midve nisva prišli tja samo delat, ampak sva prišli zaradi globalnega izobraževanja. Pri globalnem izobraževanju pa je pomembno to, da se oni kaj naučijo od naju in ne, da midve samo delava tam. Tako da ta cilj niti ni bil dosežen.

V kakšnih okoliščinah si opravljala delo? Je bilo zate poskrbljeno v materialnem in zdravstvenem smislu?

Okoliščine so bile res preproste. V slamu so zelo ozke ulice, neurejena kanalizacija, ni vode, je zelo prašno. Na začetku sva se gibali po slamu s kolegom, ki je v slamu živel, čez kratek čas, ko so naju ljudje bolj poznali in se nama je zdelo že dovolj varno pa sva vse opravljali sami. Priznati moram, da se v ozkih ulicah slamov, ki so speljane kot labirint včasih počutiš neugodno. Nastanitve so bile preproste, nikjer pa nisva imeli na razpolago veliko vode. Srečo sva imeli, da nobena ni bolj resno zbolela. V začetku sva živeli pri gospodu iz organizacije povsem zraven slama, kjer po šesti uri zvečer zaradi teme nisva odhajali ven, saj je na ulicah veliko ropov, streljanja in je lahko res nevarno. Ko sva se odselili so ostali problemi s pomanjkanjem vode in elektrike, a je bila soseska bolj varna. Ko sva delali na zahodu države sva živeli v preprosti hiši iz blata.

So vaju pri družinah lepo sprejeli? Zakaj?

Ja, s kolegico so naju lepo sprejeli, a ne vem zakaj. Odkrito ti tam nihče ne bo ničesar povedal, vsa jaz nisem imela takšne izkušnje, da bi bil kdo odkrit na način kot pri nas v Sloveniji oz. Evropi. Vedno sem imela tudi občutek, da me domačini vidijo kot belega človeka, ki ima denar. Sigurno te tako dojemajo. Otroci sicer vejo, da so sponzorirani, a nimajo predstave o drugem okolju izven slama, kaj šele o svetu. Nimajo niti elektrike, kaj šele interneta, da bi lahko kaj spoznali. Še gostitelj je bil presenečen, da imamo tudi mi v »razvitem« svetu ljudi, ki spijo na ulicah. Ko sva s kolegico ugotovili, da otroci in družina misli, da sva midve tisti, ki sponzorirava otroka, sva skušali razložiti, da prostovoljno pomagava pri organizaciji. Tudi predstave o prostovoljstvu nimajo. A na koncu se je izkazalo, da so nekateri še vedno mislili, da sva midve njihov sponzor.

Še posebej v zadnjem tednu pred odhodom so deževale besede kot »imejte nas v mislih«, »God bless your family«, ampak vse te želje v prenesenem pomenu izražajo »prinesi mi denar«.

Si dobila za svoje delo kakršno koli plačilo v obliki denarja? Si bila deležna katerih drugih ugodnosti preko organizacije v Keniji?

Za svoje delo nisem bila plačana, delno sem imela pokrite nekatere stroške, kar je v skladu z Glenovimi projekti. Imela sem nekakšno »štipendijo« za čas prostovoljnega dela, ki pa pri meni nikakor ni pokrila vseh stroškov bivanja v mestu. Čeprav naj bi imela prenočišče urejeno in zastonj, sva s kolegico le to plačevali. Prehranjevali sva se večinoma zunaj, za kar sva tudi porabili svoj denar.

Naj omenim še neprijetno izkušnjo iz prvega tedna, ko sva živeli pri gostitelju. V tistem času je meni zmanjkalo kar nekaj denarja, čeprav sem ga zelo, zelo dobro skrila. A vseeno sem pričakovala, da je gostiteljev dom bolj ali manj varen kraj, da mi ni potrebno zelo skrbeti glede varnosti. Gostitelju tega na začetku nisem povedala, da mi je zmanjkalo nekaj denarja, sem ugotovila, ko sem želela plačati najemnino. Bila sem zelo razočaran in hkrati jezna. Kakorkoli, ko smo se menili za odhod na zahod Kenije, kjer sva prav tako delali kot prostovoljki, je gostitelj omenil, da bo vse to vsako od naju nekaj stalo. To je bila zame pika na i, začela sem jokati. Gostitelju sem povedala, da si tega ne morem privoščiti, da nimam toliko denarja in da mi je pri njemu doma zmanjkalo nekaj denarja. Zaključek zgodbe je, da nama je potem celotno pot in stroške kril gostitelj sam. Sva pa s kolegico preračunali, koliko bi naju prišlo, če bi tja odšli sami, in sva ugotovili, da bi naju gostitelj res prinesel naokoli, plačali bi mu vsa enkrat več kot bi bili dejanski stroški. Zdaj izlet sam je torej bil neka ugodnost, a je povezan s toliko dejavniki, da ne vem več, kaj naj si mislim.

Prosim, da opišeš prvi stik z domačini in/ali gostitelji v tuji državi!

Z gostiteljem sem imela stik že v Sloveniji preko e-mailov. Ta stik se mi je zdel res dober, dobila sem odgovore, vse je štimalo. V primerjavi z drugimi Glenovci, ki sploh niso dobili odgovora s strani gostiteljice, sem si mislila, da imam res srečo. Na letališču naju je pričakal in se mi je zdel prvi stik dober. Nato sva s kolegico ugotovili, da nimava nastanitve, tako da je vse skupaj malo splahnelo.

V slamu sem tud imela dober prvi stik, kar se je ohranilo tudi naprej. Mogoče sem takšen človek, v slamu sem se res razumela z otroci in drugimi domačini, prirasli so mi k srcu.

V odgovoru nazaj si omenila, da si imela občutek, da so te domačini videli kot vrečo denarja. Kakšen je bil zadnji stik? Kakšen je tvoj pogled na takšne okoliščine?

Kot sem rekla, so na koncu vedno znova ponavljali naj jih imam v mislih, kar v prevodu pomeni, naj jih finančno podprem. Ampak jaz jih pri tem ne obsojam, in celo verjamem, da bi sama ravnala enako. V Keniji se razvija turizem, kjer turisti hodijo na ogled slamov. In kdo to hodi? Turisti, ki imajo veliko denarja. Otroci in drugi domačini slama to vidijo in si naredijo predstavo, da je svet zunaj takšen kot so ti turisti. Normalno, da potem tudi od mene pričakujejo, da sem bogata in imam veliko denarja in omogočim njihovim otrokom boljše življenje s tem, ko bi jim sponzorirala izobraževanje. Tako da kljub takšnemu zaključku, nimam slabega občutka, nasprotno imam še vedno zelo pozitiven odnos do slamov, ne pa toliko do samega gostitelja, do katerega sem izgubila zaupanje in si ga z nobeno gesto ni več pridobil. Mislim da je ena njegovih nalog, da odkrito pove ljudem, zakaj smo tam.

Meniš, da si izpolnila svoja lastna pričakovanja?

Ko sem šla od doma, sem si mislila, da nimam nobenih pričakovanj. Ko sem prišla v Kenijo in v slam, pa sem ugotovila, da nekaj pričakovanj pa le imam. Dejansko sem pričakovala program, na katerega sem se prijavila. In tega ni bilo, kar me je prizadelo.

Težko torej odgovorim na vprašanje, če sem dosegla svoja pričakovanja, ker jih nisem imela veliko. Vendar sem bila s svojim delom zadovoljna, z izjemo tega, kar nismo izvedli, pa je bilo predvideno, predvsem osveščanja o aidsu.

Kako razumeš svojo pomoč oz. prispevek tamkajšnjim prebivalcem, gostiteljski organizaciji?

Meni je to napačno razumevanje prostovoljnega dela v tujini. Da ti svoje delo razumeš, da si drugemu nekaj dal, meni je to res zgrešeno. Zdi se mi, da prostovoljec sam dobi največ preko dela v tujini. Več dobiš ti in ne oni od mene. Kaj pa so dobili otroci od mene? Otroci so me res čakali vsak dan eno uro prej, ampak pri meni so se naučili malo angleščine in malo matematike, kar bodo čez par mesecev pozabili, ker tega znanja ne bodo ohranjali. Imeli smo se dobro, mogoče se bodo spomnili kakšnih drugih stvari, nekih trenutkov, kot na primer, da smo poizkusili različno sadje ali kaj iz ustvarjalno-izobraževalnih delavnic. Res je, da si oni stvari zelo dobro zapomnijo. Če potegnem črto, se mi zdi, da sem sama veliko več dobila od njih kot oni od mene.

So otroci in domačini sprejeli vajino udejstvovanje, delo, delavnice, učenje?

Ja, najine delavnice popoldne so bile res zaželeno. Tudi otroci dopoldne so naju pozitivno sprejeli. En doprinos v skupnost vidim v temu, da si bodo morda učenci med seboj začeli pri nerazumevanju šolske snovi pomagati. Kot sem že omenila, ne poznajo tovrstne pomoči med seboj. Nekateri otroci se med seboj sploh niso poznali, čeprav so skorajda sosedje in živijo v istem slamu. Preko obiskov sponzoriranih otrok, sva ugotovili, kdo je pri katerem predmetu dober in komu nek predmet ne leži. Tako sva navezali stike med otroci, da bi si med seboj pomagali.

Meniš, da sta z drugo prostovoljko skupaj dosegli cilje in pričakovanja organizacije in gostitelja?

Na koncu sem gostitelja vprašala, kaj se mu zdi največji doprinos in prispevek najinega dela in udejstvovanja, kaj misli, da je organizacija dobila. Na to vprašanje je odgovoril, da sva lepo uredili dokumentacijo otrok. Vendar je dejstvo, da sva s kolegico opravili še veliko drugega dela, predvsem popoldne, za kar se gostitelj sploh ni zanimal.

Pravzaprav ne vem, kakšni so bili njegovi cilji, vsekakor niso bili takšni kot piše v razpisu. Še vedno ne vem, kdo je prijavnico v resnici izpolnil. Vseeno lahko rečem, da sem preko pogovora ugotovila, da je bil z najinim delom zelo, zelo zadovoljen, saj sva, po njegovih besedah, delo opravili veliko hitreje kot bi ga oni. Moje mnenje je, da se ne zaveda najinega doprinosa k organizaciji in slamu. Če bi gostil kakšnega drugega prostovoljca, ki malo manj delajo, in ja tudi takšni so, verjetno ne bi bilo opravljenega toliko dela.

Kaj misliš, katere so glavne stvari, ki si se jih naučila preko prostovoljnega dela v tujini?

Kaj konkretno si se preko izkušnje prostovoljnega dela v tujini naučila? Kaj si spoznala?

Zopet lahko rečem, da sem se preko te izkušnje naučila veliko stvari. Glede praktičnih stvari sem spoznala različne materiale, ki jih lahko uporabim za izvedbo delavnic. Poleg tega sem ugotovila, da metode poučevanja, ki jih uporabljamo doma, v tistem kraju sploh niso uporabne, na primer način računanja. Tako da sem se morala najprej sama naučit, na kakšen način računajo oni, da sem jim sploh lahko pomagala pri matematiki. Veliko sem spoznala o njihovi kulturi in kulturnih razlikah med nami in njimi, še posebej mi je v spominu ostal način pozdravljanja, komuniciranja in podobno. Spoznala sem tudi nekaj njihovih plesov, res so fascinantni.

Kar nekaj stvari se nanaša tudi na mojo osebnost. Potrdilo se je to, da potrebujem čas zase in mi to res veliko pomeni. Mislim, da sem pridobila na tolerantnosti, sproti spoznavš, kje so tvoje meje. Vsak dan znova je kot nek trening, ki za seboj prinese različne preizkušnje.

Ker sem živela v slamu in so bile nekatere osnovne potrebščine omejene, sem se seveda naučila tudi to, kako prati perilo na roke, kako na njihov način skuhati čaj in kosilo ter druge praktične stvari v vsakdanjem življenju.

Učila sem se kisvahili, drugače pa govorijo angleško. Pri komuniciranju v angleščini sem malo pridobila na samozavesti. Ker sva s kolegico hodili po hišah, nama je nekaj osnov njihovega jezika prišlo prav, a še vedno smo se velikokrat sporazumevali nebesedno.

Glede komuniciranja bi omenila še to, da sem morala biti malo bolj previdna pri uporabi besed. Iščeš načine, kako bi nekomu nekaj povedal, saj se tam ne sporazumevajo na takšen način kot mi. Tudi pri komuniciranju z Nemko sem morala biti previdna, kako povedati nekatere stvari, ki so me motile, a da bo druga oseba to sprejela in ne bo užaljena.

Pri reševanju konfliktov zopet pride do različnih praks, saj mi konflikte drugače rešujemo kot oni. Včasih sem se obrnila na kakšno drugo osebo iz našega okolja, da sem se z njimi malo pogovorila in delila svoja vprašanja in poglede. Nekajkrat sem tako odšla do nune, ki je sicer iz Italije, a že dlje časa živi v slamu.

Glede organizacije in izvajanja delavnic imam izkušnje že od prej, tako da mi je to bilo v pomoč pri delu. Je pa vsaj majhna sposobnost vodenja in organiziranja pri nama bila potrebna za vsakdanje delo. Tudi glede samostojnosti zase mislim, da sem že od vedno zelo samostojna in neodvisna od drugih, kar se je potrdilo tudi tu. Od vedno sem tudi kritična, tako da na tem nisem pridobila, sem se pa soočila z nekaterimi pogledi in spoznanji, ki jih pred tem nisem imela.

Glede odprtosti, prilagodljivosti, samostojnosti, prevzemanja odgovornosti pa mislim, da vsak prostovoljec največ dobi ravno na tej ravni. Zdi se mi, da druge ljudi in njihova mnenja kar spoštujem, tako da je to osnova, iz katere izhajam.

Veliko stvari sem se lotila po občutku, saj se z nekaterimi situacijami pred tem še nisem soočila. Internetni dostop je bil redkokdaj omogočen, tako da si o kakšni stvari niti nisem uspela česa prebrati ali se podučiti. Ne vem, če lahko rečem, da sem preko takšnih izkušenj kaj dodatno pridobila, saj sem le izhajala iz sebe in svojega znanja od prej.

Ugotovila sem, da se mi zdi kratkotrajno prostovoljno delo v tujini zgrešeno. Gre za res kompleksno področje, v okviru katerega mora posameznik veliko razmišljat in biti previden, saj so lahko v nasprotnem primeru posledice tragične. Sprašujem se, kakšen je v resnici dobiček za nas in kaj je dolgoročno dobro za njih. Menim, da dolgotrajno takšne skupnosti niti nimajo veliko dobička od našega udejstvovanja.

Pridobila sem tudi drugačen pogled na organizacije. Drugače gledam tudi na izobraževanja in usposabljanja, ki se jih udeležujem ali jih pripravljam doma. Do prostovoljstva v Sloveniji in tujini sem bolj kritična. Zelo mi je pomembno, da preprečim širjenje stereotipov, do katerih pride mimogrede. Tega prej nisem opazila.

Opaziš kakšno razliko v osebnostnem razvoju z vidika, da so te drugi (prijatelji, družina) opozorili na kakšno spremembo? Te bližnji vidijo kot drugačno, spremenjeno osebo?

Ja, sigurno. Predvsem kar se tiče na pretirano rabo nekaterih surovin, ki so nam doma samoumevne, tam pa jih včasih sploh ni mogoče dobiti. Ena takšnih stvari je voda, saj je na tem območju zelo veliko pomanjkanje vode, tako da sem doma res pazljiva pri zmerni uporabi, a

hkrati na takšno rabo opozarjam bližnje. Pozorna sem tudi na uporabo plastičnih vrečk. Včasih postanem kar malo zatežena, a ne morem iz svoje kože. Domači in bližnji so me na takšna dejanja opozorili in me morda malo spravili na realna tla, da nisem več v tistem okolju. Njim se zdi, da je takšno stanje pač v Afriki, mi pa živi tu, kjer ni pomanjkanje. Ne zavedajo se, da lahko vsi nekaj prispevamo. Lahko bi rekla, da sem pridobila na ekološki ozaveščenosti, čeprav sem bila na to pozorna že pred izkušnjo bivanja v Afriki. Morda je zdaj moje ekološka zavzetost zrasla do te mere, da sem že moteča za druge. Po pravici povedano jih nisem o tem nikoli spraševala. Kar so po mojem prihodu opazili vsi je, da sem »žarela«, saj sem verjetno tako izkušnjo res potrebovala.

V kolikšni meri je do izraza prišlo tvoje dotedanje znanje, spretnosti, kreativnost, specializirano znanje, izkušnje, ustvarjalnost ...?

Veliko stvari mi je uspelo ravno zaradi preteklih izkušenj in lastne iznajdljivosti. Na voljo ni bilo potrebnega materiala, tako da sem morala najti drugačno rešitev. Naredila sem nekatere didaktične pripomočke za matematiko. Nekatere spretnosti sem sigurno dobila tudi tam, predvsem ideje, kreativnost, na kakšen način neko stvari izpeljati.

Meniš, da si preko te izkušnje pridobila določeno znanje, spretnosti, stališča, vpogled v situacijo, se nečesa naučila, česar na drugačen način ne bi mogla pridobiti?

Še enkrat lahko poudarim izkušnjo s pomanjkanjem vode, tega vsaj v našem okolju ne moreš biti deležen. Če ne bi bila tam brez vode, se nikoli ne bi zavedala, koliko vode porabim doma.

Druga stvar, ki se je ne moreš naučiti doma in preko knjig je kultura. Preko bivanja s tamkajšnjimi ljudmi sem se neposredno učilo o kulturi in o slamu. Glede slama lahko rečem, da so posnetki na internetu primerni ter da kažejo pravo podobo slamov. Je grozno, saj ljudje ležijo na tleh, na vogalu ulice vidiš zadeto mlado mamico z otrokom v naročju in podobno, ampak mene to ni več toliko ganilo, saj imam izkušnje že iz kriznega centra in sem slišala že veliko zgodb, pred dohodom sem se pa tudi kar pripravila in pregledala nekaj materiala.

Takšne stvari ti knjige sicer lahko približajo, a razlika je, če o nečem bereš ali nekaj doživiš. Poleg tega ne moreš spoznati tudi nekaterih zelo pozitivnih stvari, na primer koliko jim pomeni, da jim nekdo nameni nekaj pozornosti, da jih nekdo poučuje. Te človečnosti se ne moreš naučiti brez izkušnje.

Kako je na tebe in na tvoja stališča vplivala medkulturna izmenjava oz. spoznavanje nove kulture ter prostovoljno delo samo?

Poskušam gledati dolgotrajno, kaj je najboljšo za neko takšno skupnost, ki ji nekdo drug po pomaga s svojim prispevkom. Ne vidim smisla v kratkoročnem prostovoljnem delu. Če opišem svojo izkušnjo, sem kar nekaj časa porabila za to, da sem ugotovila na kakšen način oni živijo, delujejo, komunicirajo in konec koncev računajo. Šele ko sem se naučila njihovih pristopov poučevanja in učenja matematike, sem lahko pomagala drugim. Sama se rabila kar nekaj časa, da sem prišla »noter«, po treh mesecih pa se dobila občutek, da morda vem, kaj oni rabijo in kako se stvari lotiti. Nekdo, ki je na prostovoljnem delu le en mesec, stvari še spozna ne dobro, kako naj kaj koristnega naredi za skupnost.

Poleg tega ne poznajo koncepta prostovoljnega dela. To, da sem jaz tam prostovoljno delala, njim nič ne pomeni in si pod to ne predstavljajo veliko oz. za njih prostovoljno delo pomeni, da imajo plačan prevoz, malico in še kaj.

Če je cilj mednarodnega prostovoljnega dela to, da prostovoljec pridobi na osebni rasti, se mi zdi v redu. Če pa gledamo dolgotrajno, kakšne koristi imajo skupnosti v katerih prostovoljci delujemo, se mi zdi pa celo zgrešeno.

Bi izkušnjo ponovila?

Vsekakor, predvsem pa bi ostala dlje časa. Razlog morda vidim v tem, da se tam počutim domače, ustreza mi manj stresno okolje, pristnejši odnosi in druge stvari.

Bi izkušnjo priporočila tudi prijateljem, kolegom, znancem ...?

Drugim ne želim vsiljevati ničesar, tako da drugemu priporočim le na pobudo, ko me sam kaj vpraša.

Kaj meniš, kakšne so posledice prostovoljnega dela v tujini za družbo kot celoto?

Mislím, da prostovoljno delo naredi boljše ljudi. Kot posameznik imaš priložnost delati na sebi, se spopasti z marsikaterim izzivom, ugotoviš, kje so tvoje meje in jih večkrat celo presežeš. Dejansko se lahko preko takšne izkušnje spremeniš in si zaradi tega boljši človek, ki je seveda del družbe. Večinoma so ti ljudje tudi aktivni po vrnitvi iz tujine domov in tako postanejo bolj aktivni državljani. Možnost v tej smeri je, a vendar se moramo zavedati, da vsi prostovoljci nismo enaki. Nekateri si v prvi vrsti želijo potovati in se jim zdi to dober način turizma, da zraven potovanja še malo pomagajo in se tako počutijo dobro. Kar nekaj jih tako razmišlja in nimajo vpogleda v širšo sliko takšnega udejstvovanja.

Po drugi strani se kulture med seboj spoznavajo, oni spoznajo našo kulturo, spoznajo tudi koga drugega kot bogate turiste. Dolgoročno gledano pa malo dvomim o koristih in o tem, da prostovoljci veliko prispevamo k lokalni skupnosti v tujini v katerih delujemo.

Mislím da trenutna ureditev mednarodnega prostovoljnega dela bi najbolj primerna, zato tudi ni čisto pravega učinka. Celotni sistem bi se moral spremeniti.

Kako vrednotiš svojo izkušnjo mednarodnega prostovoljnega dela in znanje tudi v širšem pogledu, ki si ga pridobila? Ti je pomembno? Mu daješ pomen?

Vsega, kar sem pridobila se sigurno ne zavedam. Tudi ko sem prišla domov, svoje izkušnje nisem reflektirala. Nisem se usedla in razmislila o znanju in učenju preko moje izkušnje. Bolj sem razmišljala o smiselnosti prostovoljnega dela ter o dolgoročnem prispevku teh organizacij. Nisem pa toliko razmišljala o svojem znanju. Stvari sem že omenila pri enem od vprašanj.

Če primerjam s prostovoljnim delom doma, težko rečem, kaj sem se naučila v tujini in kaj doma, ker gre za delo, ki ga opravljam vsak dan in imam že kar nekaj izkušenj in znanja od prej. Mi je pa to znanje vsekakor pomembno in se ga zavedam. Morda je razlika v tem, da sem nekatere stvari zdaj bolj reflektirala, saj sem imela več časa kot prej, ko sem poleg prostovoljnega dela imela še obveznosti s fakulteto in drugo. A kot rečeno ne vem ali sem morda imela to znanje že prej, a ga le nisem zaznala. Največji pomen sigurno pripisujem kritičnemu mišljenju o prostovoljnem delu v tujini, o čemer mislim, da prej sploh nisem razmišljala, vsaj en na takem nivoju kot zdaj.

Ti je tuje govoriti in razmišljati o tem, kaj si pridobila preko tovrstne izkušnje?

Na to vprašanje je težko odgovoriti, če se vase in v svojo izkušnjo ne poglobljaš. Kaj si kot posameznik pridobil preko takšne izkušnje, je res zelo težko povedati. Morda veš, katere cilje si preko dela in različnih projektov izpeljal in dosegel, kaj si pa ti od tega odnesel, moraš pa malo bolj razmisliti. Sama imam o sebi kar veliko dvomov, tako da je to morda razlog, da kritično gledam tudi na svoje znanje in izkušnje.

Ti izkušnje prostovoljnega dela v tujini pomaga v domačem okolju? Na kakšen način?

Ja, zelo mi pomaga. Še posebej, ker se ukvarjam s področjem globalnega učenja. Zdaj se veliko bolj pozanimam o temi, vsebini, pa tudi na kakšen način določeno vsebino predstaviti. Lahko je neka delavnica zelo dobro izpeljana na prvi pogled, dejansko pa ko razmisliš o vsebinah, vidiš, da vsebujejo veliko stereotipov, predsodkov in pravzaprav utrjujejo to splošno sprejeto mnenje.

Če bi iskala službo, ali bi izpostavila svojo izkušnjo mednarodnega prostovoljnega dela?

Sigurno bi izpostavila to izkušnjo, predvsem tudi zaradi tega, ker imam priporočilo. Mislím pa da to sovпада tudi s tem, da bi iskala takšno delovno mesto, kjer bi to prišlo prav.

Si po prihodu domov izkušnjo predstavila v domačem okolju?

Predstavitve niso bile organizirane, sem pa svojo izkušnjo predstavila prijateljem, bližnjim, jim pokazala fotografije. Sicer imam pa zdaj delavnice na to temo po osnovnih šolah. Napisala sem tudi krajši prispevek za Slovensko filantropijo.

Kakšen je bil odziv poslušalcev?

Kolegi so izpostavili predvsem to, kam sem šla, da sem opravljala dobro delo, ampak sama ne maram takšnih opazk. V šoli so pa zelo dobri odzivi, preko delavnic vidim, da ti stereotipi, ki jih posredujejo mediji, držijo in so v njihovih glavah. Tudi povratne informacije so dobre.

Hvala za intervju in tvoj čas, predvsem pa tvoj pogled na lastno izkušnjo.

Priloga N: Intervju z Gašperjem.

Podatki o intervjuvancu:

Šifra: Gašper

Starost: 24 let

Kraj bivanja: Ljubljana / Kranj

Status: študent, Fakulteta za elektrotehniko

Pri 20 letih se je Gašper za 14 dni skupaj s skupino odpravil v Nemčijo v okviru Društva SKAM-a.

Pri 23 letih je Gašper v Španiji šest mesecev deloval kot prostovoljec v okviru EVS programa (Mladinskega sveta Slovenije).

Datum in ura intervjuja: 13. 5. 2010, 10:20 – 11:25

TRANSKRIPT INTERVJUJA

Na začetku intervjuja te želim vprašati, če si že dolgo prostovoljka oz. kako se je pri tebi pot prostovoljstva začela?

Moja pot prostovoljstva se je začela že v srednji šoli, ko sem deloval kot animator na duhovnih vajah, nato sem sodeloval tudi pri nekaterih projektih v okviru salezijanskega mladinskega gibanja. Preko tega sem odšel na veliko mladinskih izmenjav, tam sem tudi izvedel za veliko drugih aktivnosti in možnosti, med drugim tudi za EVS program.

Kakšni so (bili) tvoji motivi in vzroki za prostovoljno delo v tujini?

V prvem primeru, ko sem šel s skupino v Nemčijo, je bila v ospredju željo doživeti mladinsko srečanje. Ko smo zvedeli, da lahko sodelujemo kot prostovoljci, je bila ta kombinacija še bolj mikavna. V Nemčiji zato nisem bil ves čas s slovensko skupino, ampak sem imel priložnost delovati v mednarodni skupini prostovoljcev in organizatorjev. Poleg tega mislim, da kot prostovoljec doživiš veliko več takšnih stvari, ki si jih sam želim, kot če bi bil le udeleženec.

Za Španijo je bilo veliko različnih razlogov. V prvi vrsti predvsem razmišljanje o svojem študiju, saj sem se želel preizkusiti v vlogi na nekem popolnoma drugem področju. Na fakulteti za elektrotehniko sem dobil čisto drugačna znanja kot si jih želim sedaj. Želel sem si delati z ljudmi v daljšem časovnem obdobju, da bi ugotovil, če mi je le to vseč tudi, ko traja dlje časa. Pred EVS izkušnjo sem bil že večkrat v Španiji, tako da je bila odločitev za državo lahka. Tako sem imel priložnost bivanja v Španiji za malo dlje časa kot če si turist. Odločitev za prostovoljstvo zopet izhaja iz razloga, da se skupaj naberejo ljudje, ki nam je vsem vseč prostovoljstvo. Ob tem se enostavno počutim dobro.

Zakaj si se odločil za EVS program?

Ker sem nekam želel iti v tujino, sem iskal različne možnosti. Najprej sem razmišljal o Erasmus izmenjavi, a me le ta ni mikala zaradi študija samega, ampak zaradi izmenjave, kar pa ni glavni cilj tega programa. Ko sem dobil informacije o EVS projektih, sem takoj vedel, da je ta program veliko bolj primeren zame. Program mi je omogočal, da sem se spoznal s področjem, s katerim bi se želel tudi kasneje v življenju ukvarjati.

Če prav razumem, tvoja želja po prostovoljnem delu v tujini izhaja iz tebe samega in ni posledica vpliva prijateljev in bližnjih?

Res je, sam sem se odločil za takšno izkušnjo.

En od pogojev, da lahko opravljaš prostovoljno delo še posebej v tujini je, da imaš (vsaj) tistem obdobju materialno in finančno podporo. Kaj meniš o tem – drži tudi zate?

To je sigurno en od pogojev. Naj omenim, da je EVS program finančno relativno dobro podprt, tako da ima res skoraj vsakdo možnost, da se ga udeleži. Sam si brez njihove podpore ne bi mogel privoščiti bivanja v tujini za toliko časa. K lažji odločitvi je pripomoglo kritje nekaterih stroškov. Če primerjam EVS in Erasmus program, se mi zdi prvi finančno bolj pokrit.

Doma so bili najprej malo šokirani, da se odpravljam za nekaj mesecev v Španijo, a so si po prvem šoku in obrazložitvi mojih želja in ciljev opomogli in me pri odločitvi podpirali.

Kako si se na odhod v tujino ter na delo samo pripravil pred odhodom?

Pred odhodom smo imeli neko izobraževanje, kjer je poudarek na razlagi EVSa in namena teh programov. Poleg tega so nas seznanili za nekaj praktičnih in uporabnih stvari, na kaj biti pozoren, kako stvari potekajo, opozorili so nas na to, da morda projekt v praksi ne bo čisto takšen kot je opis projekta na papirju. Drugače pa gre bolj za osebno pripravo, da razmisliš o tem, kam greš, kaj boš delal. Tudi na to so nas opozorili na izobraževanju. Udeležil sem se tudi tečaja španščine, to bi tudi lahko štel kot pripravo na odhod. Naj omenim še to, da smo bili ob prihodu deležni še izobraževanja ob prihodu in na koncu še evalvacijskega srečanja.

Si pred odhodom razmišljal o globalnem učenju, medkulturnem dialogu? Poznaš izraze?

Ja, o tem smo se veliko pogovarjali ne samo na EVS izobraževanju, ampak tudi v okviru drugih izmenjav, ki sem se jih udeležil. Ti pojmi so mi blizu.

Kako bi opredelil mednarodno prostovoljno delo?

Mednarodno prostovoljno delo vidim kot zelo zanimivo izkušnjo in hkrati bivanje v tujini, ki ti kot tujcu da zelo veliko. Večinoma si kot prostovoljec v tuji državi bolj spoštovan kot doma. Poleg tega bi izpostavil to, da si prostovoljec, da greš v tujino in da za svoje delo nisi plačan, čeprav lahko dobiš neko žepnino in imaš pokrite nekatere stroške. Poleg tega se mi zdi pomemben doprinos posameznika v osamosvojitvi od doma, od staršev. Malo se odmakneš od sveta, kjer živiš in na svoje življenje pogledaš malo bolj objektivno. V tem času se ti kar dobro razčistijo nekateri pojmi, vidiš kateri so tvoji pravi prijatelji in podobno. Takšna izkušnja je tudi osebna preizkušnja s socialnega vidika, da si v novem okolju v tem času vzpostaviš neko socialno mrežo. Ena pomembna komponenta se mi zdi tudi v razvijanju odprtosti, »open mind«. V okolju med prostovoljci je to morda toliko lažje, ker so skupaj ljudje s podobnim, a še vedno zelo različnim mišljenjem. Tudi ti greš tja z neko odprtostjo, prav tako večina ostalih. Naučiš se še bolj sprejemati drugačnost, kar se mi zdi lažje sprejeti v tujem okolju kot doma. Sprejmeš ljudi takšne kot so. Pomemben dejavnik mednarodnega prostovoljnega dela je tudi učenje jezika in spoznavanje kulture.

Naštel si kar nekaj prednosti prostovoljnega dela v tujini. Prosim te, da razmisliš še o kakšnih šibkih točkah oz. pomanjkljivostih tega področja?

Sam imam res dobro izkušnjo z EVS-om, tako da težko govorim o slabostih in pomanjkljivostih. Seveda da so, ampak ker imam za seboj dobro izkušnjo, na slabše kar hitro pozabim.

Morda lahko na vprašanje odgovoriš z drugega vidika, in poveš, kaj te je najbolj razočaralo v času tvojega prostovoljnega udejstvovanja?

Bolj so me razočarale druge stvari, ki se ne tičejo projekta in EVS-a. Razočarala me je Španija sama oz. Španci in njihova kultura. Mi imamo neke predstave v glavi, kakšni so oni, predvsem da so zelo odprti, a z daljšim bivanjem v njihovi kulturi sem spoznal pravo sliko, ki se razlikuje od pričakovanega.

Glede projekta res nisem bil razočaran, saj tudi sam nisem imel velikih pričakovanj. Vedel sem, zakaj se tja odpravljam, drugega si nisem predstavljal. Tudi na izobraževanjih so dali poudarek na to, da si naj ne ustvarjamo prevelikih pričakovanj, kakšna bo izkušnja.

Poleg tega sem se že pred odhodom pa tudi v Španiji pozanimal, kaj mi EVS vse omogoča, kaj lahko v tem času vse izkoristim. EVS vidim kot program, kjer lahko tvoje ideje pridejo do izraza in jih uresničuješ. Imel sem kar nekaj idej, ki sem jih izpolnil v okviru EVS-a, tako imam res veliko pozitivnih izkušenj.

Bi pripomnil kaj glede organizacije EVS programa?

Ne, vse je bilo urejeno. Že v Sloveniji sem imel dobro podporo, tudi pri gostujoči organizaciji se je vse dobro izteklo. Koordinatorica moje organizacije je bila bivša EVS prostovoljka, tako da si je svoje delo in našo vlogo lažje predstavljala na podlagi lastne prakse in izkušnje.

Kakšno delo si v tujini opravljal? Kaj je bil namen tvojega prostovoljnega dela/delovanja v tujini?

V okviru EVS programa sem opravljal več različnih stvari, a ena najbolj obsežnih je bilo delo s slepimi in slabovidnimi. Prostovoljci smo bili njihovi spremljevalci, pomagali smo jim pri vsakdanjih stvareh, spremljali smo jih na delavnice, šli smo z njimi na sprehode, v trgovino, na banko. Včasih smo jim bili ob strani tudi zaradi družbe same.

Kako je tvoje prostovoljno delo potekalo - kako je bil organiziran urnik tekom dneva?

Moj urnik je bil zelo raznolik. Vsako nedeljo smo se sestali in skupaj s štirimi prostovoljci oblikovali urnik za en teden vnaprej. Dobili smo razpored, kdaj ima kdo izmed slepih kakšno obveznost ali kaj drugega, nato smo si delo med seboj razdelili. Urnik je bil zelo prilagodljiv in skupno oblikovanje urnika je bila tudi dobra izkušnja mednarodnega sodelovanja in usklajevanja.

Če prav razumem, je bila tvoja glavna naloga pomoč slepim in slabovidnim. Pa si poleg tega opravljal še kakšno drugo delo?

Ja, drugi del projekta je vključeval delo z mladimi v lokalni skupnosti, kar je vodila koordinacijska organizacija. Projekt je bil zasnovan na način, da se tri mesece poleti in tri mesece pozimi vsako popoldne organizira in izvede različne dejavnosti za mlade. Kot prostovoljci smo jim pomagali pri aktivnostih kot je kuharski tečaj, tečaj risanja grafitov, različne športne dejavnosti in podobno. Predstavljali smo EVS na različnih prireditvah.

Poleg tega sem delal še nekatere druge stvari, ampak na željo lastne iniciative. Na primer, udeležil sem se tečaja jezika, EVS izobraževanja v Turčiji in še kaj.

V kakšnih okoliščinah si opravljal delo? Je bilo zate poskrbljeno v materialnem in zdravstvenem smislu?

Prostovoljci smo skupaj bivali v stanovanju, ki ga je priskrbel koordinacijska organizacija. S tem nismo imeli stroškov, stanovanje je bilo v redu. Morda lahko razložim, kaj vse ti krije EVS program. Krije ti stroške prevoza do države in domov, bivanje, stroške prevoza na delovno mesto, poleg tega smo dobili določeno žepnino, katero sem porabil večinoma za hrano in sprotne stvari. Če nisi zapravljiv, lahko preživiš tudi s tem denarjem, ki ga dobiš kot EVS prostovoljec.

Si bil deležen še katerih drugih ugodnosti?

EVS prostovoljec je zelo dobro zavarovan, tako da v primeru da se tebi kot prostovoljcu kaj zgodi, bo zate sigurno poskrbljeno. Tudi če pride na primer do smrti v družini, ti krijejo vse stroške prevoza. Sam sem dobil na primer nova očala. Ampak takšne stvari moraš tudi sam malo izbrskat.

Ne vem točno, čigava iniciativa je bila, ali spada pod program ali je bil predlog koordinatorke, da smo šli skupaj čez vikend na kašen izlet, razkazala nam je okolico.

Prosim, da opišeš prvi stik z domačini in/ali gostitelji v tuji državi!

Prvi stik ni bil dober. Bilo je malo čudno. Kljub temu da so bila moja pričakovanja doma nizka, sem predvsem na začetku spoznal, da sem vseeno oblikoval neka pričakovanja, za katera sploh nisem vedel. Jaz sem prišel skupaj še z enim prostovoljcem, dobila sva se na letališču, nato sva šla skupaj na avtobus. On je bil veliko boljši v španščini, zato mislim, da je bil on veliko bolj sprejet kot jaz, ki še nisem dobro govoril špansko. Ta prvi občutek manjvrednosti se je hitro spremenil in smo se dobro razumeli.

Prvi vtis gostujoče organizacije, kjer smo delali s slepimi in slabovidnimi, je bil pa fenomenalen, super. Takoj sem dobil občutek, da so srečni, ker si vzameš malo časa za njih in jim pomagaš. To ti velikokrat povedo, še posebej to, da bi bili brez nas več ali manj zaprti doma, tako pa imajo priložnost kam oditi iz hiše. Drugi, ki imajo službo in druge obveznosti, si težko vzamejo toliko časa za njih. Sprejem zaposlenih v organizaciji je bil res lep in topel. Na začetku smo bili deležni izobraževanja, kako delati s slepimi, kako ravnati, sami smo preko

delavnic sprobali, kako se počuti človek, ki ne vidi, tako smo imeli boljšo predstavo, na kaj biti pozoren.

Pri vključevanju v lokalno skupnost, kjer smo delali z mladimi sem bil najbolj razočaran v smislu njihove kulture. Pričakoval sem, da bodo odprti, da bodo za žur, pa temu ni bilo čisto tako. Sigurno je velika razlika med severom in jugom Španije, tako da je sever, kjer sem bil jaz, vseeno bolj zaprt kot jug. Na prvi pogled so kar odprti, ampak kasneje spoznaš, da je zelo težko navezati stik s posameznikom, težko je vzpostaviti pravi prijateljski odnos. Družbe oz. skupnice so zaprte, težko prideš med njih. Velikokrat smo se pogovarjali z drugimi prostovoljci glede tega problema, zakaj je tako težko vstopiti v zaprto družbo in zakaj so Španci takšni. Mogoče za Špance velja, da imajo malo fobije pred tujci. Tako sem se bolj družil s prostovoljci in Erasmus študenti ter drugimi tujci.

Meniš, da si izpolnil svoja lastna pričakovanja in na drugi strani dosegel pričakovanja in cilje gostiteljske organizacije? Je kdo komentiral, evalviral (pohvalil, grajal) tvoj delo?

Svoja pričakovanja sem presegel. Zato tudi ne najdem nekih pomanjkljivosti. Pričakovanje gostujoče organizacije pri delu s slepimi in slabovidnimi smo tudi izpolnili. Pričakovanja koordinacijske organizacije smo v tem času, ko sem bil jaz tam, tudi presegli. Ko smo reflektirali naše delo, nam je koordinatorka povedala, da je z nami in našim delom zelo zadovoljna, saj večkrat pridejo tudi pasivni prostovoljci. Pri EVS-u je od posameznika odvisno, koliko bo prispeval in koliko bo odnesel od izkušnje. Možnosti imaš veliko, vprašanje pa je, če jih tudi izkoristiš. Eno mojih pričakovanj je bilo tudi to, če bom v tujem okolju znal predstaviti svoje ideje, če se bom znašel. Tu sem dobil potrditev, saj sem od drugih dobil povratno informacijo, da so bili navdušeni nad našim delovanjem in predlogi.

Katere ideje in želje si uresničil preko EVS programa?

EVS ti nudi pomoč pri napredovanju jezika. Veliko prostovoljcev se tega ni udeleževalo, tudi program je bil nekoliko slabši. Tako je bil naš predlog, da nekaj denarja prispevamo tudi sami in skupaj najdemo dobro rešitev in kvalitetnega učitelja jezika. Na koncu smo bili deležni prisostvovanja pri res dobrem, intenzivnem tečaju, kjer smo se res veliko naučili.

V okviru EVS-a imaš možnost iti na kakšno dodatno izobraževanje, sam sem odšel v Turčijo.

Za mlade smo organizirali štirinajst dnevni poletni tabor na temo arheologije. Bivali smo v neki odročni vasici, udeleženci so bili iz različnih držav, mi smo pomagali pri organizaciji in animaciji. To je bila še ena dodatna mednarodna izkušnja. Tega ni bilo v našem programu, sami smo predlagali in se angažirali.

Kaj misliš, katere so glavne stvari, ki si se jih naučil preko prostovoljnega dela v tujini?

Večja samostojnost, jezik španščine, odprtost, sprejemanje drugačnosti in sprejemanje ljudi, življenje v skupnosti med drugače mislečimi ljudmi, usklajevanje idej in prilagajanje. Konkretno sem se seznanil z delom s slepimi, s starejšimi in mlajšimi, na splošno je bilo moje delo usmerjeno na delo z ljudmi. Poleg tega sem se naučil veliko neformalnih stvari, na primer izpopolnil sem se v srfanju. Veliko sem se naučil o drugih kulturah, največ seveda o španski kulturi. Kljub vsemu španska kultura iz dneva v dan živi hitreje, a še vedno za kakšno uro počasneje kot mi tukaj. Ta njihova počasnost in zamujanje mi je šla kar malo na živce, včasih tudi znoriš, ampak se je pa vseeno malo naučiš in jo preneseš v domače okolje. Šele doma sem potem ugotovil, da res živimo preveč v naglici. Oni si res znajo vzeti čas za druženje in za sočloveka, velik poudarek dajejo na socialno življenje. Na tem področju sem naredil kar en velik korak nazaj, ki je pravzaprav vodil naprej. Šele zdaj se pravzaprav zavedam, kaj vse sem dobil preko te izkušnje.

Si prišel še do kakšnega drugega spoznanja, ugotovitve?

Predvsem glede osebne poklicne poti, kar je bil tudi moj namen. Ugotovil sem, da je delo z ljudmi veliko bolj zame kot delo s tehniko. Večkrat sem že pred tem kot prostovoljec delal z ljudmi, ampak so bili to kratkotrajni projekti, kjer je bilo vse super že zaradi tega, ker sem bil že v osnovi navdušen. Zato sem si dal priložnost, da sem to delo opravljal dlje časa, da vidim, če sem ga zmožen opravljati kontinuirano, da vidim, če mi tudi to v čemer uživam, lahko »najeda«.

In res, pridejo trenutki, ko ti grejo ljudje na živce, ko nisi najbolje razpoložen. Pride do krize, ampak še vedno sem delo z veseljem opravljal.

Mislím, da sem se veliko bolj izoblikoval kot osebnost. Osebnostno sem zelo veliko napredoval, se razvil. Ko sem boljše znal špansko mi ni bilo težko v tujini v tujem jeziku izraziti svoje mnenje. Tudi stvari, ki niso čisto vsakdanje. Malo bolj sem se naučil argumentirati stvari in lastne želje. Hkrati je to morda vseeno lažje kot doma. En osebni cilj je bil tudi to, da bi si upal prevzeti odgovornost čisto nase in v tujini stvari izpeljati. Mislím, da sem to realiziral.

Zanimivo mi je bilo, da smo bili sposobni super živeti in funkcionirati skupaj s prostovoljci, ki smo bili iz različnih držav, pripadniki različnih religij, nosilci različnih pogledov na svet. Res smo bili med seboj različni, ampak smo znali dobro funkcionirati skupaj. To mi je bilo res enkratno, mislím, da je to doma težje doseči. Druga stran drugačnosti in različnosti je ta, da sigurno pride do medsebojnih konfliktov, vendar lahko rečem, da smo jih uspešno premagali.

Delo s slepimi in starejšimi mi je dalo priložnost opazovanja in poslušanja. To je res zelo pomemben vidik pri delu. Bogata izkušnja je tudi, da poslušáš zgodbe starejših, nasvete za življenje. Imel sem priložnost, da sem se vživel v svet slepih, kako oni dojemajo stvari, kako se spopadajo z njimi.

Je en od večjih motivov lahko tudi želja po osebnem razvoju, po samorealizaciji? Kako si na to gledal pred odhodom na MPD? Kako pa po prihodu domov?

Pred odhodom nisem imel velikih pričakovanj v smislu, kaj bom dobil od projekta in programa, imel pa sem kar velika pričakovanja do sebe, kaj bom naredil na sebi. Želja po osebni rasti je bil en večjih motivov, da sem se podal na EVS. Ko sem prišel nazaj domov, sem spoznal, da sem res veliko naredil zase in na sebi.

Kakšen pa je bil stik s bližnjimi po povratku domov?

Temu se reče pa »come back shock«. Vsi pričakujejo in mislijo, da si isti kot si šel in zelo težko sprejmejo, da si drugačen. Ti pa pri sebi vidiš, da si res drugačen, da si se spremenil, da imaš drugačne poglede, tudi vrednote, ideje. Nastopi trenutek, ko rabiš ti sam čas zase, saj sem se po prihodu domov zaradi nesprejemanja počutil tuje v domačem okolju. Vem, da sem bogatejši za eno izkušnjo, ki je drugi morda sploh ne razumejo. Ščasoma se je tudi to uredilo in poleglo, drugi dojemajo spremembe, sam se zopet malo ustališ.

Si po prihodu domov spremenil kakšno navado, običaj v vsakdanjem življenju?

Najbolj glede počasnejšega tempa življenja, skušam živeti malo bolj umirjeno. Mogoče si znam tudi malo bolj vzeti čas za prijatelje, raje za njih kot za kakšne druge stvari.

Kako je na tvoja stališča vplivala medkulturna izmenjava oz. spoznavanje nove kulture ter prostovoljno delo samo?

Ne vem, koliko sem spremenil svoja stališča, sigurno pa sem začel sprejemati drugačnost. Predvsem kar se tiče drugačnosti, različnosti, mi je dala priložnost bivanja s tako različnimi ljudmi in pogovori z njimi o kulturah, verah, pogledih, stilih življenja tak širši vpogled. Poleg tega pa sem se naučil tudi zagovarjati svoja stališča, sprašuješ se o vprašanjih, na katera doma ne naletiš pogosto. Sprašuješ se tudi to, ali si nekaj prinesel iz svoje kulture ali je to dejansko to, kar si želiš ti sam in ni posledica tvoje umeščenosti v domače okolje. Imaš priložnost sprobatí različne stvari na podlagi česar potrdiš ali spremeniš svoja stališča. Vsekakor vsaj malo izgubiš predsodek pred drugačnimi ljudmi.

Meniš, da te drugi (prijatelji, družina) vidijo kot drugačno, spremenjeno osebo?

Dobil sem kar nekaj opazk, da sem se malo spremenil. Ampak v pol leta je tudi prišlo do nekega filtra, saj pravi prijatelji ostanejo in te sprejmejo tudi s to novo izkušnjo vred. Ti povejo, da si drugačen, a ne na očitajoč način.

V kolikšni meri je do izraza prišlo tvoje dotedanje znanje, spretnosti, kreativnost, specializirano znanje, izkušnje, ustvarjalnost ...?

Glede slepih in slabovidnih sem imel zelo, zelo malo izkušenj. Tako da sem na tem področju pridobil šele v Španiji. Imam pa kar nekaj izkušenj s področja animatorstva in dela z mladimi, kar mi je prišlo zelo prav.

Meniš, da si preko te izkušnje pridobil določeno znanje, spretnosti, stališča, vpogled v situacijo, se nečesa naučil, česar na drugačen način ne bi mogel pridobiti?

Drugačnega stila življenja in vpetosti v neko kulturo. Imaš sicer možnost to spoznati na kakšen drug način, ampak najbolj to spoznaš preko bivanja v neki kulturi, pa tudi dela in lastne vpetosti v kulturi.

Bi izkušnjo ponovil?

Ja, vsekakor.

Bi izkušnjo priporočil tudi prijateljem, kolegom, znancem ...?

Ja, bi. Če imaš takšno željo in če te takšen program zanima, sigurno. Ampak mogoče nisem takšen človek, da bi vsakemu razlagal o svoji izkušnji. Če pa me kdo vpraša, mu z veseljem razložim in odgovorim. Še vedno mislim, da smo Slovenci kar malo zaprti in ni toliko veliko posameznikov, ki bi šli v tujino. Ampak se to že malo spreminja, kar potrjujejo predvsem udeležba na Erasmus izmenjavah. Za kakšno drugačno stvar, pa še ni toliko zanimanja.

Kaj meniš, kakšne so posledice prostovoljnega dela v tujini za družbo kot celoto?

Mislim, da ogromne. Če ne drugega, konkretno za Španijo vidim posledico v tem, da prostovoljci v tujini rušimo njihovo fobijo pred tujci, saj imajo domačini posredno ali neposredno stik z drugo kultur. S skupnim sodelovanjem se vsi skupaj spoznavamo in razbijamo predsodke drug drugega. Mogoče se to sliši naučeno, ampak vseeno bi rekel, da se s tem sodelovanjem in bivanjem v neki lokalni skupnosti v tujini gradi na evropski zavesti. Da smo Evropejci. Da smo en skupen narod. Predvsem skupaj s prostovoljci hitro ugotoviš, da nekaj pa imamo skupnega. Po tej izkušnji se sam veliko bolj počutim Evropejca kot pred tem. To je konec koncev tudi en od ciljev EVSa, ampak pri meni je dejansko tako, pa če je še tako naučeno slišati.

Ko se prostovoljec vrne v lastno državo, v njej prispeva vsaj z nekim širšim pogledom in odprtostjo. Mogoče celo dobrega ambasadorja.

Kako vrednotiš to znanje, učenje, izkušnje, ki si ga oz. jih pridobila preko mednarodnega prostovoljnega dela? Se ga oz. jih zavedaš? Ti je pomembno?

Mogoče se tega vidika zavedam premalo. Še vedno se mi zdi, da neformalno znanje pri nas ni tako cenjeno, vsekakor je premalo cenjeno. Vem, da sem preko teh izkušenj pridobil veliko več kot preko formalnega izobraževanja. Sam zase vidim, koliko mi je to pomenilo. Je pa takšna izkušnja in znanje bolj spoštovano v krogu neformalne sfere.

Ko boš iskal službo, ali boš izpostavilo svojo izkušnjo mednarodnega prostovoljnega dela?

Ja, bom. Verjetno bi to tako ali tako omenil v življenjepis.

Kako ti izkušnje mednarodnega prostovoljnega dela pomaga doma, ali pri študiju ali na delovnem mestu oz. v vsakdanjem življenju?

Tudi doma sem po prihodu začel preko študentskega servisa delati na področju dela z ljudmi. Prej sem bil glede tega bolj zaprt v smislu, da če nekaj študiram, da moram pridobivati izkušnje s tega področja. Začel sem delati tisto, kar me bolj veseli.

Pri študiju mi pa izkušnja ne pomaga, ker gre za čisto drugo področje.

Si po prihodu domov izkušnjo predstavil v domačem okolju? Na kakšen način?

Seveda sem izkušnjo delil z drugimi. Največkrat kar preko pogovorov, imel sem tudi nekaj manjših predstavitev s »power pointom«.

Kakšen je bil odziv poslušalcev?

Različen. Največkrat so bili poslušalci zelo navdušeni, da bi se tudi sami podali na takšno pot, ampak do sedaj se jih ni veliko opogumilo, če sploh kdo. Mogoče pa še bo kdo odšel.

Prosila bi te za zaključno misel in sporočilo. Kako bi zaokrožil intervju?

Dobro bi bilo malo bolj spodbuditi mlade v Sloveniji, da bi se česa takšnega udeleževali. Če nas primerjam z Nemčijo, kjer gre večji del mladih po srednji šoli v tujino za eno leto. Menim, da jim da to res eno dodatno izkušnjo in tudi lažjo odločitev, kaj bi v življenju radi študirali in delali. Imaš priložnost sprobati, ali je neko delo zate ali ne. Mogoče bi bilo potrebno promocijo usmeriti ne samo na študente, ampak tudi na dijake po koncu srednjega šolanja. Mislim, da s tem ne izgubiš enega leta. Sam sem bil deležen kar nekaj očitkov, da sem ostal trden pri svoji odločitvi, so mi pa po mojem mnenju pomagale ravno pretekle izkušnje s tujino. Zaradi kar nekaj izmenjav pred tem sem vedel, da mi takšna izkušnja da lahko veliko in mi eno leto prekinitve na faksu ni predstavljalo izgube.

Hvala za intervju in tvoj čas, predvsem pa tvoj pogled na lastne izkušnje.

Priloga O: Intervju z Živo.

Podatki o intervjuvanci

Šifra: Živa

Starost: 28 let

Kraj bivanja: Ljubljana

Status: zaposlena, medicina/zdravnica

Starost pri udeležbi mednarodnega prostovoljnega dela glede na državo in čas trajanja:

Živa se je udeležila treh mednarodnih prostovoljnih taborov v okviru Zavoda Voluntariat. Od doma je odšla v paru, v tujini pa je delovala v mednarodni skupini. Pri 22 letih se je odpravila za 14 dni na Finsko, pri 25 letih za 21 dni v Gano, pri 27 letih pa za 14 dni v Indonezijo. Poleg tega se je Živa v okviru Sekcije za tropsko medicino kot študentka medicine udeležila trimesečne medicinske odprave v Zambiji.

Datum in ura intervjuja: 18. 5. 2010, 17:00 – 18:00

TRANSKRIPT

Prosila bi te, če opišeš, kako se je začela tvoja pot prostovoljstva? Na katerem področju in s katero starostjo ter kako se je potem prostovoljno delo v tvojem življenju razvijalo?

V Sloveniji pravzaprav niti nisem bila zelo intenzivno vpeta v prostovoljstvo. Lahko pa štejem kot prostovoljno delo različne čistilne akcije v lokalnem okolju. Eno leto sem kot študentka medicine prevzela vlogo medicinske oskrbe in na ta način pomagala na 14 dnevem taboru pri enem od ljubljanskih taborniških rodov.

Kje si pridobila prve informacije o prostovoljnem delu v tujini?

Od prijateljic sem izvedela za različne tabore, ki jih ponuja Zavod Voluntariat, nato sem se obrnila kar neposredno na njih.

Kakšni so (bili) tvoji motivi in vzroki za prostovoljno delo v tujini?

Predvsem na začetku sem iskala možnosti za bolj kvalitetno preživljanje poletnih počitnic. Nisem se vidla kot tipičnega turista, ki si ogleduje kraje ali ki leži na plaži, ampak sem si želela svoj čas porabiti bolj koristno, kvalitetno. Na začetku so motivi izhajali predvsem iz želje po spoznavanju novih krajev in ljudi, vendar skozi malo bolj drugačno izkušnjo. Sem pa iskala tudi neko varnost, zato sem se odločila oditi na tabore preko Zavoda Voluntariat. Tako sem vedela, kam grem, kje bom delovala, na koga se lahko obrnem v težavah. Všeč mi je bil tudi način, da sem najprej državo spoznala na takšen način, nato pa sem to vedno združila še s turističnim spoznavanjem države. Kasneje je vedno bolj prevladal občutek, da se da lastne izkušnje koristno uporabiti za prostovoljno delo in s tem za pomoč nekomu.

En od pogojev, da lahko opravljaš prostovoljno delo še posebej v tujini je, da imaš (vsaj) tistem obdobju materialno in finančno podporo. Kaj meniš o tem – drži tudi zate?

Preko Voluntariata si sam kriješ pot in stroške zavarovanja, na taboru pa je poskrbljeno za bivanje in hrano. Odvisno kam greš, ampak načeloma stroški niso tako visoki, da se tabora ne bi mogel udeležiti. Na tebi je, kako boš v neko državo prišel. Če gre za tabor v Evropi, greš lahko tudi na štop, tudi Interrail ni pretirano draga možnost. Kot študentka sem izbirala takšne destinacije, ki so bile v mojem finančnem okviru. Gana in Indonezija za potovanje nista dragi. Pri Zambiji smo preko sponzorjev in donatorjev zbrale sredstva, s katerimi smo si krile tudi stroške potovanja, bivanja in hrane.

Kakšna je bila podpora tvojih staršev? So te pri odločitvah podpirali ali ne?

Na začetku niso bili najbolj navdušeni, ker jih je bilo strah, predvsem ko sem odhajala v države juga. Drugače pa so me podpirali, ker so sprejemali moje ideje in vednote. Konec koncev pa tudi nisem izbirala držav, kje bi bili znani politični nemiri.

Kako si se na odhod v tujino ter na delo samo pripravila pred odhodom? Si bila deležna kakšnega izobraževalnega seminarja, delavnice pred odhodom?

Zavod Voluntariat organizira pripravljalne seminarje, ki so obvezni za vsakega prostovoljca. Seminarji te spodbudijo, da začneš razmišljati o svojih motivih za prostovoljno delo, o lastnih pričakovanih in pričakovanih gostiteljske organizacije, skušajo te pripraviti na kulturni šok. Mislim, da je namen predvsem to, da začneš sam razmišljati o takšnih problemih, o prostovoljnem delu in njegovih posledicah. Poudarijo tudi nekatere situacije, ki so možne, da se z njimi soočiš na taboru.

V okviru medicinske tropske odprave smo imeli obvezno enoletno obiskovanje predmeta tropska medicina. Pred tem ima posameznik, če je študent medicine, opravljen tudi izpit iz infekcijskih bolezni. Poleg tega smo se kot skupina pripravljale celo leto, predvsem kar se tiče finančnih in organizacijski stvari odprave. Potrebna je bila delitev dela in vlog znotraj skupine. Pripraviti smo morale zdravila, poiskati sponzorje. Sama sem se tudi spraševala, ali sem sploh sposobna za takšno preizkušnjo, kako bo vse skupaj potekalo v praksi, kaj vzeti sabo, kaj bomo tam delale, da se ustrezno pripraviš tudi na strokovnem področju. Že v Sloveniji smo si razdelile področja dela na interno medicino, ginekologijo, pediatrijo.

Naj omenim, da smo se za Zambijo odločile zato, ker delo poteka v bolnici. To je namreč edina taka destinacija. Drugje delajo predvsem v ambulantah na terenu, kjer si sam, nimaš nikogar na katerega se lahko obrneš, nimaš niti laboratorijskih preiskav, nimaš rentgena, ultrazvoka in drugih naprav. V Zambiji pa je bila bolnica, ki sicer ne dosega ne vem kakšnih standardov, vendar so zaposlene medicinske sestre, zdravnik nadzoruje delo. Na koncu se je izkazalo, da je bilo delo morda vseeno težje, ker v bolnišnico pridejo tudi težji primeri.

Kako bi opredelila mednarodno prostovoljno delo?

V prvi vrsti je to prostovoljno delo, kar pomeni da se zanj posameznik sam odloči in kjer za to delo ni finančnega povračila. Mislim, da je pri posamezniku prisotna neka druga motivacija za opravljanje tega dela. Ne gre za preživljanje in pridobivanje denarja, ampak za druge motive, deležen si neke nematerialne nagrade. Na eni strani veliko pridobi posameznik na vseh nivojih, po drugi strani lahko pridobi tudi neka lokalna skupnost. Vendar izkušnja prostovoljstva ni nujno vedno pozitivna. Če se ne upošteva potreb lokalne skupnosti ter delo ne poteka v sodelovanju z lokalnimi prebivalci, se prostovoljstvo obrne v napačno smer in lokalni skupnosti povzroči več škode kot koristi.

Vidiš še kakšno pomanjkljivost oz. šibko točko prostovoljnega dela v tujini?

Končni cilj tropske odprave je oz. bi moral biti v tem, da nam tja več ne bi bilo potrebno hoditi. Trenutno je po svetu še vedno toliko destinacij, kjer naša pomoč pride prav, ampak končni cilj je, da se vzpostavi mreža, kjer bi zdravniki skupaj z lokalnim prebivalstvom omogočili zadostno preskrbo. Na tej točki bi lahko rekla, da nismo toliko usmerjeni v doseganje tega cilja, ampak da jih delamo preveč pasivne. Naše delo ne bi smelo biti usmerjeno le v konkretno pomoč bolnim, ampak tudi z namenom izobraževanja prebivalstva in zdravstvenega osebja. Učenje sicer poteka vzajemno, tudi oni nas študente veliko naučijo, saj smo le v njihovem okolju, ki je nam tuje. Ampak bila lahko ta vzajemnost bolj intenzivna. Na primer v Zambiji se je z donatorskih denarjem zgradila hiška, ki je namenjena temu, da tja pridejo delat specialisti določenih strok za krajši čas. Le ti seveda nudijo oskrbo prebivalcem, a tudi omogoča izobraževanje tistim zdravnikom, ki so tam. Ne rečem, da nimajo dobre medicinske fakultete, ampak so nekatere stvari, ki jih pri nas obravnavamo drugače in je dobro, da pridobijo tudi druge informacije. Na primer rentgenski inženir se je na takšen način priučil delat ultrazvok, na podlagi česar zdaj lahko naredi več raziskav, ki jih pred tem ni mogel.

Lahko pride tudi do izkoriščanja gostujoče organizacije. Do tega lahko hitro pride, če ni dobre kontrole in nadzora. Prostovoljce se tako koristi tudi za kaj drugega kot samo neprofitno delo. Kot sem že omenila pri prejšnjem vprašanju, lahko prostovoljci delajo tudi veliko škodo, če ne delujejo v skladu s potrebami in v sodelovanju z lokalni skupnostjo.

V čem vidiš prednosti prostovoljnega dela v tujini?

Ena od prednosti je brez dvoma medkulturno učenje. Kulturna izmenjava in celo konfliktna situacije so dobre za tuje kot tudi lokalne prostovoljce in lokalno skupnost. Obe strani se veliko naučita o kulturi drugega okolja, podirajo se stereotipi.

Poleg tega je prednost v pridobivanju novih izkušenj prostovoljca in lokalne skupnosti. Velikokrat je ta izkušnja povezana tudi z učenjem in bivanjem v skupnosti, česar v zahodnem svetu nismo več toliko vajeni.

Prednost vidim tudi v tem, da eno državo spoznaš na malo drugačen način, da se bolj zaveš, da so informacije, ki jih dobivamo v domačem okolju popačene, omejene, izrezane iz konteksta ter tako ne prikazujejo celostne slike. V tujem okolju lahko spoznaš neko področje in probleme, ki te zanimajo in interesirajo, ter lahko to delovanje kasneje nadaljuješ tudi v domačem okolju.

Kakšno delo si v tujini opravljala? Kaj je bil namen tvojega prostovoljnega dela/delovanja v tujini? Kako je bil organiziran urnik tekom dneva?

Ob pol osmih smo odšle v bolnico. Zjutraj smo začele z vizito, enkrat na teden je šel z nami tudi zdravnik, drugače smo jo opravile same. Paciente smo si razdelile na tri dele, ena je imela otroke, ena moške in ena ženske. Pregledale smo paciente, predpisale terapijo. Zaradi pomanjkanja kadra smo opravljale tudi delo sester. Jemale smo kri, nastavljale infuzije. S sestrami smo sodelovale, vendar imamo zelo različne poglede na to delo. Nam trem se je veliko bolj mudilo kot domačim sestram, vse se nam je zdelo nujno in urgentno. Afričani pa so že v osnovi navajeni na bolj počasen ritem, poleg tega pa smo ugotovile, da bi se sestram hitro zmešalo, če bi svoje delo opravljale hitreje. Enostavno je preveč pacientov na eno sestro, tako da dela tako ali tako ne zmorejo opravljati bolj učinkovito. V bolnici tudi ni nekega konkretnega nadzora, saj je zdravnik redno prisoten v bolnici samo enkrat na teden. S sestrami smo tako večkrat prišle v konflikt, a smo kmalu tako me kot one razumele obe strani delovanja. Sčasoma me nismo več težile, ampak smo raje priskočile na pomoč. Tudi one so dojele, da si le želimo dobro pacientov, tako da smo ta konflikt uspešno rešile.

Vmes smo imele čas za kosilo, ki smo si ga kuhale same. Po kosilu pa smo se vrnile v bolnico, pregledale smo izvide preiskav in podobno. Ponavadi smo ostale do petih, a urnik ni bil zelo strikten. Če je bilo kaj urgentnega, smo na pomoč priskočile tudi ponoči. Tam so vsi zdravstveni delavci na voljo 24 ur na dan, kar je za njih naporno in s tega vidika, še bolj razumem sestre in zdravnika, da vse stvari zanje niso tako zelo urgentne.

Prosila bi te, če malo bolj razložiš, kdo vas je vodil in usmerjal, kdo vam je dajal delo in zadolžitve?

Na začetku je bil zdravnik z nami malo več časa, a nas je zelo hitro tudi zapustil in smo morale delovati samostojno. Na začetku nam je torej delo dajal on, kasneje smo same ugotovile, kako bolnica deluje, kakšen je urnik in ritem, tako da smo si same dajale zadolžitve.

Vaše delo je bilo primarno usmerjeno kot pomoč v bolnici. Ste pripravile tudi kakšen izobraževalni seminar na aktualno temo za to področje?

Sodelovale smo le pri dnevu boja proti aidsu. Drugače pa številni preventivni seminarji v tem centru že potekajo, tako da se s tem niti nismo ukvarjale.

V kakšnih okoliščinah si opravljala delo?

Glede na naše predstave v Sloveniji, smo živele v dobrih okoliščinah. Hiše je bila dobro opremljena ter veliko večja kot smo pričakovale. Imele smo štedilnik, hladilnik. Električno in vodo smo imeli približno 2 uri dnevno. Bolnica je seveda malo drugačna kot pri nas. En prostor je namenjen za 14 pacientov, higiena v straniščih je tudi malo slabša, malo več nereda je, ampak je drugače kar dobro urejeno.

Je bilo zate poskrbljeno v materialnem in zdravstvenem smislu?

Da je bilo za nas poskrbljeno v materialnem smislu, smo si morale same zagotoviti že pred odhodom. Z zbranim denarjem smo pokrile stroške zdravil, ki smo jih prinesle seboj, prevoz

pacientov v kakšno večjo bolnico ter stroške našega potovanja. V tem času ni nobena resno zbolela, le ena od deklet je imela angino.

Si bila deležna katerih drugih ugodnosti poleg prevoza, bivanja in hrane?

Ne, nobenih drugih ugodnosti nismo bile deležne. Tudi nastanitev smo si morale urediti same, tako da smo imele kar veliko dela s takšnimi stvarmi, seveda več pred odhodom.

Prosila bi te, če narediva majhen preskok in na hitro poveš, kakšno vrsto dela si opravljala na taborih v okviru Voluntariata?

Na Finskem smo obnavljali muzej na prostem. V Gani smo zgradili šolo, kjer smo sodelovali z domačini. V Indoneziji sem delala z otroci, kjer je bil cilj projekta spodbujanje bralnih navad ter omogočati otrokom, da čim več komunicirajo v angleščini. Hodili smo po šolah, ob dnevu neodvisnosti smo nastopali na prireditvah, poleg tega smo hodili naokrog tudi s potujočo knjižnico.

Prosim te, da opišeš prvi stik z domačini in/ali gostitelji v Zambiji!

Prvi stik je bil zelo dober, zdravnik nas je zelo lepo sprejel, najprej smo se pomenili o njegovih in naših pričakovanjih ter o delu. S sestrami smo kmalu prišle v konfliktno situacijo, a smo jo uspešno rešile. Z zdravnikom smo pa kasneje prišle do kakšnih večjih nestrinjanj glede določenih metod zdravljenja. Vseeno smo nekako uredili stvari. Mislim, da nihče od pacientov, pa tudi marsikdo od osebja ni vedel, da tam delamo kot prostovoljke. Pacienti so nas sprejeli kot del osebja, malo so bili začudeni, ker smo bile bele, mislim pa, da so bili večinoma zadovoljni. To lahko podprem s tem, da so nam v zahvalo prinesli kakšna majhna darila kot na primer košaro z mangoti.

Kakšen je bil pa zadnji stik oz. kako razumeš zaključek vašega dela?

Na koncu ni bilo ničesar posebnega, tam so raznih odprav kar navajeni, tako da niti niso navajeni, da bi izkazali kakšno veliko zahvalo za naše delo. Konec koncev nas niti niso povabili, naj pridemo, vse odprave se same organizirajo. Imam občutek, da so sicer zadovoljni, da pridemo, ker jim v tistem času olajšamo delo, poleg tega prinesemo veliko zdravil, ki jih v bolnici uporabljajo še celo leto. Občutek imam, da jim je kakšna stvar tudi odveč. Na primer, da jih v nekatere stvari preveč silimo, saj prihaja do razhajanj glede načina dela. V treh mesecih počasi sicer spoznaš, da oni delajo na drugačen način, ampak je slika našega načina dela v naših glavah še vedno močno prisotna. Poleg tega mislim, da pričakujejo, da bo vsaka naslednja odprava prinesla več stvari. Občutek sem imela, da so pacienti zelo zadovoljni, samo zdravstveno osebje pa nekaj srednjega. Naj dodam, da ima vsaka odprava čisto svoje izkušnje.

Meniš, da si izpolnila svoja pričakovanja?

Ja in ne. Predstavljala sem si, da bomo lahko naredile več stvari. Žal je bilo tako, da finančno nismo uspele zbrati več denarja kot katera druga odprava, zato smo imele občutek, da nismo mogle toliko kupiti kot smo si želele. To delo nas je bolj spravilo na realna tla, da nisi vsemogočen. Včasih medicina odpove, ker so nekatere bolezni prehude. Sem pa pridobila marsikaj, česar sploh nisem pričakovala.

Nekatere stvari si že omenila, a bi te vseeno vprašal, če te je kaj razočaralo?

Razočaral me je odnos osebja, predvsem zdravnika, s sestrami smo se kmalu ujele.

Meniš, da ste kot skupina dosegle pričakovanja gostiteljske organizacije?

Sama mislim, da smo v tem času naredile ogromno. Na primer zdravnik paciente pogleda enkrat na teden, mi smo jih vsak dan, kar nam je omogočilo, da smo opazile veliko stanj, ki jih drugače ne bi nikoli in smo jih tudi zdravile. Zaradi tega je bilo opravljenih tudi veliko operacij, ki bi bile drugače zamujene. Mislim, da smo s tega stališča naredile veliko, vendar ne vem, kakšen je zdravnikov pogled na naše delo. Z njim se na koncu nismo pomenile, sam nam prav tako ni povedal, če smo vsaj približno izpolnile njegova pričakovanja. Smo pa dobile kar dobro povratno informacijo s strani sester.

Kaj misliš, katere so glavne stvari in ugotovitve, ki si se jih naučila preko prostovoljnega dela v tujini?

Če najprej pogledam z medicinskega vidika, sem pridobila kar nekaj izkušenj. Videla sem nekatera predvsem bolj napredovala stanja bolezní, ki jih doma sigurno ne bi, saj jih pri nas že prej začnemo zdraviti. Videla sem na primer malarijo, hiv, tuberkulozo. Naučila sem se precej posegov, katerih bi se sicer morda tudi v Sloveniji, ampak malo kasneje. Spoznala sem tudi, kako sprejeti smrt pacienta.

Z drugih vidikov pa sem veliko pridobila preko delovanja v skupnosti predvsem znotraj naše skupine. To je bila kar koristna izkušnja. Najprej sem pričakovala, da se bomo kdaj kaj sprle, ampak smo zelo dobro funkcionirale. Predvsem pri nabiranju sredstev in organizaciji odprave smo morale biti zelo iznajdljive. Naučile smo se, kako priti do sredstev, ampak mi je bilo to delo najbolj zoprno od vseh del povezanih z odpravo.

Čeprav vsi mislimo, da nismo nestrpní in da nimamo predsodkov, se je pri meni v Afriki izkazalo, da jih seveda imam. Veliko prilagodljivosti je bilo potrebno predvsem glede našega in njihovega dojemanja časa in načina dela. Tu sem morala biti res potrpežljiva. Na začetku je bilo težko sprejeti to, da smo tam pomagale kot prostovoljke, po drugi strani so nas hoteli pa še čim bolj izkoristiti predvsem s finančnega stališča, ko od vsake odprave pričakujejo vedno več podpore.

Takšna izkušnja sigurno s seboj prinese tudi neko širino in odprtost, mogoče dobiš malo drugačen pogled na svet. Ugotovila sem to, da mogoče ni edini način življenja takšen kot ga poznamo od doma, ampak da obstaja tudi še kaj drugega in da tudi dobro funkcionira. Ni naš vidik in način življenja edini najboljši. Začela me je zanimati sama Afrika in problemi, s katerimi se sooča. Ugotovila sem, da podoba medijev ni realna. Da Afrika ni samo bolezen, podhranjeni otroci, ki jim muhe lezejo po obrazu, samo revščina in vojne, ampak da so tam številni izobraženi ljudje, da imajo mesta z vso potrebno infrastrukturo, da imajo zelo razvito kulturo, književnost, glasbo in umetnost. Afrika torej zaobjema veliko več kot le to, kar izvemo preko medijev.

Če se spomnim dela v Indoneziji, sem bila sama nad seboj presenečena, kako sem se ujela z otroki, saj sem zase pred tem mislila, da ne znam delati z njimi. V Gani smo gradili hišo, tako da sem sodelovala pri procesu gradnje, kar ne pomeni, da znam sedaj sama zgraditi hišo, sem pa dobila nek vpogled v to.

Zanima me, na kakšen način ste se sporazumevale s pacienti in domačini? Si se naučila kakšnega novega jezika?

Zambija je bila angleška kolonija, tako da je uradni jezik angleščina. Vsi, ki so končali osnovno šolo, znajo vsa osnove angleščine. Če pa kateri od pacientov ni znal angleško, so nam pomagali drugi pacienti. Nisem se naučila nobenega novega jezika, sem se pa naučila nekaj osnovnih besed v vseh deželah, kjer sem bila. Izpopolnila sem tudi angleščino, predvsem z medicinskimi izrazi.

Kako je izkušnja vplivala na tvoje kritično mišljenje? Si postala kaj bolj kritična?

Šla sem skozi fazo, ko se mi je zdelo vse idealno, potem sem situacijo videla v vedno bolj negativni luči, nato pa v taki, ki je veliko bolj ustrezala realnemu stanju. Omenila sem že nerealno podobo medijev, pa tudi vprašanje prostovoljstva kot primerne pomoči ali ne, kakšen je pravzaprav naš doprinos v posamezno lokalno skupnost. Postala sem tudi bolj kritična do raznovrstne, velikokrat nepremišljene in dolgoročno škodljive humanitarne pomoči državam Juga.

Glede na to, da si imela izkušnjo timskega dela, bi te vprašala, kaj si se naučila preko skupine in skupnega delovanja?

Zase lahko rečem, da sem morda malo bolj individualist, tako da mi je izkušnja skupine veliko dala. V skupini sem ponavadi nisem prav dobro znašla, v tem primeru sem spoznala, da lahko funkcioniram tudi na takšen način ter da znam izraziti svoje mnenje v skupini. Prednost in doprinos vidim predvsem v tem, da smo se vedno lahko zanesle ena na drugo, da smo si med seboj pomagale pri medicinskih problemih, a tudi pri čisto osebnih. Med seboj smo se

pogovarjale o vseh teh vprašanjih, ki sem jih že omenjala tekom intervjuja. Med seboj smo bile kar povezane, saj smo pred odhodom skupaj sodelovale že eno leto, skupaj smo odpravo organizirale, pa tudi od prej smo se že poznale.

Pri taborih v okviru Voluntariata so pa skupine ponavadi veliko večje, ampak je čas trajanja tabora veliko krajši, tako da gre za drugačne okoliščine. Na taborih sem tudi več delala z domačini, tako da sem skozi komunikacijo in življenje z njimi spoznala njihov način razmišljanja in življenja ter se vključila v njihovo družbo.

Kako je na tebe in na tvoja stališča vplivala medkulturna izmenjava oz. spoznavanje nove kulture ter prostovoljno delo samo?

Mislím, da zelo pozitivno. Spremenila sem nekatera stališča, in sicer predvsem do razmer v državah juga ter do prikazovanja nerealne podobe medijev. Kot večina ljudi sem imela zelo stereotipno predstavo o Afriki, tudi Aziji, ki pa sem jo skozi bivanje tam in spoznavanje ljudi bistveno spremenila. Ugotovila, da so ti ljudje prav tako sposobni kot mi, da ni potrebno, da bi bili odvisni od nas. Lahko bi celo rekla, da ni prav velikih razlik glede tega med nami. Po prihodu domov me te teme problemov držav juga še vedno zanimajo. Vključila sem se v delo Kluba prostovoljcev na Zavodu Voluntariatu, kjer snemamo filmček o nestrpnosti in ksenofobiji v Sloveniji.

Kljub temu ne morem reči, da sem brez predsodkov. Nekatera stališča so se zamajala, sem jih spremenila, ampak če sem poštena do sebe brez stereotipov in predsodkov še vedno nisem. Vprašanje je, če je sploh kdo.

Meniš, da si po izkušnjah delovanja v državah juga spremenila odnos do okolja?

Do okolja imam že od prej vzpostavljen pozitiven odnos. Se pa tega odnosa do okolja v teh državah še ne zavedajo, vse je onesnaženo. Predvsem na zunaj je videti več odpadkov. V resnici smo mi tisti, ki mnogo bolj onesnažujemo predvsem zaradi načina življenja, ki ga imamo. Sem se pa bolj zavedala tega, da nekatere stvari niso tako samoumevne kot jih dojemamo v našem okolju. Na primer, da voda ni samoumevna, da elektrika, avto, karkoli takšnega ni samoumevno.

Je en od večjih motivov lahko tudi želja po osebnem razvoju, po samorealizaciji? Kako si na to gledal pred odhodom in kako pa po prihodu domov?

Pred odhodom o tem nisem toliko razmišljala. Predvsem na Voluntariatu te stimulirajo, da začneš razmišljati o tem. Po prihodu domov sledijo evalvacijski seminarji, povabijo te tudi, da napišeš kakšno mnenje, članek, da sam vodiš kakšno delavnico. Pri vsem tem tudi sam začneš o tem več razmišljati. Bolj razumeš koncept globalnega učenja.

Opaziš kakšno razliko v osebnostnem razvoju?

Mogoče najbolj kar se tiče prevzemanja odgovornosti. Pri nas je v medicini tako, da zelo počasi pridobivaš na odgovornosti. Tam je bila pa situacija obratna. Pri delu v bolnišnici sem se hitro morala postaviti na svoje noge, nisem se mogla več zanesti na nekoga tretjega. Sama sem postala odgovorna za svoje odločitve. S tem sem seveda pridobila na samostojnosti in sčasoma tudi na samozavesti.

Poleg tega mislim, da sem postala malo bolj odprta. Verjetno se ne bi zanimala za te tematike, če ne bi odšla v te države in če tam ne bi prostovoljno delala. Veliko več razmišljam tudi o sebi.

V kolikšni meri je do izraza prišlo tvoje dotedanje znanje, spretnosti, kreativnost, specializirano znanje, izkušnje, ustvarjalnost ...?

Naše delo je temeljilo na specializiranem znanju, saj je vendarle šlo za medicinsko odpravo. Smo se pa soočile z veliko situacijami, ko smo morale biti iznajdljive, morale smo improvizirati.

Meniš, da si preko te izkušnje pridobila določeno znanje, spretnosti, stališča, vpogled v situacijo, se nečesa naučila, česar na drugačen način, predvsem v domačem okolju ne bi mogla pridobiti?

Ja, ogromno predvsem na medicinski ravni, a tudi na osebnostnem nivoju. Spoznavanje druge kulture je z domačega stola nemogoče.

Bi izkušnjo ponovila?

Z veseljem bi šla še na kakšno medicinsko in drugo odpravo.

Bi izkušnjo priporočila tudi prijateljem, kolegom, znancem ...?

Ja, bi. Predvsem zaradi osebnega razvoja in širšega pogleda na svet.

Kaj meniš, kakšne so posledice prostovoljnega dela v tujini za družbo kot celoto?

Posledice prostovoljnega dela vidim v pozitivnem vzoru za prostovoljno delo za druge ljudi, v pozitivni izkušnji posameznika, poleg tega postane mednarodno prostovoljno delo en od načinov udeležanja globalnega učenja. Če čim več ljudi na lastni koži izkusi življenje v drugi kulturi ter se spoprime s svojimi predsodki in stereotipi ter to nadaljuje tudi v svoji družbi. Na splošno torej vidim kot posledico prostovoljnega dela povečevanje tolerance med ljudmi.

V lokalnem okolju neke druge kulture se kažejo posledice na konkretni ravni, da je opravljeno določeno delo, še posebej, če takšen program traja kontinuirano. Vzajemno je rušenje predsodkov z obeh straneh.

Kako vrednotiš to znanje, učenje, izkušnje, ki si ga/jih pridobila preko mednarodnega prostovoljnega dela? Se ga zavedaš? Ti je pomembno?

Izkušnje in znanje ter ugotovitve, ki sem jih pridobila so zame zelo pomembne. Imam jih kot enakovredne znanju, ki sem ga pridobila v času študija.

Če bi iskala službo, ali bi izpostavilo svojo izkušnjo mednarodnega prostovoljnega dela?

Ja, vedno jo predstavim kot del svoje življenjske poti.

Si po prihodu domov svoje izkušnje predstavila v domačem okolju?

Vsaka odprava je dolžna predstaviti svojo odpravo na fakulteti, kamor so povabljeni tudi vsi donatorji ter seveda drugi študentje, a tudi prijatelji in sorodniki. Sama sem imela predstavitev tudi v eni manjši lokalni skupnosti. Namen imamo narediti predstavitev še v krajih, kjer sta doma kolegi iz odprave.

V okviru Voluntariata sem ravno pred kratkim napisala en članek o izkušnji prostovoljnega dela v tujini. Sodelovala sem tudi v sklopi različnih dogodkov, že pred časom na primer na tednu prostovoljstva, večkrat je bila osrednja tema dogodka povezana z globalnim učenjem.

Kakšen je bil odziv poslušalcev?

Upam, da smo predstavitev pripravile na takšen način, da nismo preveč poudarjale stereotipov, ampak da smo jih prej razbijale. To je bilo v našem primeru težko, saj je bilo naše delo povezano z boleznimi. V Zambiji seveda so tudi podhranjeni otroci, a jih je veliko tudi zdravih. Poizkusile smo predstaviti oba pola. Odziv je bil sicer zelo pozitiven, vendar upam, da so poslušalci odnesli tudi kaj s tega vidika.

Na začetku sem te vprašala, kako se je začela tvoja pot prostovoljstva. Glede na povedano, me zanima, če se je zanimanje za prostovoljstvo pri tebi začelo morda ravno z izkušnjami v tujini, zdaj pa si postala na tem področju aktivna tudi v domačem okolju? Se motim?

Ja, res je. Zdaj sodelujem na Voluntariatu na primer pri pripravah za prostovoljce, ki bodo v tujino šele odšli. V sodelovanje sem stopila tudi z Afriškim centrom. Tako sem kot prostovoljka bolj aktivna zdaj po nekaj izkušnjah prostovoljnega dela v tujini. Le to je zaradi usklajevanja s službo sicer težje, ampak se da.

Imaš kakšno misel ali sporočilo za zaključek intervjuja?

Povedala bi, da se prostovoljno delo splača. Ni potrebno, da za vse kar počnemo, dobimo neko finančno povračilo. Veliko več pozitivnih, nematerialnih stvari lahko pridobiš ravno preko prostovoljnega dela.

Hvala za intervju in tvoj čas, predvsem pa tvoj pogled na lastne izkušnje.

Priloga P: Intervju z Jollyjem.

Podatki o intervjuvancu:

Šifra: Jolly

Starost: 36 let

Kraj bivanja: Godovič

Status: prostovoljec, strojni tehnik, zaključujem pomorstvo

Starost pri udeležbi mednarodnega prostovoljnega dela glede na državo in čas trajanja:

Jolly se je kot prostovoljec štirikrat odpravil v Demokratično Republiko Kongo, v mesto Goma. Prvič se je za eno leto odpravil pri 30 letih v okviru Misijonskega središča Slovenije, nato pri 32 letu za 3 mesece, tokrat v okviru Slovenske Karitas Koper, nato pri 33 letih za 15 mesecev in pri 35 letih za en mesec kot prostovoljec za italijansko humanitarno organizacijo VIS iz Rima. Vmes se je pri 32 letih s skupino POTA odpravil za en mesec na Madagaskar

Datum in ura intervjuja: 28. 5. 2010, 19:00 – 21:00

TRANSKRIPT INTERVJUJA

Vse se začne pri prostovoljnem delu. Kdaj in kako se je začela tvoj pot prostovoljstva?

Imel sem dober zgled svoje mame. Najprej sem skrbel za stare starše, saj sta bila oba na invalidskem vozičku. Na željo in prošnjo svoje mame ter drugih sem pri različnih stvareh pomagal drugim. Takrat si še nisem mislil, da bo to kdaj preraslo v kaj bolj resnega. Iz majhne količine energije, ki sem jo najprej vložil v takšna prostovoljna opravila, je le ta prerasla v bolj konkretno prostovoljstvo. Pred Afriko nisem sodeloval pri kakšni večji, organizirani stvari. Morda edino to, da sem kot član motorističnega kluba ves teden delal na zboru, to je bilo tudi prostovoljno, saj nisem nič zaslužil.

Kje si pridobil prve informacije o prostovoljnem delu v tujini? Kako to, da si se vedno odpravil v eno in isto mesto?

Najprej sem želel kot motorist iti v Afriko, želel sem si malo avanturizma. Ker nisem imel dovolj denarja, se v to nisem podal, želja po Afriki pa je ostala. V stik sva prišla z gospodom, ki je zbiral prispevke za Madagaskar, s kolegom sva mu tudi pomagala pri vsakdanjih stvareh. Preko takšnega druženja in pomoči je prišlo do ideje, da lahko s kolegom kaj konkretnega narediva, saj z denarno pomočjo ne moreva pomagati. Na Madagaskarju naju kot prostovoljca niso sprejeli, ker so dali prednost domačinom, sva pa v tem času prišla v stik s Salezijanci, ki so naju povezali z Danilom Lisjakom. Danilo je takrat deloval v Gomi in je v mestu gradil center, vendar je ugotovil, da bi mu lahko s kolegom pomagala predvsem z vidika najinega področja delovanja, kolega je bil lesar, jaz strojnik. Prostovoljno delo sva si uredila neposredno preko Salezijancev, vendar sva morala upoštevati pravilo, da se morava prijaviti na Misijonskem središču. Tu so naju malo čudno pogledali, kaj se greva. Na Misijonskem središču je tako, da priprava na odhod na prostovoljno delo na misijon traja dve leti, midva pa sva bila že zmenjena za odhod čez nekaj mesecev. Končno so pristali tudi oni, trikrat sva se pridružila skupini Sled, da sva pridobila malo vpogleda v kaj se spuščava. Po prihodu domov sem stopil s stik s Karitas Koper ter imel veliko predstavitev po okolici, zbrali smo stvari in opreme za tri kontejnerje, tako da sem se po enem letu zopet vrnil v Gomo, tokrat v okviru Karitasa. Ker sem poznal že kar nekaj ljudi, ki so delovali v Gomi ali za Gomo, sem dobil priložnost in idejo, da se zopet odpravim kot prostovoljec v Kongo, a tokrat preko italijanske organizacije VIS. Po petnajstih mesecih so me poslali domov z namenom, da končam faks. Izpite sem opravil, manjka mi samo še diploma. A vsak dan dobivam klice in vabila, kdaj se vrnem. Vrniti bi se moral že aprila, pa mi še ni uspelo.

Kakšni so (bili) tvoji motivi in vzroki za prostovoljno delo v tujini?

Želja po avanturi z motorjem po Afriki se je prelevila v prostovoljno delo na misijonu v Kongu. V prvem primeru me je po mojem najbolj vlekla želja po nečem novem. En razlog, ki se ga morda niti nisem zavedal, je bil tudi beg od doma, saj imam očeta alkoholika. Z njegovim

početjem se nikoli nisem strinjal, pa tudi jaz nisem nikoli postal to, kar si je on želel. Mislim, da je bil v podzavesti bolj prisoten ta beg pred tem sranjem kot pa želja po avanturizmu. Ko so se stvari razpletle in je prišlo do odločitve, da grem kot prostovoljec v Afriko, sploh nisem veliko razmišljal, zakaj grem, ali me res žene prostovoljno delo samo. Pomemben mi je bi odhod, da grem. S prihodom na misijon in spoznanjem, kaj vse tam počnejo in hkrati z dobrim zgledom moje mame, sem vedno bolj spoznaval prednosti prostovoljnega dela, takšen način dela mi je postal všeč, ob tem se dobro počutim. Res pa je, da te Afrika hitro zasvoji, da te okuži s sindromom, da se želiš vračati nazaj.

En od pogojev, da lahko opravljaš prostovoljno delo še posebej v tujini je, da imaš (vsaj) tistem obdobju materialno in finančno podporo. Kaj meniš o tem – drži tudi zate?

Odkvisno, kako se tega lotiš. Če greš v neko državo na slepo, moraš imeti nekaj za lastno preživetje. Če pa želiš kot prostovoljec delovati dlje časa, seveda še toliko bolj potrebuješ neko finančno oporo oz. priliv. Drugače si dol nula. Sam sem se znašel na misijonu in kot prostovoljec neke organizacije, ki je imela že neko finančno zaledje nabiranja denarja. Bil sem prostovoljec v centru, kjer je bila ta logistika financiranja že kar izdelana. Pri prvem odhodu sva s kolegom prišparala nekaj, da sva si lahko to izkušnjo privoščila.

Kako si se na odhod v tujino ter na delo samo pripravil pred odhodom? Si bil deležen kakšnega izobraževanja? Si dal kaj poudarka na pripravo pred odhodom?

Pri prvem odhodu sem moral opraviti nekaj nujnih stvari. Moral sem se cepiti in zavarovati, zbral sem nekaj zdravil, ki sem jih potreboval v primeru nezgode, zbrati sem moral nekaj denarja, pri nas sem se moral na občini prijaviti kot občan prostovoljec, preusmeriti sem moral položnice, da jih bo nekdo lahko plačeval in podobno. Od misijonarjev sem dobil navodilo, naj s seboj nosim čim manj osebnih stvari, saj se veliko stvari tam da kupiti, prazen prostor pa naj napolnil s stvarmi, ki jih oni potrebujejo. Naslednje priprave so bile s tega vidika potem vedno lažje, po drugi strani pa sem nabiral različne vijake in drugo opremo, ki so jo potrebovali misijonarji.

Poleg tega so želeli, da bi se malo naučil njihovega jezika, vendar sem se odločil, da se bom francoščine naučil spotoma v Afriki.

Trikrat sem se udeležil izobraževalnega programa v okviru Misijonskega središča, ki organizira in vodi skupino Sled. Ko sem odšel v Gomo za 15 mesecev v okviru italijanske organizacije VIS, sem bil pred tem v Rimu, kjer smo se menili, kaj bom počel, kakšna so njihova pričakovanja. Ko sem prišel v Gomo sem tako ali tako sodeloval z misijonarjem, imeli smo skupne sestanke, dobil sem navodila, uskladili smo pričakovanja, spoznal sem njihovo vizijo. Sam se poskušam prilagoditi, a nič ni nujno, da nekaj moraš narediti.

Si pred odhodom razmišljal o globalnem učenju, medkulturnem dialogu, aktivnem državljanstvu?

V Rimu sem bil udeleženec nekega seminarja, kjer smo spoznavali tudi te koncepte. V Sloveniji pa nisem bil deležen česa podobnega. V Sloveniji sem vodil delavnice na podobno temo.

Kako bi s svojimi besedami opredelil mednarodno prostovoljno delo? Kaj ti le to predstavlja?

Povzel bom besede gospoda Lisjaka, v mednarodnem prostovoljstvu je prihodnost. Kot sam opazujem stvari, vidim problem v tem, da bodo začele nastajati velike razlike med prostovoljnimi in humanitarnimi organizacijami, v Gomi se to že kaže. Sam sem imel na eni strani srečo, a na drugi strani smolo, da sem v Gomi spoznal res veliko humanitarnih organizacij. Ves smisel prostovoljnega dela se je začel izgubljati v denarju. Človek, ki ima željo biti prostovoljec, to je super. Dobi določene izkušnje, življenjske in poslovne. Vendar v takšnem območju kot je Goma, je odkvisno od njegovega ega in karakterja, kako daleč bo šel. Naš koncept je, da prostovoljec za svoje delo ni plačan, dobi pa možnost bivanja v nekem kraju. Po drugi strani pa vidiš prostovoljce, ki za svoje delo dobijo neko nagrado, ki za slovenske finančne razmere sploh ni majhna. Prihaja do določenih problemov, a se moramo zavedati, da je v tem mestu na vojnem območju in zaradi erupcije vulkana res veliko humanitarnih in prostovoljnih organizacij. K temu bi dodal tudi svojo izkušnjo, da sem kot prostovoljec delal za

VIS iz Rima. Veliko sem sodeloval tudi z Združenimi narodi, njihova predstavnica mi je na koncu napisala tudi »letter of reference«, kjer piše, kaj sem počel, za kaj sem usposobljen in podobno. V tujini takšno priporočilo ogromno šteje. Meni se zdi takšno priporočilo več kot diploma na faksu. Pri nas so mi za zdaj to priporočilo komaj upoštevali le na faksu, da so mi priznali praktični pouk. V tem vidim neko prihodnost, vendar takšno delo seveda ni za vsakega.

Naštel si že nekaj prednosti mednarodnega prostovoljnega dela. Bi izpostavil še kakšno prednost?

Včasih smo morali fantje služiti vojaški rok. Pri mladini in fantih danes opažam, da so malo zgubljeni, brez osnov in načel za življenje. Pred časom sem bil poveljnik vojske, tako da sem imel stik z mladino. Lahko da se motim, a mislim, da bi takšna izkušnja v tujini pripomogla ravno k temu, k večji samostojnosti, osamosvojitvi. Nikogar ni, ki bi te ujčkal, ki bi te finančno oskrboval, vse si moraš organizirati sam, se moraš znajti in upoštevati moraš nek red organizacije. Da ne omenjam delovnih in jezikovnih izkušenj. Glede na svojo izkušnjo lahko rečem, da na svet gledaš veliko bolj potrpežljivo, bolj trden si.

Druge prednosti so vsekakor delovne izkušnje, dobiš neko karmo za življenje, izpopolniš ali se naučiš nekega jezika.

V čem vidiš pomanjkljivosti oz. šibke točke prostovoljnega dela v tujini?

Kakšna organizacija te lahko kot prostovoljca tudi pokvari. Na primer da ti za neko delo tvoja organizacija ne ponuja nobene ali minimalno nagrado, nato pa tvoje sposobnosti opazi druga organizacija, ki ti ponuja veliko več. Hitro postaneš nesiguren, saj je nagrada druge organizacije lahko zelo velika. Malo se zamaje temelj, ali si prišel delati za svojo organizacijo in ali boš svojo misijo izpeljal do konca. A vendar se sam nisem prodal.

Druga stvar je ta, da te domačinke hitro speljejo, kar za seboj prinese tudi kakšno bolezen ali kaj drugega.

Lahko pride tudi do faze, da te takšno delo v tujini odtuji od prejšnjega življenjskega okolja, kjer si bival. Enostavno ti ni več toliko mar za stare prijatelje, vleče te nekaj novega. Vendar lahko čez čas morda spoznaš, da tudi to ni to, in se vračaš nazaj.

Ko si preko VIS-a dobival tudi sam neko bolj konkretno denarno nagrado, si se še vedno počutil kot prostovoljec? Katerih ugodnosti si bil deležen?

Ja, ker je tam takšno ozračje. Sam nisem iskal zaposlitve, ampak sem v Gomo odšel kot prostovoljec. Morda sem to nagrado bolj razumel kot štipendijo. Pri nas je to težko razumeti. Če primerjam Misijinsko središče z VIS-om se razlikuje v tem, da mi naša organizacija ni krila stroškov prevoza, ker sem na misijon odšel le za eno leto, nisem dobil finančne nagrade, sem pa bil zdravstveno osnovno in dodatno zavarovan, pole tega so mi krili še zavarovanje za tujino. Plačali so mi eno leto pokojninske dobe, tri mesece po vrnitvi domov sem bil pri njih še vedno zavarovan. Pri VIS-u sem dobil popotniško zavarovanje, krili so mi letalsko karto, dobil sem mesečno denarno nagrado, s katero sam narediš, kar hočeš. Lahko si plačuješ pokojninsko dobo, lahko prispevaš nekaj k organizaciji, kjer delaš, lahko porabiš za žurke, lahko šparaš, po prihodu domov ti lahko omogoča, da s tem denarjem naprej relativno normalno živiš, preden si najdeš novo zaposlitev. Oboji ti nudijo bivanje in hrano ter osnovne pogoje za tvoje delo. Obstajajo torej raznolike prakse in možnosti. In ker smo v Evropski uniji, jih lahko izkoristimo.

Kakšno delo si v tujini opravljal? Kaj je bil namen tvojega prostovoljnega dela v tujini?

Opravljal sem veliko raznolikih del. V osnovi pa sem bil odgovoren za tehnični sektor v centru. Don Bosco center ima več različnih centrov, njihov glavni namen je šolanje počestne mladine. Vendar imajo ti centri tudi tehnične šole, na primer varilske, lesarske, šiviljske, elektro, agronomske. Na začetku sem popravljaval stvari, pomagal pri gradnji in montaži, kasneje pa sem postal vzdrževalec in logistik za to področje. Šole so sodelovale z drugimi ustanovami, tako da so se dijaki na eni strani učili, kako stvari izdelati, druge ustanove pa so pridobile novo opremo, na primer omare, vrata ... Tudi področje elektrike sem vzdrževal. Hkrati sem opravljal tudi raziskovalno delo za namen diplome, raziskoval sem uporabo palmovega olja za pogonsko gorivo dizel motorjev.

Če prav razumem si imel ves čas tudi stik z ljudmi?

Ja, res je. Lahko bi rekel, da celo več z domačini kot pa s kolegi z organizacije. To potrjujejo tudi to, da sem se domačega jezika bolj naučil kot francoskega.

Kdo te je pri tvojem delu vodil in usmerjal? Kdo ti je dajal delo, naloge? Na koga si se lahko zanesel v času prostovoljnega dela?

Še posebej prvo leto sem dobival navodila misijonarja in drugih, kaj naj delam. Več ali manj sem se dogovarjal z misijonarji in ravnateljem centra. A vendar so upoštevali moje znanje in veščine ter me usmerjal na takšna področja. Povedali so svoje želje ter poudarili, da moram evropsko razmišljanje pustiti za vogalom ter da se moram posvetiti afriškemu načinu razmišljanja. To je bilo prve tri mesece res težko. Vsak večer smo imeli po večerji posvet, kaj nas čaka za naslednji dan.

V okviru VIS-a sem bil dolžan podati tedensko poročilo, kaj sem delal in za en teden vnaprej napovedati, kaj načrtujem, da bom delal. Tu sem bil torej bolj svoboden, sam se si dajal delo. Stik s koordinatorko je bil bolj ohlapen, oni me niso neposredno usmerjali. V Rimu sem spoznal njihove želje in cilje, a so me opozorili, da se bom moral prilagoditi tudi željam misijonarja.

V kakšnih okoliščinah si opravljal delo? Kako je bilo poskrbljeno za bivanje?

Seveda ni bilo takšnega luksuza kot doma, a vendar sem živel v zidanem objektu. Opremljeno je bilo enostavno, postelja, omara. Ni bilo tople vode, tuširal sem se z lončkom. V centru je bil dispanzer. Če bi bilo kaj hujšega, smo bili v stiku z bolnico Modrih čelad. Tudi za hrano je bilo poskrbljeno, lačen nisem bil nikoli, seveda ni bilo toliko izbire kot doma. Enkrat na mesec smo šli s prostovoljci v restavracijo. Sicer bi lahko šel vsak dan, vendar bi tako zapravil ves denar, ki sem ga dobil. To se mi je zdelo nepotrebno. Imel sem tudi motor in avto na uporabo, v prvi vrsti za potrebe dela, lahko sem si ga sposodil tudi za privatne zadeve. Ko sem bil na terenu, sem spal tudi v šotoru iz bananinih listov.

Prosim, da opišeš prvi stik z domačini in/ali gostitelji v Kongu!

»Na začetku se nisem mogel navaditi nenehnega prosjačenja. To me je težilo, a se na koncu ugotovil, da smo jih do tega pripeljali belci sami

V Kongu se na začetku nisem mogel navaditi nenehnega prosjačenja. To se kar ni in ni končalo. To me je težilo, a sem na koncu ugotovil, da smo jih do tega pripeljali belci sami. Po erupciji vulkana je začelo delovati veliko humanitarnih organizacij in vse so nekaj dajale. Domačini so se navadili čakati, da jim bo nekdo nekaj dal. Vsakega, ki je bil bele barve, so obravnavali, da jim bo nekaj dal. Sčasoma sem tudi to sprejel. Po drugi strani so tudi domačini sčasoma ugotovili, da sva s kolegom prišla delat z njimi za njihovo in ne najino korist ter da nisva bila naduta. Ugotovili so, da sva neškodljiva, od takrat naprej se odlično razumemo. Po vsakem ponovnem prihodu me pričakajo in so me zelo veseli.

Veliko prostovoljcev pride opravljati prostovoljno delo tudi zato, da se sami pozdravijo, ker se jim na primer sesuje življenje doma. Domačini vidijo, da si prišel k njim gledat v zrak in vleči denar. Oni imajo zmotno mišljenje, da denar v Evropi raste na drevesih. Ko so začeli belci hoditi še s prenosnimi računalniki in fotoaparati, beli človek še toliko bolj velja za bogataša, polnega denarja. Danes domačini sami želijo prenosnik in digitalni fotoaparati, ker mislijo, da s tem enostavno in hitro zaslužiš. V okviru humanitarnih organizacij vsake toliko časa pride kakšen nadzornik preveriti, kaj se na terenu dogaja, kako prostovoljci opravljajo svoje delo. Oni pridejo urejeni, z vsemi omenjenimi tehničnimi napravami. Domačini res mislijo, da se da s tem obogateti. Težko jim je dopovedati, da to ni tako enostavno. Vprašal sem jih, zakaj potrebujejo prenosni računalnik ali fotoaparati? Odgovorili so, da bi gledali filme in fotografirali, saj bi potem lahko slike prodajali. Problem je, ker digitalne fotografije v Gomi razvija le en človek, pa še to je veliko dražje kot razvijanje tako imenovanih navadnih fotografij na film.

Sam se na primer kupil motorno žago, a jih to na začetku sploh ni zanimalo. Še Italijani so me čudno gledali, kaj se grem. Nato sem domačinom pokazal, kako deluje, kaj ti omogoča, naučil sem jih delati z njo, pa so bili vsi navdušeni. Pred kratkim sem kupil tudi motor za drevak, pa so

me najprej čudno gledali, a ko sem jim pokazal, kaj jim to omogoča, smo se tri dni vozili po reki.

Meniš, da si izpolnil pričakovanja in dosegel cilje gostiteljske organizacije?

Ja, vendar ne v celoti. Ker imajo zelo dolgoročne cilje in projekte, tako da lahko kar celo življenje ostanem pri njih. Rekel bi, da sem izpolnil cilje gostitelja, na to kaže tudi ponovno sodelovanje in želja z njihove strani po ponovnem prihodu v Gomo.

Si dosegel svoja pričakovanja?

Do določene meje, sem izpolnil tudi svoja pričakovanja. Bil sem v Afriki, nekaj sem videl, a ne s turističnega vidika, ker so takšne stvari tam zelo drage. Naredil sem nekaj dobrega. Na podlagi teh doživetij sem ugotovil, da mi je takšno življenje blizu in bi v prihodnosti še lahko kaj takšnega počel. Sem človek z ogromno idejami, a mislim, da jih je v današnjem svetu demokracije in kapitalizma res težko realizirati. Za njihovo realizacijo bi moral ali veliko finančno vložiti, ali pa te že v štartu zatrejo. V Gomi sem prišel na dan z veliko idejami, kar nekaj smo jih tudi uresničili.

Te je kaj razočaralo?

Zelo sem bil razočaran nad nekaterimi tujini prostovoljci, predvsem Italijani, saj zanje mislim, da niso dober zgled za domačine. Le z eno Italijanko sem živel skupaj v centru, vsi ostali so živeli v najeti hiši v mestu. Delo so opravljali od osmih zjutraj do štirih popoldne, večinoma so delali v pisarnah. Popoldan so imeli možgane na »off« in počeli, kar se jim je zljubilo.

Ker sem živel v centru, je prišlo do tega, da sem bil na pripravljenosti za pomoč pravzaprav 24 ur na dan. Tako so se name obrnili za različne stvari, na primer moral sem peljati bolno punčko v bolnišnico, ki mi je na poti umrla. Drugi prostovoljci so se ta čas na primer zabavali v diskoteki. Na te razlike sem opozarjal, konec koncev je takšno stanje VIS-u prineslo več stroškov. Ko je prišlo do predloga, da bi vsi zopet stanovali s centru, je nekaj prostovoljcev reklo, da gredo v takšnem primeru domov. V tem primeru bi opravljali več dela tudi popoldan in prikrajšani bi bili za popoldanske aktivnosti igranja biljarda, kovanja v jezeru, žuranja. Sam vendar smo imeli prostovoljci za takšne aktivnosti proste vikende. Res je, da bi tudi sam lahko šel živeti v mesto, a nisem takšnega karakterja. Če sem prišel v tujino nekaj delati in sodelovati z domačini, potem se ne bom zapiral v evropsko družbo, s katero se lahko zabavam doma.

Še eno veliko razočaranje se tiče prostovoljcev. Lahko rečem, da se je približno 80 procentov prostovoljcev vseh humanitarnih organizacij, ki tam delujejo, čez vikende grupiralo v skupine ter imeli privatne zabave, kar so črnci videli na lastne oči. Enkrat so imeli zabavo Združeni narodi, enkrat Unicef, drugič Zdravniki brez meja. Problem je, ker so bili na teh zabavah domačini njihovi služabniki, bili so kuharji, vozniki, stražarji, DJ-ji. Priča so bili razvratu, pretiranemu pitju alkohola. Vendar so se do takšnih prostovoljcev domačini manj spoštljivo obnašali kot na primer do mene, ki sem hodil z njimi v lokalni pub na lokalno pivo, vseč mi je tudi njihova lokalna glasba. Drugi prostovoljci so me sicer čudno gledali.

Eno manjše razočaranje je tudi to, da sem preko VIS-a dobil manjšo denarno nagrado kot Italijani, ker sem Slovenec oz. tujec. Ampak sem to sprejel.

Včasih me je malo razočarala določena politika misijonarjev. Oni so teologi in filozofi, morda so zato premalo praktični. Včasih je prišlo do nestrinjanj.

Kaj misliš, katere so glavne stvari, ki si se jih naučil preko prostovoljnega dela v tujini?

Največ sem pridobil z učenjem jezika, tako francoščine kot svahili jezika. Slovenci smo izredno odprti za jezike. Dobil sem malo več korajže, prej nisem bil tako trden in odločen. Izpeljal sem marsikateri projekt. Na svet sem začel gledati bolj umirjeno, bolj potrpežljiv sem, ne vznemirim se več za vsako malenkost. To je v Evropi zelo težko, ampak vsaj malo te umirjenosti skušam vnesti tudi tukaj. Ugotovil sem, da se ne splača razburjati, ker s tem ne profitiraš, le bolj živčen si. Morda zdaj tudi več zamujam, kar je tam normalno, pri nas pa bolj moteče. No, z našega vidika zamujanje niti ni pozitivna stvar.

Veliko življenjsko šolo mi je predstavljalo življenje v skupnosti. V Afriki dajejo velik pomen na skupnost, veliko si med seboj pomagajo, na prvem mestu je človek in narava. Mi pa smo postali preveč individualizirani, tehnologija nas je osamila.

Sigurno sem prevzel tudi njihovo misel, če želiš komu slabo, se ti bo to dvakrat vrnilo. To se je tam tudi velikokrat uresničilo.

Ker sem delal na tehničnem in logističnem področju, sem tu dobil kar nekaj praktičnih izkušenj, zelo sem moral biti iznajdljiv. Domačine sem poučeval, kako popraviti stroj, kako stroj dela in kako ga ohranjati, da bo delal še naprej. Od domačinov sem pobral tudi to, da se da veliko stvari popraviti in da ni potrebno takoj stvari vreči stran. Kar nekaj alternativnih rešitev sem videl.

Opaziš kakšno razliko v osebnostnem razvoju?

Če izhajam najprej iz preteklih izkušenj v Sloveniji, sem imel pri vseh službah, tudi ko sem bil poveljnik v vojski, nad seboj vedno nekoga. V Kongu pa sem bil sam, odgovoren sem bil za veliko ljudi, in to v tuji in še nevarni državi. Lahko rečem, da sem veliko pridobil pri prevzemanju odgovornosti, s tem je povezana tudi večja samostojnost. Mislim, da sem dobil neko širino in odprtost, kar s seboj prinaša neko mero strpnosti in prilagodljivosti. Ko doma opazujem ljudi, vidim veliko kreganja in nestrpnosti med njimi, sam se v takšnem primeru vprašam, zakaj se sploh razburjam, ali se da stvar kako drugače rešiti. Spremenil sem tudi način razmišljanja o nekaterih stvareh. Včasih sem z drugimi pojamral, danes jih spodbujam, da nekaj naredijo.

Kako je na tebe in na tvoja stališča vplivala medkulturna izmenjava ter prostovoljno delo samo?

Naučil sem se sprejeti, da ima vsak človek nek namen v svetu in da smo si med seboj zelo različni. Skušam se živeti v osebo na način, da upoštevam nekatere vidike. Na primer če delam z Afričanom, se poskusim približati njegovemu načinu mišljenja, njegovi navadam in jih spoštujem. Če sem pred to izkušnjo videl črnca na cesti, do njega nisem imel odnosa, nisem vedel v kakšen kontekst ga postaviti, zanj se nisem brigal. Takrat ga ne bi mogel sprejeti. Zdaj imam drugačen, bolj pozitiven odnos do črncev in Afričanov. V Gomi sem delal v prvi vrsti z Afričani, nato Američani, Kanadčani, Francozi, Belgijci, Libanonci, Italijani, Izralci in še drugimi. Na ta način sem spoznal načine obnašanja, prehranjevanja, žuranja, razmišljanja, navade. Med seboj se razlikujemo, a zdaj lažje razumem to drugačnost. Prej sem imel morda neko zadržanost, bolj sem bil previden.

Kako razlagaš to, da si se v Afriki večinoma ti prilagajal njihovi kulturi?

Seveda sem se najbolj prilagajal jaz, saj sem bil tujec v državi. Kar ne pomeni, da sem obrnil hrbet svojim koreninam. V Sloveniji imam dva kolega Afričana, do katerih sem na tej ravni strog in jima pravim, da sta tu begunca in se morata najbolj prilagoditi sama. Pri nas ne moreš prevažati starega kamiona, s katerim bi delal v Afriki. Tu greš lahko zaradi neupoštevanja takšnih pravil celo v zapor. Pri njih je korupcija legalna, pri nas pa moramo upoštevati nekatere zakone. Ko me prosita za kakšno pomoč, ki ni v skladu z evropskimi oz. slovenskimi pravili, jima ne morem pomagati. Skušam jima prikazati to razliko med pravili.

Meniš, da te drugi (prijatelji, družina) vidijo kot drugačno, spremenjeno osebo?

Vsi doma so mi povedali, da sem se spremenil, a nihče ni povedal v čem. Morda to, da sem postal bolj flegmatičen, da drugače govorim, da se drugače izražam, uporabljam manj kletvic. Mislim, da sem preko širine pogleda na svet dobil tudi širino besednega zaklada, zdaj stvari opisujem z drugimi besedami. Poleg tega več berem, česar prej nisem. Zmanjšala se je želja po vsakotedenskih motorističnih izletih in avanturah. Oče mi pravi, da me je Afrika pokvarila, da sem zdaj drugačen. A mi ne pove, na kakšen način.

Se spomniš kakšne konkretne stvari, ki si jo po prihodu iz Afrike spremenil? Si morda spremenil kakšno navado?

V Afriki sem se odvadil gristi nohte. Ko sem ugotovil, da je naokoli veliko aidsa, sem moral biti previden. Ko sem se tega zavedal, nisem več vtaknil prsta v usta. Včasih sem pretiral s čokolado, danes je skoraj ne jem več. Tudi količinsko pojem danes manj hrane kot sem je včasih. Pojem več sadja. Ves čas se doma tuširam z mrzlo vodo, ko je najbolj mrzlo se mogoče umijem z mlačno vodo. Če sem imel včasih bolj oseben odnos do avta in sem ga popravljaj,

umival, preurejal, ga danes obravnavam samo še kot stvar, ki mi pomaga pri delu, pomembno mi je le, da je približno čist.

V kolikšni meri je do izraza prišlo tvoje dotedanje znanje, spretnosti, kreativnost, specializirano znanje, izkušnje, ustvarjalnost ...?

Pravzaprav sem preveč znal, kar me je pripeljalo do tega, da sem preveč delal. Še dobro, da so bila neka pravila, ki so mi onemogočila neprestano delati. Vsak dan sem z delom začel okoli pol osmih zjutraj, dopoldansko kavo sem pogosto spustil, včasih tudi kosilo in pavzo po kosilu. Ker sem bil na trenutke preobremenjen, sem kosilo sicer jedel, spuščal pa sem počitek po kosilu. Delo se je končalo ob petih, ob šestih je bila noč, tako da sem imel eno uro časa za umivanje in kakšne druge opravke. Zvečer sem ponavadi bral, poslušal glasbo, se pogovarjal, imeli smo večerjo in sestanek, hranil sem kužke, včasih sem odšel v internat k otrokom, Italijanka, ki je bila z menoj v centru, je rada gledala filme in sem se ji včasih pridružil, a sem se jih hitro naveličal. Vse sem delal v nekih normativih, le redko sem se pretrgal, a še to ni bilo tako zelo kritično. Sigurno je do izraza prišlo vse tehnično znanje s področja strojništva.

Meniš, da si preko te izkušnje pridobil določeno znanje, spretnosti, stališča, vpogled v situacijo, se nečesa naučil, česar na drugačen način ne bi mogel pridobiti?

Predvsem spoznaš druge države, kulture, spoznaš druge navade, še posebej, če je le ta v veliko točkah drugačna od tvoje kulture. Mislim, da dobiš drugačen pogled na svet, ki izhaja iz bolj prostovoljne osnove in ni tako komercialno trgovski. Vsaj v Sloveniji večinoma nismo več vajeni življenja v skupnosti, kar ti takšna izkušnja omogoča. Upoštevanje pravil skupnosti, skupno sodelovanje. Moraš biti iznajdljiv. Ampak te stvari se vseeno morda da dobiti tudi na kakšen drugačen način.

Kaj meniš, kakšne so posledice prostovoljnega dela v tujini za družbo kot celoto?

Nekateri pravijo, da prostovoljci uničujejo narod, kamor gredo pomagati. Domačini opazijo stvari, vidijo ljudi, ki služijo na ta način, vidijo zabave teh ljudi. Vidijo način, kako delamo in dobijo podobo, da se da z delom za računalnikom zaslužiti. Slišal sem že več kritik na ta račun, vsak narod naj bi moral reševati samega sebe. A vseeno lahko rečemo, da je prihodnost v prostovoljcih. Predvsem na način poučevanja in izobraževanja, a brez vsiljevanja naše industrije, politike, kulture. Spodbujam poučevanje osnovnih stvari, opismenjevanje, p osebni higieni, o zdravju, o spolnosti in boleznih, o vojski in orožju. Morda celo bolj spodbujam poučevanje njihovih učiteljev, da bojo oni to znanje prenašali naprej. Ne sme priti do tega, da bi postali odvisni od naše pomoči, zato je z njimi vedno potrebno sodelovati in ne delati namesto njih. Ne smemo jim vsiljevati naše kulture.

Kako vrednotiš to znanje, učenje, izkušnje, ki si ga/jih pridobil preko mednarodnega prostovoljnega dela? Ti je pomembno?

Seveda mi je pomembno. Če mi ne bi bilo, bi že po prvem letu odnehal. Poleg tega me še vedno nekaj vleče nazaj. Verjetno bi se lahko ustalil doma, živel v teh klišejih, ki jih družba pričakuje od tebe. Ampak sem malo takšen človek, ki me zanima nekaj več in česar doma ne zmorem doseči. Od njih sem se tudi naučil bolj naravnega načina oz. pogleda na življenje, le ta pri nas postaja vse bolj umeten.

Meniš, da ti izkušnja prostovoljnega dela v tujini kakorkoli pomaga na samem delovnem mestu ali pri študiju?

Pri študiju mi izkušnje pridejo zelo prav. Med drugim sem dobil temo za diplomu. Če bi se pri nas nekoč zaposlil kot logistik in bi se usmeril na mednarodno področje, bi mi vse te izkušnje prišle zelo prav. Če bi kdaj postal vodja, mislim, da bi drugače pristopil k delu, čeprav moraš biti trd, bi bil bolj umirjen. Pred tem sem bil izurjen kot vojaška oseba, ampak mislim, da se ne bi več znašel na tem področju.

Ko boš iskal službo, ali boš izpostavilo svojo izkušnjo mednarodnega prostovoljnega dela?

Seveda je odvisno kakšno delo bi opravljal oz. iskal. Če ni povezano s tem področjem, potem te izkušnje ne pomagajo kaj dosti. Če bi mi prišle prav ali bi mi koristile pri delovnem mestu, bi jih seveda izpostavil, a se z njimi ne hvalim.

Omenil si že, da si po prihodu domov izkušnjo večkrat predstavil tudi v domačem okolju. Kje in na kakšen način?

V okviru Misijonskega središča sem imel kar nekaj predstavitev, najprej na misijonski vasi. Predstavil sem eksponate, ki sem jih prinesel sabo, prinesel sem nekaj slik, zraven pa sem še razlagal, v ozadju sem dal afriško glasbo, včasih sem pokazal kakšen afriški ples. Predstavitve sem imel po župnijah, osnovnih šolah, tudi na Metelkovi.

Imaš kakšno misel za konec?

Nočem propagirati prostovoljnega dela doma ali v tujini, zato ne bom rekel, da je zelo dobro ali zelo slabo. Ampak tisti, ki ima malo veselja in čuti, da bi ga takšna stvar izpolnila, naj kar gre pogumno v akcijo. Veliko bo pridobil, ampak mora iti tja z mislijo, da gre v tujino kot prostovoljec in ne v neke komercialne namene. Kamorkoli bo šel, mora zaživeti v duhu kraja, kjer je in kjer deluje, drugače ne bo sprejet.

Hvala za intervju in tvoj čas, predvsem pa tvoj pogled na lastne izkušnje.

Priloga R: Intervju z Brasovo.

Podatki o intervjuvancu:

Šifra: Brasova

Starost: 24 let

Kraj bivanja: Ljubljana

Status: študentka, grafično oblikovanje

Starost pri udeležbi mednarodnega prostovoljnega dela glede na državo in čas trajanja: V okviru programa POTA se je Brasova pri 22 letih odpravila na Madagaskar za en mesec, pri 23 letih pa v Indijo prav tako za en mesec. Obakrat je šlo za skupinsko prostovoljno delo.

Datum in ura intervjuja: 1. 6. 2010, 21:00 – 21:55

TRANSKRIPT INTERVJUJA

Na začetku intervjuja te želim vprašati, če si že dolgo prostovoljka oz. kako se je pri tebi pot prostovoljstva začela?

Prostovoljka sem postala na povabilo prijateljice pri petnajstih letih, ko sem začela delovati kot animatorka na oratorijih in duhovnih vajah. Z 19 leti sem postala tudi prostovoljka pri Karitasu, kjer organizirajo poletne kolonije za otroke iz socialno ogroženih družin. Z 22 leti sem se kot prostovoljka prvič odpravila v tujino v okviru programa POTA. Od petnajstega leta dalje sem preko celega leta delovala kot prostovoljka, in sicer na področju dela z otroki.

Kje si pridobila prve informacije o prostovoljnem delu v tujini?

Za prostovoljno delo v tujini me je navdušila prijateljica, ki se je leto prej udeležila enega od takšnih taborov, pokazala mi je nekaj videov in fotografij. Za misijone sem se sicer zanimala že pred tem, a nisem vedela, da lahko pomagaš tudi kot prostovoljec za krajši čas.

Kakšni so (bili) tvoji motivi in vzroki za prostovoljno delo v tujini?

En od vzrokov je bil sigurno nek nov izziv, saj sem se na področju prostovoljstva oz. pri delu z mladimi počutila sigurno. Želela sem pridobiti še kakšno novo izkušnjo. Motiv je tudi prostovoljstvo samo, da pomagaš nekomu drugemu, s tistim, kar imaš, da nekomu posvetiš svoj čas. Ker rada potujem, se mi je takšna izkušnja zdela dobra priložnost, da združiš spoznavanje neke države in kulture preko lastnega delovanja tam.

Kljub temu da te je za ta program navdušila prijateljica, si se nato sama odločila, da se podaš izkušnji na proti?

Ja, odločila sem se sama, enostavno sem bila nad idejo navdušena.

Kako so starši sprejeli tvojo odločitev?

Že od malega z družino veliko potujemo, tako da ni bilo nič čudnega, če je prišel čas, ko sem želela na pot iti sama, še posebej, ker je združevalo tudi prostovoljno delo. Doma so dobro sprejeli idejo in odločitev.

Program POTA ponuja različne destinacije. Kako to, da si se odločila iti najprej na Madagaskar in nato še v Indijo?

Za Madagaskar me je navdušila ravno ta prijateljica, tako da sem se za to državo odločila na podlagi njene zgodbe. A najprej sploh še nisem vedela, da program POTA nudi različne destinacije. Pravzaprav sem bila najbolj navdušena nad Indijo, kar sem uresničila eno leto kasneje.

En od pogojev, da lahko opravljaš prostovoljno delo še posebej v tujini je, da imaš (vsaj) tistem obdobju materialno in finančno podporo. Kaj meniš o tem – drži tudi zate?

Tudi pri tem programu je tako, kar pomeni, da smo si morali stroške tabora kriti udeleženci sami in to se mi zdi tudi prav. Mislim, da če sam nekaj vložiš ne samo na taboru ampak tudi finančno,

to bolj ceniš. Večinoma sem si stroške krila sama, ker je bila to moja odločitev, moje uresničevanje želja, tako da sem želela to izpeljati sama.

Skupine programa POTA se oblikujejo v prvih mesecih novega leta, nato pa delujete skupaj vse do odhoda na tabor. K temu spada tudi nabiranje darov in sponzorjev. Je tovrsten prispevek bistveno pripomogel k zmanjšanju finančnih stroškov?

Pri Madagaskarju niti ne, ker smo bili zelo velika skupina, in so se zbrani prispevki za tabor, ne pa za misijon, delili na 18 udeležencev. Če se prav spomnim, smo si s temi prispevki krili vizo in zdravstveno zavarovanje za tujino, medtem ko je samo letalska karta stala 1100 evrov. Pri Indiji je bilo drugače, saj smo bili relativno majhna skupina, poleg tega smo se tudi zelo angažirali, da smo pridobili veliko sponzorjev in drugih darov za stroške tabora. V tem primeru sem imela le strošek letalske karte, preostalo smo si krili s temi prispevki.

Kako si se ti sama in kako ste se kot skupina pripravila na odhod in na delo v tujini?

S skupino smo imeli tri pripravljalne vikende, na katerih smo predvsem delali na »teambuildingu«, spoznavanju države, v katero gremo, pripravljali smo program, ki smo ga potem v državi izvajali. Sama se niti nisem posebej pripravljala, saj je bilo priprav v okviru skupine že kar veliko. Prvo leto, ko sem bila le udeleženka, sem prepustila vodstvo in organizacijo koordinatorju. V Indiji, kjer sem bila koordinatorka jaz, sem ves čas od februarja pa vse do avgusta in tudi po prihodu domov skrbela za skupino, organizacijo, komuniciranje in drugo. Bilo je kar veliko dela.

Ti pripravljalni vikendi po eni strani vključujejo tudi noto izobraževanja. Se spomniš vsebin, ki ste jih poslušali, o katerih ste razmišljali?

Predvsem prvi vikend daje večji poudarek na izobraževalno raven. Teme so bile raznolike, spomnim se začetka, ko smo se v skupini pogovarjali o pričakovanih in strahovih, o kriznih situacijah v tujini ali doma v družini, spoznali smo delovanje skupine, kako funkcionirajo vloge v skupini. Imeli smo tudi predavanje oz. delavnice o globalnem učenju in medkulturnem dialogu, to je bil bolj strokoven del, ki so ga pripravili v okviru ožjega tima programa POTA.

Si imela kot koordinatorka še kakšna druga srečanja? Na čem je bil poudarek teh srečanj?

Vsi koordinatorji smo imeli izobraževanje za koordinatorje, imeli smo dve vikend pripravi in redna mesečna srečanja, včasih tudi bolj pogosto. Tu je bil večji poudarke o delovanju skupine, razvoju in rasti skupine, o tem, kaj lahko pričakujemo od udeležencev in kaj oni od nas, kakšen naj bi bil dober voditelj, poudarek je bil tudi na sodelovanju s sovoditeljem. Imeli smo temo o dilemah udeležencev in kako jih reševati. Spoznali smo, kako urejati finančne stvari ter druge praktične stvari glede organizacije in vodenja.

Kako bi opredelila mednarodno prostovoljno delo?

Gre za prostovoljno delo v tujini, kjer prostovoljec za svoje deli ni plačan. Da greš ven iz svoje države in v nekem drugem okolju pomagaš na določen način, lahko je to fizično delo, delo z otroki; gre za delo, kjer uporabiš svoje sposobnosti in znanje in ga deliš naprej.

V čem vidiš prednosti prostovoljnega dela v tujini?

Zdi se mi, da se zelo veliko naučiš. Gre za fajn izkušnjo, ki ti omogoča, da se naučiš delovati z drugimi ljudmi, sprejemati drugačnost, se vklapljati v okolje, se prilagajati. Med prostovoljci ponavadi spoznaš fajn ljudi, z marsikaterimi zgradiš in ohraniš trdno prijateljstvo tudi po prihodu domov. Malo bolj znaš ceniti, kaj imaš, predvsem, če deluješ v državah v razvoju. Naučiš se malo bolj skromno živeti.

Si sama ali pa kot skupina naletela na kakšno pomanjkljivost oz. šibko točko prostovoljnega dela v tujini? Kakšen je tvoj razmislek o tem.

Na splošno se mi zdi, da če imaš še toliko priprav v Sloveniji, v domačem okolju, se ne moreš dovolj pripraviti na to, kako bodo stvari potekale v tujini, v praksi. Na veliko ljudi vpliva sprememba okolja precej močno, včasih imaš občutek, da si s popolnoma drugačno osebo na drugem koncu sveta. Ampak za to zaenkrat še ne vidim rešitve.

Če greš na prostovoljno delo za manj časa, mislim, da je en mesec trajanja v tem primeru res minimum. Vsaj en teden traja, da se aklimatiziraš, da te okolje sprejme, da se navadimo drug drugega, to velja še posebej, če odhajaš v kraje, kjer imajo prvič opravka s prostovoljci. Po eni strani je dobro, da je neka organizacija nad tabo, že samo zaradi odgovornosti, ki jo imaš kot koordinator. Po drugi strani pa vpetost v organizacijo s seboj seveda prinese neke omejitve, navodila, ki tebi kot udeležencu ali koordinatorju niso nujno blizu.

Kakšno delo si v tujini opravljala? Kaj je bil namen tvojega prostovoljnega dela v tujini?

Na Madagaskarju smo izvajali oratorije, bili smo animatorji skupaj z domačimi animatorji. Sodelovanje z domačini je bilo dobro, saj so bili navajeni otrok in so jih znali umiriti ter z njimi komunicirati. Med nami in otroci je bila le velika jezikovna ovira, saj otroci ne znajo angleško in mi ne malgaško. Veliko je bilo narejeno z rokami ter s pomočjo misijonarja, ki je prevajal. Naša glavna zadolžitev je bila, da smo zjutraj pripravili igro ter jo odigrali. Pomagali smo pripraviti materiale za pogovorne delavnice, nato smo vodili še ustvarjalne delavnice. V osnovi je bil naš cilj biti čim več med otroci in z njimi, ker jim to, da pride nekdo iz tujine in jim nameni nekaj svojega časa, zelo veliko pomeni.

V Indiji je bilo drugače, kot skupina šestih udeležencev smo se na terenu razdelili v pare ter se razpršili na različne misijonske centre. Na najinem misijonu sva bili s kolegico prvi prostovoljki in si niso čisto predstavljali, kaj bi z nama počeli. Midve sva prišli z nekimi drugimi pričakovanji, predvsem sva mislili, da bova več delali, a se tu ujamemo v definicijo dela pri nas ali v Indiji. Na koncu smo izmenjali mnenja in prišli do tega, da sva bili ob dopoldnevih v šoli, skoraj vsako uro sva bili v drugem razredu, saj je bila šola res velika. Po razredih sva predstavljali naš svet, kako živimo v Evropi, zakaj jemo toliko krompirja in zakaj imamo blond lase. Predstavili sva čisto osnovne stvari o naši kulturi, skušali sva jim tudi razložiti, da denar ne leti iz neba. Popoldne sva s sestrami hodili po družinah na obiske, nekajkrat sva sodelovali tudi pri verouku. Čez vikende smo šli na podružnice, v okolje, kjer sva bili po drugi svetovni vojni prvi belki. Nama se je zdelo, da nisva nič naredili. Ni bilo kaj dosti, ko sva se na koncu pogovarjali z gostiteljem, je rekel, da to njihovim ljudem največ pomeni, da pride nekdo k njim, da vidijo, da niso pozabljeni, da je nekomu mar za njih, da jim damo neko spodbudo, da če se lepo učijo, lahko naredijo kaj iz sebe ter to, da jih spomnimo na to, da je njihova kultura veliko vredna, da naj bojo ponosni nanjo.

V Indiji smo teden dni delali tudi v centrih Matere Terezije v Kolkati. Tu imajo že zelo dobro izdelan sistem prostovoljnega dela. Prostovoljci, ki so tam že dlje časa, trikrat ne teden pripravijo informacijska srečanja, kjer predstavijo možnosti dela v različnih centrih oz. poveje, kje se prostovoljce sploh potrebuje. Dela se v dveh izmenah, dopoldne 5 ur in popoldne 3 ure. Sliši se malo, vendar si že po dopoldanski izmeni zaradi samega podnebjja zelo utrujen. Dopoldne sem delala v centru za otroke in mlade s posebnimi potrebami. Prostovoljci smo opravljali različne naloge: pranje, sušenje in zlaganje cunj na strehi, preoblačenje postelj, čiščenje wc-jev, pomivanje posode in pomoč otrokom pri igrah, hranjenju, osebni higieni, učenju in fizioterapiji. Popoldne sem pomagala v sirotišnici, centru za posvojitve. To je kot nekakšen vrtec z veliko majhnimi otroki. Tu smo pomagali pri preoblačenju in hranjenju, večino časa je bilo posvečenega igri.

Kdo vas je usmerjal glede programa, ki ste ga izvajali? So bile nekatere stvari dorečene vnaprej ali ste imeli prosto pot pri oblikovanju le tega?

Na Madagaskarju je bil program že precej določen, saj ti programi potekajo že nekaj let zapored. Tako da je okvir in urnik oratorijskega dneva znan že vnaprej, tu smo le dodali neke svoje vsebine, a ni bilo velikih sprememb od prejšnjih let.

Za Indijo sva imeli s kolegico željo in idejo, da bova naredili veliko več, da bova delali tudi popoldne, pripravljene sva imeli ustvarjalne delavnice in igre, ampak na najini šoli je bilo takrat izpitno obdobje in so se otroci učili, tako da tega nisva uspeli realizirati.

Meniš, da si izpolnila svoja lastna pričakovanja in po drugi strani ali ste kot skupina dosegli cilje in pričakovanja gostiteljske organizacije?

Takoj po prihodu domov sem bila morda malo razočarana, predvsem v Indiji, da nisem dovolj naredila in tako tudi nisem izpolnila svojih pričakovanj. Vendar sčasoma je vse skupaj prišlo za mano in sem ugotovila, da bo verjetno držalo, kar so rekli gostitelji, da smo naredili veliko. Pri njih delati ne pomeni biti aktiven ves dan, delo je tudi to, če delaš malo manj. Tega pri nas nismo navajeni. Kar smo gostitelja tiče, mislim, da smo izpolnili pričakovanja.

Kar se tiče Madagaskarja pa lahko rečem, da so bila pričakovanja izpolnjena z obeh strani. Gostitelji so z našim delom zadovoljni, na to kaže tudi nekaj letno sodelovanje z njimi.

Te je kakšna stvar v okviru tabora ali pa celo že doma pri pripravah na odhod razočarala?

Najprej je bil sigurno velik šok med mojimi pričakovanji in pričakovanji gostitelja. Ko sem ugotovila, da bo delo in dan potekal čisto drugače, kot sem si sama predstavljala. Tudi to sprejmeš in se prilagodiš okolja. Škoda je to, da pred tem nismo imeli kontakta od gostiteljev, tako da pred tem nismo veliko komunicirali. Je pa to po drugi strani pozitivno, saj da prostovoljcu nek čar, ko ne ve, kam gre, kaj ga čaka.

Naletela sem tudi na probleme s hrano, ko so manjkali nekateri izdelki, ki si jih doma vaje, nato pa si en mesec brez njih, na primer brez mleka, sadja, krompirja, mesa. Tudi to preživiš in se morda sčasoma navadiš na njihovo prehrano, ali pa ješ minimalno.

Kako razumeš svojo pomoč oz. prispevek tamkajšnjim prebivalcem, gostiteljski organizaciji, programu ... – si bila sprejeta, so drugi tvoje delo odobraval, so ga zavračali?

Jaz vidim to izkušnjo kot neko izmenjavo znanja med našo in njihovo skupino. Morda lahko rečem, da sem sama preko izkušnje dobila celo več oz. večjo izkušnjo kot oni od mene. Zdi se mi, da jim daš neko potrditev, da so ljudje na svetu, ki jim je mar za njih, da z veseljem prideš med njih, da sprejmeš njihovo kulturo. Malo jim mogoče tudi razjasniš pojmovanje zahoda, da ni vse tako kot vidijo na televiziji.

Kaj misliš, katere so glavne stvari, ki si se jih naučila preko prostovoljnega dela v tujini?

Ena glavnih stvari je ta, da mi tukaj, doma nič ne manjka, četudi se mi včasih zdi tako. Koliko manj stvari imajo drugje in so vseeno zadovoljni, torej to, da sem lahko zadovoljna z veliko manj stvarmi. Mislim, da se postala malo manj zahtevna.

Navadila sem se prilagajati, tako na novo okolje kot na nove ljudi ter glede sodelovanja in prilagajanja v sami skupini, timskega dela, vodenja, organizacije. Takšna izkušnja ti odpre neke nove svetove, sam začneš malo več razmišljati o določenih stvareh in s tem tudi na sebi nekaj narediš, prideš do nekih spoznanj in odločitev.

Meniš, da ti izkušnja da neko širino, odprtost?

Že tujina sama po sebi ti kot posamezniku da neko širino, a si s prostovoljnim delom v tujini deležen še nekaterih drugih perspektiv in pogledov. S tem ko sam nekaj vložiš, na svoj način in po svojih močeh pomagaš v tuji državi, s tem imaš možnost, da bolje spoznaš njihovo kulturo.

Kako je bilo s sporazumevanjem? Meniš, da si pridobila kakšne spretnosti in znanje glede jezika?

Na Madagaskarju sem bolj kot ne spoznala, da se da veliko zmeniti tudi, če ne znaš jezika. Še posebej z otroki, ki res ne komplicirajo, nebesedna govorica jim je blizu. V Indiji pa smo govorili angleško, tako da imam morda kakšen čuden indijski naglas.

Kako si sprejela različnost, drugačne navade, drugo kulturo? Si se preko tega kaj naučila in kaj odnesla?

Kulturo in to drugačnost sem z nekim zanimanjem sprejela ter se ji skušala čim bolj podrediti in čim manj komplicirati glede kakšnih navad, predvsem prehranjevalnih. Gotovo se od vsake kulture nekaj naučiš, če ne drugega spoznaš nove jedi, nove sadeže, navade.

Je en od večjih motivov lahko tudi želja po osebnem razvoju, po samorealizaciji? Kako si na to gledala pred odhodom in kako po prihodu domov?

Takšna izkušnja je sigurno tudi del osebne rasti. Je nek nov izziv, preko katerega dobiš potrditev, kaj zmoreš, čemu si kos. Najprej sem bila le udeleženka, a sem spoznala, da sem verjetno dovolj sposobna za koordinatorko. Na eni strani je sploh skupinsko delo izziv, preko katerega ugotoviš, kako sam deluješ v skupini, preko katerega lahko preveriš in se prepričaš, ali zmoreš delovati in ali preživiš v skupini skoraj neznanih ljudi v nekem tujem okolju. Predvsem koordinatorska vloga je en tak projekt, ki ti omogoča, da postaneš bolj samostojen, odgovoren, čeprav sem sama že v osnovi zelo samostojna, pa tudi z organiziranjem nimam problemov.

Že pred odhodom sem se zavedala, da se podajam v izkušnjo, ki me bo spremenila in misel na to mi nikoli ni neprijetna. Zato se še zdaj rada spominjam nekaterih dogodkov, sploh tistih bolj težkih preizkušenj, ker vem, kako močno so vplivali na moj osebni razvoj.

Nekaj si že povedala o izkušnji timskega dela. Katero stvari bi izpostavila, da si se naučila preko skupine in sodelovanja?

Preko skupine sem se naučila predvsem to, da more biti vodja odločen in postaviti mejo, ko je to potrebno. Da kot voditelj veš, kaj bi rad, da te ne zmede sprememba plana. Da je včasih boljše biti tiho kot reči kakšno neumnost. V nekaterih primerih se je boljše zadržati. Kljub različnosti v skupini smo znali dobro funkcionirati skupaj. Če se vsak v skupini drži malo nazaj glede svojih individualnih potreb, potem zna skupina dobro delovati. Naučila sem se tudi biti malo bolj odprta do različnosti med ljudmi, da druge sprejemam takšne kot so, čeprav so drugačni od mene. Če nekdo popije tri litre več vode kot ostali, ali pa če se nekdo ne zmore odločiti, to sprejmeš in se temu prilagodiš.

Meniš, da si preko teh dveh izkušenj prostovoljnega dela v tujini postala bolj kritična? Do katerih stvari, katerih področjih?

Že v osnovi sem kar kritična, a sta mi ti dve izkušnji odprli vrata za kritičnost še na katerem drugem področju. V prvi vrsti sem bolj kritična do same potrošnje in potrošniške družbe, ko vidiš, da ne potrebuješ vseh teh stvari, ki ti jih okolje ponuja. Poleg tega tudi do samih prostovoljskih organizacij, kaj ponujajo, kako so organizirane, kam gre denar.

V kolikšni meri je do izraza prišlo tvoje dotedanje znanje, spretnosti, kreativnost, specializirano znanje, izkušnje, ustvarjalnost ...?

Ko sem bila koordinatorka, mi je to znanje in izkušnje organizacije in vodenja zelo prav prišlo in mi pomagalo. Navajena sem organizacije samih potovanj, vedla sem, kje se zavarovati, na koga se obrniti za vize, kje kupiti letalske karte, kaj potrebujemo sabo. Sama ustvarjalnost in ideje z animatorskih srečanj so mi tudi zelo prav prišle. Mogoče vse skupaj niti ni bilo tako drugače kot voditi skupino doma, razlike je predvsem to, da smo šli v tujino, kar za seboj prinese neko dodatno delo, morda je potrebno biti pri vsem malo bolj pozoren.

Meniš, da si preko te izkušnje pridobila določeno znanje, spretnosti, stališča, česar na drugačen način ne bi mogla pridobiti?

Dokler ne greš na neko takšno izkušnjo oz. dokler ne greš v tujino, ne moreš oz. zelo težko dobiš komponente, ki se tičejo odprtosti, sprejemanja, drugačnosti. Gre le novo okolje, ki ti omogoča neko širino. Kar se tiče organizacijskih spretnosti se mi ne zdi, da jih ne bi mogla pridobiti tudi pri nas. Morda bolj ta iznajdljivost v nekem tujem prostoru, v tuji kulturi. Pa konec koncev tudi spoznavanje same kulture, tega doma ne moreš.

Kako vidiš povezavo med prostovoljstvom in turizmom?

Predvsem to ni ena in ista zadeva. Kot prostovoljec greš v tujino z nekim namenom, da nekaj v državi prispevaš, pomagaš. Kot turist pa si ogledaš glavne stvari oz. tiste stvari, ki te osebno zanimajo. Mislim, da ni nič narobe, če prostovoljstvo povežeš s turizmom, ampak do te mere, da je prostovoljstvo glavni razlog za odhod v tujino.

Bi izkušnjo ponovila? Imaš v prihodnosti namen, da se še kdaj odpraviš na prostovoljno delo v tujino?

Obe izkušnji sta bili lepi in bogati, tako da bi ju ponovila zaradi tega. Ne bi pa več ponovila skupinskega prostovoljstva, ker vzame preveč časa in energije, skupine trenutno ne bi več vodila, kar mi tudi čas ne dopušča. Zdi se mi, da je bila ena takšna izkušnja dovolj, da sem ugotovila, da sem se v vlogi znašla in jo dobro opravila. Zdaj me bolj zanima individualno prostovoljno delo v tujini, poleti se zopet odpravljam v Indijo, vendar sem se tokrat sama zmenila z gostiteljem, kaj bom počela, kako bo potekal dan

Kaj meniš, kakšne so posledice prostovoljnega dela v tujini za družbo kot celoto?

Mislím, da z vsemi migracijami iz ene države v drugo povečujemo globalizacijo, hočeš ali nočeš s svojo prisotnostjo v tujem okolju vplivaš na njihovo kulturo in jo na nek način spreminjaš. Drug od drugega dobimo izkušnjo neke druge kulture, ali je pa to dobro ali slabo, je eno takšno večno vprašanje, na katerega si niti sama še ne znam odgovoriti.

Zase lahko rečem, da preko takšne izkušnje veliko odnesem, kakšen pa je naš prispevek v tujem okolju ne vem. Gostitelji nam že dajo neke povratne informacije, a so to morda bolj njihovi občutki kot občutki domačinov. Pa vendar, nekaj pomeni že njihov izraz, da so te veseli, da prideš. Upam, da jih s svojo prisotnostjo nekoliko seznanimo tudi z zahodno kulturo ter jih postavimo na bolj realna tla, da pri nas denar ne raste na drevesu, ampak se moramo zanj potruditi, si ga zaslužiti. Poleg tega ima skupnost tudi priložnost, da gostom prikaže svojo kulturo, na katero so že malo pozabili ali pa jo celo zanemarjajo ter nanjo niso ponosni. Če pride nekdo, ki ga njihova kultura in tradicija zanima, dobijo spodbudo, da jo predstavijo in se s tem zavedajo, da je pomembna, mislim, da pridobijo na kulturni samozavesti in zavesti.

Slovenija v našem primeru pa ima od prostovoljcev nekaj ljudi, ki znajo malo drugače gledati na svet, ki niso samo zakopani v tem materializmu, znajo morda živeti tudi malo bolj počasen tempo življenja, ponavadi ostanejo aktivni tudi doma.

Prepoznaš kakšne spremembe v vsakdanjem življenju po izkušnji mednarodnega prostovoljnega dela? Si spremenila kakšno navado, obnašanje?

Te spremembe so najbolj vidne takoj po prihodu domov. Malo bolj paziš na to, koliko časa se tuširaš, ne kompliciraš, če ni veliko stvari v hladilniku, da ne potrebuješ toliko izbire, saj si pretekli mesec lahko jedel le riž. Pa tudi še danes me na te razlike spomin kakšno dejanje, na primer vsakič ko vržem pokvarjeno hrano v smeti. Malo manj te skrbi o tem, kako izgledaš, kaj si drugi mislijo o tebi. Ugotoviš tudi to, da te nekateri ljudje ne bodo razumeli in to sprejmeš.

Kako vrednotiš to znanje, učenje, izkušnje, ki si ga/jih pridobila preko mednarodnega prostovoljnega dela? Se tega zavedaš?

Se ga zavedam in sem zelo hvaležna, da sem to lahko doživela. Mislim, da so to izkušnje, ki ne škodijo nikomur, pravzaprav ne bi bilo narobe, če bi še kdo drug šel in v tujem okolju namenil vsaj en mesec svojega časa.

Meniš, da ti ali pa ti bo izkušnja prostovoljnega dela v tujini kakorkoli pomaga na samem delovnem mestu ali pri študiju?

Lahko bi mi, morda ne veliko, pa vendar. Predvsem kar se tiče samega vodenja in organizacije. Kar nekaj sem fotografirala, tako da sem tudi na tem področju imela priložnost izpopolnjevanja v praksi.

Ko boš iskala službo, ali boš izpostavilo svojo izkušnjo mednarodnega prostovoljnega dela? Se ti zdi vredna omembe, bi jo zapisala v življenjepis?

Ja, sigurno bi jo omenila, načeloma bi jo tudi vključila v življenjepis.

Si ti oz. ste kot skupina po prihodu domov izkušnjo predstavili v domačem okolju?

Imeli smo kar nekaj predstavitev, načeloma po župnijah, kjer smo dobili darove. Seveda sem izkušnjo predstavila tudi domačim, predvsem takoj po prihodu veliko govoriš, sploh če te nekdo z zanimanjem poslušá. Pri nekaterih pa raje zmrzneš in ne razlagaš, saj veš, da te ne bodo razumeli.

Kakšen je bil odziv poslušalcev?

Večinoma zelo pozitiven. Navdušeni so nad tem, da greš, da si upaš it. Podpirajo takšne projekte.

Bi izkušnjo priporočila tudi prijateljem, kolegom, znancem ...?

Ja, bi. Še posebej, če me kdo vpraša po izkušnji in mnenju. Včasih pa tudi sama od sebe izpostavim izkušnjo, predvsem ko presodim, da bi sogovornika tema zanimala.

Bi za zaključek intervjuja podala kakšno misel?

Definitivno je izkušnja prostovoljnega dela v tujini pri meni ena izmed »must to do« stvari, ki jih želim narediti. Mislím pa, da bi bila lahko to prioriteta tudi pri drugih ljudeh, pri vsakemu, ki želi kaj narediti iz sebe in svojega življenja, ki želi kaj izkusiti.

Hvala za intervju in tvoj čas, predvsem pa tvoj pogled na lastne izkušnje.

Priloga S: Intervju z Jasno.

Podatki o intervjuvancu:

Šifra: Jasna

Starost: 57 let

Kraj bivanja: Ljubljana

Status: zaposlena

*Starost pri udeležbi mednarodnega prostovoljnega dela glede na državo in čas trajanja:
Jasna se je v okviru programa POTA dvakrat zapored odpravila na prostovoljno delo v Albanijo. Prvič je bila stara 55 let, drugič 56 let.*

Datum in ura intervjuja: 10. 6. 2010, 15:15 – 16:30

TRANSKRIPT INTERVJUJA

Na začetku intervjuja te želim vprašati, če si že dolgo prostovoljka oz. kako se je pri tebi pot prostovoljstva začela?

Pred desetimi leti sem naletela na promocijo za SOS telefon, kamor sem se prijavila in začela delati kot prostovoljka. Glavni razlog za priključitev k telefonu je bil pomagati drugim. Pred nekaj leti sem nekaj dni pomagala še pri razstavi POTA. Potrebovali so pomoč in sem vskočila. Začelo me je zanimati, kaj se dogaja, zanimalo me je ozadje razstave. Udeležila sem se nekaj predstavitev različnih taborov, a sem vedno mislila, da sem prestara, saj je program načeloma namenjen mladim. Odločilen je bil pogovor s koordinatorko Albanije leta 2007, ko me je po predstavitvi nagovorila, naj grem z njimi. Ker tabor ni predstavljal večjega finančnega zalogaja, pa tudi ker tabor traja manj časa kot pri drugih Potovih programih, sem lahko dobila dopust in se na hitro odločila oditi s skupino. Čeprav se je skupina oblikovala že v marcu, sem se jim sama po spletu okoliščin priključila šele maja. Prvo leto sem bila le udeleženka, za naslednje leto pa smo se z ožjim timom programov POTA zmenili, da bom koordinatorka. Tako da sem šla do zdaj dvakrat na krajše mednarodno prostovoljno delo v Albanijo.

Kje si pridobila prve informacije o prostovoljnem delu v tujini?

Prvi stik s programi je bila ravno razstava, pri kateri sem sodelovala, nato sem se začela udeleževati raznih predstavitev. Pred razstavo sploh nisem vedela, da takšni programi obstajajo.

Kakšni so (bili) tvoji motivi in vzroki za prostovoljno delo v tujini?

Za prvo pot v Albanijo me je prepričalo to, da gre za delo z otroci, saj imam sama zelo rada otroke. Najprej sem imela svoja dva otroka, nato sem delala 6 let v podaljšanem bivanju, zadnje čase pa nimam toliko stika z njimi. Drugi razlog se je nanašal na Albanijo, ker se tja sama ne bi nikoli odpravila, v skupini pa sem se počutila bolj varno. Ne potujem veliko, če se kam odpravim, grem v okviru kakšne skupine ali kakšnega programa, ampak ne turističnega. Odločitev za ponovno sodelovanje pravzaprav ni bila težka. Na otroke sem se zelo navezala in si nisem predstavljala, da jih nikdar več ne bi videla. V drugo se tabora kot udeleženka ne bi več udeležila. Sama najprej nisem razmišljala o tem, da bi bila koordinatorka, a mi je ta vloga odgovarjala, od leta prej sem imela nekaj idej o drugačni izpeljavi programa, kar mi je vloga koordinatorka omogočala.

Skupini sta se med prvo in drugo mojo izkušnjo močno razlikovali. Prvo leto je bila skupina veliko mlajša, medtem ko je bila drugo leto najmlajša udeleženka stara 30 let, sama sem bila najstarejša, imela sem 56 let. Pokazalo se je, kako lahko kot starejši s svojimi izkušnjami in drugačnim pogledom lažje sprejemaš različnost med ljudmi. Res smo si bili vsi med seboj v skupini zelo različni, ampak smo se imeli resnično dobro in tudi program smo odlično izpeljali.

Kako je k odločitvi pripomoglo to, da gre za prostovoljno delo?

To je bil osnovni, temeljni motiv. Kot turist ne potujem. Mislim, da ti da takšen način potovanja en smisel, boljše spoznaš državo in ljudi.

En od pogojev, da lahko opravljaš prostovoljno delo še posebej v tujini je, da imaš (vsaj) tistem obdobju materialno in finančno podporo. Kaj meniš o tem – drži tudi zate?

Glede na to da skrbim zase, ne potrebujem opore drugih, tako da sem si sama finančna opora. Kot sem že rekla, če bi bil tabor dražji ali če bi se odločila za drugo destinacijo, ki jih programi POTA ponujajo, ne vem, če bi si to lahko privoščila oz. vsaj pri prvi odločitvi v tako kratkem času ne bi uspela zbrati toliko denarja. Če tabor in pot načrtuješ vnaprej, imaš tudi čas, da si priskrbiš sredstva, da shranjuješ prihranke.

Denar seveda je pomemben in je potreben, da se česa takšnega udeležiš. A vendar so na voljo tudi takšni programi, ki so cenejši in ti vseeno omogočajo relativno podobno izkušnjo. Sama sem prispevala za prevoz in nekaj drugih stroškov.

Kako si se na odhod v tujino ter na delo samo pripravila pred odhodom?

Sama sem se obakrat pripravila na vloge in program, ki me je čakal. Drugo leto sem imela kot koordinatorica veliko dela, več kot preostali udeleženci in k pripravam na odhod lahko štejem marsikaj, od zdravstvenega zavarovanja, organizacije poti, zbiranja sredstev in materiala, skupinske priprave. Kot skupina v okviru programa POTA smo se obakrat zelo dobro pripravili na odhod. Prvo leto sem se skupini priključila na sredini, a sem se še vedno udeležila enega skupnega vikenda, večkrat smo imeli sestanke, čisto pred odhodom pa smo odšli še za en vikend na morje. Drugo leto sem šla čez celoten potek priprav, in so bile le te zopet odlične. Tako priprave za koordinatorje kot za skupine. Kot koordinatorica sem imela malo več stika z ožjim odborom programa POTA in lahko rečem, da program vodijo zrelo, zavzeto, dajejo občutek varnosti udeležencem, predvsem pa meni kot koordinatorici. Vikend priprave so bile zelo zanimive, teme prikazane na zanimiv, drugačen način. Tudi voditelji so dobro predstavili teme.

Čemu so bili vikendi namenjeni? Organizacijskim pripravam ali je bil poudarek tudi na izobraževalnih vsebinah?

Koordinatorji smo imeli dve vikend pripravi in mesečne sestanke, po potrebi tudi kakšen izreden sestanek. Imeli smo kar nekaj delavnic, na primer igra situacij. Zelo mi je bilo všeč, da smo večer namenili družabnim igram. Preko družabnih iger se lahko skupina hitreje spozna, moram reči, da smo se skupina koordinatorjev to leto zelo ujeli. Igre poskrbijo za hitrejši prehod do boljšega odnosa in sodelovanja, manj je tipanja, kdo je kdo in kakšen je. Zame je bilo pa to še toliko bolj pomembno, saj sem se kot starejša vseeno spraševala, kako me bodo drugi sprejeli. Ponavadi me mlajši hitro sprejmejo, a vseeno skupine in ljudi še nisem spoznala. Kmalu sem čutila, da so me drugi obravnavali kot sebi in drugim enako, in mislim, da so k temu pripomogli ravno ti vikendi in igre.

Pri skupinskih pripravah smo imeli na eni strani teoretičen del na drugi strani pa pripravo na odhod, na program, organizacijo poti in drugo. Zbrali smo vse opise delavnic, dodali fotografije in navodila za izdelavo, nato smo ta dokument pustili sestram v Albaniji.

Se spomniš, katere teme ste na vikend pripravah obravnavali?

Vseh se sigurno ne bom spomnila. Šlo je za delavnico o tem, v čem je smisel prostovoljstva, krizne situacije, o varnosti, organizaciji, zavarovanju, urejanju financ, nekaj je bilo tudi o različnosti, saj gremo vse skupine v drugo, nepoznano okolje. Vse delavnice so bile dobro pripravljene. Sama zelo težko sedim pri miru in poslušam, tukaj pa je bil takšen način podajanja, da sem bila lahko zbrana tudi dlje časa.

Se spomniš, so bile teme delavnic povezane z globalnim učenjem, medkulturnim dialogom?

Ja, seveda. Jaz se redko srečam s temi izrazi, pa se nisem takoj spomnila. Vsaj dve zelo dobri delavnici sta bili na to temo.

Meniš, da so ti te priprave pomagale pri prostovoljnem delu in življenju v Albaniji?

Mislim, da ja. Poleg tega bi omenila še občutek, da se ožji tim res trudi, da iz leta v leto daje večji poudarek tudi n. ata izobraževalni del. Mislim, da res upoštevajo evalvacije vseh udeležencev in sproti popravljajo stvari, ki morda niso bile najboljše izpeljane.

Kako bi opredelila mednarodno prostovoljno delo? Kakšen pomen ima zate prostovoljno delo v tujini?

Bistvo vidim v te, da vzameš tam, kjer imamo preveč, in neseš tja, kjer imajo premalo. Naj gre za material ali za čas ali kaj drugega. Dejstvo je, da prostovoljec veliko da, a sem prepričana, da se to vrti in kot prostovoljec dobiš to nazaj ter se napolniš. Gre za pravilo, da prostovoljec mora dobiti več kot daje, drugače pregori. Prepričana sem, da smo dobili več kot smo dali. Izkušnja te je toliko napolnil, da zopet odhajaš v tujino ali pa si še naprej ali znova aktivni v lokalnem okolju doma.

V čem vidiš prednost in pomanjkljivost prostovoljnega dela v tujini?

Prostovoljnega dela nikoli ne moreš zares oceniti. Čim začneš prostovoljno delo dajati v predalčke, ki so povezani z denarjem, izgubi ravno tisto svojo najpomembnejšo prvino, to je da nekaj delam zato, ker sem se sama odločila, da bom za nekoga nekaj dobrega naredila. Če delam nekaj z razlogom, ker v ozadju pričakujem tudi nekaj zase, se izgubi ves pravi pomen. O tem priča zgodba voditelja na seminarju Slovenske filantropije. Po koncu nekega programa jim je ostalo malo denarja, ki so ga nato razdelili med prostovoljce. Voditelj je zaključil, da je bil deležen zelo poučne izkušnje in tega ne bo več nikoli naredil. Prostovoljci niso bili denarja veseli v takšni meri kot so pričakovali, nasprotno so se začeli spraševati, če so bili vredni samo toliko ter da so vsi dobili enako vsoto denarja, kljub temu da niso vsi opravili enako dela.

Pomanjkljivost prostovoljstva v tujini je gotovo ta, da od prostovoljca zahteva tudi nek denarni vložek in je marsikomu težko plačati stroške povezane s potjo. To je en velik minus. Če bi se morda dalo dobiti sredstva, da bi prostovoljci dobili del stroškov sofinanciranih, mislim, da bi bil lahko izkušnje deležen še marsikdo drug. Ne mislim, da si plačan za svoje delo in da posameznik pričakuje nekaj materialnega zase zaradi opravljenega dela. Temveč kritje stroškov, ki nastanejo predvsem s potjo v tujo državo. Mislim, da bi se marsikdo od mladih za takšno izkušnjo odločil, če bi imel na primer plačano pot, ki ponavadi predstavlja največji strošek. Še veliko je drugih stvari, ki prostovoljcu predstavljajo velik finančen vložek, od zavarovanja, viz, zdravil, priprave, potrebna oprema in drugo.

Pri meni se je pokazalo, da je dobro, če je skupina raznolika, med drugim, da je tudi večji starostni razpon lahko prednost. Mislim, da je za skupino velik plus, če ima starejšega člana. Hkrati se tako vršita dve izkušnji, prostovoljno delo v tujini in medgeneracijsko sodelovanje v skupini.

Kakšno delo si v tujini opravljala ti oz. skupina? Morda lahko opišeš urnik, kako je potekal dan, teden.

Prvič smo bili v Albaniji tri tedne, drugič pa dva tedna. Obakrat smo bili prvi teden v Laču, nato pa prvo leto v Buškak, drugo leto pa v Elbasan. Tako da je že sprememba kraja prinesla malo razlike v programu.

Naš program je bil podoben skavtskim oratorijem v Sloveniji. Zjutraj smo začeli dan s himno in dvigom zastave, nato smo odplesali kakšen bans. Sledila je igra, ki smo jo zaigrali prostovoljci, namen igre je prikazati določen nauk ali vrednoto. Lani smo en del igre celo prevedli, tako da je nekatere vmesne stvari med igro prebrala sestra in so otroci še bolj razumeli. Na podlagi osnovne zgodbe smo za vsak dan izpeljali nekaj delavnic, res smo se trudili, da bi bile delavnice povezane z vrednoto ali naukom zgodbe. Po kosilu je že zaradi prevelike vročine sledila pavza, v popoldanskem delu smo imeli športne igre in ples. Albanci res radi plešejo.

Prvo leto smo v Elbasanu bili z otroci tako rekoč 24 ur na dan, saj smo spali v njihovi vasi. V Laču in Buškašu pa smo z dnevom končali okoli šeste, pol sedme ure. Vsi člani smo izvajali delavnice, športne igre so bile vsak dan nekoliko drugačne. Prvo leto so otroci pri športnih igrah med seboj tekmovali. Leto kasneje smo prišli do ugotovitve, da so ti otroci že sami po sebi zelo nagnjeni k tekmovanju, zelo jim je pomembno, katero mesto dosežejo, tako da smo imeli športne igre brez tekmovalnega duha, bolj smo dali poudarek na druženju.

Prvo leto smo imeli v Laču 60 otrok, v Elbasanu v sirotišnici oz. domu pa 50 do 60 predšolskih otrok ter 16 deklet v puberteti. Ta dekleta živijo v domu ločeno od svojih družin, vse imajo za sabo izkušnjo zlorabe s strani staršev; nekateri starši prodajali njihova telesa, nekatere so morale plesale trebušne plrse na ulici in drugačne vrste maltretiranja. V domu se navajajo na red in

čistočo, da hodijo v šolo, da dobijo nek ritem. Z njimi smo dopoldne imeli bolj resne, bolj zrele delavnice, poleg tega so dekleta po svojem scenariju snemale igrice. Drugo leto smo imeli v obeh mestih med 90 in 100 otroci. Povedali so nam, da bi jih prišlo še več, a je bilo zelo deževno, zato marsikdo ni prišel.

V kakšnih okoliščinah si oz. ste opravljali delo? Je bilo za vas poskrbljeno v materialnem smislu?

Sigurno smo bili vsi presenečeni nad tem, kjer smo spali in bivali, saj nismo pričakovali, da bomo tako dobro stanovali. Imeli smo prava ležišča, spodaj smo imeli kuhinjo. Edino, kar smo se morali navaditi, je bilo, da ni bilo vode. V Albaniji velikokrat ni ne vode ne elektrike. V vseh krajih so bili zelo prijazni, zelo gostoljubni. Obakrat smo bili pozitivno presenečeni.

Prosim te, da opišeš prvi stik z domačini in/ali gostitelji v tuji državi!

Prvi stik je bil res super. Sestre so skrbele za nas, super sprejem, gostoljubnost. Za novo leto smo se vrnil v Albanijo in smo spali pri teh sestrah, s katerimi smo se najbolj ujeli.

Meniš, da si oz. ste izpolnili pričakovanja in dosegli cilje gostiteljske organizacije? Je kdo komentiral, evalviral vaše delo?

Mislím, da ja. Naše delo so gostitelji pohvalili, poleg tega smo čez celo leto z nekaterimi v stiku preko e-mailov. Pravijo nam, da nas otroci pogrešajo. Decembra smo jih že obiskali, letos gremo druga skupina v Albanijo zopet septembra. Tudi njihove sestre so bile že pri nas, tako da se je pravzaprav vzpostavilo nekakšno sodelovanje.

Neki oče od dveh otrok je resnično hvaležen za naše delo, tudi z njim smo v stiku, vabi nas k njemu domov. Program je načeloma namenjen revnim otrokom, a te dva otroka nista bila revna, priključila sta se na željo očeta. Oče je otroka doma spraševal, če bi bila raje doma, pa nista hotela ničesar slišati o tem. Oče res ni vedel, kako bi se nam zahvalil, saj sta bila njegova otroka presrečna.

Otroci so izredno dojemljivi za slovenski jezik, doma so prepevali, se igrali, doma so znova izdelovali nekatere izdelke. Sčasoma so začeli prihajati tudi starši, saj jih je zanimalo, kaj delamo. Od nekaterih staršev smo dobili povratno informacijo, da se otroci drugače obnašajo. Sestra pravi, da pol leta govorijo, kako je bilo, nato pa pol leta čakajo, da bomo zopet prišli.

Kako si izpolnila svoja lastna pričakovanja?

Svoja pričakovanja sem izpolnila. Še posebej lani, ko sem bila koordinatorica. Po zaključku sem dobila občutek umirjenosti, polnosti. Na koncu sem si tudi oddahnila, da se ni nikomur ničesar takšnega zgodilo, saj sem bila le odgovorna za skupino. Na pot smo odšli s kombijem, čeprav smo imeli na vseh mejah težave, smo prišli varno do Albanije. Poleg tega sem vesela, da smo se lanska skupina razumeli tako dobro, še danes se redno srečujemo, gremo skupaj v Albanijo ali kam drugam. To je sigurno tudi zasluga koordinatorja in so-koordinatorja, da se skupina poveže. Med nama s so-koordinatorjem so se kresale iskrice, saj sva si zelo različna, imava različen pogled na marsikatero stvar, a sva na koncu vsak nesporazum vedno rešila na lep način ter na koncu ostala prijatelja. Mislím, da sva bila tudi zgled in vzor celi ekipi. Videli so, da kljub različnim idejam, načinu dela, pristopom, da sva našla skupni jezik. V evalvaciji sem napisala, da so v vsakem odnosu tako sonce kot nevihte, midva pa sva znala poiskati dežnik.

Te je kaj razočaralo glede prostovoljnega dela, glede priprav ali kakšne druge stvari?

Pravzaprav ne, res ne. Mogoče sem bila prvo leto malo razočarana nad kakšnim članom skupine, ker niso naredili tistega, kar smo se zmenili, v Albanijo so odšli nepripravljeni. To se me dotakne. Kot skupina moramo biti odgovorni, zavedati se moramo, kaj počnemo, kakšen zgled smo. Saj se ne gremo igrati tja, nismo turisti.

Če vse skupaj povzamem, lahko zaključim, da je bila vaša pomoč in vaše delo v vseh mestih delovanja zaželeno in sprejeto?

Sigurno.

Zanima me, iz česa ste izhajali pri sestavljanju programa? Ste upoštevali potrebe okolja, ste razmišljali, kakšni so otroci, ste dobili kakšne informacije o njih, o okolju?

Predvsem drugo leto smo veliko bolj upoštevali njihove potrebe, ali pa vsaj okoliščine v katerih živijo. Imeli smo srečo, ker smo imeli v skupini deklice z veliko idejami za izdelke iz odpadnega materiala. Lani smo skoraj vse delavnice naredili iz odpadnega materiala, kar pomeni, da lahko otroci ali sestre še naprej delajo različne stvari.

Prvo leto, ko smo bili v Elbasanu, smo s seboj pripeljali res ogromno materiala. Če opišem situacijo, ko smo imeli delavnico, kjer smo potrebovali kolaž papir, smo ves papir, ki smo ga prinesli s seboj stresli na mizo. Sestra nam je zvečer povedala, da jo je srce bolelo, kako ravnamo s tem materialom, da smo barvni papir stresli na mizo kot da ga imamo na pretek, tam ga je pa v resnici težko dobiti. Otroci niso imeli nobenega spoštovanja do tega papirja, rezali so vse povprek, pustili so veliko ostankov. Sestra nam je razložila, da ona veliko bolj previdno ravna z vsakim materialom. Le tega je potrebno sistematično in varčno porabiti, ker ti otroci nimajo veliko stvari, sestra pa jih uči, da stvari ni na pretek in da je potrebno biti varčen in pazljiv. Kot skupina smo ugotovili, da v nekaterih primerih še vedno razmišljamo preveč po evropsko, po naše. Z vidika, da imamo vsega dovolj ali celo preveč, kar se je poznalo pri našem načinu ravnanja z materialom za delavnice. Na to nas je opozoril gostitelj. Od takrat se tega bolj zavedamo. Nato smo papir, ki je bil namenjen za v smeti, pregledali in ločili še uporabne dele in jih kasneje uporabili. Še skoraj eno leto po našem odhodu so uporabljali ta »odpadni« in preostali material, ki smo ga pustili pri njih.

Lani sem poudarila, da moramo biti na to pozorni, da se moramo zavedati, da nimajo ter se temu prilagodit. Najprej smo bili sami presenečeni, to je bil šok prvo leto.

Kaj misliš, katere so glavne stvari, ki si se jih naučila ali spoznala preko prostovoljnega dela v tujini?

V prvem letu moram omeniti šok glede razlike med nami in njimi. Ravno kakšno leto pred prvim odhodom v Albanijo sem imela obdobje, ko sem se uredila, nosila sem kostime, petke, želela sem kazati izgled dame. Ko sem prišla iz Albanije, teh oblačil nisem več mogla obleči. Zdelo se mi je grozljivo, da v tistem okolju niso imeli navadnih, vsakdanjih oblačil, sama se pa afnam in usklajujem barve ter stile. Totalno me je minilo, od takrat sem te kostime oblekla samo dvakrat, ko sem šla na poroko, pa še to bolj iz spoštovanja do drugih. Še ena velika sprememba se mi je zgodila, vsaj ene dva meseca po prihodu domov nisem odšla v trgovino, da bi si kupila za jest. Grozno mi je bilo, saj v Albaniji nimajo niti mleka. Sestre so nam kupile nekaj mleka ob našem prihodu, a smo ga zelo hitro popili, očitno smo ga navajeni veliko pit. Sestra je nato odšla v pet mest, da je našla dva litra mleka za nas. Doma nekaj časa enostavno nisem mogla stopiti v trgovino s polnimi policami, z vso to izbiro, ko ne veš, katero mleko bi sploh izbral. Na kraj pameti ti ne pride, da mleka na policah ne bi bilo. Drugo leto sem to nekako že predelala, ampak prvo leto sem res doživela šok, kaj se mi gredo, da se tako zelo preseravamo. Mislila sem si, da bi morali vse mlade poslat v takšno okolje, kjer smo bili mi. Mislim, da smo starši današnje mlade generacije z menoj vred naredili to napako, da še preden je otrok rekel, kaj bi rad, je že dobil. Zato ne znajo ceniti stvari in ne vidijo smisla v življenju, nimajo pravih ciljev. Ker so stvari dobili tako zlahka, tako enostavno, brez truda, pa še preveč vsega so imeli. Res sem začela drugače gledati na nekatere stvari, sprašujem se, kam smo prišli. Poleg tega imamo Slovenci še občutek, da smo reveži, kje je še le Zahod. Glede medkulturne razlike mi je bila izkušnja res ogromna šola. Naj omenim še to, da v treh tednih nismo videli enega mobitela, pa je vse funkcioniralo, vsi otroci so prišli na naš program, še celo vsak dan jih je bilo več.

Drugo spoznanje do katerega sem prišla se navezuje na odnose. V takšnem okolju se zgodi kar nekaj nepričakovanih situacij. Zanimivo mi je bilo opazovat, kako reagiramo v novih situacijah v nepoznanem okolju. Moram reči, da je bilo veliko lažje takšne situacije rešiti z drugo skupino, ko smo bili udeleženci starejši od 30 let kot pa leto prej, ko so bili udeleženci večinoma dvajsetletniki. Tudi na evalvacijah smo bili bolj iskreni. Prvo leto marsikdo ni bil iskren, ni bilo želje, da bi se iskreno pomenili. To seveda ne reši zapletov. Naslednje leto sem kot koordinatorica izpostavila, da vsak izmed nas pove, kaj ga moti, kaj mu je všeč. Ne glede na to, kako pozno je bilo, smo imeli evalvacijo pred spanjem. Na koncu smo ugotovili, da je bilo to res odlično, sam smo sprti razrešili, vse smo se zmenili. To pomeni, da sem morala tudi sama kot

koordinatorka sprejeti marsikaj in razmisliti o situaciji ter stvar rešiti na nek drug način, najti kompromis.

Podala si dve ključni spoznanji zate. Vprašala bi te, če si se naučila tudi kakšni bolj praktičnih stvari, na primer organizacije, vodenja, delavnic, jezika in podobno?

Najtežje sem se spopadla s finančnim delom, tu mi je so-koordinator tudi veliko pomagal. Všeč mi je, da se vse stvari sproti vodi in beleži, a to predstavlja neko odgovornost in disciplino. Sama tega iz vsakdanjega življenja nisem vajena. Še bolj moraš biti na to pozoren v Albaniji, saj skoraj nikoli ne dobiš računa, zato je potrebno sproti zapisovati, kaj smo kupili, koliko smo plačali.

Glede delavnic sem imela nekaj izkušenj iz podaljšanega bivanja. A vendar sem se naučila novih pristopov, dobila sem nove ideje, predvsem mi je bilo res všeč, kaj vse lahko naredimo iz odpadnega materiala, kako lahko pripravimo eko delavnico. Tudi članica, ki dela v vrtcu, je bila nad temi idejami navdušena, saj jih bo zdaj lahko uporabila pri naših otrocih.

Po karakterju sem vodja, zato sem se morala glede organizacije in vodenja držati nazaj, da ni bilo vse po moje. Tu sem naredila velik korak naprej ali pa nazaj, da sem bila sposobna spustiti vajeti vodje za vsako ceno ter organizirati delo tako, da smo bili vsi dejavni. Od sestre smo dobili kompliment, da smo tako dobro funkcionirali, da opazovalec sploh ne bi ugotovil, kdo je vodja. To mi je potrditev, da sem se res znala zabremzati na tem področju. Še posebej, ko sem odgovorna, imam rada kontrolo, če je vse tako kot mora bit.

Pred odhodom smo se tudi učili albanščino. Prvo leto nas je učila ena sestra, imeli smo redna srečanja, a ekipa morda ni bila tako zelo zavzeta. Drugo leto sestre nismo obremenjeval, ampak smo se naučili nekaj osnov, da smo lahko z otroci vsa približno komunicirali. Sicer se pa otroci izjemno hitro učijo slovenskega jezika, tako da nam je tudi slovenščina prišla prav. Seveda sem se naučila tudi komuniciranja preko neverbalnih znakov.

Omenila si že, kako je na tebe in na tvoja stališča vplivala medkulturna izmenjava oz. spoznavanje nove kulture. Si opazila še kakšno spremembo glede stališč, navad?

Še posebej po prvi izkušnji sem se še dolgo časa spominjala otrok. Dotaknilo se me je to njihovo notranje veselje, notranja radost za takšne malenkosti. Na koncu sem le ugotovila, da smo jim dal sebe, svojo ljubezen. Očitno se jih je to tako dotaknilo. Seveda so veseli tudi delavnic in da kaj sami naredijo, predvsem pa da odnesejo domov. Čutim neko hvaležnost, da naši otroci lahko rastejo drugače. Po eni strani sicer mogoče tudi obžalovanje, ker naši otroci nekaterih stvari ne znajo cenit, kar je škoda. Spomnim se intervjuja s Svetlano Makarovič, ko je rekla, da smo mi naše otroke oropali tistega najlepšega, to je pričakovanja. Strinjam se z njo.

Je en od večjih motivov lahko tudi želja po osebnem razvoju, po samorealizaciji? Kako si na to gledal pred odhodom in kako po prihodu domov?

Pred tem nisem pričakovala, niti razmišljala nisem o tem. Bolj mi je bilo pomembna pomoč in delo z otroki. A vendar lahko rečem, da sem se na nekaterih področjih močno spremenila, kar mi pomeni, da sem naredila tudi nek napredek v osebem razvoju. Sigurno sem se pa zastrepila s tem. In vesela sem zase, da imam pri teh letih toliko energije, da zdržim takšen tempo. Po dveh tednih takšnega dela in tempa si lahko kar izmučen. A vseeno glede na druge udeležence lahko rečem, da zmorem celo več kot kakšen veliko mlajši od mene. Poleg tega je pri teh letih pomemben tvoj karakter, kako funkcioniraš v skupini, ali imaš rad otroke ter morda to, da si še vedno mlad po srcu.

Verjetno si doživela že kar nekaj stvari v življenju, morda lahko rečem, da si osebno trdna. Pa vendar meniš, da so te izkušnje pripomogle tudi k večji samostojnosti, prevzemanju odgovornosti, na kritičnem mišljenju?

Pri samostojnosti in odgovornosti sem se morala malo miriti in bremzati, lahko pa rečem, da sem vsaj nekoliko sigurno pridobila na kritičnem mišljenju. Mogoče še to, da sem drugo leto znala tudi postaviti meje. Ugotovila sem, da potem človek lažje spremeni svoje obnašanje kot če mu predolgo časa pustiš, da ti prestopa mejo.

V kolikšni meri je do izraza prišlo tvoje dotedanje znanje, spretnosti, kreativnost, specializirano znanje, izkušnje, ustvarjalnost ...?

Vsekakor je do izraza prišla sposobnost organizacije in vodenja. To sposobnost vem, da imam. Sem pa bolj razvila področje ustvarjalnosti, razvijanja idej, izdelovanja ročnih izdelkov. Tudi novim okoliščinam sem se vedno znala prilagajati, ampak sem imela kar nekaj situacij v novem okolju, ki jih je bilo potrebno rešiti. Seveda mi je prva izkušnja, ko sem bila v Albaniji udeleženka, pomagala lažje voditi skupino in izvesti celoten program. Pravzaprav se čudim ali pa celo občudujem, da si nekdo upa iti prvič na takšen tabor in biti hkrati koordinator.

Imela si izkušnjo timskega dela. Kaj si se preko skupine naučila?

Prestopanja meje, zadržati se pri prevzemanju vodstva in glavne besede. V obeh skupinah sem dobila odzive, da sem zelo dobro sprejemala različnost udeležencev. Mogoče sem bila drugo leto tudi bolj tolerantna do tega, da nekdo ne zmore toliko kot jaz. Sama ne rabim veliko spanca, tudi če malo spim, sem naslednji dan v redu in lahko normalno vse opravljam. Vendar sem ugotovila, da smo si tu različni, da nekateri pač rabijo določeno število ur spanca. Prvo leto sem bila do tega veliko bolj kritična. Prvo leto sem celo vprašala enega udeležencev, ki mi je bil najbližje po letih in dela z mladimi, ali je samo ta ekipa tako hitro utrujena ali so danes vsi mladi tako hitro utrujeni? Večina mladih je hodilo popoldan počivat, kar mi je bilo čisto tuje. Ves odmor sem pripravljala kakšne stvari, zvečer sem šla zadnja spat, zjutraj sem prva vstala, pa še vedno nisem bila utrujena. Kolega mi je potrdil, da so danes po njegovem mnenju mladi takšni. Da ne zdržijo veliko. Nato sem razmišljala še naprej, da smo krivi pravzaprav mi, njihovi starši. Moja generacija staršev je očitno preveč naredila sama in se otroci niso navadli sami več delat. Le na takšen način si znam to razložiti. Mi smo tisti, ki smo jim preveč odnašali. Življenje samo ti da sposobnost, toliko časa delat. Kakorkoli, drugo leto sem to veliko bolje razumela, nekatere sem še celo poslala popoldan, naj gredo počivat, če rabijo počitek in spanec. Tokrat sva bili dve v skupini, ki nisva čutili pomanjkanja energije in spanja, a drugih nisva kritizirali. Midve sva lahko hvaležni, da delava takrat, ko je to potrebno.

Meniš, da si preko te izkušnje pridobila določeno znanje, spretnosti, stališča, vpogled v situacijo, se nečesa naučila, česar na drugačen način ne bi mogla pridobiti?

Gotovo, večino tega, kar sem že povedala. Spremenila sem pogled na nekatera področja, na življenje pri nas, na to, kakšni so mladi. Zame je to takšna izkušnja, ki jo moram ponoviti. Enostavno me nekaj vleče, in upam, da bom še dolgo časa zdržala. Res sem se »zastropila« s prostovoljnimi delom v tujini. Takšne izkušnje na drugačen način ne moreš dobiti. To je to. Spoznaš okoliščine, v katerih živijo. Res je, da kakšno podobno stvar lahko doživiš tudi na drug način ali pa mogoče na drugem kraju, kjer prevladuje revščina, kjer ni osnovnih življenjskih pogojev za življenje.

Spoznaš tudi ljudi, okolje, kulturo, državo. Kot prostovoljci mislim, da smo videli popolnoma drugačno Albanijo kot če bi bili turisti in bi si ogledali tiste najbolj znamenite točke. Na turistični način dežele in ljudi sploh ne spoznaš. Že mora biti nekaj na tem, da moraš nekaj mesecev v državi ali mestu živeti, da res spoznaš okolje ter da te prebivalci sprejmejo. Mi smo imeli srečo, ker nam je bil prej omenjeni oče res hvaležen, da sta se lahko programa udeležila njegova otroka. Sprejel nas je ter nas ob večerih peljal na različne konce Albanije.

Bi izkušnjo ponovila? Jo priporočiš tudi prijateljem, kolegom, znancem ...? Zakaj?

Seveda, izkušnjo bom ponovila, morda naslednjič ne bom odšla v Albanijo, temveč v Ukrajino. Svojo izkušnjo rada delim z drugimi. Pravzaprav je lanska ekipa sestavljala udeležence, ki so k programu pristopili zaradi mojega navdušenja. Le ena udeleženka je prišla po drugi poti, vsi ostali so sledili mojim navdušenim besedam.

Kaj meniš, kakšne so posledice prostovoljnega dela v tujini za družbo kot celoto?

Sama menim, da je takšna izkušnja res nekaj pozitivnega in prepotrebne za družbo. Morda lahko na vprašanje, zakaj biti prostovoljec, odgovorim z besedami Matere Terezije. Ko so jo vprašali, zakaj pomaga drugim, je odgovorila z vprašanjem, kako pa vi štejete do tisoč?

Moje stališče je, več kot bo dobrega, manj bo slabega. Zato širimo dobro. Če se s slabim boriš s slabim, narediš le slabo. Prostovoljstvo vidim kot zelo dober način širjenja dobrega.

Še eno vprašanje si lahko zastavim v tem okviru, in sicer kaj so albanski otroci najbolj cenili? Z gostitelji na misijonih smo se pogovarjali, ali je boljše, da tisti denar, ki ga sicer porabimo za svojo pot samo pošljemo k njim misijon. Vsi so odgovorili, da je tak denar veliko manj vreden. Predvsem otrokom, sčasoma pa tudi že njihovim staršem, veliko več pomeni, da nekdo pride k njim in si vzame čas zanje. Ljudje najbolj cenijo to, da smo si mi vzeli čas. Mislim, da je to bistvo prostovoljstva. Vedno znova dobim potrditev tega.

Če razmislim o tem, kaj ima Slovenija ali posamezna država od takšnih prostovoljcev, bi rekla, da se sploh ne zavedamo tega vpliva. Vsi mladi, ki gredo v prostovoljstvo, bojo sigurno imeli drugačen pogled in bolj zdrav temelj za naprej v življenju. Skoraj prepričana sem, da se mladih takšna izkušnja dotaknila vsaj tako globoko kot se je mene, če ne še bolj. To sigurno vpliva na drugače postavljene vrednote pri mladih. Mislim, da bo z nadaljevanjem takšnega dela ter z več takšnimi izkušnjami to počasi, a vendarle nekoč, vplivalo na neke splošne drugačne vrednote v družbi.

Kako vrednotiš to znanje, učenje, izkušnje, ki si ga/jih pridobila preko mednarodnega prostovoljnega dela? Se tega zavedaš? Ti je pomembno?

Prednosti izkušnje se še kako zavedam, saj so mi »znanje« ter pridobljene izkušnje še kako pomembne. O tem priča tudi to, da v tujino nisem odšla samo enkrat ter da nameravam prihodnje leto zopet oditi. Vem, da dobivam tudi jaz, ta energija me napolni za dolgo časa.

Meniš, da ti izkušnja prostovoljnega dela v tujini kakorkoli pomaga na samem delovnem mestu ali pri vsakdanjem življenju?

Preko nekaterih morda banalnih izkušenj skupnega življenja v Albaniji, kot so različen ritem, različne navade, konkretno ena kopalnica za več ljudi, kjer hitro zmanjka vode sem začela ceniti tudi malenkosti in raznolikost v vsakdanjem življenju. Pred tem so se mi zdele nekatere stvari umevne same po sebi, pa vendarle niso. Do takšnih stvari sem zdaj bolj potrpežljiva.

Vedno bolj se zavedam tudi tega, da v Sloveniji zelo lepo živimo. To sem vedela že prej, po izkušnji Albanije pa sem se tega še toliko bolj zavedala. V Sloveniji si večina lahko privoščiti ogromno, a se tega sploh ne zaveda, ne znajo se razveseliti malenkosti, nasprotno želijo vedno več. Sama se malenkosti zelo razveselim, morda sem še komu drugemu v skupini ali kje drugje pokazala, kako malo je v resnici potrebno za lepši dan.

Zanima me, kakšen je tvoj pogled na to, da izkušnjo prostovoljnega dela v tujini kandidat na razgovoru za delovno mesto predstavi oz. zapiše v življenjepis?

Če bi sama izbirala kandidate za delovno mesto, bi takšen kandidat pri meni dobil plus. Ker je to šola za življenje, še posebej za mlade. Enkrat sem poslušala intervju direktorja Krke, ki je povedal, da pri izboru kandidatov za delovno mesto v osnovi vedno raje vzame športnika. Ker ve, da imajo športniki dobre delovne navade ter zna prenesti tako poraz kot zmago. Pri prostovoljstvu lahko izpostavim nekaj ključnih prednosti, in sicer da je kandidat navajen timskega dela, da se znajde v nepričakovanih situacijah, da naredi stvari tudi iz srčnosti.

Si oz. ste po prihodu domov izkušnjo predstavili v domačem okolju?

Ja, seveda. Imeli smo kar nekaj predstavitev po različnih krajih Slovenije, večinoma po župnijah. Na predstavitvah smo zbrali še nekaj dodatnega denarja za misijon, ki smo ga s seboj odnesli ob naslednjem obisku. Moram reči, da udeležba na predstavitvah ni bila vedno dobra. Tu sem bila razočarana, saj smo izkušnjo predstavljali tudi tistim, ki so nekaj prispevali, ali denar ali material. Pa jih povratna informacija sploh ni zanimala. Tu vidim neko slovensko zaprtost, da posameznik da denar, potem pa noče imeti več opravka s tem. To me zabolj. Lahko pa po drugi strani pohvalim tiste udeležence, ki so vztrajali na predstavitvi in so imeli toliko vprašanj, da niso hoteli oditi.

Prosila bi te le še za sporočilo ali misel za konec.

Vsakemu bi rekla, pojdi in poizkusi sam. Res ti ne bo žal. Zdi se mi, da življenje v tem potrošniškem svetu tako hitro šiba, da samo tečemo od ene stvari k drugi. Zato je takšna

izkušnja dobra, da dobiš vpogled še v drugačen svet, da se malo odmakneš in zapustiš svet potrošnje. Izkušnjo bi res priporočila vsakemu, ne glede na leta. A vendar mora imeti posameznik nekaj energije in življenja v sebi, ker to ni dopust ali turistično potepanje. Osnova pa je to, da želiš nekaj dati.

Hvala za intervju in tvoj čas, predvsem pa tvoj pogled na lastne izkušnje.

Priloga T: Kratek intervju s predstavnico Zavoda Voluntariat.

Na Voluntariat se obračam s prošnjo po razjasnitvi koncepta prostovoljnega dela konkretno pri Ireninem taboru v Siriji. Zanima nas, zakaj je takšen politični kamp, ki je po programu bolj podoben poletni šoli, smatran kot prostovoljno delo?

Se strinjam, da je takšen program na meji prostovoljstva, a je v primeru SCI taborov potrebno poznati poslanstvo SCI organizacije. SCI je mirovna organizacija, kjer je prostovoljno delo način, kako doseči mir in preprečiti nestrpnost, le to se da med drugim doseči preko druženja različnih družbenih skupin. Namen SCI organizacije, da preko izmenjave prostovoljcev pomagajo rušiti te ovire, te predsodke in stereotipe med ljudmi različnih družbenih, kulturnih, nacionalnih ozadij in preko medsebojnega sodelovanja promovirati kulturo miru. Ta politični kamp morda res zgleda kot poletna šola, a ga SCI obravnava kot prostovoljno delo, ker gre za velik poudarek na temi miru. Takšni programi so prisotni tudi v Evropi.